

ZBIERKA

**STANOVÍSK NAJvyššIEHO SÚDU
A ROZHODNUTÍ SÚDOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

8/2025

OBSAH***Rozhodnutia vo veciach občianskoprávných*****51. Odstúpenie od darovacej zmluvy.**

Od darovacej zmluvy, v ktorej sa obdarovaný výslovne zaviazal použiť dar na konkrétny účel, avšak svoj záväzok porušil a nesplnil ho ani v dodatočnej primeranej lehote po tom, čo ho na to darca písomne vyzval, je možné odstúpiť podľa § 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Podmienka bezodplatnosti je splnená aj vtedy, ak ide o prevzatie povinnosti alebo prijatie určitého príkazu darcu obdarovaným (donatio sub modo), ale len ak jeho predmetom nie je plnenie, ktoré má majetkovú hodnotu v prospech darcu. 5

52. Hrubé porušenie dobrých mravov obdarovaným.

Podanie podnetu na začatie trestného stíhania darcu bez ďalšieho nemožno považovať za hrubé porušenie dobrých mravov obdarovaným v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka, ktoré sa nevyhnutne odvíja aj od posúdenia individuálnych okolností daného konkrétneho prípadu. 20

53. Náhrada škody za odňatie dopravnej licencie – vecná legitimácia.

Aktívne vecne legitimovaným subjektom na náhradu škody podľa ustanovenia § 5 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobnú pri výkone verejnej moci, ktorá spočíva v neoprávnenom odňatí dopravnej licencie, nie je akcionár obchodnej spoločnosti. 28

54. Právo vlastníka predmetu dražby vzniesť námietky proti ohodnoteniu predmetu dražby.

Márne uplynutie lehoty podľa § 12 ods. 5 zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách nemá za následok zánik práva vlastníka predmetu dražby vzniesť námietky proti ohodnoteniu predmetu dražby a žiadať vyhotoviť znalecký posudok iným znalcom. 34

55. Zaslanie zápisnice. Doručenie písomnosti. Neplatnosť dobrovoľnej dražby.

Všeobecná zákonom ustanovená povinnosť doručiť písomnosť do vlastných rúk poštou podľa čl. I § 10 ods. 1 zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách v kontexte s inou osobitnou povinnosťou dražobníka zaslať zápisnicu o vykonanej dražbe podľa čl. I § 24 ods. 7 rovnakého zákona je odosielateľom splnená odovzdaním zásielky opatrenej údajom o jej obsahu a správnymi a najúplnejšími identifikačnými údajmi adresáta vrátane jeho presnej a aktuálnej adresy, o ktorej správnosti neexistujú odôvodnené pochybnosti na poštovú prepravu alebo inému doručovateľovi spôsobilému zabezpečiť preukázateľnosť doručenia. 47

56. Náhrada za odkladnú zdravotnú starostlivosť.

V zmysle čl. 40 Ústavy Slovenskej republiky, § 2 ods. 2 zákona č. 576/2004 Z. z. a § 3 ods. 1 zákona č. 577/2004 Z. z. je prístup k bezplatne poskytovanej zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia garantovaná len v prípade neodkladnej zdravotnej starostlivosti, a to bez zreteľa na skutočnosť, či túto neodkladnú zdravotnú starostlivosť poskytol zmluvný, alebo nezmluvný poskytovateľ zdravotnej starostlivosti. Poistenci zdravotných poisťovní, ktorým bola poskytnutá zdravotná starostlivosť nezmluvným poskytovateľom teda nemajú právo na úhradu z verejného zdravotného poistenia za zdravotnú starostlivosť, ktorá nebola neodkladná. 52

57. Nepriama diskriminácia zamestnankyne. Podmienky poskytnutia rekondičného pobytu podľa zákona č. 124/2006 Z. z. o verejnom zdravotníctve.

Neposkytnutie rekondičného pobytu zamestnankyni z dôvodu, že nespĺnila podmienku nepretržitého výkonu práce v rizikovom prostredí iba pre čerpanie materskej dovolenky, ktoré je podľa zákona v určitom trvaní zákonnou povinnosťou, a plnila si tak funkciu pri tehotenstve, pôrode a starostlivosti o dieťa vo veku do 9 mesiacov, ktorému postaveniu právny poriadok Slovenskej republiky poskytuje osobitnú ochranu, znaky nepriamej diskriminácie napĺňa.

Pojem „nepretržité vykonávanie práce“ v zmysle § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov je potrebné vykladať tak, že nepretržitým vykonávaním práce je aj jej prerušenie z dôvodu tehotenstva a pôrodu, resp. čerpanie materskej dovolenky podľa § 166 ods. 1 v spojení s § 168 ods. 4 Zákonníka práce. 61

58. Určovací petit žaloby o vydanie dedičstva.

Ak sú predmetom vydania dedičstva nehnuteľnosti, potom žaloba o vydanie dedičstva (§ 485 Občianskeho zákonníka) ako osobitná žaloba na plnenie môže obsahovať žalobný návrh (petit) znejúci na určenie vlastníctva. 83

59. Okamžité skončenie pracovného pomeru. Závažné porušenie pracovnej disciplíny zamestnancom. Prekluzívna lehota.

Ak zamestnávateľ zveril svojej organizačnej zložke právomoc prešetrovať porušenia pracovnej disciplíny a rozhodovať o určitých otázkach týkajúcich sa pracovnoprávneho vzťahu (akou je aj zákaz vstupu zamestnanca do areálu zamestnávateľa), vedomosť tejto organizačnej zložky o závažnom porušení pracovnej disciplíny zamestnancom je potrebné považovať za vedomosť zamestnávateľa, ktorá má za následok začatie plynutia subjektívnej prekluzívnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce. 98

60. Pracovné právo. Pracovný úraz. Fyzický útok na zamestnanca.

Ak dôjde k pracovnému úrazu zamestnanca pri očiste alebo prezliekaní, ktoré je odôvodnené povahou práce (musí byť splnená podmienka potrebnosti), a to aj mimo rámca pracovného času zamestnanca (na začiatku alebo na konci pracovnej zmeny), budú sa tieto úkony považovať za úkony v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh.

Ak dôjde k úrazu zamestnanca pri plnení pracovných úloh tak, že ho napadne iný zamestnanec alebo osoba, ktorá pracuje u zamestnávateľa, ide o pracovný úraz, pretože pri posudzovaní objektívnej zodpovednosti zamestnávateľa za pracovný úraz zamestnanca je rozhodujúce, že škoda vznikla pri plnení pracovných úloh, a nie to, kto je pôvodcom škody. 109

61. Konanie o prípustnosti prevzatia umiestneného do zdravotníckeho zariadenia. Zákonnosť prevzatia.

O prípustnosti prevzatia umiestneného do zdravotníckeho zariadenia je súd povinný rozhodnúť aj po jeho prepustení.122

62. Medzinárodné právo súkromné a procesné. Právomoc. Určenie materstva a otcovstva.

Podmienky upravené v § 40 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, za ktorých možno podať návrh na určenie rodičovstva, je potrebné vo vzťahu k účastníkom konania skúmať hierarchicky. 130

63. Pasívna legitímácia orgánu cirkvi s právnou subjektivitou.

Pokiaľ farnosť v súlade s vnútornými predpismi cirkvi je útvarom s právnou subjektivitou a porúčiteľ odkázal svoj majetok takejto farnosti, označenie za strany sporu iných útvarov cirkvi s právnou subjektivitou nemajúcich postavenie závetného dediča, vedie k zamietnutiu žaloby na určenie neplatnosti závetu pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie na strane žalovaného. 138

64. Aktívna a pasívna solidarita spoluvlastníkov. Vzťah k procesnému spoločenstvu.

Aktívna ani pasívna solidarita spoluvlastníkov v zmysle § 139 ods. 1 Občianskeho zákonníka bez ďalšieho nezakladá nútené procesné spoločenstvo podľa § 78 ods. 1 Civilného sporového poriadku. .. 144

65. Civilný sporový poriadok. Preddavková povinnosť a zákonné oslobodenie od platenia súdnych poplatkov.

Ak strana, ktorej nebolo priznané úplné oslobodenie od súdneho poplatku podľa § 254 ods. 1 Civilného sporového poriadku, navrhne vykonať znalecké dokazovanie, súd jej uloží povinnosť zložiť preddavok na trovy tohto dokazovania. Zákonné (vecné alebo osobné) oslobodenie od platenia súdneho poplatku v zmysle § 4 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch je v intenciách ustanovenia § 253 ods. 2 Civilného sporového poriadku irelevantné. 150

66. Procesný inštitút pripustenia pristúpenia ďalšieho žalovaného do konania podľa § 79 CSP.

Nevyhovenie návrhu žalobcu na pristúpenie ďalšieho subjektu do konania ako žalovaného (§ 79 Civilného sporového poriadku), ak k nemu dôjde v štádiu upomínacieho konania, zakladá porušenie procesných práv žalobcu v miere porušenia jeho práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) Civilného sporového poriadku].

Rozhodnutie súdu prvej inštancie o nepripustení pristúpenia ďalšieho žalovaného do konania môže byť s odkazom na ustanovenie § 365 ods. 2 Civilného sporového poriadku predmetom odvolacieho a následne dovolacieho prieskumu. Podmienkou je, že uznesenie o nepripustení pristúpenia mohlo mať vplyv na rozhodnutie vo veci samej. 154

67. Upovedomenie odvolacieho súdu o verejnom vyhlásení rozsudku elektronickými prostriedkami.

Technické zlyhanie na strane prijímateľa dátovej (elektronickej) správy nemožno pripisovať na vrub odvolacieho súdu, ktorý ako odosielateľ v súlade s § 219 ods. 3 Civilného sporového poriadku oznámil strane sporu miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku elektronickými prostriedkami, ale pre nedostupnosť cieľového servera k jeho doručeniu nedošlo. Postupom odvolacieho súdu, ktorý v takom prípade rozsudok verejne vyhlási bez účasti strany (§ 219 ods. 1 v spojení s § 378 ods. 1 Civilného sporového poriadku), nedochádza k porušeniu zákonného postupu súdu vrátane procesného postupu podľa § 219 ods. 3 Civilného sporového poriadku, nakoľko strane sporu bola vytvorená možnosť zúčastniť sa aktu vyhlásenia rozhodnutia. 161

51.**R O Z H O D N U T I E**

Od darovacej zmluvy, v ktorej sa obdarovaný výslovne zaviazal použiť dar na konkrétny účel, avšak svoj záväzok porušil a nesplnil ho ani v dodatočnej primeranej lehote po tom, čo ho na to darca písomne vyzval, je možné odstúpiť podľa § 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Podmienka bezodplatnosti je splnená aj vtedy, ak ide o prevzatie povinnosti alebo prijatie určitého príkazu darcu obdarovaným (donatio sub modo), ale len ak jeho predmetom nie je plnenie, ktoré má majetkovú hodnotu v prospech darcu.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. júna 2025, sp. zn. 4Cdo/142/2023)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Bratislava V (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 13. novembra 2019, č. k. 56C/204/2016-366 zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa voči žalovanému domáhala zaplatenia istiny vo výške 33 280 eur s príslušenstvom a náhrady trov konania na tom skutkovom základe, že žalobkyňa uzavrela 19. februára 2014 so žalovaným darovaciu zmluvu, predmetom ktorej bolo darovanie sumy 33 280 eur za účelom rozvoja výchovno-vzdelávacieho procesu v prospech žiaka Súkromného gymnázia Mercury (ďalej aj „SGM“) identifikovaného rodným číslom na obdobie celého štúdia do ukončenia maturitnou skúškou a certifikátom s tým, že tieto peňažné prostriedky neboli použité na tento účel; žalovanému vo vzťahu k žalobkyni priznal plnú náhradu trov konania. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na § 628 ods. 1, § 630 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“) a konštatoval nedôvodnosť žaloby, pretože žalobkyňa v konaní neunesla dôkazné bremeno svojich tvrdení a darovacia zmluva bola platne uzavretá. Ako ďalej súd prvej inštancie uviedol, darovacou zmluvou z 01. októbra 2012 a v poradí druhou darovacou zmluvou z 19. februára 2014 mal za preukázané darovanie a použitie uvedených peňažných súm na štúdium žiačky I. J.. Ďalej mal za preukázané, že na účel darovania (školného) bola doposiaľ použitá z darovaných peňažných prostriedkov suma 22 850 eur, pretože rodičia menovanej žiačky sa nepodieľali na úhrade školného a poplatkov spojených so štúdiom svojej dcéry majúcej za to, že ich dcéra študuje bezplatne. Súd prvej inštancie tak dospel k záveru, že žalovaný neporušil svoje povinnosti obdarovaného, dar použil na účel dohodnutý v darovacích zmluvách a pokiaľ žalobkyňa navrhla vykonávanie dôkazov smerujúcich k prípadnému preukázaniu nepoctivých obchodných praktík bývalého konateľa, odkázal ju na konania u orgánov činných v trestnom konaní a zároveň usúdil, že vykonávanie ďalšieho dokazovania navrhovaného žalobkyňou by bolo nad rámec potrebného zistenia skutkového stavu. O nároku na náhradu trov konania rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne v poradí prvým rozsudkom z 20. októbra 2020, sp. zn. 8Co/21/2020 (I.) napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 388 CSP zmenil tak, že uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 33 280 eur

spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 20. septembra 2016 do zaplatenia; II. vo zvyšnej časti rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil; III. žalobkyni priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. V odôvodnení rozhodnutia aplikoval § 628 ods. 1 OZ a na rozdiel od prvoinštančného súdu konštatoval, že žalovaný neunesol dôkazné bremeno, že peňažné prostriedky z daru použil na štúdium žiačky I. J. Sumy vkladané žalovaným na účet SZŠ a SGM nekorešpondujú s výškou štipendia priznanou žiačke na štúdium na SZŠ a na SGM a ani doba realizácie vkladov časovo nenadväzuje na splatnosť štipendia za jednotlivé školské roky. Výbery z pokladne žalovaného a vklady na účet SZŠ a SGM tak nezodpovedajú školnému, ktoré malo byť za žiačku z daru hrazené v zmysle listiny o priznaní štúdia. Podľa zistenia odvolacieho súdu školné na SZŠ a SGM sa platilo na účet v B. H. a ako variabilný symbol sa uvádzalo rodné číslo dieťaťa. Platby žalovaného však boli zasielané na iné účty SZŠ a SGM v B. H., navyše nebolo preukázané, že by tieto platby boli následne zúčtované na účet pre školné, a ničím nebolo podložené ani to, že by boli finančné prostriedky z daru zúčtované SZŠ a SGM v prospech štipendia danej žiačky. Dojednanie o použití daru na dohodnutý účel v darovacej zmluve bolo odvolacím súdom posúdené ako darovanie s účelovým určením, ktoré si strany v rámci zmluvnej autonómne dohodli ako vedľajšie dojednanie, ktoré však nebolo formulované ako (rozvázovacia) podmienka, ktorej splnením by darovacia zmluva zanikla, ani ako príkaz, ktorým by darca ukladal obdarovanému niečo vykonať; a napokon nešlo ani o prípad zmluvy v prospech tretej osoby. Preto odvolací súd uzavrel, že žalovaný sa ako obdarovaný na základe darovacej zmluvy zaviazal použiť darované peňažné prostriedky na rozvoj výchovno-vzdelávacieho procesu v prospech žiaka SGM identifikovaného rodným číslom. Nevyužitie daru na dohodnutý účel je porušením zmluvy zo strany žalovaného, a pokiaľ túto povinnosť nesplnil ani v dodatočnej primeranej lehote na základe výzvy žalobkyne, dostal sa do omeškania a žalobkyňa má právo od darovacej zmluvy odstúpiť v zmysle § 517 ods. 1 veta prvá OZ a vznikol jej zo zaniknutej zmluvy nárok na vrátenie daru. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Na dovolanie žalovaného Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) uznesením z 28. septembra 2022, sp. zn. 4Cdo/109/2021 rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 20. októbra 2020, sp. zn. 8Co/21/2020 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. So zreteľom na priebeh a výsledky konania na súde prvej inštancie, ako i obsah odvolania žalobkyne, bolo legitímne očakávanie žalovaného, že v odvolacom konaní budú prerokovávané len otázky, ktoré viedli k nevyhoveniu žaloby súdom prvej inštancie po jeho vecnej stránke. Ani nariadenie pojednávania odvolacím súdom a zopakovanie dokazovania nezbavilo odvolací súd povinnosti oznámiť stranám iné právne posúdenie veci. Tým, že odvolací súd svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na iných právnych záveroch než súd prvej inštancie, bolo žalovanému odňaté právo namietat' správnosť (novo zaujatého) právneho názoru na inštančne vyššom súde. Odvolací súd bez doručenia výzvy stranám sporu o tom, že zistený skutkový stav mieni právne posudzovať okrem použitých právnych noriem aj použitím ustanovení § 517 ods. 1 OZ, ktoré súd prvej inštancie priamo neaplikoval, založil svoje rozhodnutie na iných, nových právnych dôvodoch než súd prvej inštancie, čím bolo žalovanému zamedzené, aby svojou procesnou aktivitou rozšíril svoju argumentáciu slúžiacu na efektívnu procesnú obranu. Týmto nesprávnym procesným postupom odvolací súd znemožnil žalovanému, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP.

4. Po vrátení veci najvyšším súdom odvolací súd (v poradí druhým) rozsudkom z 31. januára 2023, sp. zn. 8Co/156/2022 výrokom I. napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 33 280 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 20. septembra 2016 do zaplatenia; výrokom II. vo zvyšnej časti rozsudok potvrdil a rozhodol, že žalobkyňa má proti žalovanému nárok na náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania v celom rozsahu (výrok III.).

4.1. Postupom podľa § 382 CSP najskôr vyzval strany sporu, aby sa vyjadrili k možnému použitiu § 517 ods. 1, ods. 2 OZ. Žalobkyňa poukázala na to, že problematika vrátenia daru v podobe vrátenia peňažných prostriedkov z dôvodu odvolania darovania, teda jednostranného právneho úkonu vykonaného žalobcom, ktorým ukončil darovaciu zmluvu pre porušenie povinnosti žalovaného, tvorí a od začiatku tvorila jadro jej argumentácie. Výzva z 25. augusta 2016 predstavovala jednostranný prejav jeho vôle ukončiť darovaciu zmluvu s výzvou na vrátenie plnenia. Zasláním výzvy žalovanému poskytla dodatočnú primeranú lehotu na použitie daru na zmluvne dohodnutý účel a vzhľadom na to, že výzva ostala bez reakcie a k riadnemu plneniu zo strany žalovaného nedošlo, vzniklo jej právo od darovacej zmluvy odstúpiť. Okamihom doručenia odvolania darovania žalovanému darovacia zmluva zanikla a žalovaný bol povinný vrátiť všetko, čo podľa zrušenej zmluvy dostal, zároveň mu vznikol aj nárok na zaplatenie úrokov z omeškania. Žalovaný nesúhlasil s aplikáciou § 517 ods. 1, ods. 2 OZ, lebo mu právne postavenie dlžníka z darovacej zmluvy nijakým spôsobom nevyplýva a nevyplýva mu ani z § 628 OZ. Nakoľko jedinou podmienkou a záväzkom obdarovaného žalovaného je dar prijať, nemôže mať žalovaný postavenie dlžníka voči žalobkyni. Zdôraznil, že odstúpenie od darovacej zmluvy sa nenachádza v spise, ani neexistuje a žalobkyňa nikdy neprejavila vôľu smerujúcu k odstúpeniu od darovacej zmluvy, takúto vôľu nie je možné dohľadať ani v odvolaní darovania. Mal za to, že posudzovanie odvolania darovania ako odstúpenie od zmluvy nie je prípustné, kedy takýmto výkladom dochádza k odklonu od ustálenej súdnej praxe týkajúcej sa výkladu právnych úkonov. Aplikáciou ustanovenia § 517 ods. 1 OZ nedochádza k vzniku nároku na vrátenie daru v zmysle § 630 OZ. Právnym aspektom odstúpenia od zmluvy a aplikáciou ustanovenia § 517 ods. 1 OZ je vznik bezdôvodného obohatenia. Vznik nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia je rozdielny nárok s rozdielnym právnym režimom oproti žalobkyňou uplatneným nárokom na vrátenie daru; bezdôvodné obohatenie nebolo v konaní vo veci predmetom skúmania a žalobkyňa sa ho nedomáhala. Dôvodom vrátenia daru nie je nenaplnenie účelu, na ktorý bol poskytnutý a toto podľa názoru žalovaného nie je možné obísť pripustením možnosti odstúpenia od darovacej zmluvy. Kriticky sa vyjadril na adresu odvolacieho súdu, ktorý sa od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu týkajúcej sa výkladu právnych úkonov odchýlil tým, že podstatným spôsobom a neprípustne zmenil obsah právneho úkonu a prejavenej vôle žalobkyne v odvolaní darovania z 25. augusta 2016 a interpretoval ho ako odstúpenie od darovacej zmluvy, hoci išlo o výzvu na vrátenie daru, čím postupoval v rozpore z § 35 ods. 2 OZ i judikatúry týkajúcej sa výkladu právnych úkonov.

4.2. Odvolací súd zrekapituloval, že žalobkyňa sa (ako darca) domáha vrátenia peňažného daru v sume 33 280 eur z dôvodu, že žalovaným (ako obdarovaným) nebol použitý na účel, ktorý bol dohodnutý v darovacej zmluve z 19. februára 2014. Dal za pravdu súdu prvej inštancie, ktorý správne skutkovo ustálil, že peňažné prostriedky boli žalobkyňou darované na štúdium žiačky I. J. identifikovanej v darovacej zmluve interným kódom školy. Tento záver preukazujú darovacie zmluvy z 01. októbra 2012 a z 19. februára 2014 v spojení s listinou o priznaní štipendia a rozpisom

žiakov 4. ročníka SZŠ pre rok 2014, v ktorých bola žiačka identifikovaná interným kódom školy zhodne ako v darovacích zmluvách. Súd prvej inštancie náležite poukázal i na výpoveď svedka S. H., ktorou bola preukázaná existencia interných kódov vytvorených za účelom inej identifikácie žiakov ako na základe ich rodných čísel. Nešlo tak o fiktívne číselné údaje, ktoré žalovaný účelovo dodatočne vytvoril.

4.3. Odvolací súd za otázku zásadného významu považoval, či boli darované peňažné prostriedky skutočne použité na úhradu štúdia žiačky I. J. Uviedol, že žalobkyňa nemôže preukazovať neexistenciu právnej skutočnosti, t. j. jej tvrdenia, že darované peňažné prostriedky neboli použité na financovanie štúdia tejto žiačky, preto spočívalo na žalovanom dôkazné bremeno preukázať, že dar bol použitý v prospech žiačky I. J. Po zopakovaní dokazovania odvolací súd zistil, že z darovacej zmluvy z 01. októbra 2012 použitie daru na štúdium žiačky nijako nevyplýva a z darovacej zmluvy z 19. februára 2014 možno usudzovať len na to, že dar mal byť použitý na štúdium žiačky I. J. V konaní mal za nesporné, že táto žiačka mala pridelené štipendium na dobu celého štúdia na SZŠ a SGM, že jej rodičia za školu nič neplatili a uhrádzali len jej stravovanie. To však odvolací súd nepovažoval za postačujúce pre záver, že na úhradu jej štúdia bol použitý dar žalobkyne. Podľa zmluvy o štúdiu z 21. februára 2014 bol žalovaný povinný viesť účtovnú evidenciu a poskytnúť zákonným zástupcom informácie o vynakladaní školného. Bolo preto možné od žalovaného požadovať, aby na preukázanie použitia daru na dohodnutý účel predložil účtovné doklady o vynakladaní daru na školné žiačky I. J. Odvolací súd poukázal na nepochybné zistenia, že žalovaný zo svojej pokladne vybral peňažnú hotovosť (ako odvod hotovosti) v celkovej sume 22 850 eur a vložil ju na účet SZŠ a SGM. Skonštatoval, že na účet SZŠ žalovaný doposiaľ vložil 3 850 eur, hoci podľa listiny o priznaní štipendia mala byť SZŠ doposiaľ uhradená na školné žiačky suma 10 800 eur. Z uvedeného mal za zrejmé, že na štúdium žiačky na SZŠ nebola uhradená suma 6 950 eur, hoci už mala byť z daru vyčerpaná a vec posúdil tak, že vklad žalovaného v prospech SZŠ nezodpovedá štipendiu žiačky, ktoré malo byť podľa listiny o priznaní štipendia doposiaľ uhradené. Odvolací súd ďalej vychádzal z toho, že na účet SGM žalovaný doposiaľ zaslal sumu 19 000 eur, avšak štipendium, ktoré malo byť pre žiačku na štúdium na SGM doposiaľ (t. j. v školskom roku 2017/2018) vyčerpané, bolo podľa listiny o jeho priznaní vo výške 3 480 eur (2 650 eur + zápisné 830 eur). V nadväznosti na uvedené poznamenal, že ani v tomto prípade vklad žalovaného v prospech SGM nezodpovedá štipendiu žiačky, ktoré malo byť podľa listiny o priznaní štipendia doposiaľ uhradené. Z vykonaného dokazovania tak odvolací súd vyvodil, že hoci na štúdium mala byť z daru použitá suma 22 850 eur, doposiaľ však mohla byť reálne použitá len čiastka 14 280 eur (10 800 + 3 480) zodpovedajúca doterajšiemu štúdiu žiačky. V konaní ďalej vyšlo najavo, že od školského roku 2018/2019 žiačka už nenavštevuje SGM, z čoho rezultoval zostatok (rezerva) 10 430 eur (33 280 - 22 850). Odvolací súd prisvedčil žalobkyni, že z účtovnej závierky žalovaného za rok 2017 nevyplýva, že disponuje rezervou na úhradu ďalšieho školného pre žiačku I. J. a stotožnil sa aj s odvolacou námietkou, že pokiaľ žiačka prestala v školskom roku 2018/2019 na SGM študovať, splnenie záväzku žalovaným použiť dar na štipendium pre žiačku na ďalšie obdobie v sume 19 000 eur sa stalo nemožným; argumentáciu žalovaného, že zo strany žiačky, ani jej rodičov nedošlo ku vzdaniu sa práva na poskytnutie štipendia, posúdil ako nedôvodnú.

4.4. Odvolací súd v nadväznosti na predchádzajúce skutkové zistenia dospel k záveru, že sumy vkladané žalovaným na účet SZŠ a SGM nekorešponujú s výškou štipendia priznanou žiačke na štúdium na SZŠ a na SGM, a ani doba realizácie vkladov časovo nenadväzuje na splatnosť

štipendia za jednotlivé školské roky. Výbery z pokladne žalovaného a vklady na účet SZŠ a SGM nezodpovedajú školnému, ktoré malo byť za žiačku z daru hrazené v zmysle listiny o priznaní štipendia. Tiež akcentoval, že z označenia platieb na výdavkových pokladničných dokladoch žalovaného, a ani z označenia platieb na účte SZŠ a SGM nevyplýva, že by išlo o platby žalovaného na štipendium pre žiačku I. J.; napr. na výpise č. 32 sa uvádza ako VS - vklad zriaďovateľa; zložiteľ: R. H.. Pritom vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že školné na SZŠ a SGM sa platilo na účet v B. H.: XXXXXXXX a ako variabilný symbol sa uvádzalo rodné číslo dieťaťa. Oproti tomu, vyššie uvedené platby žalovaného boli zasielané na iné účty SZŠ a SGM v B. H., konštatoval odvolací súd. Navyše sa nepreukázalo, že by tieto platby boli následne zúčtované na účet pre školné a nebolo podložené ani to, že by boli finančné prostriedky z daru zúčtované SZŠ a SGM v prospech štipendia žiačky I. J.

4.5. Pochybnosti o použití darovaných peňažných prostriedkov na štipendium žiačky podľa odvolacieho súdu vyvolali aj ďalšie skutočnosti, ktoré v konaní vyšli najavo; účtovná závierka žalovaného za rok 2014, v rámci ktorej bola po oprave suma 29 600 eur, ktorú vložil žalovaný z účtu do svojej pokladne, zaúčtovaná ako výdavok na Služby, a nie do položky Dary. Navyše žalovaný ničím nevysvetlil prevod darovaných finančných prostriedkov zo svojho bankového účtu do pokladne ako dotáciu. Pokiaľ žalovaný tvrdil, že preukázal, že k 15. novembru 2018, použil z daru časť 22 850 eur na účel uvedený v darovacej zmluve, kedy táto časť aktuálne pokrýva spotrebované školné a poplatky, tak uvedené nekorešponduje s listinou o priznaní štipendia, z ktorej vyplýva, že k 15. novembru 2018 malo byť uhradené štipendium vo výške 16 880 eur. Žalovaný presvedčivo nevysvetlil ani duplicitné uzavretie zmluvy o štúdiu z 21. februára 2014 aj na štúdium na SZŠ, na ktoré bola už skôr uzatvorená zmluva o štúdiu z 1. októbra 2012 na dobu trvania štúdia 5 rokov, t. j. do októbra 2017, počas ktorého bolo žiačke priznané štipendium. So zreteľom na výsledky vykonaného dokazovania tak odvolací súd dospel k záveru, že žalovaný neunesol dôkazné bremeno, keď nepreukázal, že peňažné prostriedky z daru použil na dohodnutý účel, na štúdium žiačky I. J.

4.6. K samotnej právnej kvalifikácii veci odvolací súd rozviedol úvahu, že dojednanie o použití daru na dohodnutý účel v darovacej zmluve možno posúdiť ako darovanie s účelovým určením, ktoré si strany v rámci zmluvnej autonómie dohodli ako vedľajšie dojednanie. Uvedené dojednanie nebolo formulované ako (rozvázovacia) podmienka, ktorej splnením by darovacia zmluva zanikla, ani ako príkaz, ktorým by darca ukladal obdarovanému niečo vykonať; a napokon nešlo ani o prípad zmluvy v prospech tretej osoby. Vyslovil záver, že sa jedná o darovanie s účelovým určením s tým, že dohodou o účelovom určení je dojednanie strán darovacej zmluvy o tom, že obdarovaný použije dar na vymedzené účely (napr. peniaze na študijný pobyt, stavbu pamätníka a pod.). Ďalej objasnil, že podľa J. (zrejme ide o citáciu z Eliáš, K. a kol. Občianský zákoník. Velký akademický komentár. 2. svazek. Praha: Linde, 2008, s. 1882, pozn. dovolacieho súdu) vylákание daru na určitý účel v snahe využiť ho inak alebo iné prípady právne relevantného omylu, zakladajú relatívnu neplatnosť darovacej zmluvy podľa § 49a OZ. Tento autor zastáva názor, že „ak je účel použitia daru právnym dôvodom darovania, zakladá jeho odpadnutie bezdôvodné obohatenie obdarovaného (§ 451 ods. 2).“ S týmto názorom odvolací súd nesúhlasil, pretože účel darovania môže byť dôvodom (kauzou) podľa § 495 OZ, za právny dôvod sa však považuje darovacia zmluva. Ďalej citoval z odbornej komentárovej spisby, podľa ktorej „Nevyužitie daru na stanovený účel je podstatným porušením povinnosti obdarovaného ako dlžníka, a ak obdarovaný ako dlžník nesplní túto povinnosť ani v dodatočnej primeranej lehote, darca má právo odstúpiť (§ 517 ods. 1

OZ) od darovacej zmluvy. Samozrejme, aj tento výklad je problematický, ak si položíme otázku, či aj nesplnenie povinnosti vyplývajúcej z vedľajšieho dojednania zakladá právo odstúpiť od zmluvy. Domnievame sa, že áno, pretože v konečnom dôsledku vôľa strán určuje, čo je podstatné pre obsah ich zmluvného záväzku a teoretické označenie dohody o účelovom určení daru ako vedľajšej na tom nič nemení. Konkrétne odpovede na darovanie s účelovým určením dáva právna úprava Zákona o nadáciách (§ 32, 33). Ak darca poskytol nadácii dar na konkrétny verejnoprospešný účel, nadácia je oprávnená použiť ho na iný účel len s výslovným súhlasom darcu. A naopak, ak nadácia ako darca poskytla inému účelovo viazané prostriedky, obdarovaný, ktorý takto prostriedky nevyužije, resp. ich riadne využitie stanoveným spôsobom nepreukáže, je povinný dar vrátiť.“ (Števček, M. Dulak, A., Bajanková, J., Fečík M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník II. Komentár. Praha, C.H.Beck, 2015, s. 2204).

4.7. Sumarizujúc uvedené odvolací súd po konštatovaní, že žalovaný sa ako obdarovaný na základe darovacej zmluvy zaviazal použiť darované peňažné prostriedky na rozvoj výchovno-vzdelávacieho procesu v prospech žiaka Súkromného gymnázia Mercury rod. č. XXXXXX/XXXX, následne uzavrel, že nevyužitie daru žalovaným na dohodnutý účel je porušením zmluvy zo strany žalovaného, a pokiaľ túto povinnosť žalovaný nesplnil ani v dodatočnej primeranej lehote na základe výzvy žalobkyne z 23. júna 2015 - zdokladovať použitie daru na dohodnutý účel, dostal sa do omeškania. Z týchto dôvodov mala žalobkyňa právo od darovacej zmluvy odstúpiť listom z 25. augusta 2016 označeným ako "Odvolanie darovania a výzva na vrátenie daru", ako jej toto právo vyplývalo z ustanovenia § 517 ods. 1 veta prvá OZ a žalobkyni vznikol zo zaniknutej zmluvy nárok na vrátenie daru. Argumentáciu o nároku žalobkyne na zaplatenie úrokov z omeškania založil na tom, že žalovaný nesplnil svoj záväzok ani na výzvu z 25. augusta 2016, doručení 12. septembra 2016, preto márnym uplynutím stanovenej lehoty 7 dní sa dostal do omeškania; žalobkyni tak vznikol aj nárok na zaplatenie úrokov z omeškania vo výške 5% ročne od 20. septembra 2016. Zhrnúc všetko uvedené odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil podľa § 388 CSP tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 33 280 eur spolu s úrokom z omeškania z priznanej istiny vo výške 5 % ročne od 20. septembra 2016 do zaplatenia a vo zvyšnej časti týkajúcej sa nároku na zaplatenie úroku z omeškania, na ktorý žalobkyni nárok nevznikol, rozsudok potvrdil podľa § 387 ods. 1 CSP. O náhrade trov prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 2 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu (v rozsahu zmeňujúceho výroku - § 124 ods. 1 CSP) podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť a dôvodnosť vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu) a z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená).

5.1. Dovolací dôvod uplatnený k § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalovaný nastolil k vyriešeniu právnej otázky, či odvolací súd podstatným spôsobom a neprípustne zmenil obsah právneho úkonu a prejavenej vôle žalobkyne vo výzve z 25. augusta 2016 a interpretoval ho ako odstúpenie od darovacej zmluvy, hoci išlo o výzvu na vrátenie daru, čím postupoval v rozpore s § 35 ods. 2 OZ. Odvolací súd neprípustne „vytvoril“ odstúpenie od zmluvy zo strany žalobkyne ako i dôvod tohto

odstúpenia podľa § 517 ods. 1 OZ výkladom, ktorým sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu týkajúcej sa výkladu právnych úkonov (rozsudok najvyššieho súdu z 31. júla 2012, sp. zn. 3Cdo/81/2011), ako aj od rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 21Cdo/957/2001. Ťažisko dovolacej argumentácie spočíva v tvrdení, že žalobkyňa nikdy od darovacej zmluvy neodstúpila (§ 517 ods. 1 veta prvá OZ), t. j. nikdy nebol prejavovaný úkon odstúpenia od zmluvy a odstúpenie od zmluvy nebolo medzi stranami v predmetnej darovacej zmluve ani dohodnuté. Odvolaciemu súdu dovolateľ vyčítal, že uskutočnil výklad právneho úkonu v tom, čo nebolo nikdy prejavované. Vychádzajúc z podstaty sporu i nároku mal za to, že predmetom konania malo byť výlučne posúdenie a zhodnotenie, či nastali dôvody vrátenia daru (§ 630 OZ). Ak mal odvolací súd pochybnosti o zaúčtovaní daru zo strany žalovaného alebo zaúčtovaní štipendia alebo školného zo strany škôl, mohlo ísť hypoteticky nanajvýš o porušenie účtovných predpisov alebo pravidiel súvzťažnosti účtovných dokumentov - avšak ani pochybnosti odvolacieho súdu o tomto zaúčtovaní alebo porušenie účtovných predpisov nič nemenia na fakte bezplatného štúdia žiačky I. J. a hlavne nezakladajú hrubé porušenie dobrých mravov žalovaného proti žalobkyni, ktoré jediné zakladá nárok darcu na vrátenie daru.

5.2. Dovolací dôvod uplatnený podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalovaný nastolil k vyriešeniu právnych otázok:

(1) Ak odvolací súd posúdil a právne kvalifikoval zmluvu podpísanú medzi žalobkyňou a žalovanou ako darovaciu zmluvu a úkon žalobkyne (označený ako Odvolanie darovania a výzva na vrátenie daru) ako odstúpenie od darovacej zmluvy, hoci možnosť odstúpenia od darovacej zmluvy nebola medzi stranami dohodnutá, či je možné od takejto zmluvy odstúpiť podľa § 517 ods. 1 prvá veta OZ, alebo sa možno domáhať len vrátenia daru podľa § 630 OZ. Dovolateľ mal za to, že aplikácia § 517 ods. 1 prvej vety OZ nie je na prípad darovacej zmluvy použiteľná. Je to z dôvodu, že toto ustanovenie predpokladá „dlh“ a omeškanie s ním, ktorý ale v prípade vrátenia daru nenastáva. Argumentoval tým, že ak žalovanému nevznikol uzavretím darovacej zmluvy z 19. februára 2014 záväzok voči žalobkyni, výzva žalobkyne z 23. júna 2015 nemohla naplniť dikciu ustanovenia § 517 ods. 1 druhá veta OZ, t. j. poskytnutie dodatočnej lehoty na plnenie. Zákonodarca nepozná spôsob zrušenia darovacej zmluvy odstúpením od nej, pozná iba možnosť vrátenia daru, čím ide o špecifický spôsob vysporiadania darovacej zmluvy na rozdiel od iných typov zmlúv.

(2) Či je možné darovaciu zmluvu viazať na splnenie účelu a nesplnenie tohto účelu považovať za porušenie zmluvy s možnosťou odstúpenia od nej. Dovolateľ vyslovil presvedčenie, že dôvodom vrátenia daru nie je naplnenie alebo nenaplnenie účelu, na ktorý bol poskytnutý. Uvedené mal zo zákonnej definície darovacej zmluvy podľa § 628 ods. 1 OZ, podľa ktorej „darca niečo bezodplatne prenecháva alebo sľubuje obdarovanému“, t. j. darca nemôže vyžadovať alebo očakávať nejaké plnenie, protislužbu alebo iné konanie ako „odplatu“ (napr. smerujúce aj k naplneniu nejakého účelu daru), pretože sa tým stratí charakter bezodplatnosti tejto zmluvy a zmluva sa tým stáva podmienenou, čo v prípade darovania nie je možné. V tomto smere poukázal na potrebu rozlíšenia darovania od tzv. sponzorstva, a teda zmluvy uzavretej podľa § 51 OZ ako tzv. nepomenovanej zmluvy. Účel daru uvedený v tejto zmluve mal podľa názoru dovolateľa výlučne informatívny charakter a jeho porušenie pri inak nezmenenom vzťahu žalobkyne a žalovaného nemohlo vyvolať žiadne následky.

6. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu žiadala dovolanie žalovaného odmietnuť z dôvodu nesplnenia procesných podmienok prípustnosti dovolania (§ 447 písm. f) CSP). Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je neprípustné, nakoľko v ňom absentuje zdôvodnenie, v čom nerešpektoval odvolací súd ustálenú judikatúru a ktorý právny záver odvolacieho súdu je iný, než v konkrétnej právnej otázke zaujal dovolací súd; dovolanie je aj nedôvodné, pretože žalobkyňa v žalobe vyslovene žiadala o vydanie platobného rozkazu na zaplatenie sumy daru s príslušenstvom z dôvodu odvolania darovania pre nevyužitie daru na stanovený účel, ktoré označila ako podstatné porušenie povinnosti žalovaného. Argumentáciu v žalobe oprela aj o odbornú literatúru o účelovom darovaní, v ktorej poukázala na možnosť odstúpenia od zmluvy v prípade nesplnenia povinnosti ani v dodatočnej primeranej lehote. Nemala pochybnosti o tom, že Odvolanie darovania a požadovanie vrátenia celého plnenia znamená to isté ako odstúpenie od darovacej zmluvy a požadovanie vrátenia plnenia, t. j. bezdôvodného obohatenia; rozdiel je len v slovíčku odvolanie a odstúpenie, ktoré sú v danom kontexte zrejme synonymá. K prípustnosti a dôvodnosti dovolania žalovaného podľa § 421 písm. b) CSP uviedla, že predstavuje iba jeho ničím nepodloženú polemiku nad výkladom a aplikáciou právnych predpisov, zatiaľ čo žalobkyňa svoje závery podporuje judikatúrou a odbornou literatúrou, ktorú žalovaný odmieta akceptovať. Poukázala aj na ustanovenie § 23 ods. 2 zákona č. 147/1997 Z. z. o neinvestičných fondoch a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 207/1996 Z. z., podľa ktorého: „Ak fyzická osoba alebo právnická osoba poskytla fondu dar alebo príspevok na konkrétny účel, fond je oprávnený použiť ho na iný účel len s predchádzajúcim písomným súhlasom tej osoby, ktorá dar alebo príspevok poskytla.“ Právna úprava výslovne upravuje možnosť poskytnúť dar na konkrétny účel a v plnom rozsahu sa vzťahuje na žalovaného, ktorý má právnu formu neinvestičného fondu.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je síce procesne prípustné, ale nie je dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

8. Žalovaný vyvodzoval prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP (odvolací súd sa svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu) a z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP (právna otázka nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte vyriešená).

9. Žalovaný namietal odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke výkladu právneho úkonu žalobkyne; v okolnostiach konkrétnej veci mal za to, že odvolací súd podstatným spôsobom a neprípustne zmenil obsah právneho úkonu a prejavenej vôle žalobkyne v písomnosti označenej „Odvolanie darovania a výzva na vrátenie daru poskytnutého spoločnosťou RAVAK SLOVAKIA spol. s r. o.“ z 25. augusta 2016 (ďalej len „Odvolanie darovania“) a interpretoval ho ako odstúpenie od darovacej zmluvy, hoci podľa žalovaného išlo o výzvu na vrátenie daru, čím odvolací súd postupoval v rozpore s § 35 ods. 2 OZ; vychádzajúc z podstaty sporu i nároku malo správne posúdenie veci odvolacím súdom spočívať vo výlučnom

zhodnotení toho, či nastali dôvody vrátenia daru (§ 630 OZ), pretože nikdy nebol prejavovaný úkon odstúpenia od zmluvy (§ 517 ods. 1 veta prvá OZ).

10. Dovolateľ na doloženie odklonu odvolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP poukázal na rozsudok dovolacieho súdu z 31. júla 2012 sp. zn. 3Cdo/81/2011, ktorého analytická právna veta znie: „Ustanovenie § 35 ods. 2 OZ predpokladá, že o obsahu právneho úkonu môže vzniknúť pochybnosť z hľadiska jeho určitosti alebo zrozumiteľnosti a pre taký prípad formuluje výkladové pravidlá, ktoré ukladajú súdu, aby tieto pochybnosti odstránil výkladom založeným na tom, že okrem jazykového vyjadrenia právneho úkonu vyjadreného slovne (nie teda konkludentne podľa § 35 ods. 3 OZ), podrobí skúmaniu i vôľu (úmysel) konajúcich osôb. Jazykové vyjadrenie právneho úkonu zachytené v zmluve musí byť preto najprv vykladané prostriedkami gramatickými (z hľadiska možného významu jednotlivých použitých pojmov), logickými (z hľadiska nadväznosti použitých pojmov), či systematickými (z hľadiska zaradenia pojmov v štruktúre celého právneho úkonu). Okrem toho súd na základe vykonaného dokazovania posúdi, aká bola skutočná vôľa strán v čase uzatvárania zmluvy. Podmienkou pre to, aby mohol prihliadnuť k vôli účastníkov je, aby nebola v rozpore s tým, čo vyplýva z jazykového vyjadrenia úkonu. Výkladom tak možno zisťovať iba obsah právneho úkonu, nemožno ním prejav vôle dopĺňovať. Takto musí súd postupovať súd aj v prípadoch, ak interpretujú účastníci vo svojich prednesoch alebo výpovediach v priebehu konania zmluvné dojednanie odlišným spôsobom. Takáto situácia neznamená, že právny úkon vyložiť nemožno, lebo záujmy a postoje účastníkov priebehu súdneho konania už nemusia zodpovedať ich pôvodnej vôli, ktorú prejavili pri právnom úkone. Interpretácia obsahu právneho úkonu súdom podľa § 35 ods. 2 OZ nemôže byť považovaná za nahradenie, prípadne zmenu už urobených prejavov vôle, keďže použitie zákonných výkladových pravidiel smeruje iba k tomu, aby obsah právneho úkonu vyjadreného slovami, ktorý urobili účastníci o vzájomnej dohode, bol vyložený v súlade so stavom, ktorý existoval v čase ich zmluvného dojednania.“ V prípade rozsudku dovolacieho súdu (sp. zn. 3Cdo/81/2011) ide o nepublikované rozhodnutie, ale v ňom vyslovený názor sa opakovane objavuje v ďalších nepublikovaných rozhodnutiach dovolacieho súdu (napr. sp. zn. 4Cdo/179/2022, sp. zn. 5Cdo/150/2023, sp. zn. 9Cdo/47/2022, sp. zn. 5Cdo/202/2021), ktoré naň neskôr nadviazali.

11. Ústavný súd v náleze z 28. novembra 2023 sp. zn. II. ÚS 331/2023 riešil polemiku právnej versus skutkovej otázky v kontexte zisťovania obsahu právneho úkonu. Osvojil si tézu, že (parafráz.): Zistenie, či z určitého správania účastníkov vyplýva nepochybne vôľa určitého obsahu, je zistením skutkovým; posúdenie právnych dôsledkov tejto vôle je posúdením právnym. Preto prijatie záveru všeobecného súdu o obsahu právneho úkonu (zmluvy) je posúdením právnym, predstavuje autoritatívnu interpretáciu právne relevantného prejavu súkromnej vôle, nie je teda zistením skutkovým, ale robením právnych poznatkov. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Možno tak uzavrieť, že námietka nesprávnej interpretácie zmluvy je právnou námietkou a súd pri výklade prejavu vôle zmluvnej strany rieši právne otázky.

12. Vzhľadom na skutočnosť, že dovolateľom uplatnený dovolací dôvod bol vymedzený v zákonných mantineloch § 432 ods. 2 CSP, dovolací súd podrobil rozsudok odvolacieho súdu meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, t. j. či odvolací súd v rozpore s § 35 ods. 2 OZ neprípustne zmenil obsah právneho úkonu a prejavenej vôle

žalobkyne v Odvolaní darovania, keď ho interpretoval ako odstúpenie od darovacej zmluvy (§ 517 ods. 1 veta prvá OZ), hoci podľa správnosti sa jednalo o výzvu na vrátenie daru (§ 630 OZ).

13. Podľa § 630 OZ darca sa môže domáhať vrátenia daru, ak sa obdarovaný správa k nemu alebo členom jeho rodiny tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy.

14. Podľa § 517 ods. 1 OZ dlžník, ktorý svoj dlh riadne a včas nesplní, je v omeškani. Ak ho nesplní ani v dodatočnej primeranej lehote poskytnutej mu veriteľom, má veriteľ právo od zmluvy odstúpiť; ak ide o deliteľné plnenie, môže sa odstúpenie veriteľa za týchto podmienok týkať aj len jednotlivých plnení.

15. Odvolací súd vychádzal z toho, že keďže žalovaný neunesol dôkazné bremeno, že peňažné prostriedky z daru použil na dohodnutý účel (na štúdium žiačky I. J.), nevyužitie daru žalovaným na dohodnutý účel považoval za porušenie zmluvy zo strany žalovaného. A pokiaľ túto povinnosť žalovaný nesplnil ani v dodatočnej primeranej lehote, žalobkyňa odstúpila od darovacej zmluvy listom z 25. augusta 2016 označeným ako „Odvolanie darovania a výzva na vrátenie daru“, lebo jej toto právo vyplývalo z ustanovenia § 517 ods. 1 veta prvá OZ.

16. Podľa § 35 ods. 2 OZ právne úkony vyjadrené slovami treba vykladať nielen podľa ich jazykového vyjadrenia, ale najmä tiež podľa vôle toho, kto právny úkon urobil, ak táto vôľa nie je v rozpore s jazykovým prejavom.

17. Toto ustanovenie predpokladá, že o obsahu právneho úkonu môžu vzniknúť pochybnosti, pre tento prípad formuluje výkladové pravidlá, ktoré súdu ukladajú, aby tieto pochybnosti odstránil výkladom, a to najmä gramatickým, logickým a systematickým. Mimo toho súd posúdi na základe vykonaného dokazovania, aká bola skutočná vôľa účastníkov v čase uzavretia právneho úkonu. Interpretácia obsahu právneho úkonu podľa § 35 ods. 2 OZ nemôže nahradzovať alebo meniť uskutočnené prejavy vôle. Použitie zákonných výkladových pravidiel a zisťovanie skutočnej vôle účastníkov smeruje iba k tomu, aby obsah právneho úkonu vyjadreného slovami bol zistený v súlade so stavom, ktorý existoval v čase vzniku právneho úkonu. Súd pri úsudku o skutočnej vôli účastníkov prihliadne najmä na účel tohto úkonu, okolnosti, za ktorých k úkonu došlo a tiež na následné chovanie účastníkov. Podľa názoru dovolacieho súdu v posudzovanom prípade odvolací súd postupoval v súlade s uvedenou metodikou výkladu právneho úkonu vyjadreného slovami.

18. Súd musí najskôr zistiť skutkový stav, čo v konkrétnom spore znamená zistiť, za akých podmienok a z akého dôvodu žalobkyňa pristúpila, ako tvrdí, k odstúpeniu od darovacej zmluvy v písomnosti označenej „Odvolanie darovania a výzva na vrátenie daru“. Z obsahu zaznamenaného prejavu vôle žalobkyne vyjadreného slovami, to bolo „... s ohľadom na vážne pochybnosti o použití darovaných finančných prostriedkov a v neposlednom rade tiež s ohľadom na okolnosti uzatvorenia darovacej zmluvy“. Skutkový stav je výsledkom dokazovania a výsledkom hodnotenia dôkazov. Pri hodnotení dôkazov platí zásada voľného hodnotenia dôkazov, súd je však zároveň viazaný pravidlami formálnej logiky, a teda z dôkazov vyvedené skutkové závery nemôžu vzbudzovať rozumné pochybnosti o tom, čo sa stalo, nemôže ísť o nelogické a

vnútorne rozporné závery. Právne posúdenie je výsledkom rozumovej činnosti, pri ktorej súd aplikuje právo. Teda v tomto prípade rozhodne, či žalobkyňa svojim jednostranným právnym úkonom mala dôvod na odstúpenie od darovacej zmluvy a na domáhanie sa vydania bezdôvodného obohatenia v podobe vrátenia daru podľa § 517 ods. 1 OZ, nakoľko obsahom darovacej zmluvy bol príkaz použiť dar na účel uvedený v článku II. Darovacej zmluvy a po predchádzajúcej výzve u nej existovalo relevantné presvedčenie, že darované peňažné prostriedky na tento účel použité neboli. Alebo či jej prejav vôle (v kontexte rovnakých skutkových okolností ako vyššie) výzvou smeroval k vráteniu daru podľa § 630 OZ.

19. V posudzovanom prípade odvolací súd postupoval v súlade s metodikou výkladu právneho úkonu vyjadreného slovami (§ 35 ods. 2 OZ). Pri bežnej terminologickej tolerancii v právnej komunikácii možno prisvedčiť, že žalobkyňou zvolené odvolanie darovania a požadovanie vrátenia celého plnenia znamená to isté, ako odstúpenie od darovacej zmluvy a požadovanie vrátenia plnenia, t. j. bezdôvodného obohatenia; nepatrný terminologický rozdiel je v slovíčku odvolanie a odstúpenie, ktoré sú v danom kontexte zrejme synonymá. Dovolací súd pripúšťa, že úkon odstúpenia od zmluvy nemusí výslovne obsahovať pojem „odstúpenie“, ale stačí ak obsahuje také výrazové prostriedky, z ktorých možno vyvodiť úmysel zmluvnej strany zmluvu jednostranným právnym úkonom ukončiť. Uvedené závery potvrdzuje aj zahraničná (česká) judikatúra, ktorá je pri identickej právnej úprave (v čase rozhodovania) použiteľná; podľa rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky z 31. marca 1998 sp. zn. 3Cdon/1398/96: „Nie je dôležité, ak bola vôľa vyjadrená pomocou pojmu, ktorý Občiansky zákonník nepozná; podstatné je, že jeho význam je bežne dostupný a identifikovateľný s pojmami používanými Občianskym zákonníkom. Lexikálny význam storna je zrejmy potiaľ, že predstavuje ekvivalent výrazu zrušenia, pričom zrušenie zmluvy je už legálnym pojmom a rovnako ako odstúpenie od zmluvy, je úkonom (i jednostranným), ktorý smeruje k jednoznačne určeným následkom (§ 457 OZ). Preto, ak sú tieto dôsledky zhodné, je z hľadiska určitosti a zrozumiteľnosti pojmu storna nevýznamné, ak zahŕňa odstúpenie od zmluvy a jej zrušenie.“

Podľa inej judikatúrnej axiómy ústavného súdu (I. ÚS 640/2014) sú neakceptovateľné také požiadavky na formuláciu právnych úkonov (t. j. aj odstúpenia od zmluvy), ktoré sú prehnane formalistické.

20. Takéto hodnotenie veci legitimizuje názor, že pri interpretácii jednostranného právneho úkonu vyjadreného slovami hrá vedúcu úlohu vôľa jej aktéra pri jeho tvorbe a výklade textu. Hlavné slovo tu má princíp, podľa ktorého nemožno vystačiť iba s gramatickým výkladom jednotlivých ustanovení, ale významnú úlohu tu zohráva predovšetkým teleologický výklad. Z obsahu posudzovaného jednostranného právneho úkonu žalobkyne, za použitia gramatického aj logického výkladu vyplýva, že žalobkyňa darovaciu zmluvu ukončila; pri posúdení vôle žalobkyne je tiež nepochybné, že chcela zmluvu ukončiť a žiadala o vrátenie plnenia zo zmluvy. Odvolací súd legitímne prihliadol na to, čo chcela daryňa použitými slovami vyjadriť, limitovaný iba tým, aby použité slová výklad odstúpenia od darovacej zmluvy v zmysle § 517 ods. 1 OZ pripúšťali. Medzi jazykovým vyjadrením právneho úkonu odvolania darovania (aj bez výslovného uvedenia ustanovenia § 517 ods. 1 OZ) a vôľou žalobkyne nie je rozpor, nakoľko je zrejme, že žalobkyňa žiadala zrušenie darovacej zmluvy a vrátenia daru ako bezdôvodného obohatenia, pretože

obsahom darovacej zmluvy bol príkaz použiť dar na účel uvedený v článku II. Darovacej zmluvy. A vzhľadom na to, že predchádzajúca výzva z 23. júna 2015 ostala bez reakcie a k riadnemu plneniu zo strany žalovaného nedošlo, žalobkyňa mala dôvodne za to, že darované peňažné prostriedky na tento účel použité neboli; nikde v texte Odvolania darovania žalobkyňa nevyzývala na vrátenie daru podľa § 630 OZ pre správanie žalovaného z dôvodov hrubo porušujúcich dobré mravy.

21. Z vyššie uvedeného vyplýva, že odvolací súd nezmenil zmysel ani obsah jednostranného právneho úkonu vyjadreného slovami v Odvolaní darovania. Naopak, výkladom súladným s výkladovým pravidlom uvedeným v § 35 ods. 2 OZ dospel k správne právnemu posúdeniu veci, keď nevybočil z metodológie stanovenej ustálenou rozhodovacou praxou na výklad právneho úkonu vyjadreného slovami. Dovolací súd záverom dodáva, že zmluvnej slobode účastníka občianskoprávných vzťahov zodpovedajú také direktíva, ktoré zákonná úprava (§ 35 ods. 2 OZ) dáva sudcovi pri výklade zmluvných ustanovení k jednoznačne stanovenej prioritě skutočnej vôle účastníka právneho úkonu nad formálnym prejavom tejto vôle.

22. Podľa názoru dovolacieho súdu sa odvolací súd riešením dovolacej otázky nastolenej žalovaným neodklonil od podstaty všeobecných právnych záverov dovolacieho súdu uvedeného v rozsudku z 31. júla 2012 sp. zn. 3Cdo/81/2011. Odvolací súd o nastolenej právnej otázke (s meritórnym významom pre jeho rozhodnutie) rozhodol v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu a teda napadnutým rozhodnutím nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP).

23. Žalovaný ďalej vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

24. Dovolateľ namietal nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom, ktoré spočíva v nepoužitelnosti § 517 ods. 1 prvej vety OZ na prípad darovacej zmluvy; dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu má vychádzať z nesprávneho posúdenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená: (1) Ak odvolací súd posúdil a právne kvalifikoval zmluvu podpísanú medzi žalobkyňou a žalovanou ako darovaciu zmluvu a úkon žalobkyne (označený ako Odvolanie darovania a výzva na vrátenie daru) ako odstúpenie od darovacej zmluvy, hoci možnosť odstúpenia od darovacej zmluvy nebola medzi stranami dohodnutá, či je možné od takejto zmluvy odstúpiť podľa § 517 ods. 1 prvá veta OZ, alebo sa možno domáhať len vrátenia daru podľa § 630 OZ.

24.1. Dovolateľ ďalej namietal nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom v tom, že dôvodom vrátenia daru nie je naplnenie alebo nenaplnenie účelu, na ktorý bol poskytnutý; dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho posúdenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená: (2) Či je možné darovaciu zmluvu viazať na splnenie účelu a nesplnenie tohto účelu považovať za porušenie zmluvy s možnosťou odstúpenia od nej.

25. K pojmovým znakom darovacej zmluvy, ako vyplýva z ustanovenia § 628 ods. 1 OZ, patrí (okrem určenia predmetu daru a dobrovoľnosti plnenia) aj jej bezodplatnosť. Pri darovaní sa

darcovi za dar (popr. darovací sľub) nemá dostať nič, čo by malo majetkovú hodnotu. Inak povedané, pri darovaní darca poskytuje obdarovanému určitý majetkový prospech bez toho, aby za to dostal primeraný majetkový ekvivalent. Nie je však vylúčené (a požiadavke na bezodplatnosť darovania sa nijako neprieči), aby s darovaním bol spojený záväzok obdarovaného k protislužbe, ktorá sama o sebe majetkovú povahu nemá, popr. aby darovanie bolo viazané na odkladáciu či rozvázováciu podmienku. Pre rozlíšenie, či ide o zmluvu odplatnú alebo nie, je pritom rozhodujúci prejav vôle zmluvných strán v čase, keď bola zmluva uzavretá (porov. v zahraničnej literatúre napr. Slivka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občiansky zákonník II. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2008).

26. Podmienky alebo príkazy nemajetkovej povahy všeobecne nenarúšajú povahu darovania, uplatňuje sa pre ne požiadavka súladu so zákonom alebo dobrými mravmi (Lazar, J. a kol. *Občianske právo hmotné. Tretie, doplnené a prepracované vydanie. 2. zväzok*. Bratislava: IURA EDITION, 2006, s. 119.) 35. Pri darovaní s účelovým určením je dohodou o účelovom určení dojednanie strán darovacej zmluvy o tom, že obdarovaný použije dar na vymedzené účely (napr. peniaze na študijný pobyt, stavbu pamätníka a pod.) Nevyužitie daru na stanovený účel je podstatným porušením povinnosti obdarovaného ako dlžníka, a ak obdarovaný ako dlžník nesplní túto povinnosť ani v dodatočnej primeranej lehote, darca má právo odstúpiť (§ 517 ods. 1 OZ) od darovacej zmluvy. Samozrejme, aj tento výklad je problematický, ak si položíme otázku, či aj nesplnenie povinnosti vyplývajúcej z vedľajšieho dojednania zakladá právo odstúpiť od zmluvy. Domnievame sa, že áno, pretože v konečnom dôsledku vôľa strán určuje, čo je podstatné pre obsah ich zmluvného záväzku a teoretické označenie dohody o účelovom určení daru ako vedľajšej na tom nič nemení (M. Jurčová a kol. *Občiansky zákonník I., II. Komentár*. beck-online, 1. vydanie, 2017, s. 2183 - 2208).

27. Aj najvyšší súd v rozsudku z 24. februára 2011 sp. zn. 3Cdo/302/2009 pripustil, že „Nie je vylúčené a neodporuje požiadavke bezplatnosti darovania, aby s darovaním bol spojený záväzok obdarovaného k protislužbe, ktorá sama o sebe majetkovú povahu nemá. Nie je ani vylúčené, aby zmluva označená ako darovacia zmluva obsahovala aj inú nepomenovanú zmluvu podľa § 51 Občianskeho zákonníka (...).“

28. Dovolací súd sa stotožňuje s názormi vyjadrenými v odbornej literatúre, ktoré nevyučujú (a požiadavke na bezodplatnosť darovania sa nijako neprieči), aby s darovaním bol spojený záväzok obdarovaného k protislužbe, ktorá sama osebe majetkovú povahu nemá, popr. aby darovanie bolo viazané na odkladáciu či rozvázováciu podmienku. Je tomu tak preto, lebo podmienky alebo príkazy nemajetkovej povahy vo všeobecnosti nenarúšajú povahu darovania. Pri darovaní s účelovým určením (o ktoré ide aj v posudzovanej veci) je dohodou o účelovom určení dojednanie strán darovacej zmluvy o tom, že obdarovaný použije dar na vymedzený účel. Nevyužitie daru na stanovený účel je podstatným porušením povinnosti obdarovaného ako dlžníka, a ak obdarovaný ako dlžník nesplní túto povinnosť ani v dodatočnej primeranej lehote, darca má právo odstúpiť (§ 517 ods. 1 OZ) od darovacej zmluvy.

29. Názory právnej doktríny založené na princípe, že darca nie je len bezduchým poskytovateľom obohatenia, ale má v rámci realizácie svojej zmluvnej autonómie právo chcieť

určiť ako bude obdarovaný nakladať s darom a môže od obdarovaného vyžadovať plnenie povinností, ktoré nie sú v rozpore s bezodplatnosťou darovania, sú podľa dovolacieho súdu legitímne, v súlade so zásadou individuálnej autonómie (slobody vôle) a zásadou „čo nie je zakázané, je dovolené“. Pripustenie príkazov a účelového darovania zohľadňuje širšie aspekty darovania, ktoré presahujú osobnú sféru rodinných vzťahov a smerujú aj k zvýrazneniu spoločenskej úlohy darovania (zvýraznená sociálna funkcia darovania).

30. Rekapitulujúc všetky doposiaľ uvedené argumentačné východiská, dovolací súd v odpovedi na dovolateľom položené otázky zásadného právneho významu, ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli vyriešené uzatvára, že:

(1) Z formulácie prvej otázky je zrejmé, že žalovaný odmietol akceptovať, že darovacia zmluva uzatvorená medzi stranami sporu obsahovala vedľajšie dojednanie v podobe účelového určenia daru, čo je pre nárok uplatnený žalobkyňou kľúčové. Žalovaný sa v darovacej zmluve, ktorá okrem štandardných náležitostí obsahovala aj presné určenie, na čo má byť dar použitý, vyslovne v texte Darovacej zmluvy zaviazal na splnenie tohto účelu. Darovacia zmluva obsahovala osobitosť spočívajúcu v účelovom určení, čo jednoznačne vyplýva z odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu. Pokiaľ žalovaný tvrdí, že na darováciu zmluvu je prípustná výlučne aplikácia § 630 OZ, teda osobitné ustanovenia pre darováciu zmluvu, tak opomína, že zmluvné dojednanie o účelovom určení v darovacej zmluve je v súlade so zásadou zmluvnej autonómie strán a žiadne ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu takéto vedľajšie dojednanie nezakazuje; zmluvné dojednanie o účelovom určení samo o sebe nenaruša definičné znaky darovania, má za následok, že do darovacej zmluvy bola doplnená osobitná povinnosť obdarovaného a už nejde iba o klasické darovanie podľa § 628 a nasl. OZ. Akceptujúc názory právnej vedy (bod 35. odôvodnenia), neexistuje žiaden dôvod, prečo by darca nemohol odstúpiť od darovacej zmluvy podľa § 517 ods. 1 OZ, ak obdarovaný nepoužije dar na dohodnutý účel ani v dodatočnej primeranej lehote po tom, čo ho na to darca písomne vyzval. Dovolací súd na uvedenom základe dospel k záveru, že od darovacej zmluvy, v ktorej sa obdarovaný výslovne zaviazal použiť dar na konkrétny účel, svoj záväzok porušil a nesplnil ho ani v dodatočnej primeranej lehote po tom, čo ho na to darca písomne vyzval, je možné odstúpiť v súlade s § 517 ods. 1 OZ. S odkazom na stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 20. októbra 1997 zn. Cpj 29/97 (v dôsledku omeškania dlžníka, ktorý nesplnil dlh ani v dostatočne primeranej lehote, ktorú mu veriteľ poskytol, vzniká veriteľovi právo od zmluvy odstúpiť, aj keď si túto možnosť s dlžníkom nedohodli) - je možné od takejto zmluvy odstúpiť podľa § 517 ods. 1 OZ aj pre prípad, že možnosť odstúpenia od darovacej zmluvy nebola medzi stranami dohodnutá.

(2) Dovolací súd v odpovedi na druhú položenú otázku uvádza, že podmienka bezodplatnosti je splnená aj vtedy, ak ide o prevzatie povinnosti alebo prijatie určitého príkazu darcu obdarovaným (donatio sub modo), ale len ak nie je jeho predmetom plnenie, ktoré má majetkovú hodnotu v prospech darcu. Bezodplatnosť v darovaní v prípade príkazu, podmienky, či stanovenia účelu by bola narušená len v prípade, ak by splnením týchto vedľajších dojednaní v darovacej zmluve došlo k obohateniu sa, resp. k majetkovému prospechu na strane darcu, ktorý dar poskytoval (pozri aj Števček, M. a kol. Občiansky zákonník II. Komentár § 451-880. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, 2351 s.). V posudzovanom prípade ide o situáciu, kedy prospech z darovania mal byť použitý

výlučne v prospech označenej tretej osoby, bezodplatnosť darovania ako definičný znak darovania nebol narušený. Z týchto dôvodov neobstojí ani argumentácia, že účel poskytnutia darovania aj podľa zmluvy smeroval výlučne na interné záujmy žalovaného. Sumarizujúc vyššie uvedené oprávňuje dovolací súd vysloviť názor, že poskytnutý dar možno viazať na použitie na konkrétny účel a ak obdarovaný ako dlžník nesplní túto povinnosť ani v dodatočnej primeranej lehote, darca má právo odstúpiť od darovacej zmluvy podľa § 517 ods. 1 OZ.

52.**ROZHODNUTIE**

Podanie podnetu na začatie trestného stíhania darcu bez ďalšieho nemožno považovať za hrubé porušenie dobrých mravov obdarovaným v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka, ktoré sa nevyhnutne odvíja aj od posúdenia individuálnych okolností daného konkrétneho prípadu.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. septembra 2024, sp. zn. 7Cdo/260/2022)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Bratislava V (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 14. októbra 2020 č. k. 24C/212/2016 žalobu zamietol (výrok I.), zrušil zabezpečovacie opatrenie nariadené uznesením Okresného súdu Bratislava V zo 16. novembra 2016, č. k. 24C/212/2016-423, v spojitosti s uznesením Krajského súdu v Bratislave zo dňa 15. júna 2017, č. k. 7Co/149/2017-265, ktoré nadobudli právoplatnosť dňa 24. júla 2017 (výrok II.) a žalovanej procesnej strane priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %, pričom o výške tejto náhrady bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením, po právoplatnosti tohto rozsudku (výrok III.).

1.1. Súd prvej inštancie zistil, že žalobca sa dožadoval vrátenia darovaných hnutel'ných vecí - peňazí, ktoré sa mali v období od 09. 05. 2007 do 28. 12. 2015 dostať do dispozičnej sféry žalovanej, a to bezodplatným prevodom z bankového účtu žalobcu (IBAN: B vedeného v UniCredit Bank Slovakia, a.s., na účet žalovanej, vyberaním peňazí bankomatovou kartou vystavenou na meno žalovanej, platbami zo strany žalobcu na rekonštrukciu nehnuteľností vo vlastníctve žalovanej, hradením spoločne strávených dovolení, kozmetických služieb využívaných žalovanou a rôzne. Zo všetkých požadovaných finančných čiastok, ktorých titulom vrátenia daru sa žalobca domáhal, súd prvej inštancie ustálil, že za dar možno považovať len finančné prostriedky, ktorými žalobca zaplatil dovolenky spoločne strávené so žalovanou a ktorými zaplatil rekonštrukciu rodinného domu v Jarovciach a domu nachádzajúceho sa v kat. území Liptovská Sielnica (nehnutel'nosti vo výlučnom vlastníctve žalovanej). Podľa súdu prvej inštancie v prípade zostávajúcich platieb žalobca neunesol dôkazné bremeno. Platenie nákladov spojených s užívaním nehnuteľností v osobnom vlastníctve žalovanej (energia, voda, daň, poistenie, ochrana objektu a ďalšie služby) zo strany žalobcu nebolo možné podľa prvoinštančného súdu považovať za finančné dary poskytnuté žalovanej. Žalobca a žalovaná v období hradenia týchto platieb žili v spoločnej domácnosti, každý z nich sa podľa svojich možností a schopností podieľal na chode spoločnej domácnosti. V prípade platenia kozmetických služieb využívaných žalovanou, bankomatových výberov platobnou kartou žalobcom a platieb „rôzne“, predložené dôkazy podľa súdu prvej inštancie nespĺňali hodnovernosť a relevantnosť na dostatočné preukázanie pravdivosti žalobcových tvrdení. Výpisy z bankového účtu žalobcu, na

ktorých sa tieto platby nachádzali, boli len dôkazom realizácie platieb, nie však dôkazom, že malo ísť o darované peniaze žalovanej, žiadne iné dôkazy žalobca v tomto smere neprodukoval, resp. vykonaným dôkazom svoje tvrdenie nepodporil. Najpodstatnejšiu časť žalobcom požadovaného nároku na vrátenie daru predstavovali štyri prevody finančných prostriedkov z bankového účtu žalobcu v prospech bankového účtu žalovanej, a to dňa 09. 05. 2007 vo výške 165.969,59 eura, dňa 20. 12. 2010 vo výške 30.000 eur, dňa 23. 05. 2013 vo výške 90.000 eur a dňa 09. 10. 2013 vo výške 20.000 eur, všetky s poznámkou „vrátenie pôžičky SL“ alebo „vrátenie pôžičky“. Uvedené finančné čiastky boli podľa súdu prvej inštancie vysoké a bolo ťažko uveriteľné, že žalobca ich žalovanej daroval len prevodom z účtu na jej účet, bez vypracovania písomnej darovacej zmluvy. Prvoinštančný súd mal pochybnosť o vôli žalobcu darovať žalovanej tieto peniaze aj v priamej súvislosti s poznámkou, že ide o vrátenie pôžičky zo strany žalovanej, pôvod poznámky nijakým spôsobom nevysvetlil, ak malo ísť o dar, ako tvrdí žalobca, v poznámke by bolo uvedené „dar“, bez ohľadu na to, kto je autorom poznámky. Súd prvej inštancie zároveň poukázal na to, že podľa vyjadrenia UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. k účtu žalobcu účtu IBAN: B v období od 01. 01. 2007 do 31. 12. 2016 mala prostredníctvom elektronického bankovníctva prístup žalovaná od 18. 08. 2014 do 25. 01. 2016, ktoré obdobie nekorešponduje s bankovými prevodmi finančných prostriedkov a banka v súčasnosti neeviduje a ani v minulosti neevidovala k telefónnemu číslu na meno žalovanej žiadne vydané autorizačné nástroje, umožňujúce prihlásenie do služby internetového bankovníctva, resp. autorizáciu platieb na akomkoľvek účte vedenom v UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., pobočka zahraničnej banky.

1.2. Po zhodnotení predložených dôkazných prostriedkov procesného útoku aj procesnej obrany, zohľadňujúc vzájomný vzťah procesných strán v období ich spolužitia a následné konanie oboch po jeho ukončení, súd prvej inštancie dospel k záveru, že konanie žalovanej ako obdarovanej osoby nemožno kvalifikovať ako správanie hrubo porušujúce dobré mravy. Z hľadiska intenzity a dĺžky trvania tvrdenia žalovanej o nebezpečenstve hroziacom žalobcovi s tým, že ho musí ochraňovať, ohováranie pred známymi, klientami a SAK, snaha obráť žalobcu o majetok, vystáhanie žalobcu zo spoločnej domácnosti z nehnuteľnosti vlastnícky patriacej žalovanej, zavádzanie žalovanej o svojom šľachtickom pôvode, objektívne nie sú takými okolnosťami, ktoré by bolo možné charakterizovať ako správanie hrubým spôsobom porušujúce dobré mravy. Všetky uvedené správanie sa žalovanej súd prvej inštancie vyhodnotil ako subjektívny pocit darcu, ktorý nemožno brať za rozhodujúci pri posudzovaní naplnenia znakov hrubého porušenia dobrých mravov správaním sa obdarovanej žalovanej, nakoľko porušenie sa musí prejaviť v objektívnej rovine. Podľa žalobcu najväčším porušením dobrých mravov bolo správanie sa žalovanej v súvislosti s podaním trestného oznámenia v januári 2016 na žalobcu pre prečin nebezpečného vyhrážania, trestné stíhanie bolo uznesením Okresnej prokuratúry Bratislava V zo dňa 30. 01. 2017, číslo: 2Pv 46/16/1105-61 zastavené a vec postúpená na priestupkové konanie, nakoľko okresná prokurátorka konštatovala, že nejde o trestný čin, ale ide o skutok, ktorý by mohol byť priestupkom. Skutočnosť podania trestného oznámenia zo strany žalovanej ani v kontexte záveru, že trestné stíhanie bolo zastavené a vec postúpená na priestupkové konanie, podľa záverov súdu prvej inštancie nebolo takým závažným a intenzívnym správaním sa žalovanej, ktoré by naplnilo znaky hrubého porušenia dobrých mravov stanoveného v § 630 Občianskeho zákonníka. Žalobca preukázateľne počas dlhoročného spolužitia žalovanú finančne podporoval, zamestnal vo svojej advokátskej kancelárii, preferoval jej osobu aj na úkor svojich rodinných

príslušníkov tým, že previedol na žalovanú vlastnícke práva k nehnuteľnostiam, všetko do času narušenia vzťahu koncom decembra 2015 a v januári 2016. Následne nastala vo vzťahu strán sporu situácia, ktorú vnímali z emočného hľadiska odlišne. V súlade so závermi znalca pribratého do trestného konania súd prvej inštancie vyhodnotil, že motívom žalovanej na podanie trestného oznámenia na žalobcu nebol úmysel poškodiť integritu žalobcu, jej správanie bolo výsledkom vlastného prežívania konfliktných vzťahových situácií, ktoré žalovaná vnímala podstatne intenzívnejšie ako žalobca, čo vyplývalo z jej osobných povahových vlastností a osobnostnej dispozície.

1.3. Pri hodnotení správania sa žalovanej súd zohľadnil tiež vzájomné konanie darcu a obdarovanej, teda princíp vzájomnosti. Žalobca uviedol, že až 22. 01. 2016 konečne prišiel na to, že ho žalovaná celé roky klamala a podvádzala, že ho obrala o rozsiahle majetky a nakoniec nahradila iným mužom a že podala na neho trestné oznámenie. Pre súd prvej inštancie bolo zarážajúce, že k takémuto zisteniu žalobca prišiel až po dlhoročnom spolužití so žalovanou, ktorej mal podľa vlastného vyjadrenia bezhranične veriť, je ťažko uveriteľné a vyznieva nepresvedčivo, že advokát s dlhoročnou praxou mal byť takto klamaný a zavádzaný niekoľko rokov bez toho, aby situáciu riešil, aby sa relevantným spôsobom bránil. V neposlednom rade sa princíp vzájomnosti prejavil podaním trestného oznámenia žalobcu na žalovanú dňa 20. 09. 2016 pre podozrenie zo spáchania obzvlášť závažného zločinu úkladnej vraždy, ktoré bolo odmietnuté, nakoľko nebol dôvod na začatie trestného stíhania. V odôvodnení rozhodnutia vyšetrovateľ konštatoval, že tvrdenia oznamovateľa, týkajúce sa podozrenia, že žalovaná pripravuje jeho vraždu, nie sú žiadnym spôsobom doložené ani argumentačne, nemajú oporu ani v samotnom oznámení ani v zabezpečených listinných materiáloch k veci a na záver poukázal na skutočnosť, že žalobca má so žalovanou rozsiahle spory, týkajúce sa vysporiadania vzájomného vzťahu, majetkových sporov, existencie trestného stíhania jeho osoby na podklade jej oznámenia a výpovede a ďalších trestných konaní, kde vzájomne vystupujú v pozícii oznamovateľov a podozrivých.

1.4. Na základe uvedeného súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobca nepreukázal dôvodnosť svojho žalobou uplatneného nároku na vrátenie daru poskytnutého žalovanej, a to pre absenciu zákonom stanoveného predpokladu priznania takéhoto nároku - správanie sa žalovanej ako obdarovanej osoby voči darcovi spôsobom hrubo porušujúcim dobré mravy, žalobca tiež neunesol dôkazné bremeno spočívajúce v preukázaní, že všetky finančné čiastky, ktorých sa titulom vrátenia daru od žalovanej domáhal, boli darmi a preto súd prvej inštancie žalobu ako nedôvodnú zamietol.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 31. mája 2022, sp. zn. 8Co/46/2021 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie (výrok I.) a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu (výrok II.)

2.1. Odvolací súd poukázal na to, že samotné podanie neopodstatneného podnetu na začatie trestného stíhania darcu nebolo možné považovať za hrubé porušenie dobrých mravov obdarovaným v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka (3Cdo/53/2006). Z uvedeného hľadiska bolo bez významu, či sa trestné oznámenie neskôr ukázalo ako celkom neopodstatnené, ako k tomu došlo aj v danej veci, v ktorej trestné stíhanie bolo zastavené a v časti bola vec odstúpená na prejednanie priestupku. Ak žalobca v konaní i v podanom odvolaní zdôrazňoval, že za hrubé porušenie dobrých mravov treba považovať aj správanie žalovanej, ktorá o podanom trestnom oznámení informovala jeho klientov a rodinných príslušníkov, podľa odvolacieho súdu bolo

potrebné poukázať na to, že aj žalobca uvádzal, že o trestnom stíhaní klientov a taktiež aj Slovenskú advokátsku komoru informoval sám, pričom úmyselné správanie žalovanej v súvislosti s oznámením o trestnom stíhaní žalobcu jeho rodinným príslušníkom, ktoré by s prihliadnutím na všetky ďalšie okolnosti veci bolo možné hodnotiť ako hrubé porušenie dobrých mravov nebolo v konaní preukázané.

2.2. Podľa odvolacieho súdu súd prvej inštancie správne poukázal aj na to, že vzhľadom na špecifické okolnosti danej veci je potrebné pri hodnotení naplnenia § 630 Občianskeho zákonníka v tomto prípade, prihliadať aj na vzájomné správanie sporových strán, keď žalovaná síce podala na žalobcu trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania trestného činu nebezpečného vyhrážania, ako aj trestného činu týrania blízkej a zverenej osoby formou psychického týrania, avšak i žalobca podal na žalovanú trestné oznámenie, a to dokonca pre podozrenie zo spáchania trestného činu úkladnej vraždy v štádiu prípravy, čo je nepochybne taktiež mimoriadne závažný trestný čin. Okrem toho však mal prvoinštančný súd správne v tejto súvislosti na zreteli, že sporové strany sa po ukončení partnerského vzťahu k sebe vzájomne správali negatívne, žalobca ukončil so žalovanou pracovný pomer a podali voči sebe tiež množstvo ďalších trestných oznámení, ktoré sa taktiež ukázali ako neopodstatnené. Pokiaľ žalobca v odvolaní poukázal na to, že na žalovanú podal trestné oznámenie až po tom, ako sa k nemu správala v hrubom rozpore s dobrými mravmi a navyiac pre podozrenie zo spáchania menej závažnej trestnej činnosti, odvolací súd poukázal na to, že už v žalobe žalobca sám používa výraz „spleť“ súdnych a trestných konaní medzi nimi, čo len dokumentuje vzájomné správanie sporových strán.

2.3. Odvolací súd dal do pozornosti, že súd prvej inštancie v konaní, ako aj v odôvodnení napadnutého rozsudku, venoval rozsiahly priestor skutkovým zisteniam samotného poskytnutia darov a právnej kvalifikácie jednotlivých čiastkových súm, ktoré podľa tvrdenia žalobcu v tomto prípade daroval žalovanej a ktorých vrátenia sa domáhal s poukazom na § 630 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd však poukázal na to, že vzhľadom na skutočnosť, že správanie žalovanej, od ktorého žalobca v tomto spore odvíja uplatnený nárok, nespĺňa znaky hrubého porušenia dobrých mravov, ako to má na mysli § 630 Občianskeho zákonníka, z hľadiska dôvodnosti podanej žaloby už nie je rozhodujúce, či resp. v prípade ktorých čiastkových súm poskytnutých žalovanej, išlo o dar. Vzhľadom na vymedzenie rozhodujúcich skutočností, ktoré neumožňujú kvalifikovať po právnej stránke uplatnené nároky inak, než ako nárok na vrátenie daru (aj žalobca opakovane zdôrazňoval, že nejde o bezdôvodné obohatenie), totiž nie je možné podanej žalobe vyhovieť pre nenaplnenie kvalifikovaného (hrubého) porušenia dobrých mravov bez ohľadu na to, či išlo o darované peňažné prostriedky, prípadne za akých okolností k darovaniu došlo. Odvolací súd preto v záujme hospodárnosti, po tom, ako dospel k právnomu záveru o nemožnosti vrátenia daru pre chýbajúci znak hrubého porušenia dobrých mravov, už nepovažoval za potrebné podrobnejšie sa zaoberať skutkovými ani právnymi otázkami týkajúcimi sa kvalifikácie jednotlivých darov žalovanej a nevidel rozumný dôvod zaoberať sa touto otázkou ani pokiaľ ide o rozsiahle odvolacie dôvody prezentované v tomto smere žalobcom, keď ani opodstatnenosť týchto odvolacích námietok nebola spôsobilá privodiť pre žalobcu priaznivejšie rozhodnutie v spore.

2.4. Pokiaľ žalobca v odvolaní namietal, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces tým, že súd prvej inštancie nevykonal dokazovanie ním navrhovaným uznesením prokuratúry o zastavení trestného stíhania vedeného voči jeho osobe, odvolací súd poukázal na to, že obsah tohto uznesenia nebol medzi stranami sporný a z jeho obsahu vychádzal aj súd prvej inštancie. Rovnako však bolo nadbytočné vykonávať dokazovanie žalobcom navrhovaným obsahom spisu v konaní

vedenom voči žalovanej o preukazovanie pôvodu majetku, no tiež opomenutým dôkazom - potvrdením UniCredit Bank Czech republik and Slovakia, a.s. zo dňa 14. 03. 2019, potvrdzujúcim okolnosti dispozičného práva žalovanej k účtu žalobcu a jej debetnej karty. Okolnosti, na preukázanie ktorých mali tieto dôkazy slúžiť, totiž neboli vzhľadom na chýbajúci znak hrubého porušenia dobrých mravov rozhodujúce, keď bez zreteľa na charakter a právnu povahu (titul) predmetných finančných operácii, podanej žalobe nebolo možné vyhovieť.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, prípustnosť ktorého odôvodnil poukazom na § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolateľ žiadal, aby najvyšší súd napadnuté rozhodnutie v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

3.1. Nesprávne právne posúdenie v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalobca videl pri riešení otázky princípu vzájomnosti správania darcu a obdarovaného s poukazom na ustálenú rozhodovaciu prax (3Cdo/158/2019). Mal za to, že otázka, či sa má uplatniť princíp vzájomnosti je významná až vtedy, keď súd dospeje k záveru, že správanie obdarovaného hrubo porušilo dobré mravy a tým pádom naplnilo znaky relevantné v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka. Až po prijatí tohto záveru je daný dôvod skúmať, či konanie obdarovaného nevyprovokovalo darca sám svojím správaním priečiacim sa dobrým mravom. Z uvedeného dôvodu považoval dovolateľ odôvodnenie napadnutého rozhodnutia v tejto časti, ktoré sa odvolávalo na princíp vzájomnosti za nezrozumiteľné, keďže tento princíp je relevantný až vtedy, ak súd dospeje k záveru, že sa obdarovaný dopustil konania v hrubom rozpore s dobrými mravmi, pričom v danom prípade k žiadnemu takému záveru súd nedospel. Žalobca sa pred podaním nepravdivého trestného oznámenia žalovanou dňa 22. 01. 2016 nedopustil žiadneho konania, ktoré by mohlo byť považované za konanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi a ani konania, ktoré by vyprovokovalo konanie obdarovaného. Žalovaná podala na žalobcu vymyslené trestné oznámenie dňa 22. 01. 2016, pričom pred týmto dátumom žalobca neurobil žiadne podanie voči žalovanej, čím by jej zadal dôvod, aby sa dopustila konania v hrubom rozpore s dobrými mravmi. Medzi konaním v hrubom rozpore s dobrými mravmi zo strany žalovanej a samotným podaním žaloby uplynulo viac ako 9 mesiacov, počas ktorých boli podané obojstranné viaceré podania. Avšak podľa žalobcu prvotnou príčinou tohto celého bolo práve nepravdivé trestné oznámenie zo strany žalovanej s cieľom privodiť žalobcovi trestné stíhanie.

3.2. Nesprávne právne posúdenie žalobca namietal aj v tej súvislosti, že v zmysle ustálenej rozhodovacej praxe (3Cdo/53/2006) samotné podanie neopodstatneného podnetu na začatie trestného stíhania darcu nemožno považovať za hrubé porušenie dobrých mravov obdarovaným v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd síce poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/53/2006, avšak podľa dovolateľa predmetné rozhodnutie tvrdí niečo iné, ako uviedol odvolací súd. V rámci predmetného rozhodnutia sa žalovaná domnievala, že sa niekto pokúsil vykonať podvod a pripraviť ju o majetok, avšak v danom prípade žalovaná vedome podala dňa 22. 01. 2016 trestné oznámenie, kde si podľa dovolateľa bola vedomá, že tieto skutky sa nestali. Podľa dovolateľa predmetné rozhodnutie, ktoré aplikoval odvolací súd nerieši, že by žiadne nepravdivé trestné oznámenie nemohlo byť v hrubom rozpore s dobrými mravmi a z uvedeného dôvodu je táto časť odôvodnenia nesprávne právne posúdená.

4. Žalovaná sa k dovolaniu vyjadrila a žiadala, aby najvyšší súd dovolanie žalobcu odmietol ako neprípustné, resp. zamietol ako nedôvodné a žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 427 ods. 1 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

6. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

7. Nesprávne právne posúdenie dovolateľ videl pri riešení otázok (i) princípu vzájomnosti správania darcu a obdarovaného, keď mal za to, že sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe reprezentovanej rozhodnutím najvyššieho súdu 3Cdo/158/2019, (ii) posúdenia podnetu na začatie trestného stíhania v súvislosti s hrubým porušením dobrých mravov v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka s poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/53/2006.

8. Dovolací súd k otázke princípu vzájomnosti správania darcu a obdarovaného uvádza, že dôvod, pre ktorý odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie bolo to, že žalobca nepreukázal dôvodnosť svojho žalobou uplatneného nároku na vrátenie daru poskytnutého žalovanej, a to pre absenciu zákonom stanoveného predpokladu priznania takéhoto nároku - správanie sa žalovanej ako obdarovanej osoby voči darcovi spôsobom hrubo porušujúcim dobré mravy. Nevyhnutnou podmienkou prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je, že sa týka právnej otázky, na riešení ktorej založil odvolací súd svoje rozhodnutie. Toto ustanovenie dopadá len na takú právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a (zároveň) sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe. Otázka, ktorou sa strany sporu, prípadne aj súd v konaní síce zaoberali, na vyriešení ktorej ale nie je v konečnom dôsledku založené dovolaním napadnuté rozhodnutie, nie je relevantná v zmysle tohto ustanovenia. Nastolená otázka, či sa má uplatniť princíp vzájomnosti medzi správaním darcu a obdarovaného sa stáva významnou až vtedy, keď súd dospeje k záveru, že správanie obdarovaného hrubo porušilo dobré mravy a tým pádom naplnilo relevantné znaky v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka, čo však nebol daný prípad a preto nevyhnutne vedie k záveru, že na takejto otázke nebolo založené preskúmané rozhodnutie. Vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že dovolateľ v dovolaní nevymedzil v tejto časti právnu otázku, na ktorej založil svoje rozhodnutie odvolací súd.

9. Nesprávne právne posúdenie žalobca namietal aj v tej súvislosti, že v zmysle ustálenej rozhodovacej praxe (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/53/2006) samotné podanie

neopodstatneného podnetu na začatie trestného stíhania darcu nemožno považovať za hrubé porušenie dobrých mravov obdarovaným v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka.

9.1. V tomto smere atakoval právny názor odvolacieho súdu vyplývajúci z bodu 14. odôvodnenia, ktorým reagoval „na argumentáciu žalobcu, že za takéto hrubé porušenie dobrých mravov treba považovať podanie nepravdivého trestného oznámenia žalovanej na jeho osobu, v dôsledku ktorého bol trestne stíhaný a dokonca ja zadržaný“, odvolací súd považoval za potrebné poukázať na to, že „v zmysle ustálenej judikatúry samotné podanie neopodstatneného podnetu na začatie trestného stíhania darcu nemožno považovať za hrubé porušenie dobrých mravov obdarovaným v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka (porov. rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/53/2006 uverejnený v Zo súdnej praxe pod č. 56/2010). Z uvedeného hľadiska je pritom bez významu, či sa trestné oznámenie neskôr ukázalo ako celkom neopodstatnené, ako k tomu došlo aj v danej veci, v ktorej trestné stíhanie bolo zastavené a v časti bola vec odstúpená na prejednanie priestupku“.

10. Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/53/2006 z 27. apríla 2006 vyplýva záver, že aj za stavu, že podnet na podozrenie z trestnej činnosti podaný zo strany odporkyne bol vyhládavacím orgánom odložený, nemožno jeho podanie považovať v danej veci za konanie hrubo porušujúce dobré mravy. Zo strany odporkyne totiž nešlo o konanie, ktoré by bolo v hrubom nepomere s konaním navrhovateľa. Podanie tohto podnetu nenasvedčovalo ani úmyselnému privodeniu trestného stíhania inému ale jeho zmyslom a účelom bolo iba zistenie skutočností, svedčiacich o neoprávnenosti zásahu do zákonom chránených vlastníckych práv odporkyne, ktorý podala potom, čo jej nebola poskytnutá ochrana ňou tvrdeného porušenia práva cestou orgánov štátnej správy.

11. Dovolací súd nezistil opodstatnenosť námietky žalobcu podľa ktorej odvolací súd s poukazom na ustálenú súdnu prax, ktorú reprezentuje vyššie uvedené rozhodnutie vyvodil záver podľa ktorého neopodstatnené podanie trestného oznámenia nemohlo byť v hrubom rozpore s dobrými mravmi. V danej veci bolo potrebné považovať odôvodnenia konajúcich súdom za jeden celok, a z tohto hľadiska bolo nevyhnuté zohľadniť, že súd prvej inštancie sa podrobne a vyčerpávajúco vysporiadal v bode 32. svojho odôvodnenia so všetkými okolnosťami správania žalovanej v súvislosti s podaním trestného oznámenia na žalobcu pre prečin nebezpečného vyhrážania, ktoré žalobca označil ako najzávažnejšie porušenie dobrých mravov, následne odvolací súd sa v bode 14. odôvodnenia stotožnil so záverom súdu prvej inštancie a za účelom vysporiadania sa s odvolacou argumentáciou žalobcu, doplnil odkaz na ustálenú judikatúru vyjadrenú v rozsudku sp. zn. 3Cdo/53/2006. Odvolací súd bral na zreteľ iba skutočnosť, že samotné podanie neopodstatneného podnetu na začatie trestného stíhania darcu nemožno považovať za hrubé porušenie dobrých mravov obdarovaným v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka, čo bolo relevantným aj pre posudzovaný prípad, keďže trestné stíhanie pre trestný čin nebezpečného vyhrážania iniciované žalovanou trestným oznámením bolo zastavené, pretože bolo konštatované, že nešlo o trestný čin. Uvedené konštatovanie odvolacieho súdu považuje dovolací súd len za všeobecné vyjadrenie, ku ktorému sa nevyhnutne viaže potreba zohľadniť jedinečné, individuálne okolnosti tej ktorej veci, pričom v predmetnej veci takéto osobitné a špecifické okolnosti boli prvoinštančným súdom komplexne posúdené. Dovolateľ jednostranne a nedôvodne podrobil kritike uvedený záver odvolacieho súdu neberúc do úvahy relevantné skutočnosti.

12. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu odvolací súd sa právnymi závermi, na ktorých založil rozhodnutie napadnuté dovolaním žalobcu, neodklonil v nastolenej otázke či samotné podanie neopodstatneného podnetu na začatie trestného stíhania darcu nemožno považovať za hrubé porušenie dobrých mravov obdarovaným v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka, od ustálenej súdnej praxe.

53.**ROZHODNUTIE**

Aktívne vecne legitimovaným subjektom na náhradu škody podľa ustanovenia § 5 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobnú pri výkone verejnej moci, ktorá spočíva v neoprávnenom odňatí dopravnej licencie, nie je akcionár obchodnej spoločnosti.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 26. novembra 2024, sp. zn. 4Cdo/147/2022)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) napadnutým rozsudkom podľa § 387 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) potvrdil (výrok I.) rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“ resp. „prvoinštančný súd“) z 22. októbra 2019, č.k. 10C/59/2011-834, ktorým zamietol žalobu žalobkyne o náhradu škody v celkovej sume 24 298 795,15 Eur s príslušenstvom a vyslovil, že žalobkyňa je povinná zaplatiť žalovanej (výrok II.) a intervenientovi na jej strane (výrok III.) náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100% do troch dní od právoplatnosti uznesenia, ktorým súd prvej inštancie rozhodne o ich výške (výrok II.).

1.1 Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa ustanovení § 5 ods. 1, 2 a § 6 ods. 1, 2, 3 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z.z.“), Na vec tiež aplikoval ustanovenia § 14 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (ďalej len „Správny poriadok“), § 13 ods. 1, 3 a 4 a § 15 ods. 1 zákona č. 168/1996 Z.z. o cestnej doprave.

1.2 Prvoinštančný súd konštatoval, že žalobkyňa ako právny nástupca spoločnosti ČSAD Ostrava, a.s. (ďalej len „pôvodná žalobkyňa“) sa v tomto konaní domáha priznania nároku na náhradu škody v zmysle špeciálnej úpravy zákona č. 514/2003 Z. z, ktorý zakotvuje v § 3 ods. 2 objektívnu zodpovednosť štátu, podmienkou jej vzniku je však nielen existencia nezákonného rozhodnutia, ale i vznik škody a príčinná súvislosť medzi vydaním nezákonného rozhodnutia a vznikom škody. Zároveň je nesporné, že úspešne sa domáhať priznania nároku na náhradu škody môže len subjekt aktívne vecne legitimovaný, ktorý spĺňa zákonné predpoklady a vznikla mu škoda. V danom prípade sa súd prvej inštancie stotožnil s tvrdením žalovanej a intervienta na jej strane, že žalobkyňa (resp. pôvodná žalobkyňa) nie je vo veci aktívne vecne legitimovaná, lebo nespĺňa predpoklady podľa § 5 zákona č. 514/2003 Z. z. Žalobkyňa založila svoju žalobu o súdom zrušené (a preto nezákonné) rozhodnutie Mesta Banská Bystrica o odňatí dopravnej licencie dopravcovi Slovenská autobusová doprava Banskobystrická dopravná spoločnosť, akciová spoločnosť (neskôr SAD Banská Bystrica, a.s.), ktorého je pôvodná žalobkyňa akcionárom. Pôvodná žalobkyňa nebola účastníkom tohto správneho konania (o odňatie dopravnej licencie),

avšak namietala, že v správnom konaní bola opomenutá a správny orgán mal s ňou konať ako s účastníkom konania. S týmto argumentom sa ale súd prvej inštancie nestotožnil, keďže ustanovenie § 14 ods. 1, 2 Správneho poriadku priznáva účastníctvo v správnom konaní subjektu, ktorého práva alebo chránené záujmy môžu byť rozhodnutím v správnom konaní priamo dotknuté, prípadne tomu, komu osobitný zákon také postavenie priznáva. Slovenský právny poriadok nepriznáva účastníctvo v správnom konaní akcionárovi účastníka konania (v tomto prípade dopravcu) – vid' rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. júna 2012, sp. zn. 7Sžso/47/2011 publikované v Zbierke rozhodnutí pod č. 94/2013. Vzhľadom k tomu, že v danom správnom konaní išlo o odňatie dopravnej licencie, je nesporné, že rozhodnutím v tomto správnom konaní boli dotknuté práva, resp. právom chránené záujmy samotného dopravcu. V tejto súvislosti prvoinstančný súd dodal, že absencia aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne v konaní bola odôvodnená i faktom, že náhradu škody voči štátu si uplatňoval v inom súdnom konaní (sp. zn. 9C/58/2011) i samotný dopravca.

1.3. V bode 35. odôvodnenia rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že žalobkyňa nemôže byť v konaní úspešná ani z dôvodu absencie príčinnej súvislosti medzi rozhodnutím Mesta Banská Bystrica o odňatí dopravnej licencie a tvrdenou škodou. Je nesporné, že dopravca Slovenská autobusová doprava Banskobystrická dopravná spoločnosť, akciová spoločnosť (ďalej len „doprovca“) prestal vykonávať mestskú hromadnú dopravu v Banskej Bystrici dňa 31. decembra 2005, do ktorého momentu mal s Mestom Banská Bystrica uzatvorenú zmluvu o výkone vo verejnom záujme. Už dňa 16. decembra 2005 primátor mesta písomne oznámil dopravcovi ukončenie platnosti vzájomných zmlúv dňom 31. decembra 2005 i fakt, že mesto vybralo za dopravcu SAD Zvolen, a. s. Hoci dopravca deklaroval svoj záujem o vykonávanie dopravy v meste i naďalej, s vedením mesta sa nedohodol a podľa výpovede primátora mesta v konaní sp. zn. 9C/58/2011 odmietol jeho zástupca podpísať zmluvu o výkone vo verejnom záujme. Niet sporu o tom, že v noci zo dňa 31. decembra 2005 do 1. januára 2006 zamestnanci dopravcu odpílili zástavky, strhli dopravné poriadky, stiahli oznamy o vykonávaní dopravy z médií a začali vracat' autobusy. Napriek tomu, že dopravca stále disponoval platnou dopravnou licenciou, dňa 1. januára 2006 z vlastného rozhodnutia prestal vykonávať verejnú mestskú hromadnú dopravu v Banskej Bystrici. Preto súd prvej inštancie konštatoval, že dopravcovi odňalo Mesto Banská Bystrica dopravnú licenciu dňa 26. januára 2006 v čase, keď už dopravu nevykonával a nebolo to odňatie dopravnej licencie, v dôsledku ktorého prestal vykonávať mestskú hromadnú dopravu. Rozhodnutie Mesta Banská Bystrica o odňatí dopravnej licencie zo dňa 26. januára 2006 (podľa súdu v správnom konaní nezákonné len z dôvodu nesprávnej citácie zákonného ustanovenia) tak nemožno považovať za protiprávny úkon, ktorý by bol v príčinnej súvislosti so vznikom žalobkyňou tvrdenej škody. Takto posúdil absenciu existencie príčinnej súvislosti i Okresný súd Banská Bystrica v konaní sp. zn. 9C/58/2011. Z uvedených dôvodov (absencia aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne a príčinnej súvislosti medzi rozhodnutím o odňatí dopravnej licencie a tvrdenou škodou) prvoinstančný súd žalobu ako nedôvodnú zamietol bez toho, aby sa zaoberal relevantnosťou uplatnenej náhrady škody (bod 36). O trovách konania rozhodol podľa § 255 CSP tak, že žalovanej a intervenientovi na strane žalovanej, ktorí boli v konaní úspešní v plnom rozsahu, priznal plnú náhradu trov konania.

2. Po oboznámení sa s obsahom spisu a s odvolaním napadnutým rozhodnutím súdu prvej inštancie odvolací súd konštatoval vecnú správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie, pričom sa v súlade s ustanovením § 387 ods. 2 CSP v celom rozsahu stotožnil i s odôvodnením jeho rozhodnutia, ktoré považoval za nielen dostatočne podrobné, ale je i jasné, zrozumiteľné, presvedčivé a logickým spôsobom sa vysporiadavajúce so všetkými relevantnými, skutkovými a právnymi otázkami a aspektmi, a teda ktoré spĺňa zákonné kritériá odôvodnenia uvedené v ust. § 220 ods. 2 CSP. Rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny potvrdil. Podané odvolanie žalobkyne vyhodnotil ako nedôvodné, nakoľko v ňom neboli uvedené žiadne podstatné skutočnosti, okolnosti alebo argumenty, ktoré by neboli predmetom skúmania prvoinštančného súdu.

2.1. Odvolací súd na doplnenie uviedol, že v zhode so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že pôvodná žalobkyňa, ako akcionár dopravcu nebola účastníkom správneho konania, v ktorom sa rozhoduje o udelení resp. o odňatí dopravnej licencie, keďže sa v tomto konaní nekoná priamo o právach akcionára dopravcu, ale o právach dopravcu a práva akcionára dopravcu v takomto konaní nemôžu byť ani priamo dotknuté, tak ako to vyžaduje ustanovenie § 14 ods. 1 Správneho poriadku. Odvolací súd rovnako ako súd prvej inštancie v daných súvislostiach podporne poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. júna 2012, sp. zn. 7Sžso/47/2011 (R 94/2013). Záver súdu prvej inštancie, že pôvodná žalobkyňa a teda ani jeho právny nástupca (terajšia žalobkyňa) nie sú vecne aktívne legitimovaní domáhať sa náhrady škody preto, že im nesvedčí legitimácia v zmysle citovaného § 5 zák. č. 514/2003 Z. z., bol správny, lebo v prípade nedostatku aktívnej legitimácie žalobcu nemôže súd odškodnenie priznať.

2.2. Odvolací súd ďalej uviedol, že pokiaľ súd prvej inštancie zamietol žalobu žalobkyne i z dôvodu absencie príčinnej súvislosti medzi rozhodnutím o odňatí dopravnej licencie a tvrdenou škodou, urobil tak nad rámec svojej argumentácie, nakoľko ak žalobkyňa nie je v konaní aktívne legitimovaná, je nadbytočné sa zaoberať škodou ako takou, lebo už samotný nedostatok legitimácie je dôvodom pre zamietnutie žaloby. Odvolací súd preto nepovažoval za potrebné vyjadrovať k argumentom odvolateľky uvádzaným v odvolaní, týkajúcim sa škody. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 262 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 CSP, pričom v odvolacom konaní úspešnej žalovanej a tiež intervenientovi na jej strane priznal v zmysle § 255 ods. 1 CSP náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % voči žalobkyne.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

3.1. V rámci namietania poukázala, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a to „otázky právneho posúdenia aktívnej vecnej legitimácie na náhradu škody podľa ustanovenia § 5 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z.“. Žalobkyňa považovala za nesprávne právne posúdenie veci súdmi oboch nižších inštancií záver, že pôvodnej žalobkyne a ani žalobkyne nesvedčí aktívna vecná legitimácia v zmysle ustanovenia § 5 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., pretože pôvodná žalobkyňa nebola účastníkom správneho konania a jej práva teda nemôžu byť nezákonným rozhodnutím priamo dotknuté v zmysle ustanovenia § 14 ods. 1 Správneho poriadku.

Žalobkyňa mala za to, že odvolací súd zmaril uplatnenie práva žalobkyne na náhradu škody v rozpore s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4 Cdo 333/2009, podľa ktorého je právo na náhradu škody hmotnoprávne zaručené čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a splnenie podmienok zákona upravujúceho podmienky uplatnenia toho hmotného práva je potrebné v konkrétnych súvislostiach vykladať ústavne súladným spôsobom, t. j. tak, aby nebolo zmarené uplatnenie práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci. Ďalej uviedla, že nesprávnosť právneho posúdenia odvolacieho súdu spočíva aj v rozpore so znením ustanovenia § 3 ods. 1 a § 5 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. a ustanovenia § 14 ods. 1 Správneho poriadku. Odvolací súd mal ustanovenie § 14 ods. 1 Správneho poriadku aplikovať širšie tak, že aj práva alebo právom chránené záujmy akcionára môžu byť za konkrétnych okolností prípadu priamo dotknuté vydaným nezákonným rozhodnutím o odňatí podnikateľského oprávnenia dopravcu, ktoré bolo odňaté s vylúčením odkladného účinku podaného odvolania, teda odňaté s okamžitou platnosťou. Takto sa odvolací súd aplikáciou ustanovenia § 14 ods. 1 Správneho poriadku vôbec nezaoberal a nesprávne preto riešil aktívnu vecnú legitimitáciu pôvodnej žalobkyne, ktorá bola daná podľa ustanovenia § 5 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z.

4. Žalovaná v podanom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že sa v celom rozsahu stotožňuje s rozsudkom odvolacieho súdu, považuje ho za zákonný a riadne odôvodnený. Všetky námietky žalobkyne uvedené v dovolaní sú totožné s tými, ktoré uplatnila v konaní a následne uviedla ako odvolacie dôvody proti rozsudku súdu prvej inštancie, a s ktorými sa oba sudy riadne vysporiadali.

4.1. Intervenient na strane žalovanej vo vyjadrení k dovolaniu považoval rozhodnutia súdov nižších inštancií za vecne správne, zákonné a spravodlivé. Na základe uvedeného navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobkyne v súlade s § 447 písm. f) CSP, ako neprípustné odmietol, prípadne aby dovolanie v súlade s § 448 CSP, ako nedôvodné, zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je síce procesne prípustné, ale nie je dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

6. Dovolateľka v rámci dovolania namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia otázky právneho posúdenia aktívnej vecnej legitimitácie na náhradu škody podľa ustanovenia § 5 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. Právne posúdenie vecí súdmi nižších inštancií, „že pôvodnej žalobkyne a ani žalobkyne nesvedčí aktívna vecná legitimitácia v zmysle ustanovenia § 5 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., pretože pôvodná žalobkyňa nebola účastníkom správneho konania, a preto jej práva nemôžu byť nezákonným rozhodnutím priamo dotknuté v zmysle ustanovenia § 14 ods. 1 Správneho poriadku“ označila žalobkyňa za nesprávne. Týmto

vysloveným záverom odvolací súd žalobkyni zmaril uplatnenie práva na náhradu škody, a to v rozpore so závermi obsiahnutými v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/333/2009, podľa ktorého „je právo na náhradu škody hmotnoprávne zaručené čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a splnenie podmienok zákona upravujúceho podmienky uplatnenia toho hmotného práva je potrebné v konkrétnych súvislostiach vykladať ústavne súladným spôsobom, t. j. tak, aby nebolo zmarené uplatnenie práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci“. Ďalej uviedla, že nesprávnosť právneho posúdenia odvolacieho súdu spočíva aj v jeho rozpornosti so znením ustanovenia § 3 ods. 1 a § 5 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. a ustanovenia § 14 ods.1 Správneho poriadku. Odvolací súd mal správne ustanovenie § 14 ods. 1 Správneho poriadku aplikovať širšie tak, že aj práva alebo právom chránené záujmy akcionára môžu byť za konkrétnych okolností prípadu priamo dotknuté vydaným nezákonným rozhodnutím o odňatí podnikateľského oprávnenia dopravcu, ktoré bolo odňaté s vylúčením odkladného účinku podaného odvolania, teda odňaté s okamžitou platnosťou. Takto sa odvolací súd aplikáciou ustanovenia § 14 ods.1 Správneho poriadku vôbec nezaoberal a nesprávne preto posúdil aktívnu vecnú legitimitáciu pôvodnej žalobkyne, ktorá bola daná podľa § 5 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z.

7. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“.

8. Žalobkyňa odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke nesprávneho právneho posúdenia aktívnej vecnej legitimitácie na náhradu škody podľa ustanovenia § 5 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z. dôvodila poukazom na rozhodnutie najvyššieho súd sp. zn. 4Cdo/333/2009, čím odôvodňovala prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

8.1. Podľa právnej vety rozhodnutia najvyššieho súd z 31. mája 2011 sp. zn. 4Cdo/333/2009 „podmienka uplatnenia nároku na náhradu škody vyplývajúca z § 4 ods. 1 prvej vety zákona č. 58/1969 Zb., t.j. zrušenie právoplatného rozhodnutia, ktorým bola škoda spôsobená, pre nezákonnosť príslušným orgánom, bola procesnou podmienkou uplatnenia tohto práva, hmotnoprávne zaručeného čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky. Splnenie tejto podmienky bolo potrebné v konkrétnych súvislostiach vykladať ústavne súladným spôsobom, t. j. tak, aby nebolo zmarené uplatnenie práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci. Rešpektujúc preto zmysel a účel ochrany zaručenej týmto základným právom v zmysle ústavného imperatívu vyplývajúceho z Čl. 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, teda s použitím teleologického výkladu, nebolo možné lipnúť na formálnom zrušení tvrdeného nezákonného rozhodnutia, ale bolo potrebné splnenie uvedenej podmienky vykladať extenzívne. Ak okolnosti konkrétnej veci nasvedčovali splneniu podmienok zodpovednosti štátu v materiálnom zmysle, nebolo prípustné ustanovenie § 4 ods. 1 prvej vety zákona č. 58/1969 Zb. interpretovať spôsobom, ktorý zodpovednosť štátu de facto vylučoval.

V prejednávanej veci sp. zn. 4Cdo/333/2009 bolo z hľadiska skutkového zistené, že rozhodnutím stavebného úradu bolo vyhovené návrhu právneho predchodcu žalobcu na vydanie územného rozhodnutia o umiestnení stavby, pričom s námietkou iných účastníkov územného konania (vlastníkov susednej nehnuteľnosti) o zatičení ich nehnuteľnosti sa tento úrad vyporiadal tak, že ju považoval za neopodstatnenú vychádzajúc zo záveru, že zatičenie vyhovuje požiadavkám S. na preslnenie objektov. Následne ten istý stavebný úrad o žiadosti právneho predchodcu žalobcu o vydanie stavebného povolenia rozhodol tak, že ju zamietol, a to z dôvodu, že rovnakú námietku zatičenia riešil inak ako v územnom konaní považujúc ju za opodstatnenú, poukazujúc pritom na posudok predložený účastníkmi stavebného konania, ktorí túto námietku vzniesli už v územnom konaní, v zmysle ktorého zatičenie nevyhovuje S. z hľadiska požiadaviek na preslnenie objektov.

8.2. Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ sa dovolateľka domnievala, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej praxe dovolacieho súdu poukazujúc na právne závery rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 4Cdo 333/2009, nie je záver tohto rozhodnutia vo vzťahu k ňou nastolenému právnemu posúdeniu priliehavý pre odlišnosť nielen skutkových okolností, ale predovšetkým právnych otázok v ňom riešených.

8.3. Keďže žalobkyňa nepreukázala, že by sa odvolací súd pri riešení právnej otázky, od ktorej záviselo jeho rozhodnutie, odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, práve naopak v plnom rozsahu ju rešpektoval (tým že posudzoval aktívnu legitimáciu žalobkyne v okolnostiach danej veci a s prihliadnutím na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. júna 2012 sp. zn. 7Sžso/47/2011 publikované v Zbierke rozhodnutí pod č. 94/2013 v žiadnom prípade nezmaril žalobkyni uplatnenie práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky), je jej dovolanie z dôvodu podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP neprípustné.

54.**ROZHODNUTIE**

Márne uplynutie lehoty podľa § 12 ods. 5 zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách nemá za následok zánik práva vlastníka predmetu dražby vzniesť námietky proti ohodnoteniu predmetu dražby a žiadať vyhotoviť znalecký posudok iným znalcom.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. júna 2025, sp. zn. 5Cdo/56/2024)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Malacky (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 26. októbra 2017, č. k. 5C/1716/2015 - 192 rozhodol tak, že súd žalobu zamieta (I. výrok). Žalobca je povinný uhradiť žalovanému v 1/ rade trovy konania v rozsahu 100 %, o ktorých výške rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí (II. výrok). Súd žalovanej v 2/ rade právo na náhradu trov konania nepriznáva (III. výrok).

1.1. V odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že žalobca tvrdí, že vykonaním dražby došlo k porušeniu ustanovenia § 12 ods. 1 zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o dobrovoľných dražbách“, „ZoDD“ alebo „zákon č. 527/2002 Z.z.“) tým, že dražobník si nesplnil povinnosti podľa tohto ustanovenia, zaistiť ohodnotenie predmetu dražby podľa všeobecnej hodnoty v mieste a čase konania dražby. Ako dôkaz porušenia tejto povinnosti žalobca predložil znalecké posudky (ďalej v príslušných tvaroch aj „ZP“) k predmetu dražby č. 3/2014 vypracované súdnym znalcom Ing. V. a č. 130/2015 vypracované súdnym znalcom Ing. Q., ktoré boli vypracované v rozpätí jedného roka a z ich záverov podľa neho jednoznačne vyplýva, že hodnota predmetu dražby sa nemenila a je v diametrálne inej výške ako bola určená znaleckým posudkom č. 64/2015, ktorý vypracoval na objednávku žalovaného v 1/ rade súdny znalec Ing. J. L. a ktorý ohodnotil predmet dražby o neakceptovateľných vyše 50% nižšie ako bola jeho všeobecná hodnota v mieste a čase konania dražby. Ďalej žalobca tvrdí, že z ním predložených dokladov je zrejmé, že súdny znalec, ktorého požiadal žalovaný v 1/ rade o vypracovanie znaleckého posudku postupoval v rozpore s právnymi predpismi, ktorými je povinný sa riadiť pri vyhotovovaní ZP.

1.2. Súd vyššie citoval Čl. 2 ods. 2 CSP, podľa ktorého spor má byť rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodnou praxou najvyšších súdnych autorít.

1.3. Právny zástupca žalovaného v 1/ rade uviedol viacero rozhodnutí okresných súdov SR, krajských súdov SR aj Najvyššieho súdu SR, tiež Najvyššieho súdu ČR, keď predmetom sporu bolo rozhodovanie o návrhu o vyslovenie neplatnosti dražby podľa § 12 ods. 1 Zákona o dobrovoľných dražbách a namietali sa nesprávne závery súdneho znalca.

1.4. Podľa žalobcu na tieto skutočnosti by sa nemalo prihliadať, vzhľadom k tomu, že každý súdny spor je iný špecifický.

1.5. Podstata sporu je však v tvrdení žalobcu, že znalecký posudok znalca Ing. P. č. 64/2015 je nesprávny (neakceptovateľný), pretože o viacej ako o 50% ohodnotil draženú nehnuteľnosť nižšie ako bola jej všeobecná hodnota v mieste a čase konania dražby. Znalec teda postupoval v rozpore s právnymi predpismi, ktorými je povinný sa riadiť pri vyhotovovaní znaleckých posudkov. Podľa názoru žalobcu, rozdiel v hodnote nehnuteľnosti, stanovenej viacerými znaleckými posudkami, nesmie byť väčší ako 10%.

1.6. Okresný súd v Malackách, rovnako ako iné súdy na Slovensku, však konštatuje, že aj prípadné nesprávne závery súdneho znalca nepredstavujú porušenie zákona o dobrovoľných dražbách, a preto nemôžu mať za následok neplatnosť dražby. Takáto skutočnosť nepredstavuje naplnenie dôvodu stanoveného citovaným § 21 ods. 2 Zákona o dobrovoľných dražbách pre vyslovenie neplatnosti dražby. Dražobník vystupuje vo vzťahu k znaleckému posudku iba v úlohe zadávateľa. Dražobník nemá vplyv na obsah posudku a súčasne je podľa zákona povinný určiť cenu predmetu dražby podľa záverov znalca. V prejednávanej veci žalovaný v 1/ rade práve takto postupoval, svoje povinnosti si splnil, dražbu oznámil spôsobom obvyklým a súd konštatuje, až naozaj nad rámec svojich povinností, dražbu inzeroval a umožnil čo najširšiemu počtu záujemcov sa dražby zúčastniť. O tom svedčí aj reálna účasť záujemcov zúčastnených na dražbe, keď sa dražby zúčastnilo 6 záujemcov.

1.7. Zákon o dobrovoľných dražbách neupravuje možnosť súdu v konaní o učení neplatnosti dražby preskúmať ocenenie nehnuteľnosti. Cena, ktorá sa v dražbe vygeneruje, je výsledkom ponuky a dopytu v danom čase.

1.8. Dražbou nedochádza k prevodu vlastníckeho práva a vydražiteľ neodvodzuje svoje právo od predchádzajúceho vlastníka, preto si voči nemu nemôže ani uplatňovať nároky za prípadné zľavy z ceny a podobne. Istota nadobudnutia vlastníctva draženého predmetu je pre vydražiteľa nižšia, pretože po udelení príklepu a zaplatení ceny, dosiahnutej vydražením, je ešte zákonom daná možnosť pôvodnému vlastníkovi namietat' neplatnosť dražby do 3 mesiacov podaním žaloby o určenie neplatnosti dražby ako je to i v danom prípade, a ukončenie súdneho sporu môže trvať aj niekoľko rokov. Táto neistota sa potom odráža aj v cene predmetu dražby, ako aj v prípadnom nezájme potencionálnych vydražiteľov (KS Banská Bystrica 17Co/107/2015).

1.9. Relevantným nemôžu byť ani ďalšie argumenty žalobcu, ktoré uviedol až po podaní žaloby a po uplynutí prekluzívnej lehoty. Preto sa v podstate súd ani nemal dôvod nimi zaoberať. Napriek tomu žalovaný v 1/ rade prostredníctvom svojho právneho zastúpenia aj žalobcom tvrdené argumenty vyvrátil doloženými dokladmi a právnou argumentáciou.

1.10. Nie je v právomoci súdu dospieť k záveru, že dražba bola vykonaná na základe nezákonného znaleckého posudku ako tvrdí žalobca. Súd už vyššie konštatoval, že dražobník - žalovaný v 1/ rade bol povinný, ak ide o nehnuteľnosť, len zabezpečiť ohodnotenie predmetu dražby, podľa ceny obvyklej v mieste a čase konania dražby, znaleckým posudkom. Nebolo v jeho právomoci aby sám vykonával ohodnotenie nehnuteľnosti, alebo aby nejakým spôsobom preskúmal správnosť ohodnotenia znalca. Keďže žalovaný v 1/ rade postupoval pri dražbe v súlade so zákonom č. 527/2002 Z. z. v platnom znení a žalovaná v 2/ rade na základe zákonnej dražby nadobudla vlastníctvo ku konkrétnej nehnuteľnosti a tiež aj na už vyššie uvedené dôvody, bolo treba žalobu žalobcu zamietnuť.

1.11. Žalobca navrhoval v konaní vypočítať ako svedkov znalca Ing. J. L., ktorý vypracoval znalecký posudok, ktorým bola ocenená cena predmetu dražby a navrhoval vypočítať aj JUDr. T. V., licitátora dražby. Súd takýto žalobcov návrh na vykonanie dokazovania zamietol. Výsluch

znalca, ktorý vypracoval znalecký posudok na základe zákonného oprávnenia by nemohol nič zmeniť na skutkových a právnych okolnostiach prejednávanej veci a už vôbec by rozhodnutie súdu nemohlo ovplyvniť vypočutie licitátora dražby, ktorého úlohou bolo priebeh dražby iba organizovať.

1.12. Žalovaný v 1/ rade bol v spore plne úspešný a preto súd rozhodol, že žalobca je povinný uhradiť žalovanému v 1/ rade trovy konania v rozsahu 100%, o ktorých výške rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozhodnutia, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

1.13. Žalovaná v 2/ rade si náhradu trov konania neuplatnila a ani jej trovy konania nevznikli. Ak úspešnej strane sporu, ktorá procesne nezavinila zastavenie konania, preukázateľne v konaní žiadne účelne vynaložené výdavky ako trovy konania nevznikli, súd jej nárok na náhradu trov konania neprizná (uznesenie NS SR z 26. 10. 2016 sp. zn. 6Cdo/544/2015). Zo spisu súd zistil, že žalovanej v 2/ rade trovy konania nevznikli, preto súdu vo vzťahu k nej rozhodol o trovách tak, že žalovanej v 2/ rade náhradu trov konania voči žalobcovi nepriznal.

2. Okresný súd Malacky opravným uznesením z 11. januára 2022 č. k. 5C/1716/2015 - 240 rozhodol, že: Súd o p r a v u j e rozsudok Okresného súdu Malacky sp. zn. 5C/1716/2015-192 zo dňa 26. 10. 2017 tak, že záhlavie rozsudku správne znie: „Okresný súd Malacky v právnej veci žalobcu: T. L., nar. XX.XX.XXXX bytom X.I. XXXX/XX, X., zast.: JUDr. X.Y., advokát so sídlom Laurinská 12, Bratislava proti žalovaným: 1. U9, a.s., IČO: 35849703 so sídlom Zelinárska 6, Bratislava v zast.: STANĚK, VETRÁK & PARTNERI, s.r.o., IČO: 36795038 so sídlom Vlčkova 18, Bratislava; 2. Y. Š., rod. S., nar. XX.XX.XXXX, U. XXX, U., 3. Prvá stavebná sporiteľňa a.s., IČO: 31335004 so sídlom Bajkalská 30, Bratislava, o určenie neplatnosti dražby, takto“: (I. výrok) Súd žalovanému v 3. rade právo na náhradu trov konania n e p r i z n á v a (II. výrok).

3. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 31. októbra 2023, sp. zn. 7Co/22/2022 rozhodol tak, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením sa potvrdzuje (výrok I.). Žalovaným 1/, 2/ a 3/ sa proti žalobcovi nepriznáva nárok na náhradu trov odvolacieho konania (výrok II.).

3.1. Odvolací súd preskúmal vec v rozsahu a medziach dôvodov odvolania (§ 379, § 380 ods. 1 a § 378 ods. 1 CSP), bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP), keďže sa nejednalo o prípad, v ktorom by bolo potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, nariadenie pojednávania si nevyžadoval ani dôležitý verejný záujem a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu voči rozsudku súdu prvej inštancie, v znení opravného uznesenia nie je podané dôvodne. Súd prvej inštancie riadne zistil skutkový stav veci, keď vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností (§ 185 CSP) z hľadiska posúdenia opodstatnenosti uplatnenej žaloby o neplatnosť dražby, výsledky vykonaného dokazovania správne zhodnotil (§ 191 ods. 1 CSP) a na ich základe dospel k správnym skutkovým a právnym záverom, ktoré v napadnutom rozhodnutí aj náležite a dostatočne odôvodnil (§ 220 ods. 2 CSP).

3.2. Odvolací súd, prihliadajúc na obsah súdneho spisu a z neho vyplývajúci skutkový stav, nezistiac v postupe súdu prvej inštancie z hľadiska procesnoprávneho žiadne vady majúce za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, sa v celom rozsahu po skutkovej a právnej stránke stotožňuje (§ 387 ods. 2 CSP) s dôvodmi týkajúcimi sa odvolaním napadnutého rozsudku

prvoinstančného súdu, ktorým zamietol žalobu žalobcu a v ktorom zodpovedal na v konaní nastolené otázky majúce pri rozhodovaní o uplatnenom nároku podstatný význam.

3.3. K doplneniu dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia a v záujme dôsledného vyporiadania sa s odvolacími námietkami odvolací súd udáva nasledovné.

3.4. V prejednávanej veci z obsahu súdneho spisu vyplýva, že žalobou doručenu súdu prvej inštancie dňa 19. 11. 2015 sa žalobca domáhal určenia neplatnosti dobrovoľnej dražby vykonanej žalovaným 1/ dňa 19. 08. 2015, ktorej priebeh bol osvedčený notárskou zápisnicou pod č. N 2053/2015, Nz 28632/2015, NCRI 29539/2015 spísanej notárom JUDr. K. C., a ktorej predmetom boli nehnuteľnosti.

3.5. Podľa názoru odvolacieho súdu, súd prvej inštancie postupoval správne, ak v prejednávanej veci dôvodil, že dôvody neplatnosti dobrovoľnej dražby na nehnuteľnosti (pôvodne) žalobcu nie sú dané.

3.6. K žalobcom uplatneným odvolacím dôvodom, odvolací súd uvádza, že citované odvolacie dôvody podľa ust. § 365 písm. a) a f) CSP žalobca nijak nekonkretizoval, nevymedzil a tieto nie je možné z podaného odvolania ani dôvodit'.

3.7. Podstata odvolacej argumentácie žalobcu spočíva v tom, že došlo k porušeniu § ust. 11 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách (konanie dražby v hlavnom meste SR v Bratislave vzdialenom od obce Sološnica, kde sa nachádzajú nehnuteľnosti, cca 50 km), k porušeniu ust. § 12 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách (s ohľadom na nesprávne závery súdneho znalca v Znaleckom posudku č. 64/2015 o výške hodnoty nehnuteľnosti, ktorú považuje žalobca za neprimerane nízku), porušeniu ust. § 17 ods. 5 písm. i) zákona o dobrovoľných dražbách v spojení s ust. § 19 ods. 1 písm. d) zákona o dobrovoľných dražbách (nepreukázanie doručenia oznámenia o dražbe notárovi) a porušením procesných práv žalobcu (nevykonanie výsluchu žalovaného 1/ a 3/, znalca, ktorý vypracoval Znalecký posudok č. 64/2015 a nevyhlásenie uznesenia, ktorým sa končí dokazovanie).

3.8. Vo vzťahu k dôvodom neplatnosti dražby, správne súd prvej inštancie uviedol, že v žalobe si žalobca ako dôvod neplatnosti dražby uplatnil len nesprávnosť a nezákonnosť Znaleckého posudku č. 64/2015, nesprávne však dôvodil, že ďalšie argumenty žalobcu, uvedené po podaní žaloby a po uplynutí prekluzívnej lehoty nemôžu byť relevantné, preto sa súd prvej inštancie s nimi nemal dôvod zaoberať (žalovaný 1/ ich vyvrátil doloženými dokladmi a právnou argumentáciou), a to s poukazom na uznesenie NS SR z 31. 05. 2021 sp. zn. 5Cdo/220/2018, R 89/2021, podľa ktorého: „Lehota ustanovená v § 21 ods. 2 zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách slúži k uplatneniu práva na určenie neplatnosti dobrovoľnej dražby. Pokiaľ to nie je v rozpore s koncentráciou konania, môže žalobca po včas podanej žalobe nielen rozširovať okruh žalovaných, ale tiež uvádzať ďalšie skutkové okolnosti spôsobilé založiť aj iný, ako v žalobe uplatnený dôvod neplatnosti dražby.“ V prejednávanej veci súd prvej inštancie konanie skoncentroval (§ 167 ods. 3, § 153 a § 149 CSP) a v uznesení zo dňa 08. 02. 2017 a 14. 03. 2017, ktorými žalobcu vyzval na vyjadrenie sa k vyjadreniu žalovaných 1/ a 2/, žalobcu poučil o právnych dôsledkoch koncentrácie konania. Je však správny aj záver súdu prvej inštancie, že žalobcom uvedené dôvody boli v konaní vyvrátené. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia o tom, že dôvody neplatnosti dražby neboli žalobcom preukázané, odvolací súd uvádza a dopĺňa nasledovné.

3.9. K namietanému porušeniu ust. § 12 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách odvolací súd poukazuje na to, že z obsahu spisu vyplýva, že dražobník (ako zadávateľ) zabezpečil vypracovanie Znaleckého posudku č. 64/2015, ktorý bol žalobcovi doručený v súlade s ust. § 12 ods. 4 zákona o dobrovoľných dražbách dňa 17. 06. 2015 (dňom vrátenia zásielky, keďže žalobca si zásielku na adrese trvalého pobytu neprebral a na zasielanie a doručovanie písomností v priebehu dražobného procesu sa vzťahuje ust. § 10 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách za subsidiárneho použitia CSP). Správne namietal žalovaný 3/, že žalobca svoje právo podľa ust. § 12 ods. 5 zákona o dobrovoľných dražbách (vzniesť u dražobníka námietky proti ohodnoteniu predmetu dražby a prípadne žiadať vyhotoviť znalecký posudok iným znalcom do desiatich pracovných dní od doručenia znaleckého posudku podľa § 12 ods. 4 zákona o dobrovoľných dražbách) nevyužil. Ak žalobca až v deň konania dražby a následne v priebehu konania vzniesol námietky proti Znaleckému posudku č. 64/2015, vykonal tieto úkony oneskorene, a sám sa pripravil o zákonom predpokladaný nástroj jeho obrany voči ohodnoteniu predmetu dražby (§ 12 ods. 5), a teda na jeho námietky týkajúce sa nesprávnosti Znaleckého posudku č. 64/2015 nie je možné neskôr prihladať. Písomné námietky boli zákonodarcom zavedené ako ďalší inštitút ochrany práva osoby povinnej z dražby a reagoval na rozšírenú zneužívajúcu prax doručenia znaleckého posudku, ktorým došlo k podhodnoteniu predmetu dražby bez možnosti akejkoľvek reakcie zo strany vlastníka predmetu dražby. Ako potvrdila judikatúra, akékoľvek priame nároky smerujúce proti znalcovi alebo znaleckému posudku s cieľom určiť jeho neplatnosť nemohli byť úspešné, a preto k iniciovaniu súdnych sporov dochádzalo neraz len v dôsledku podhodnotenia predmetu dražby. Ak by žalobca tento prostriedok na ochranu svojich práv využil, na účely ohodnotenia predmetu dražby by sa použil ten znalecký posudok, ktorým bola určená vyššia všeobecná hodnota predmetu dražby.

3.10. Nad rámec uvedeného, k odvolacím námietkam žalobcu, ktoré smerovali k otázke hodnoty predmetu dražby (podstatné zníženie hodnoty nehnuteľnosti), poukazuje odvolací súd opakovane na to, že podľa ust. § 12 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách, dražobník zaistí ohodnotenie predmetu dražby podľa ceny obvyklej v mieste a čase konania dražby a ak ide o nehnuteľnosť, musí byť cena predmetu dražby určená znaleckým posudkom (podľa pozn. 11a - Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku), ktorý nesmie byť v deň konania dražby starší ako šesť mesiacov. Znalec ohodnotí aj závädy, ktoré v dôsledku prechodu vlastníctva alebo iného práva nezaniknú, a upraví príslušným spôsobom odhad ceny. Žalovaný 1/ si splnil svoju zákonnú povinnosť vykonať dražbu nehnuteľnosti na podklade znaleckého posudku, keď zabezpečil ohodnotenie predmetu dražby podľa všeobecnej hodnoty v mieste a čase konania dražby, a to súdnym znalcom v odbore stavebníctvo, odhad hodnoty nehnuteľností, zapísaným v zozname znalcov Ministerstva spravodlivosti SR (ďalej aj „MS SR“), Ing. J. L., ktorý podal dňa 23. 05. 2015 pod č. 64/5015 písomný Znalecký posudok č. 64/2015, v ktorom určil všeobecnú hodnotu nehnuteľnosti na sumu zaokrúhlene 40.200 eur s tým, že uviedol, že na nehnuteľnosti viazne ťarcha - záložné právo v prospech žalovaného 3/ a poznámka o oznámení výkonu dražby. Pokiaľ ide o závery znalca, žalovaný 1/ (ani ostatní žalovaní) nemali žiadne preukázané možnosti nejakým spôsobom znalca ovplyvňovať alebo usmerňovať pokiaľ ide o stanovenie ceny predmetu dražby, pretože jeho povinnosťou podľa zákona bolo iba zabezpečiť, aby cena predmetu dražby bola v tomto prípade (keďže ide o nehnuteľnosť) určená znaleckým posudkom, čo aj urobil a znalecký posudok objednal u osoby, zapísanej v zozname znalcov vedenom MS SR. Ostatnú zodpovednosť za obsah Znaleckého posudku č. 64/2015 už znáša samotný znalec ako osoba splnomocnená štátom na

vykonávanie znaleckej činnosti vo svojom odbore, ktorého povinnosťou bolo podať posudok riadne a v určenej lehote, účelne, hospodárne a nestranne (§ 16 ods. 2 zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Dražobník - žalovaný 1/, teda vystupoval vo vzťahu k podanému Znaleckému posudku č. 64/2015 iba v úlohe zadávateľa a nemal vplyv na jeho obsah a súčasne bol podľa zákona povinný určiť cenu predmetu dražby podľa záverov znalca. Odvolací súd zhodne so závermi súdu prvej inštancie konštatuje, že v tomto smere nemožno dražobníkovi nič vytknúť, pretože svoje povinnosti si splnil, pri určení ceny predmetu dražby vychádzal zo záverov znalca. Pokiaľ teda ide o určenie ceny predmetu dražby, odvolací súd je názoru, že určenie výšky ceny draženej nehnuteľnosti nemá za následok neplatnosť dražby (uvedené bolo už konštatované v uznesení NS SR, sp. zn. 3Cdo/233/2010 z 3. 10. 2013). Aj podľa rozhodnutia NS ČR, sp. zn. 20Cdo/1083/2005 ohodnotenie nehnuteľnosti na účely dražby nepredstavuje zistenie takej ceny nehnuteľnosti, za ktorú bude predaná, ale stanovenie podkladu pre najnižšie podanie. Až samotný výsledok dražby môže odpovedať na otázku, akú má nehnuteľnosť hodnotu, za ktorú môže byť vlastne predaná. Pokiaľ je trhovú cenu nehnuteľnosti vyššia než cena uvedená v dražobnej vyhláške, tak sa táto skutočnosť prejaví pri samotnej dražbe. Podporne možno poukázať aj na uznesenie NS SR, sp. zn. 2Obo/95/2009 zo 14. 10. 2009, podľa ktorého znalecká hodnota majetku úpadcu nie je podstatným kritériom speňaženia v konkurznom konaní, ale výšku kúpnej ceny stanovuje trh a ponuka kupujúcich. V sporovom konaní o neplatnosť dobrovoľnej dražby nie je možné hodnotiť odborné znalecké závery z hľadiska ich správnosti, ale len presvedčivosť posudku, jeho úplnosť vo vzťahu k zadaniu a k zásadám logického myslenia. Z vykonaného dokazovania nevyplývala pochybnosť o objektivite podaného Znaleckého posudku č. 64/2015 vypracovaného v súvislosti s konaním dobrovoľnej dražby, a to ani s poukazom na Znalecký posudok č. 3/2014 a Znalecký posudok č. 130/2015. Žalobca v konaní nekonkretizoval v čom presne bol Znalecký posudok č. 64/2015 neúplný a nepravdivý, jeho jedinou námietkou v tomto smere bola nízka cena predmetu dražby v porovnaní s ním predloženými znaleckými posudkami. Odvolací súd opakovane poukazuje na to, že ak mal žalobca výhrady k Znaleckému posudku č. 64/2015, mal zákonnú možnosť uplatniť tieto výhrady inými právnymi prostriedkami a nie (až) prostredníctvom žaloby o určenie neplatnosti dobrovoľnej dražby.

3.11. Aj námietku žalobcu týkajúcu sa porušenia ust. § 11 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách (spočívajúce v konaní dražby v hlavnom meste SR v Bratislave vzdialenom od obce Sološnica, kde sa nachádzajú nehnuteľnosti, cca 50 km), odvolací súd vyhodnotil ako nedôvodnú a poukazuje na rozsudok NS SR z 24. 10. 2013 sp. zn. 4Cdo/100/2012: „Dobrovoľná dražba (§ 2 písm. a/ zákona 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách) má byť verejná tak z hľadiska možnosti účasti všetkých potenciálnych záujemcov o draženie, ako aj z hľadiska účasti verejnosti. Prístup verejnosti do dražobnej miestnosti nesmie byť obmedzený tak, aby musela prekonať prekážku spôsobilú odradiť ju od vstupu do tejto miestnosti. Ak ide o dobrovoľnú dražbu nehnuteľnosti určenej na bývanie, je spravidla v rozpore s požiadavkou primeranosti a vhodnosti stanovenia podmienok dražby také určenie miesta konania dražby, ktoré v dôsledku jeho neprímerane veľkej vzdialenosti od draženej nehnuteľnosti obmedzí možnosť účasti na dražbe tých záujemcov, pre ktorých môže byť geografická poloha nehnuteľnosti rozhodujúca“ a na neskoršie konkrétnejšie rozhodnutie vo vzťahu k primeranosti vzdialenosti, a to uznesenie NS SR z 05. 06. 2019, sp. zn. 8Cdo/58/2018 „Samotná vzdialenosť miesta konania dražby od miesta draženej nehnuteľnosti nemusí byť vždy dôvodom vyslovenia neplatnosti dražby, ale dôvodom jej neplatnosti bude vždy

vtedy, ak táto vzdialenosť viedla, prípadne spôsobila ohrozenie alebo porušenie práv dražbou dotknutých osôb, a to napríklad tak, že im hoci len nepriamo znemožnila účasť na dobrovoľnej dražbe (t. j. ak táto vzdialenosť bola neprimeraná od draženej nehnuteľnosti). Za neprimerané, možno „bez ďalšieho“ považovať iba také miesto konania dražby, ak ním je v prípade dražby bežnej nehnuteľnosti (bytu alebo rodinného domu) určenej na každodenné bývanie, miesto vzdialené niekoľko stoviek kilometrov od miesta, v ktorom sa dražená nehnuteľnosť nachádza (nie vzdialenosť do 100 km). Záver o neprimeranosti a nevhodnosti miesta konania dražby bude teda závisieť od posúdenia konkrétnych okolností toho ktorého prípadu, vyhodnotením ktorých súd môže dospieť k tomu, že určenie miesta konania dražby skutočne spôsobilo príp. mohlo spôsobiť sťaženie účasti dražitel'ov (predovšetkým z blízkeho okolia ak išlo o nehnuteľnosť určenú na bývanie) na dražbe.“ Dôvodná je aj argumentácia žalovaného 3/ o tom, že práve toto miesto konania dražby v Bratislave zabezpečilo, že sa dražby zúčastnilo 6 záujemcov a nehnuteľnosť bola predaná v prvom kole, a že aj vydražiteľ - žalovaná 2/ - má bydlisko v Sološnici a dražby konanej v Bratislave sa zúčastnila.

3.12. Ostatná námietka žalobcu týkajúca sa konania dražby smerovala k tomu, že bolo porušené ust. § 17 ods. 5 písm. i) zákona dobrovoľných dražbách a žalovaný 1/ nepreukázal splnenie tam uloženej povinnosti (doručenie oznámenia o dražbe notárovi), v dôsledku ktorého porušenia podľa ust. § 19 ods. 1 písm. d) zákona dobrovoľných dražbách bol povinný upustiť od vykonania dražby. Uvedenú námietku vyhodnotil odvolací súd ako nedôvodnú a účelovú, keď z obsahu spisu (dražobného spisu predloženého žalovaným 1/) vyplýva, že oznámenie o dražbe zo dňa 07. 07. 2015 o konaní dražby dňa 19. 08. 2015 o 10.00 hod. v sídle dražobníka (žalovaného 1/) bolo notárom JUDr. K. C. registrované v Notárskom centrálnom registri dražieb dňa 07. 07. 2015 (N 1710/2015), pričom rovnaký notár JUDr. K. C. v mieste konania dražby osvedčoval priebeh dražby nehnuteľností. Z uvedeného je jednoznačne potrebné vyvodiť, že oznámenie o dražbe bolo notárovi doručené; navyše, ani prípadné porušenie povinnosti doručiť oznámenie notárovi, za preukázateľného konania dražby za prítomnosti notára, by nespádalo pod hypotézu ust. § 21 ods. 2 zákona o dobrovoľných dražbách v tom smere, že ani v prípade takéhoto porušenia by nebol žalobca týmto porušením dotknutý na svojich právach.

3.13. Pokiaľ ide o existenciu rozporu s dobrými mravmi, súd uvádza, že zákonný priebeh dražby za účelom uspokojenia zabezpečovanej pohľadávky je vo všeobecnosti možné považovať za súladné s dobrými mravmi, keď navrhovateľ dražby ako veriteľ využíva možnosť domôcť sa svojej pohľadávky výkonom záložného práva na dražbe. Podmienky dražby ako formalizovaného procesu v rámci svojej zákonodarnej činnosti stanovil zákonodarcia a tým určil aj mieru primeranosti, či neprimeranosti zásahu do spôsobu nakladania s vecou, pričom ako neprimerané v zmysle tohto zákona možno považovať iba také konanie, ktoré by sa počas dražobného procesu vymykalo zákonným podmienkam stanoveným v zákone o dobrovoľných dražbách. Pokiaľ teda žalobca v súvislosti s cenou draženej nehnuteľnosti (predmetu dražby) poukazoval na rozpor s dobrými mravmi, odvolací súd ako na relevantné pre rozhodnutie vo veci poukazuje na to, že v rámci žalovaných dôvodov nebola zistená neplatnosť dražby pre rozpor so zákonom o dobrovoľných dražbách. Navyše, odvolací súd uvádza, že z podstaty veci vyplýva, že navrhovateľ dražby, žalovaný 3/ ako záložný veriteľ v prejednávanej veci, nemá a priori záujem, aby sa predmet dražby predával pod hodnotu jeho reálneho ocenenia. V prípade, ak dražbu realizuje záložný veriteľ ako výkon záložného práva, tak má prioritný záujem, aby výtťažok dosiahnutý dražbou dosahoval aspoň výšku pohľadávky, čím by došlo k jeho efektívnemu a úplnému

uspokojeniu. Zámerom dražby teda ani v tomto prípade nebolo predat' predmet dražby za každú cenu, ale dosiahnuť splatenie dlhu dlžníka voči žalovanému 3/. Splatenie dlhu je prioritné aj počas procesu vymáhania nesplateného dlhu (mimo dražby aj v jej priebehu). To, že napriek nezistenému, nepreukázanému porušeniu zákona o dobrovoľných dražbách, považuje žalobca konečný výťažok z dražby za nízky, neznamená neplatnosť dražby. Absencia vyššieho výťažku dražby podľa predstáv dlžníka, rovnako nezakladá bez ďalšieho rozpor s dobrými mravmi.

3.14. Odvolateľom namietaná neúplnosť zistenia skutkového stavu podľa ust. § 365 ods. 1 písm. e) CSP, je v sporovom konaní odvolacím dôvodom len za predpokladu, že príčinou neúplných skutkových zistení bola okolnosť, že súd prvej inštancie nevykonal stranou sporu navrhnutý dôkaz, spôsobilý preukázať právne významnú skutočnosť (napr. preto, že ho nepovažoval za rozhodujúci pre vec), avšak iba samotná okolnosť, že nevykonal navrhnuté dôkazy nemôže byť v sporovom konaní spôsobilým odvolacím dôvodom. Nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno založiť len tromi dôvodmi. Prvým je argument, podľa ktorého tvrdená skutočnosť, ku ktorej overeniu alebo vyvráteniu je navrhnutý dôkaz bez relevantnej súvislosti s predmetom konania; ďalším je argument, podľa ktorého dôkaz neoverí/nevyvráti tvrdenú skutočnosť, čiže vo väzbe na toto tvrdenie nedisponuje vypovedacou potenciou. Nakoniec tretím je nadbytočnosť dôkazu, t. j. argument, podľa ktorého určité tvrdenie, ku ktorého overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, bolo už doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené. Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“), ktoré garantujú pre stranu sporu ústavné právo na spravodlivý proces, čiže táto dôkazná vada (tzv. opomenuté dôkazy) takmer vždy založí nielen nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia pre nedostatok dôvodov, ale súčasne tiež jeho protiústavnosť (rozsudok NS SR z 31.03.2021 sp. zn. 5Cdo/107/2019).

3.15. Súd prvej inštancie nevykonanie žalobcom navrhovaných dôkazov v napadnutom rozsudku odôvodnil, z jeho odôvodnenia je jednoznačne zrejmé, že vykonanie týchto dôkazov na zistenie rozhodujúcich skutočností pre potreby zistenia skutkového stavu v konaní a posúdenie dôvodnosti žaloby nepovažoval za potrebné (vyplývali z tvrdení strán a v konaní predložených dôkazov). Z obsahu žaloby a z v konaní produkovaných dôkazoch (listinné dôkazy) je zrejmé, že aj vykonanie dôkazu výsluchom strany (žalovaného 1/ a 3/) by bolo nadbytočné a nehospodárne (čo potvrdil aj žalovaný 3/ vo vyjadrení) a neprispelo by k zisteniu rozhodujúcich skutočností pre potreby zistenia skutkového stavu v konaní a posúdenie dôvodnosti žaloby.

3.16. Vo vzťahu k odvolateľom uplatnenému odvolaciemu dôvodu podľa ust. § 365 ods. 1 písm. b) CSP (súd prvej inštancie jej nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces), odvolací súd uviedol, že uvedený odvolací dôvod je úzko prepojený s porušením práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a s porušením práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) a k jeho naplneniu by došlo, ak by súd prvej inštancie zasiahol do Ústavou SR, resp. Dohovorom garantovaných práv odvolateľa, čím by mu bolo znemožnené domáhať sa práva na súdnu ochranu prostriedkami, ktoré mu zákon (CSP) priznáva. Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu uvedený v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Každé konanie súdu alebo iného orgánu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením Ústavou SR zaručeného práva na súdnu ochranu

alebo inú právnu ochranu (I. ÚS 26/1994). Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach NS SR tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a máriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jej práv a záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia bude znamenať nespravodlivý súdny proces. Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovacia činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. V danej veci nebola odvolacím súdom zistená v postupe súdu prvej inštancie pri prejednaní veci žiadna vada, ktorá by znemožnila odvolateľovi realizáciu jeho procesných práv a ktorá by mu zmarila možnosť aktívnej účasti na konaní.

3.17. Odvolací súd zdôrazňuje, že ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že strana sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia (napr. I. ÚS 188/06). Princípu práva na spravodlivý proces zodpovedá právo účastníka na určitú kvalitu súdneho rozhodnutia a povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť. Súd sa teda musí zaoberať účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

3.18. Pokiaľ žalobca namietal, že súd prvej inštancie nevyhlásil uznesenie, ktorým sa konanie končí v súlade s ust. § 182 CSP, odvolací súd uvádza, že citované ustanovenie ukladá konajúcemu súdu povinnosť vyhlásiť uznesenie stranám sporu prítomným na pojednávaní, napriek tomu, nevyhlásenie uznesenia o skončení dokazovania nespôsobuje vadu zmätočnosti konania v prípade, ak súd prvej inštancie síce nevyhlásil dokazovanie za skončené, ale umožnil stranám predniesť a zhrnúť svoje záverečné návrhy a vyjadriť sa k dokazovaniu a právnej stránke veci. Uvedeným postupom nebola žalobcovi v konaní znemožnená realizácia jeho procesných práv.

3.19. Na základe všetkého zhora uvedeného odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie podľa ust. § 387 ods. 1 CSP ako vecne a právne správne potvrdil.

3.20. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa ust. § 255 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 262 ods. 1 a § 396 ods. 1 CSP. Vzhľadom k výsledku odvolacieho konania bolo zrejmé, že úspešnými v odvolacom konaní boli žalovaní. Nakoľko z obsahu spisu vznik trov odvolacieho konania na strane žalovaných nevyplýval (žalovaný 2/ a 3/ si trovy konania ani neuplatnili), odvolací súd v súlade s čl. 17 základných princípov CSP, prihliadol na procesnú ekonomiu a rozhodol tak, že žalovaným 1/ až 3/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj ako „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Namietal nesprávne ohodnotenie predmetu dražby. Uviedol, že novela zákona o dobrovoľných dražbách rozšírila § 12 o možnosť namietania znaleckého posudku a uplatnenia žiadosti o vyhotovenie nového znaleckého posudku.

4.1. Zmena § 12 cit. novelou bola odôvodnená potrebou predchádzať podhodnoteniu ceny predmetu dražby, ktoré je podľa zákonodarcu schopné v kontexte zistení z praxe privodiť ujmu vlastníkovi predmetu dražby (porovnaj osobitnú časť dôvodovej správy k zákonu č. 106/2014 Z. z. k bodom 3, 4 a 5 k článku IV zákona).

4.2. Odvolacím súdom citované rozhodnutie, ktoré časovo predchádzalo cit. novele a teda aj zisteniam relevantnej praxe, nemohlo zobrať do úvahy túto prax manipulácie dobrovoľných dražieb. Toto je osobitne vidieť v závere, ku ktorému NS SR dospel, t. j. určenie ceny draženej nehnuteľnosti nemá za následok neplatnosť dražby. Vzhľadom na zmenu právneho stavu a vzhľadom na zmenu spoločenského vnímania ohodnotenia dražby je citované rozhodnutie NS SR prekonané v rozsahu výkladu k § 12 Zákona o dobrovoľných dražbách. Preto absentuje riešenie právnej otázky, či (zjavne) nesprávne ohodnotenie predmetu dražby môže mať za následok jej neplatnosť, čo zakladá dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

4.3. Dovolateľ je toho názoru, že (zjavne) nesprávne ohodnotenie predmetu dražby môže mať za následok jej neplatnosť. Práve o takéto ohodnotenie ide aj v spore vo veci samej.

4.4. Žalovaná 1/ sa ako dražobník v procese dražby (ani po vykonaní dražby) písomne nevysporiadala s námietkou žalobcu zo dňa 18. 08. 2015, ktorá smerovala práve proti znaleckému posudku č. 64/2015, vypracovaný Ing. J. L., zo dňa 25. 03. 2015. Túto argumentáciu dovolateľa nijak odvolací súd nezohľadnil.

4.5. Ak by aj išlo o podanie námietky po jej lehote podľa § 12 ods. 5 Zákona o dobrovoľných dražbách, nie je možné konštatovať, že uplynutie takejto lehoty spôsobuje zánik práva vlastníka predmetu dražby vzniesť námietky. Takáto lehota slúži iba na predchádzanie priesťahov v procese dražby.

4.6. Ak je teda účelom § 12 Zákona o dobrovoľných dražbách chrániť vlastníka predmetu dražby a zákonodarca explicitne neustanovil preklúziu práva vzniesť námietky, interpretáciou, ktorá by takýto prekluzívny právny účinok predmetnému ustanoveniu priznávala, by dochádzalo k neoprávnenému zásahu do majetkovej sféry vlastníka predmetu dražby a takúto interpretáciu je preto potrebné vylúčiť, a to aj s ohľadom na jej ústavnú nekonformnosť v zmysle čl. 20 Ústavy.

4.7. Dovolateľ zastáva názor, že došlo k nesprávnemu vyriešeniu nasledujúcich právnych otázok, ktoré ešte neboli v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu (relevantne) vyriešené:

I. či (zjavne) nesprávne ohodnotenie predmetu dražby môže mať za následok jej neplatnosť,

II. či márne uplynutie lehoty podľa § 12 ods. 5 Zákona o dobrovoľných dražbách má za následok zánik práva vlastníka predmetu dražby vzniesť námietky proti ohodnoteniu predmetu dražby a žiadať vyhotoviť znalecký posudok iným znalcom, pričom podľa dovolateľa sú na takto vymedzené právne otázky nasledujúce správne riešenia:

I. nesprávne ohodnotenie predmetu dražby má za následok jej neplatnosť,

II. márne uplynutie lehoty podľa § 12 ods. 5 Zákona o dobrovoľných dražbách nemá za následok zánik práva vlastníka predmetu dražby vzniesť námietky proti ohodnoteniu predmetu dražby a žiadať vyhotoviť znalecký posudok iným znalcom.

Právna argumentácia dovolateľa k tomu, prečo považuje uvedené odpovede na predmetné otázky za správne je obsahom časti B. (odpoveď na otázku I.) a časti C. (odpoveď na otázku II.) tohto podania.

4.8. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolateľ navrhuje, aby dovolací súd zmenil napadnuté rozhodnutie tak, že rozhodnutie prvého stupňa zrušuje.

5. Žalovaný 1/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedol, že nedošlo k naplneniu dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP tak, ako to v dovolaní uvádza žalobca. Navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobcu ako nedôvodné zamietol a súčasne si uplatnil náhradu trov dovolacieho konania.
6. Žalovaná 2/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedla, aby dovolací súd dovolanie žalobcu zamietol a priznal jej náhradu trov dovolacieho konania.
7. Žalovaný 3/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu je vecne správne a plne sa stotožňuje s jeho závermi. Navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol okrem iného aj z dôvodu, že nie je daný žiaden z dovolacích dôvodov.
8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie odvolacieho súdu vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je prípustné i dôvodné.
9. Dovolateľ namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu v danom spore záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli vyriešené, a to konkrétne: „či márne uplynutie lehoty podľa § 12 ods. 5 zákona o dobrovoľných dražbách má za následok zánik práv vlastníka predmetu dražby vzniesť námietky proti ohodnoteniu predmetu dražby a žiadať vyhotoviť znalecký posudok iným znalcom.“
10. Pokiaľ ide o dovolaciu otázku uplatnenú v zmysle ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP „či márne uplynutie lehoty podľa § 12 ods. 5 zákona o dobrovoľných dražbách má za následok zánik práva vlastníka predmetu dražby vzniesť námietky proti ohodnoteniu predmetu dražby a žiadať vyhotoviť znalecký posudok iným znalcom“ dovolací súd uvádza:
11. V súdnej veci dospel súd prvej inštancie k záveru (bod 36, 39, 40 rozsudku), že nie je v právomoci súdu dospieť k záveru, že dražba bola vykonaná na základe nezákonného znaleckého posudku, nebolo v právomoci dražobníka preskúmať správnosť ohodnotenia znalca, pričom žalobca svoje argumenty uviedol až po podaní žaloby a po uplynutí prekluzívnej lehoty, preto sa nimi nemal dôvod ani zaoberať. Odvolací súd sa s rozsudkom súdu prvej inštancie stotožnil a vyjadril právny názor (bod 21 a 22 rozsudku), že žalobca svoje právo podľa ust. § 12 ods. 5 zákona o dobrovoľných dražbách (vzniesť u dražobníka námietky proti ohodnoteniu predmetu dražby a prípadne žiadať vyhotoviť znalecký posudok iným znalcom do 10 pracovných dní od doručenia znaleckého posudku podľa § 12 ods. 4 zákona o dobrovoľných dražbách) nevyužil. Ak žalobca až v deň konania dražby a následne v priebehu konania vzniesol námietky proti znaleckému posudku č. 64/2015, vykonal tieto úkony oneskorene a sám sa pripravil o zákonom predpokladaný nástroj jeho obrany voči ohodnoteniu predmetu dražby (§ 12 ods. 5), a teda aj jeho námietky týkajúce sa nesprávnosti znaleckého posudku č. 64/2015 nie je možné neskôr prihliadať.

12. Podľa § 21 ods. 2 zákona č. 527/2002 Z. z., v prípade, ak sa spochybňuje platnosť záložnej zmluvy alebo boli porušené ustanovenia tohto zákona, môže osoba, ktorá tvrdí, že tým bola dotknutá na svojich právach, požiadať súd, aby určil neplatnosť dražby. Právo domáhať sa určenia neplatnosti dražby zaniká, ak sa neuplatní do troch mesiacov odo dňa príklepu okrem prípadu, ak dôvody neplatnosti dražby súvisia so spáchaním trestného činu a zároveň ide o dražbu domu alebo bytu, v ktorom má predchádzajúci vlastník predmetu dražby v čase príklepu hlásený trvalý pobyt podľa osobitného predpisu; v tomto prípade je možné domáhať sa neplatnosti dražby aj po uplynutí tejto lehoty. V prípade spoločnej dražby bude neplatná len tá časť dražby, ktorej sa takýto rozsudok týka (§ 23).

12.1. § 21 ods. 2 zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách jediný upravuje prekluzívnu lehotu, keď hovorí, že právo domáhať sa určenia neplatnosti dražby zaniká, ak sa neuplatní do 3 mesiacov odo dňa príklepu. Vo vzťahu k iným lehotám toto zákon o dobrovoľných dražbách č. 527/2002 Z. z. neupravuje, ostatné lehoty v príslušných ustanoveniach predmetného zákona nie sú prekluzívne.

13. V prípade spochybnenia alebo absencie hmotnoprávných podmienok výkonu dražby (záložného práva), alebo porušenia akýchkoľvek procesných pravidiel nemožno dosiahnuť stav platnej dražby.

13.1. Samostatným dôvodom neplatnosti dražby je pritom aj jej neprimeranosť, ktorá sa posudzuje s ohľadom na ust. § 3 ods. 1 OZ s poukazom na ústavný princíp primeranosti plynúci z čl. 1 Ústavy SR. Aj preto ust. § 3 ods. 6 zákona o dobrovoľných dražbách nie je vo svojej podstate reguláciou primeranosti dražby, ale reguláciou zákonnosti dražby. Ust. § 3 ods. 1 OZ je generálnou klauzulou primeraného výkonu práva, a teda aj záložného práva.

14. Podľa § 12 ods. 1 zákona č. 527/2002 Z. z., dražobník zaistí ohodnotenie predmetu dražby podľa všeobecnej hodnoty v mieste a čase konania dražby. Ak ide o nehnuteľnosť, podnik, jeho časť alebo o kultúrnu pamiatku alebo ak je vlastníkom predmetu dražby územný samosprávny celok alebo orgán štátnej správy, musí byť cena predmetu dražby určená znaleckým posudkom, ktorý nesmie byť v deň konania dražby starší ako šesť mesiacov. Znalec ohodnotí aj závady, ktoré v dôsledku prechodu vlastníctva alebo iného práva nezaniknú, a upraví príslušným spôsobom odhad ceny.

15. Podľa § 12 ods. 4 zákona č. 527/2002 Z. z., ak je navrhovateľom dražby záložný veriteľ, dražobník zašle vlastníčkovi predmetu dražby znalecký posudok, a to najneskôr 30 dní pred dňom konania dražby.

16. Podľa § 12 ods. 5 zákona č. 527/2002 Z. z., vlastník predmetu dražby je oprávnený do desiatich pracovných dní od doručenia znaleckého posudku podľa odseku 4 vzniesť u dražobníka námietky proti ohodnoteniu predmetu dražby a prípadne žiadať vyhotoviť znalecký posudok iným znalcom. Dražobník je povinný sa so vznesenými námietkami písomne vysporiadať a najneskôr päť pracovných dní pred konaním dražby zaslať vlastníčkovi predmetu dražby písomnú odpoveď. Ak vlastník predmetu dražby žiada vyhotoviť nový znalecký posudok, zabezpečí dražobník znalecký posudok bezodkladne do 30 dní odo dňa doručenia žiadosti od iného znalca.

17. Podľa § 12 ods. 6 zákona č. 527/2002 Z. z., na účely ohodnotenia predmetu dražby sa použije znalecký posudok podľa odsekov 1, 3 alebo 5, ktorým bola určená vyššia všeobecná hodnota predmetu dražby.

18. Z ust. § 12 ods. 1 prvá veta zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách vyplýva, že dražobník je zodpovedný, aby cena predmetu dražby zodpovedala všeobecnej cene v mieste a čase konania dražby, toto kritérium musí zohľadniť bez ohľadu na uplynutie lehôt uvedených v § 12 ods. 5 zákona o dobrovoľných dražbách.

18.1. Márne uplynutie lehoty podľa § 12 ods. 5 zákona o dobrovoľných dražbách nemá za následok zánik práva vlastníka predmetu dražby vzniesť námietky proti ohodnoteniu predmetu dražby a žiadať vyhotoviť znalecký posudok iným znalcom.

19. Z obsahu spisu je zrejmé, že žalobca tvrdil, že vykonaním dražby došlo k porušeniu ust. § 12 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách tým, že dražobník si nespĺnil povinnosť podľa tohto ustanovenia zaistiť ohodnotenie predmetu dražby podľa všeobecnej hodnoty v mieste a čase konania dražby. Ako dôkaz porušenia tejto povinnosti žalobca predložil znalecký posudok č. 3/2014 vypracovaný dňa 24. 03. 2014 znalkyňou Ing. H. V., ktorým bola určená všeobecná hodnota predmetnej dražby zaokrúhlená na sumu 84.600 eur a znalecký posudok č. 130/2015 vypracovaný znalcom Ing. L. Q. dňa 25. 08. 2015, pričom všeobecná hodnota dražby bola určená sumou 85.200 eur, oba znalecké posudky boli vypracované v rozpätí jedného roka a z ich záverov podľa žalobcu jednoznačne vyplýva, že hodnota predmetu dražby sa nemenila a je diametrálne v inej výške ako bola určená znaleckým posudkom č. 64/2015 vypracovaný na objednávku žalovaného 1/ (dražobníka) a ktorý ohodnotil predmet dražby o neakceptovateľných vyše 50 % nižšie sumou 40.200 eur, ako bola všeobecná hodnota v mieste a čase konania dražby.

19.1. Ako je zrejmé z vykonaného dokazovania pred súdmi nižšej inštancie dražobník (žalovaný 1/) sa námietkami žalobcu vôbec nezaoberal, nespĺnil si povinnosti plynúce z ust. § 12 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách a pristúpil k vykonaniu dražby. Predmetný postup dražobníka (žalovaného 1/) vzbudzuje pochybnosti, či ohodnotenie predmetu dražby je v súlade so zákonom (§ 12 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách) podľa všeobecnej hodnoty v mieste a čase konania dražby.

20. V kontexte uvedeného najvyšší súd záverom konštatuje, že nie je možné považovať za správny právny názor odvolacieho súdu týkajúci sa druhej dovolacej otázky, že márne uplynutie lehoty podľa § 12 ods. 5 zákona o dobrovoľných dražbách má za následok zánik práva vlastníka predmetu dražby vzniesť námietky proti ohodnoteniu predmetu dražby a žiadať vyhotoviť znalecký posudok iným znalcom. Dovoláním napadnuté rozhodnutie tak spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Z uvedených dôvodov preto dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

55.**R O Z H O D N U T I E**

Všeobecná zákonom ustanovená povinnosť doručiť písomnosť do vlastných rúk poštou podľa čl. I § 10 ods. 1 zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách v kontexte s inou osobitnou povinnosťou dražobníka zaslať zápisnicu o vykonanej dražbe podľa čl. I § 24 ods. 7 rovnakého zákona je odosielateľom splnená odovzdaním zásielky opatrenej údajom o jej obsahu a správnymi a najúplnejšími identifikačnými údajmi adresáta vrátane jeho presnej a aktuálnej adresy, o ktorej správnosti neexistujú odôvodnené pochybnosti na poštovú prepravu alebo inému doručovateľovi spôsobilému zabezpečiť preukázateľnosť doručenia.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. marca 2024, sp. zn. 6Cdo/51/2022)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Nové Zámky (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 15. februára 2018, č. k. 4C/281/2016-254 I. určil, že dražba nehnuteľností, nachádzajúcich sa v okrese Nové Zámky a v obci a katastrálnom území Y., zapísaných Okresným úradom Nové Zámky, odbor katastrálny na LV č. XXXX ako parcela registra „C“ č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoría o výmere 583 m² a ako stavba na parcele č. XXX/X súp. č. XXXX dom, spoluvlastnícky podiel jedna jednina (ďalej tiež len „predmet dražby“), ktorých vlastníckmi boli žalobcovia, vykonaná 27. júna 2016 o 13.00 hod. v miestnosti č. XXX v budove č. XXXX/X na P. ulici v S. žalovanou 2/ ako dražobníkom, pojatá v notárskej zápisnici notárky JUDr. E. H. č. N 223/2016, NZ 22993/2016, NCRIs 23695/2016 na návrh žalovanej 1/ ako navrhovateľa dražby, ktoré vydražila žalovaná 3/ ako vydražiteľ, je neplatná; II. v časti o určenie vlastníckeho práva žalobcov k predmetu dražby konanie zastavil a III. vyslovil, že žalobcovia majú voči všetkým žalovaným nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, o výške ktorých bude rozhodnuté po právoplatnosti rozhodnutia končiaceho konanie samostatným uznesením súdneho úradníka. V rozsudku právne odôvodnenom ust. § 12, § 21 ods. 2 a § 24 zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona SNR č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež len „zákon o dobrovoľných dražbách“ alebo skratkou „ZoDD“) a § 137 písm. c) a d) Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení zákona č. 87/2017 Z. z. a dnes už i viacerých neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „CSP“) mal vecne za to, že pri konaní dražby spochybnenej žalobou podanou inak v zákonom ustanovenej prekluzívnej (prepadnej alebo tiež zánikovej) lehote síce nešlo dať za pravdu žalobcom, pokiaľ namietali ohodnotenie predmetu dražby a nedoručenie im pôvodným záložným veriteľom (Slovenskou sporiteľňou a.s.) oznámenia o začatí výkonu záložného práva (v prvom prípade z dôvodu, že

žalobcovia nevzniesli námietky voči znaleckému posudku, ohodnocujúcemu podľa nich predmet dražby sumou príliš nízkou, v druhom potom pre preukázanie žalovanou 1/ opaku tvrdenia žalobcov), neplatnosť dražby však podľa súdu prvej inštancie spôsobilo nedoručenie žalobcom riadne do vlastných rúk zápisnice o vykonanej dražbe a porušenie zodpovedajúcej zákonnej povinnosti dražobníka, nakoľko žiaden zo žalobcov sa v čase doručovania nezdržiaval v mieste trvalého bydliska (žalobkyňa 1/ pre dlhší čas trvajúce zdržiavanie sa v W. a žalobca 2/ pre hľadanie si zamestnania v Č. V.) a zásielku určenú do vlastných rúk prevzala za oboch ich dcéra Š. J. G. v pozícii len poštovej splnomocnenkyne adresátov (pričom splnomocnenie na prijímanie zásielok pošte bolo treba považovať vo vzťahu k súdu a analogicky tiež vo vzťahu žalobcov k dražobníkovi za neúčinné).

2. Krajský súd v Nitre (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) rozsudkom z 26. februára 2020, sp. zn. 5Co/6/2020 na odvolania všetkých žalovaných rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti vo veci samej a v časti trov konania podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil a obom žalobcom priznal voči všetkým žalovaným aj náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Svoj rozsudok právne zdôvodnil ust. § 191 ods. 1, § 217 ods. 1 vety prvej, § 220 ods. 2 vety tretej a § 378 ods. 1 CSP aj s odkazmi na § 10 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách a § 47 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, platného a účinného v čase podania žalovanou 2/ zásielok obsahujúcich notársku zápisnicu o vykonanej dražbe na poštovú prepravu obom žalobcom). Vecne síce nesúhlasil so záverom súdu prvej inštancie o neplatnom doručení zápisnice o vykonanej dražbe obom žalobcom, majúc za to, že tzv. poštové splnomocnenie udelené žalobkyňou 1/ jej dcére pri dlhodobom zdržiavaní sa adresátky v zahraničí bolo na platné doručenie postačujúcim, v prípade žalobcu 2/ však takéto splnomocnenie absentovalo a preto bol potrebný postup pri doručovaní tak ako pri doručovaní súdnych písomností, pri ktorom na vznik fikcie doručenia bolo potrebné (o. i.) preukázanie zdržiavania sa adresáta v čase a mieste doručenia (ktoré ale z doručienky v spise, na rozdiel od jej opatrenia podpisom dcéry oboch žalobcov, nevyplývalo).

3. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná 2/ z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci oboma nižšími súdmi.

4. Žalovaná 2/, navrhujúca zrušenie rozsudku odvolacieho súdu (bez ďalšieho ? - otázka Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) s eventualitou jeho zmeny zamietnutím žaloby, prípustnosť dovolania evidentne vyvodzovala z ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP, namietajúc nesprávne riešenie nižšími súdmi dosiaľ podľa nej dovolacím súdom neriešenej otázky existencie povinnosti na doručenie zápisnice o vykonanej dražbe. Oba nižšie súdy tu podľa nej trvali na existencii povinnosti, ktorú zákon dražobníkovi neukladá, pretože ten hovorí len o povinnosti zápisnicu odoslať, ktorú preukázateľne splnila (pominúc to, že bezpodmienečné trvanie na doručení v krátkej 5-dňovej lehote podľa § 24 ods. 7 zákona o dobrovoľných dražbách by spôsobovalo aj nesplniteľnosť podmienky, pri ktorej by už neskoršie vyzdvihnutie si zásielky privodilo porušenie povinnosti), namietala žalovaná 2/ v ďalšom nižšom súdom vytýkajúca i nezaobranie sa otázkou dotknutia dražbou osoby žalobcu 2/ na jeho právach.

5. Žalobcovia navrhli dovolanie zamietnuť, majúc za to, že toto je síce prípustné, nie je ale dôvodné pre potrebu stotožnenia sa s tou interpretáciou ustanovení § 10 ods. 1 a § 24 ods. 7 zákona o dobrovoľných dražbách, ktorú ponúkli nižšie súdy.

6. Žalovaní 3/ a 4/ dovolacie návrhy nepodali.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala za účinnosti CSP v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bol vydaný napadnutý rozsudok odvolacieho súdu aj týmto v podstatnom potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie (§ 424 CSP) a to za splnenia podmienok zastúpenia aj spísania dovolania dovolateľky na to zákonom určenými osobami (§ 429 ods. 1 CSP v spojení s čl. I § 12 ods. 1 písm. e) a § 15 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení živnostenského zákona v znení neskorších predpisov, i tohto v znení celého radu zmien a doplnení), po prejednaní veci bez pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej 2/ však treba považovať za prípustné a zároveň i za dôvodné (vecne opodstatnené).

8. V prípade dovolania žalovanej 2/ nastoľujúceho právnu otázku, ktorého vecnému prejednaniu nič nebránilo, potom najvyšší súd súhlasí ako s tvrdením, že tu ide o otázku v doterajšej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu neriešenú a zároveň o otázku, od ktorej vyriešenia závisel ako výslovne napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, tak aj jemu predchádzajúci a ním vo veci samej potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie (tvrdenie rozhodné pre posúdenie prípustnosti dovolania), tak aj s ďalším následným tvrdením, že spôsob zodpovedania takejto otázky nižšími súdmi (najmä odvolacím súdom v rozsudku predstavujúcom primárny predmet prieskumu v dovolacom konaní) nemožno považovať za správny a ani zodpovedajúci zmyslu právnej úpravy.

9. Podľa čl. I § 10 ods. 1 ZoDD (ustanovenia nadpísaného marginálnou rubrikou „Zasielanie a doručovanie písomností a zasielanie peňažných čiastok“) písomnosti sa doručujú poštou formou listovej zásielky do vlastných rúk, a ak to nie je možné alebo účelné, doručujú sa iným preukázateľným spôsobom do vlastných rúk osobe, ktorej sú určené; peňažnú čiastku možno zložiť v hotovosti najviac vo výške podľa osobitného predpisu (odkaz poznámkou č. 11aa v ZoDD na zákon č. 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti) a na doručovanie sa primerane použijú ustanovenia osobitného predpisu (odkaz poznámkou č. 11 v tu citovanom zákone na §§ 45 až 50 Občianskeho súdneho poriadku).

10. Podľa čl. I § 21 ods. 2 vety prvej ZoDD v prípade, ak sa spochybňuje platnosť záložnej zmluvy alebo boli porušené ustanovenia tohto zákona, môže osoba, ktorá tvrdí, že tým bola dotknutá na svojich právach, požiadať súd, aby určil neplatnosť dražby.

11. Napokon podľa čl. I § 24 ods. 7 ZoDD zápisnicu o vykonanej dražbe zašle dražobník do piatich dní odo dňa konania dražby osobám uvedeným v § 17 ods. 5 (z ktorých jednou podľa písmena a) je vlastník predmetu dražby, ak nie je totožný s dlžníkom záložného veriteľa).

12. Podstatou právnej otázky majúcej byť zodpovedanej v prejednávanej veci je jednak to, či povinnosť dražobníka zaslať zákonom určeným osobám (medzi inými aj vlastníkovi predmetu

dražby, ktorý má práve v dôsledku dražby o vlastníctvo prísť) zápisnicu o vykonanej dražbe možno interpretovať aj ako povinnosť zápisnicu určeným adresátom doručiť, okrem toho tiež to, aký charakter má lehota piatich dní počítaná odo dňa konania dražby na splnenie povinnosti a (do tretice) tiež to, či prípadné nedostatky v postupe podľa čl. I § 24 ods. 7 ZoDD môžu byť dôvodom neplatnosti dražby.

13. Pokiaľ ide o prvú podotázku, týkajúcu sa náležitej interpretácie povinnosti vtelenej do ustanovenia čl. I § 24 ods. 7 ZoDD, toto ustanovenie zaiste nemožno interpretovať izolovane od iných ustanovení zákona, o ktorom je reč a rovnako ani od účelu zákona (ktorým je o. i. aj ochrana osôb zúčastnených v procese dobrovoľných dražieb alebo týmito dotknutých pred nenáležitými a so zákonom nekorešpondujúcimi postupmi, do rámca ktorých by bezpochyby malo patriť i len formálne vyhoviecie zákonom ustanoveným požiadavkám), na druhej strane však od každého v diskutovanom procese zúčastneného možno vyžadovať len splnenie takých povinností, ktoré sú v jeho moci a neprekračujú rámec oprávnení priznaných mu právnymi predpismi.

14. Pri nazeraní na problém aj z tohto uhla pohľadu nemôže byť bez významu, že ZoDD pri úprave doručovania písomností ako pravidlo ustanovuje doručovanie poštou formou listovej zásielky do vlastných rúk a ako výnimku z takéhoto pravidla, uplatniteľnú za splnenia ďalšej podmienky vyjadrenej v zákone za pomoci slovného spojenia „ak to“ (rozumej doručovanie poštou) „nie je možné alebo účelné“, doručovanie iným preukázateľným spôsobom. Pre účely ďalšieho výkladu (a aj korektného zodpovedania otázky nastolenej dovolaním) nemá prílišný význam rozoberanie podmienok uplatnenia (a úspešnej realizácie) výnimky, ale pravidla, pričom tu s výnimkou rozhodnutia sa pre zaslanie (a doručenie) písomnosti odosielateľom osobne prakticky vo všetkých ostatných prípadoch je namieste hovoriť o súčinnosti či kooperácii viacerých subjektov.

15. I všeobecnú zákonom ustanovenú povinnosť doručiť písomnosť do vlastných rúk poštou podľa čl. I § 10 ods. 1 zákona o dobrovoľných dražbách v kontexte s inou osobitnou povinnosťou dražobníka zaslať zápisnicu o vykonanej dražbe podľa čl. I § 24 ods. 7 rovnakého zákona takto možno podľa názoru dovolacieho súdu vnímať nanajvýš v rovine povinnosti odosielateľa písomnosti sa postarať o riadny (údajom na obálke uvedeným zodpovedajúci) obsah zásielky, o jej vypravenie údajmi nevyhnutnými pre naplnenie účelu doručovania (o. i. správnymi a čo najúplnejšími identifikačnými údajmi adresáta vrátane jeho presnej a aktuálnej adresy, o ktorej správnosti neexistujú odôvodnené pochybnosti) a o jej odovzdanie na poštovú prepravu (tomu, kto má samotné doručenie realizovať, t. j. pošte alebo inému doručovateľovi spôsobilému urobiť zadosť zákonnej požiadavke na preukázateľnosť doručenia - do vlastných rúk). Pošta aj každý iný do úvahy prichádzajúci doručovateľ vyjmúc samotného odosielateľa sú obvykle osobami od odosielateľa odchylnými a preto treba logicky považovať za vylúčené, aby povinnosti v procese doručovania stíhajúce ich vrátane možných následkov ich nesplnenia boli prenášané na odosielateľa.

16. S aspektom zaslania ako odovzdania na poštovú prepravu súvisí inak už aj druhá podotázka zhora, týkajúca sa charakteru lehoty piatich dní na zaslanie zápisnice o vykonanej dražbe. Pri tej najvyšší súd rovnako považuje za potrebné prisvedčiť tomu názoru z dovolania, podľa ktorého

trvanie aj na doručení v takejto lehote by privodilo buď neživotnosť úpravy alebo zneužívanie jej zmyslu a účelu za pomoci postupov vykazujúcich znaky obštrukcie. Preto tu možno konštatovať, že určenie lehoty tu má význam pre urýchlenie procesu finalizácie dražby, aby tak stav konštatovaný v zápisnici sa čo najskôr mohol stať i stavom právnym a podkladom prípadných rozhodnutí iných orgánov, resp. za predpokladu záujmu na spochybnení dražby ako takej a/alebo jej výsledku sa stal čo najskôr predmetom konania pred súdom.

17. Z pohľadu korektného uchopenia problému predostretého dovolaciemu súdu však podľa jeho názoru bez významu nemôže byť ani to, že hoci zákon o dobrovoľných dražbách ako dôvod neplatnosti dražby (a podmienku úspechu žaloby požadujúcej určenie neplatnosti) uvádza porušenie ustanovení tohto zákona, namiesto je otázka, či výklad zahŕňajúci pod pojem nesplnenie akejkoľvek povinnosti vrátane tých nasledujúcich až po vykonaní dražby je správny. V tomto prípade totiž ide o to, že proces dobrovoľnej dražby sa spravidla ukončuje udelením príklepu (§ 20 ods. 11 ZoDD) a okolnosti nasledujúce až potom, čo sa tak stane (po samotnej dražbe), majú síce svoj význam pre prípadné procesy vedúce k spochybneniu dražby ako takej (jej regulérnosti), samy osebe (tu rozumej len ony bez prinajmenšom jedného kvalifikovaného porušenia zákona týkajúceho sa samotnej dražby alebo jej prípravy) by však nemali spôsobovať neplatnosť dražby (opäť ak nie pre nič iné, tak preto, že vôbec nemusí byť v silách subjektov na dražbe participujúcich napriek ich všetkej snahe dražobný proces úspešne doviest' do konca, toto zabezpečiť).

18. Ak odvolací súd pri posudzovaní problému nastoleného už odvolaním a po ňom aj dovolaním nedospel k záverom priblíženým vyššie, ale naopak k ich presným významovým protikladom a na takomto opačnom názore založil (on a pred ním už - nech aj čiastočne z iných dôvodov - i súd prvej inštancie) rozhodnutie vyznievajúce (celkom, resp. v napadnutej časti vo veci samej) v neprospech žalovaných (vrátane dovolateľky), jeho (ich) rozhodnutie (-a) bolo treba považovať za výsledok nesprávneho (nedostatočne komplexného a úplného) právneho posúdenia veci.

56.**R O Z H O D N U T I E**

V zmysle čl. 40 Ústavy Slovenskej republiky, § 2 ods. 2 zákona č. 576/2004 Z. z. a § 3 ods. 1 zákona č. 577/2004 Z. z. je prístup k bezplatne poskytovanej zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia garantovaná len v prípade neodkladnej zdravotnej starostlivosti, a to bez zreteľa na skutočnosť, či túto neodkladnú zdravotnú starostlivosť poskytol zmluvný, alebo nezmluvný poskytovateľ zdravotnej starostlivosti. Poistenci zdravotných poisťovní, ktorým bola poskytnutá zdravotná starostlivosť nezmluvným poskytovateľom teda nemajú právo na úhradu z verejného zdravotného poistenia za zdravotnú starostlivosť, ktorá nebola neodkladná.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. februára 2025, sp. zn. 7Cdo/19/2024)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Pôvodne Okresný súd Bratislava V - v súčasnosti Mestský súd Bratislava IV (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) rozsudkom z 24. januára 2022, č. k. 7C/39/2020-224 - v súčasnosti B5-7C/39/2020-224 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala zaplatenia peňažnej sumy vo výške 7.891,62 eura s príslušenstvom titulom práva na vydanie bezdôvodného obohatenia získaného žalovanou tak, že žalobkyňa namiesto žalovanej uhradila v mesiaci jún 2018 odplatu za úkony zdravotnej starostlivosti na klinike špecializovanej ambulantnej starostlivosti v odbore ORL v ORL ambulancii s miestom prevádzkovania v mieste výkonu činnosti zariadenia žalobcu H. - rodinná klinika, R. 1, A. E. O trovách konania rozhodol tak, že žalovanej náhradu trov konania nepriznal.

1.1. Z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že žalovaná odmietla uzavrieť so žalobkyňou zmluvu o poskytovaní a úhrade zdravotnej starostlivosti na poskytovanie špecializovanej ambulantnej starostlivosti v ORL ambulancii v špecializovanom odbore ORL s miestom prevádzkovania R. 1, A. E., nakoľko žalovaná mala naplnenú verejnú minimálnu sieť v odbore ORL v okrese A. na 184,23% v marci 2017 a 185,53 % v auguste 2018, pričom v danom okrese mala žalovaná uzatvorené zmluvy o poskytovaní a úhrade zdravotnej starostlivosti s dostatočným počtom špecialistov v danom odbore. Zároveň žalobkyňa za mesiac jún 2018 nepožiadala žalovanú o potvrdenie o skutočnosti, či išlo o neodkladnú zdravotnú starostlivosť. Sporným v konaní preto nebolo, že žalobkyňa sa v tomto konaní nedomáhala úhrady za poskytnutú neodkladnú zdravotnú starostlivosť podľa § 8 ods. 3 zákona č. 581/2004 Z. z. Žalobkyňa sa takto domáhala vydania bezdôvodného obohatenia, nakoľko mala za to, že plnila za žalovanú to, čo mala podľa práva žalovaná plniť sama, čím mala byť naplnená skutková podstata bezdôvodného obohatenia podľa § 454 OZ.

1.2. V podstatnom prvostupňový súd uviedol, že žalobe nebolo možné vyhovieť pre žalovanou dôvodne vznesenú námietku nedostatku jej pasívnej vecnej legitímácie. Zistený skutkový stav neumožňoval jeho podradenie pod žiadnu zo skutkových podstát bezdôvodného obohatenia, a teda nedošlo k založeniu zodpovednosti žiadneho subjektu za bezdôvodné obohatenie. Ďalej uviedol, že žalobkyňa v konaní dezinterpretovala platný právny stav tak, aby zodpovedal ňou prezentovanému názoru, ktorý bol však v rozpore s účelom a zmyslom tzv. zdravotníckej legislatívy. Tá vychádza z článku 40 Ústavy SR, podľa ktorého druhej vety na základe zdravotného poistenia majú občania právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a na zdravotnícke pomôcky za podmienok, ktoré ustanoví zákon. Z uvedeného ústavného článku nie je možné vyvodiť neobmedzené právo občana na poskytnutie bezplatnej zdravotnej starostlivosti u ľubovoľného poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ani ničím neobmedzené právo poskytovateľa zdravotnej starostlivosti dostávať úhrady za poskytnutie zdravotnej starostlivosti mimo zákonného režimu verejného zdravotného poistenia.

1.3. Z verejného zdravotného poistenia poisťovňa poskytuje úhrady za poskytnutú tzv. odkladnú špecializovanú zdravotnú starostlivosť (§ 7 ods. 1 zákona č. 576/2004 Z. z.) iba tým poskytovateľom, s ktorými má uzatvorenú zmluvu o poskytovaní a úhrade zdravotnej starostlivosti podľa § 7 zákona č. 581/2004 Z. z. V prípade špecializovanej zdravotnej starostlivosti žalovaná nemá povinnosť uzatvoriť s takýmto poskytovateľom zmluvu, pokiaľ je v danom odbore naplnená verejná minimálna sieť poskytovateľov. V konaní nebolo sporné, že naplnenie verejnej siete poskytovateľov v okrese A. v rozhodujúcom období vysoko prevyšovalo verejnú minimálnu sieť poskytovateľov (§ 5 zákona č. 578/2004 Z. z.). Žalovaná ako zdravotná poisťovňa teda neporušila žiaden právny predpis, keď so žalobkyňou neuzavrela zmluvu o poskytovaní a úhrade zdravotnej starostlivosti na jej ORL ambulanciu v A. a je plne v súlade so zákonom, keď žalovaná takejto nezmluvnej ambulancii neposkytovala úhrady za poskytnutú zdravotnú starostlivosť poistencom žalovanej. Pacient si prirodzene môže vybrať, s ktorým zmluvným alebo aj nezmluvným poskytovateľom zdravotnej starostlivosti uzavrie zmluvu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, avšak musí počítať s tým, že v prípade nezmluvného poskytovateľa bude musieť takúto zdravotnú starostlivosť uhradiť (rovnako ako si musí uhradiť nezmluvným lekárom indikované odbery alebo ním predpísané lieky a zdravotnícke pomôcky).

1.4. Prvostupňový súd sa nestotožnil s názorom žalobkyne, ktorá uviedla, že nemá možnosť odmietnuť pacientov návrh na uzavretie dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti iba preto, že pacient je poistencom poisťovne, s ktorou nemá poskytovateľ uzavretú zmluvu, čím je nútený takémuto pacientovi poskytovať zdravotnú starostlivosť bezplatne. Je pravda, že poskytovateľ môže odmietnuť pacientov návrh na uzavretie dohody iba z dôvodov podľa § 12 ods. 2 zákona č. 576/2004 Z. z., uvedené však neznamená, že pacient môže dať poskytovateľovi akýkoľvek návrh na uzavretie dohody. Ustanovenie § 12 ods. 2 zákona č. 576/2004 Z. z. je potrebné vykladať v kontexte celého právneho poriadku, ktorý je u nás založený na tom, že pacient má právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť len na základe verejného zdravotného poistenia. V tomto prípade je potrebné zohľadniť najmä § 79 ods. 1 písm. i) zákona č. 578/2004 Z. z., podľa ktorého poskytovateľ zdravotnej starostlivosti je povinný informovať vopred osobu, jej zákonného zástupcu alebo osobu blízku o rozsahu a podmienkach ním poskytovanej zdravotnej starostlivosti a o tom, či má uzatvorenú zmluvu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti so zdravotnou poisťovňou, v ktorej je táto osoba verejne zdravotne poistená podľa osobitného predpisu. Z § 79 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z. možno vyvodiť, že pacient môže účinne poskytovateľovi navrhnúť

len uzatvorenie takej dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, ktorá vychádza z informácií poskytnutých poskytovateľom, vrátane informácie o uzatvorených zmluvách so zdravotnými poisťovňami podľa písm. i) tohto ustanovenia. Iba návrh na uzavretie dohody, ktorý rešpektuje informácie podľa 79 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., je takým návrhom, ktorý poskytovateľ môže odmietnuť výlučne z dôvodov podľa § 12 ods. 2 zákona č. 576/2004 Z. z. V prípade, že by sme akceptovali výklad žalobkyne, podľa ktorého poskytovateľ musí akceptovať akýkoľvek návrh dohody, mohlo by to viesť až k absurdným situáciám, ako napríklad, že by poskytovateľ musel pacientovi poskytnúť aj zdravotnú starostlivosť mimo odboru svojej špecializácie, nakoľko skutočnosť, že poskytovateľ nie je oprávnený poskytovať zdravotnú starostlivosť v odbore, ktorého sa pacient domáha, rovnako nie je medzi dôvodmi na odmietnutie návrhu na uzavretie dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti podľa § 12 ods. 2 zákona č. 576/2004 Z. z., uviedol prvostupňový súd.

1.5. V neposlednom rade uviedol, že žalobkyňa sa slobodne rozhodla podnikáť na vysokoregulovanom trhu poskytovania zdravotnej starostlivosti, preto musí akceptovať zákonné regulácie, ktorými je jeho podnikanie viazané. Ak sa aj napriek týmto podmienkam, ktoré vyplývajú zo zákona, a teda u žalobkyne platí domnienka o ich znalosti, rozhodla poskytovať zdravotnú starostlivosť mimo rámca verejného zdravotného poistenia bez vyberania úhrad od pacientov, ide o jej slobodné rozhodnutie, ktorého dôsledky musí znášať a prípadná majetková ujma, ktorú takto utrpela, nie je bezdôvodným obohatením akéhokoľvek tretieho subjektu, ani žalovanej. Je preto potrebné stotožniť sa s názorom, že žalovaná nie je v tomto konaní pasívne vecne legitimovaná. Pokiaľ žalobkyňa vyjadrila nespokojnosť so súčasnou platnou a účinnou právnou úpravou a mala za to, že súdne rozhodnutia môžu prispieť k jej zmene, uviedol, že zákonodarná moc je oddelená od moci súdnej a súdy sú zákonmi viazané rovnako, ako žalobkyňa. V tomto prípade súd nevidel priestor ani na dotváranie práva, resp. vyplňanie medzier v právnom poriadku, nakoľko všetky aplikované právne ustanovenia dostatočne upravujú riešené otázky a súd v nich neidentifikoval žiadne pre toto konanie relevantné medzery, naopak dotknuté zákonné ustanovenia sa vzájomne dopĺňajú. Zdanlivé rozpory a medzery v právnom poriadku tvrdené žalobkyňou boli len výsledkom ich nesprávneho výkladu žalobkyňou.

1.6. Dokazovanie predložením zdravotných záznamov jednotlivých pacientov, ktorým mala byť žalobkyňou poskytnutá zdravotná starostlivosť za rozhodujúce obdobie, čím žalobkyňa mienila preukazovať výšku bezdôvodného obohatenia, nebolo v tomto konaní potrebné, nakoľko súd dospel k záveru, že nárok žalobkyne nie ani čo do základu dôvodný. Nebolo potom potrebné zaoberať sa jeho výškou.

1.7. Nakoľko úspešnej žalovanej žiadne trovy konania nevznikli, rozhodol súd tak, že žalovaná nemá voči žalobkyni nárok na ich náhradu.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 30. mája 2023, sp. zn. 8Co/64/2022 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanej nepriznal náhradu odvolacích trov.

2.1. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie (§ 387 ods. 1 a 2 CSP). Za rozhodujúce skutkové zistenia, ktorých správnosť žalobkyňa nenamietala v odvolaní a nenamietala ich ani v prvoinštančnom konaní, považoval odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie to, že žalobkyňa nemala so žalovanou uzavretú zmluvu o poskytovaní a úhrade zdravotnej starostlivosti, lekárenskej starostlivosti a služieb súvisiacich s

poskytovaním zdravotnej starostlivosti, pričom pokiaľ išlo o úkony zdravotnej starostlivosti, ktoré boli predmetom tohto sporu, nešlo o neodkladnú zdravotnú starostlivosť. Pre úplnosť odvolací súd poukázal aj na to, že prvostupňový súd nepochybil, keď nevykonal dokazovanie predložením zdravotných záznamov jednotlivých pacientov, ktorým mala byť žalobkyňou poskytnutá zdravotná starostlivosť za rozhodujúce obdobie, čím žalobkyňa mienila preukazovať výšku bezdôvodného obohatenia, pretože to nebolo v tomto konaní potrebné. Správne totiž dospel k záveru, že takéto dokazovanie ohľadom výšky uplatneného nároku je nadbytočné z dôvodu, že nie je daný základ nároku.

2.2. Z vyššie uvedeného potom vyplýva, že celkom nedôvodné boli aj rozsiahle odvolacie námietky žalobkyne, v rámci ktorých súdu prvej inštancie vytýka nesprávne právne posúdenie veci. Súd prvej inštancie totiž, ako už bolo vyššie uvedené a vysvetlené, v danej veci po ich správnej interpretácii aplikoval zodpovedajúce ustanovenia zákona č. 581/2004 Z. z., zákona č. 578/2004 Z. z. a Občianskeho zákonníka a dospel k správne záveru, že podanej žalobe nie je možné vyhovieť.

2.3. Úspešnej žalovanej nepriznal náhradu trov odvolacieho konania, keď jej v odvolacom konaní žiadne trovy nevznikli.

3. Žalobkyňa (ďalej aj ako „dovolateľka“) podala proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Po uvedení procesnej úpravy a zhrnutí skutkového stavu navrhla, aby dovolací súd napadnutý odvolací rozsudok zrušil.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP formulovala právnu otázku „Či poisťenci zdravotných poisťovní majú právo na úhradu z verejného zdravotného poistenia aj keď im zdravotnú starostlivosť poskytne nezmluvný poskytovateľ zdravotnej starostlivosti (v súlade s ich právom na voľbu poskytovateľa), a ak zdravotná poisťovňa neuhradí takúto zdravotnú starostlivosť, či sa suma zodpovedajúca hodnote poskytnutých zdravotných výkonov považuje za bezdôvodné obohatenie zdravotnej poisťovne?“. V ďalšom formulovala druhú otázku „Je žalobca, ako nezmluvný poskytovateľ, povinný poskytovať zdravotnú starostlivosť aj poisťencom žalovaného?“. Ďalej formulovala tretiu otázku „Môže žalobca, ako nezmluvný poskytovateľ, podmieňovať poskytnutie zdravotnej starostlivosti poisťencom žalovaného úhradou nad právny predpismi určenú spoluúčasť alebo iným plnením?“. Žalobkyňa tvrdila, že poisťenci nemajú povinnosť u nezmluvného poskytovateľa platiť a svoje tvrdenie podporila ich právom na bezplatnú zdravotnú starostlivosť v zmysle čl. 40 Ústavy SR a § 9 ods. 1 zákona č. 580/2004 Z. z. (bez ďalšieho obmedzenia uvedeného v tomto zákone) v rozsahu zákona č. 576/2004 Z. z., zákona č. 577/2004 Z. z. a nariadenia vlády č. 777/2004 Z. z. Vzhľadom na to, že žalobkyňa pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti poisťencom žalovanej plnila za žalovanú to, čo podľa práva má plniť sama žalovaná, ako aj vzhľadom na to, že v zmysle platných právnych predpisov sa bezdôvodne obohatil aj ten, za koho sa plnilo, čo podľa práva mal plniť sám, žalobkyňa považuje svoje vynaložené náklady za bezdôvodné obohatenie zodpovedajúce hodnote úkonov zdravotnej starostlivosti, ktoré bola žalobkyňa povinná poskytnúť poisťencom žalovanej. Žalobkyňa nepožadovala od žalovanej úhradu za poskytnutú zdravotnú starostlivosť, ktorú by žalovaná žalobkyňi bez zmluvy neuhradila, ale požadovala vydanie bezdôvodného obohatenia. Odpoveď na druhú právnu otázku je podľa žalobkyne jednoznačná. Žalobkyňa je povinná poskytnúť zdravotnú starostlivosť aj poisťencom žalovanej. Odmietnutie návrhu na uzavretie dohody a neposkytnutie zdravotnej starostlivosti by sa považovalo za porušenie zákonných povinností poskytovateľa. Na rozdiel od iných oblastí

podnikania, poskytovateľ nemá možnosť sa slobodne rozhodnúť, či službu/poskytnutie zdravotnej starostlivosti poskytne alebo neposkytne. Má zákonnú kontraktačnú povinnosť ju poskytnúť. Aj odpoveď na tretiu dôležitú právnu otázku je podľa žalobu jednoznačná. Podľa § 44 ods. 2 zákona č. 577/2004 Z. z. poskytovateľ nesmie podmieňovať poskytnutie zdravotnej starostlivosti úhradou nad určenú spoluúčasť poistenca podľa tohto zákona a predpisov vydaných na jeho vykonanie, ani iným plnením.

4. Žalovaná vo svojom vyjadrení k dovolaniu navrhla zamietnuť toto dovolanie. V podstatnom zopakovala svoju predsúdnú argumentáciu a poukázala na správnosť rozhodnutí oboch nižších súdov. V ďalšom reagovala na jednotlivú dovolaciu argumentáciu žalobkyne.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je sčasti prípustné vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP, avšak nie je dôvodné.

6. Žalobkyňa vyvodzovala prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP, keď podľa jej názoru rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo predovšetkým (pozri bod 4. dovolania) od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Právna otázka znela: „Či poistenci zdravotných poisťovní majú právo na úhradu z verejného zdravotného poistenia, aj keď im zdravotnú starostlivosť poskytne nezmluvný poskytovateľ zdravotnej starostlivosti (v súlade s ich právom na voľbu poskytovateľa), a ak zdravotná poisťovňa neuhradí takúto zdravotnú starostlivosť, či sa suma zodpovedajúca hodnote poskytnutých zdravotných výkonov považuje za bezdôvodné obohatenie zdravotnej poisťovne?“ V ďalšom formulovala druhú otázku „Je žalobca, ako nezmluvný poskytovateľ, povinný poskytovať zdravotnú starostlivosť aj poistencom žalovaného?“ Ďalej formuloval tretiu otázku „Môže žalobca, ako nezmluvný poskytovateľ, podmieňovať poskytnutie zdravotnej starostlivosti poistencom žalovaného úhradou nad právnymi predpismi určenú spoluúčasť alebo iným plnením?“ (bod 3.1.).

7. So zreteľom na takto nastolenú právnu otázku a v situácii, na ktorú sa vzťahuje ustanovenie § 421 ods. 1 CSP, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne je v danom prípade procesne prípustné. Následne preto skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu skutočne vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci predmetnej právnej otázky), keďže nastolená právna otázka nepochybne mala svoj význam pre nosné právne závery nižších súdov.

8. Oba nižšie súdy vychádzali pri posudzovaní sporného nároku žalobkyne z rozhodujúcich skutkových zistení (nerozporovaných ani sporovými stranami), že žalobkyňa nemala so žalovanou uzavretú zmluvu o poskytovaní a úhrade zdravotnej starostlivosti, lekárenskej starostlivosti a služieb súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti (ďalej len „zmluva“), pričom - pokiaľ

išlo o poskytnuté úkony zdravotnej starostlivosti, ktoré (cez prizmu ich nacenenia) boli predmetom tohto sporu - nešlo o neodkladnú zdravotnú starostlivosť. Dôvod neuzavretia zmluvy spočíval v tom, že žalovaná mala naplnenú verejnú minimálnu sieť v odbore ORL v okrese A. na 184,23% v marci 2017 a 185,53% v auguste 2018, pričom v danom okrese mala žalovaná uzatvorené zmluvy o poskytovaní a úhrade zdravotnej starostlivosti s dostatočným počtom špecialistov v danom odbore. Odvolací súd uvedené skutočnosti (neuzavretie zmluvy a absenciou výkonov neodkladnej starostlivosti) považoval pre účely rozhodnutia za kľúčové. Za uvedenej situácie potom odvolací (i prvostupňový) súd s poukazom na ustanovenia § 7 ods. 1, § 8 ods. 1,3 zákona č. 581/2004 Z. z., § 5 ods. 1, § 79 ods. 1 písm. a), f), g), h) a o), § 79a ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., § 8 ods. 4 zákona č. 576/2004 Z. z. a § 451 ods. 1 a 2, § 454, § 456 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) konštatovali, že v konaní nebolo preukázané, že žalobkyňa za žalovanú splnila takú povinnosť, ktorú bola (žalovaná) povinná splniť sama.

8.1. Podľa § 7 ods. 1 zákona č. 581/2004 Z. z., účinného v rozhodnom čase zdravotná poisťovňa je povinná uzatvárať zmluvy o poskytovaní zdravotnej starostlivosti s poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti najmenej v rozsahu verejnej minimálnej siete poskytovateľov; ak je verejná sieť poskytovateľov na príslušnom území menšia ako verejná minimálna sieť poskytovateľov, je povinná uzatvárať zmluvy o poskytovaní zdravotnej starostlivosti s poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti v rozsahu verejnej siete poskytovateľov.

8.2. Podľa § 8 ods. 1 a 3 citovaného zákona zdravotná poisťovňa uhrádza na základe zmlúv uzatvorených podľa § 7 poskytnutú zdravotnú starostlivosť v rozsahu ustanovenom osobitným predpisom podľa dohodnutej ceny [§ 7 ods. 9 písm. c) alebo písm. e)]. Podkladom na úhradu zdravotnej starostlivosti je finančné zúčtovanie, ktorého obsah a štruktúru určuje úrad [§ 20 ods. 2 písm. k)], ak sa zdravotná poisťovňa s poskytovateľom zdravotnej starostlivosti v zmluve o poskytovaní zdravotnej starostlivosti (§ 7 a 7a) nedohodnú inak. Ak poskytovateľ zdravotnej starostlivosti nemá uzatvorenú zmluvu s príslušnou zdravotnou poisťovňou poisťenca, ktorému sa poskytla neodkladná zdravotná starostlivosť, má nárok na úhradu za poskytnutú neodkladnú zdravotnú starostlivosť vo výške ceny obvyklej v mieste a v čase jej poskytnutia. Skutočnosť, či ide o neodkladnú zdravotnú starostlivosť, potvrdzuje príslušná zdravotná poisťovňa poisťenca. Podkladom pre úhradu zdravotnej starostlivosti je finančné zúčtovanie, ktorého obsah a štruktúru určí úrad [§ 20 ods. 2 písm. k)].

8.3. Podľa 5 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., účinného v rozhodnom čase verejná minimálna sieť poskytovateľov (ďalej len „minimálna sieť“) je usporiadanie najmenšieho možného počtu verejne dostupných poskytovateľov na území Slovenskej republiky alebo na území príslušného samosprávneho kraja alebo na území príslušného okresu (ďalej len „príslušné územie“) v takom počte a zložení, aby sa zabezpečila efektívne dostupná, plynulá, sústavná a odborná zdravotná starostlivosť s prihliadnutím na a) počet obyvateľov príslušného územia vrátane možnej odchýlky vo vzťahu ku geografickým a demografickým podmienkam príslušného územia, b) chorobnosť a úmrtnosť obyvateľov príslušného územia, c) migráciu cudzincov a osôb bez štátnej príslušnosti na príslušnom území, d) bezpečnosť štátu.

8.4. Podľa § 79 ods. 1 písm. a), f), g), h) a o) citovaného zákona poskytovateľ, ktorý je držiteľom povolenia alebo držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, je povinný, ak v odseku 3 nie je ustanovené inak, a) pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti dodržiavať osobitné predpisy, f) umiestniť na viditeľnom mieste zoznam zdravotných poisťovní, s ktorými má uzatvorenú zmluvu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, g) umiestniť na

prístupnom a viditeľnom mieste cenník všetkých zdravotných výkonov, ktoré poskytuje poskytovateľ; za prístupné a viditeľné miesto sa považuje vyvesenie cenníka vo vstupných priestoroch, priestoroch čakárne alebo iných verejne prístupných priestoroch zdravotníckeho zariadenia a uverejnenie na webovom sídle poskytovateľa, ak ho má zriadené, h) informovať vopred osobu, jej zákonného zástupcu alebo osobu blízku o rozsahu a podmienkach ním poskytovanej zdravotnej starostlivosti a o tom, či má uzatvorenú zmluvu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti so zdravotnou poisťovňou, v ktorej je táto osoba verejne zdravotne poistená podľa osobitného predpisu, o) vydať osobe doklad o výške úhrady, ktorú uhradza osoba za poskytnutú zdravotnú starostlivosť, doklad o výške úhrady za poskytnuté služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a doklad o výške úhrady za každý výkon, ktorý nie je zdravotným výkonom ani službou súvisiacou s poskytovaním zdravotnej starostlivosti; dokladom sa rozumie pri hotovostnej platbe pokladničný doklad, ak je poskytovateľ povinný takýto doklad vydať podľa osobitného predpisu, alebo príjmový pokladničný doklad, ak poskytovateľ nie je povinný takto prijatú platbu evidovať elektronickou registračnou pokladnicou alebo virtuálnou registračnou pokladnicou a pri bezhotovostnom prevode faktúra; ak ide o poskytovanie cezhraničnej zdravotnej starostlivosti, osobe vydať faktúru.

8.5. Podľa § 79a ods. 1 citovaného zákona poskytovateľ, ktorý je držiteľom povolenia alebo držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, je povinný, ak v odseku 3 nie je ustanovené inak, a) vyžiadať si od zdravotnej poisťovne potvrdenie skutočnosti, či ide o neodkladnú zdravotnú starostlivosť pri poskytnutí neodkladnej zdravotnej starostlivosti 1. osobe, ktorá je zaradená v zozname dlžníkov podľa osobitného predpisu, 2. osobe, ktorá nemá podanú prihlášku, a 3. osobe, s ktorej príslušnou zdravotnou poisťovňou nemá uzatvorenú zmluvu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

8.6. Podľa § 8 ods. 4 zákona č. 576/2004 Z. z., účinného v rozhodnom čase špecializovanú ambulantnú starostlivosť poskytuje poskytovateľom určený lekár so špecializáciou v inom špecializačnom odbore ako všeobecné lekárstvo, zubný lekár (ďalej len „lekár špecialista“) alebo zdravotnícky pracovník s príslušnou odbornou spôsobilosťou. Špecializovaná ambulantná starostlivosť podľa § 7 ods. 1 písm. a) tretieho bodu uhrádzaná na základe verejného zdravotného poistenia sa poskytuje na základe písomného odporúčania všeobecného lekára; v odporúčaní všeobecný lekár uvedie údaje uvedené v § 19 ods. 2 písm. a), h) a i), stručný opis aktuálneho zdravotného stavu, predbežné stanovenie choroby vrátane jej kódu, špecializačný odbor, rozsah a cieľ odporúčaného vyšetrenia a odôvodnenie odporúčania. Ak všeobecný lekár odporúča pacientovi poskytnutie špecializovanej ambulantnej starostlivosti podľa druhej vety, je povinný bezodkladne vytvoriť elektronický záznam o odporúčaní lekára na špecializovanú ambulantnú starostlivosť (8a) v elektronickej zdravotnej knižke. Odporúčanie obsahuje identifikátor záznamu o odporúčaní všeobecného lekára na špecializovanú ambulantnú starostlivosť v elektronickej zdravotnej knižke okrem odporúčania vystaveného ručne z dôvodu nefunkčnosti technických zariadení alebo vystaveného ručne pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti formou návštevnej služby v domácom prostredí alebo v inom prirodzenom prostredí osoby, ktorej sa ambulantná starostlivosť poskytuje. Na základe dohody s pacientom ošetrojúci lekár po vytvorení elektronického záznamu o odporúčaní lekára na špecializovanú ambulantnú starostlivosť v elektronickej zdravotnej knižke odporúčanie lekára na špecializovanú ambulantnú starostlivosť v listinnej podobe nevyhotoví; o tejto možnosti je ošetrojúci lekár povinný informovať pacienta.

Špecializovanú ambulantnú zdravotnú starostlivosť v špecializačnom odbore detská psychiatria poskytuje ošetrojúci lekár aj na základe rozhodnutia súdu podľa osobitného predpisu.

8.7. Podľa § 451 ods. 1 a 2 OZ kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať. Bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

8.8. Podľa § 454 OZ bezdôvodne sa obohatil aj ten, za koho sa plnilo, čo podľa práva mal plniť sám.

8.9. Podľa § 456 OZ predmet bezdôvodného obohatenia sa musí vydať tomu, na úkor koho sa získal. Ak toho, na úkor koho sa získal, nemožno zistiť, musí sa vydať štátu.

9. Pokiaľ žalobkyňa poukazovala na právo občana na bezplatnú zdravotnú starostlivosť odvolací súd správne uviedol, že toto právo je podmienené existenciou zdravotného poistenia, ktorého podmienky realizácie ustanovuje zákon. Realizácia tohto ústavného práva sa teda deje v zákonom upravenom režime verejného zdravotného poistenia, pričom z článku 40 Ústavy SR, ako sa to snaží celkom nesprávne a účelovo interpretovať žalobkyňa, nie je možné vyvodit' ničím neobmedzené právo občana na poskytnutie bezplatnej zdravotnej starostlivosti u ľubovoľného poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ani ničím neobmedzené právo poskytovateľa zdravotnej starostlivosti dostávať úhrady za poskytnutie zdravotnej starostlivosti mimo zákonného režimu verejného zdravotného poistenia. Článok 40 Ústavy SR sa priamo netýka poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ani z neho nevyplýva povinnosť poskytovateľa zdravotnej starostlivosti poskytovať pacientom, ktorí sú verejne zdravotne poistení, bezplatnú zdravotnú starostlivosť, bez splnenia iných zákonných podmienok.

10. Aj podľa názoru dovolacieho súdu z verejného zdravotného poistenia žalovaná ako poisťovňa poskytuje úhrady za poskytnutú tzv. odkladnú špecializovanú zdravotnú starostlivosť (o ktorú išlo aj v danej veci, pozn.) iba tým poskytovateľom, s ktorými má uzatvorenú zmluvu o poskytovaní a úhrade zdravotnej starostlivosti podľa § 7 zákona č. 581/2004 Z. z. a v prípade špecializovanej zdravotnej starostlivosti nemala povinnosť uzatvoriť s takýmto poskytovateľom zmluvu, pokiaľ bola v danom odbore naplnená verejná minimálna sieť poskytovateľov, čo v konaní nebolo sporné. Žalovaná ako zdravotná poisťovňa preto neporušila žiaden právny predpis, keď so žalobkyňou neuzavrela zmluvu o poskytovaní a úhrade zdravotnej starostlivosti na jej ORL ambulanciu v A., a bolo plne v súlade so zákonom, keď žalovaná takejto nezmluvnej ambulancii neposkytla úhrady za poskytnutú zdravotnú starostlivosť poisťencom žalovanej. Ak sa aj žalobkyňa rozhodla poskytovať zdravotnú starostlivosť mimo rámca verejného zdravotného poistenia bez vyberania úhrad od pacientov (čo zároveň žalovaná v konaní spochybňovala), išlo by o jej slobodné rozhodnutie, ktorého dôsledky musí znášať a náklady, ktoré jej takto prípadne vznikli, nemôže uplatňovať titulom nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia proti žalovanej. Napokon samotná polemika a nespokojnosť žalobkyne a ňou v konaní prezentovaná interpretácia nášho právneho poriadku vo väzbe k ústavne zakotvenej bezplatnosti zdravotnej starostlivosti sú názormi skôr „de lege ferenda“ a nezodpovedajú ani rozhodovacej praxi Ústavného súdu SR (napr. PL. ÚS 38/03, PL. ÚS 16/2005, PL. ÚS 49/2015).

11. V podobných skutkových a právnych súvislostiach, s rovnako označenými sporovými stranami rozhodol tiež najvyšší súd uznesením z 28. septembra 2023, sp. zn. 2Obdo/2/2023, ktorý dovolanie žalobkyne (koncipované v podobnom duchu ako aj v teraz posudzovanom prípade) odmietol z dôvodu, že žalobkyňou nastolená právna otázka už bola predmetom prieskumu (PL. ÚS 16/2005). K právnym záverom ústavného súdu aplikovateľným na súdenú vec dovolací súd doplnil, že v zmysle ustálenej praxe v spojení s čl. 40 ústavy, § 2 ods. 2 zákona č. 576/2004 Z. z. a § 3 ods. 1 zákona č. 577/2004 Z. z. je prístup k bezplatne poskytovanej zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia garantovaný len v prípade neodkladnej zdravotnej starostlivosti, a to bez zreteľa na skutočnosť, či túto neodkladnú zdravotnú starostlivosť poskytol zmluvný, alebo nezmluvný poskytovateľ zdravotnej starostlivosti. Poistenci zdravotných poisťovní nemajú teda právo na úhradu z verejného zdravotného poistenia takej zdravotnej starostlivosti, ktorá nebola neodkladná. Inými slovami, poistenci zdravotných poisťovní majú právo na úhradu z verejného zdravotného poistenia len takej zdravotnej starostlivosti, ktorá bola neodkladná s tým, že v súdnej veci bola neodkladnosť zdravotnej starostlivosti súdmi nižších inšancií precízne a opakovane skúmaná, avšak nepreukázaná. Týmto absentuje na prístup k bezplatne poskytovanej zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia ústavou a zákonom determinujúci prvok, a to neodkladnosť poskytnutej zdravotnej starostlivosti. Zároveň dovolací súd konštatoval, že po zodpovedaní dovolateľkou špecifikovanej právnej otázky v negatívnom smere, bolo právne zodpovedanie druhej časti právnej otázky týkajúcej sa prípadného bezdôvodného obohatenia na strane zdravotnej poisťovne bezpredmetné. Preto bolo aj v tejto časti právne posúdenie konajúcich súdov nižších inšancií správne, nakoľko sa prioritne zaoberali splnením podmienok ústavou garantovaného prístupu k bezplatnej zdravotnej starostlivosti na základe verejného zdravotného poistenia, ktorú vyhodnotili v súlade s vyššie uvedenými právnymi závermi, čím nepristúpili k posudzovaniu záväzku na vydanie prípadného bezdôvodného obohatenia, ktoré v súdnej veci ani nemohlo vzniknúť.

57.**R O Z H O D N U T I E**

Neposkytnutie rekondičného pobytu zamestnankyni z dôvodu, že nesplnila podmienku nepretržitého výkonu práce v rizikovitom prostredí iba pre čerpanie materskej dovolenky, ktoré je podľa zákona v určitom trvaní zákonnou povinnosťou, a plnila si tak funkciu pri tehotenstve, pôrode a starostlivosti o dieťa vo veku do 9 mesiacov, ktorému postaveniu právny poriadok Slovenskej republiky poskytuje osobitnú ochranu, znaky nepriamej diskriminácie napĺňa.

Pojem „nepretržité vykonávanie práce“ v zmysle § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov je potrebné vykladať tak, že nepretržitým vykonávaním práce je aj jej prerušenie z dôvodu tehotenstva a pôrodu, resp. čerpanie materskej dovolenky podľa § 166 ods. 1 v spojení s § 168 ods. 4 Zákonníka práce.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. decembra 2024, sp. zn. 2Cdo/99/2022)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Bratislava III (po zmene súdnej mapy Mestský súd Bratislava IV - ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 27. februára 2019, č. k. 14Cpr/5/2016-223 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“ alebo „rozhodnutie súdu prvej inštancie“) žalobu zamietol (prvá výroková veta). Druhou výrokovou vetou žalovanému priznal náhradu trov konania voči žalobkyni v rozsahu 100 % s tým, že žalobkyňa je povinná zaplatiť trovy konania do pätnástich dní od právoplatnosti rozhodnutia o výške náhrady trov konania.

1.1. Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu vyplýva, že konal o žalobe, ktorou sa žalobkyňa domáhala určenia, že žalovaný porušil zásadu rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávnom vzťahu so žalobkyňou tým, že jej odmietol priznať nárok na prvý rekondičný pobyt z dôvodu, že si plnila po dobu 25 týždňov povinnosti v súvislosti s tehotenstvom a pôrodom, čím ju žalovaný znevýhodnil v porovnaní s mužskými kolegami vykonávajúcimi rovnakú prácu zaradenú do tretej rizikovej kategórie prác. Zároveň sa žalobkyňa domáhala, aby súd žalovanému uložil povinnosť upustiť od protiprávneho konania a priznať jej nárok na rekondičný pobyt, poskytnúť žalobkyni pracovné voľno v rozsahu dvoch týždňov s náhradou mzdy v sume jej priemerného zárobku, ako reštitučný nárok za každý rekondičný pobyt, na ktorý žalobkyni vznikol nárok od roku 2015 vrátane, a na ktorý žalobkyňa žalovaný odmietol vyslať, a to až do riadneho vyslania žalobkyne na rekondičné pobyty, zaplatiť žalobkyni náhradu v sume 559 eur (300 eur liečebná starostlivosť; 189 eur stravné; 70 eur športové aktivity) ako reštitučný nárok za každý rekondičný pobyt, na

ktorý žalobkyni vznikol nárok od roku 2015 vrátane, a na ktorý žalobkyňa žalovaný odmietol vyslať, a to až do riadneho vyslania žalobkyne na rekondičný pobyt.

1.2. Svoje rozhodnutie súd prvej inštancie právne odôvodnil čl. 38 ods. 1 a čl. 1 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 15 smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2006/54/ ES, § 2 ods. 1, § 2a ods. 1 písm. a), ods. 2, § 3 ods. 1, § 6 ods. 1, § 6 ods. 2 písm. b), § 9 ods. 2 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 365/2004 Z. z.“ alebo „Antidiskriminačný zákon“), čl. 6 a čl. 8 Základných zásad zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce (ďalej len „zákon č. 311/2001 Z. z.“ alebo „Zákonník práce“), aplikoval § 13 ods. 1, ods. 2, § 141 ods. 1, § 144a ods. 1 písm. a), § 168a ods. 4 Zákonníka práce, § 1, § 11 ods. 1, ods. 2, ods. 11, ods. 12, ods. 13 zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci (ďalej len „zákon č. 126/2006 Z. z.“) a vecne tým, že žalovaný v konaní preukázal, že pohnútkou jeho jednaní nespočívala v tvrdenom diskriminačnom dôvode.

1.3. Pokiaľ žalobkyňa uplatnila nárok z dôvodu tvrdenej nepriamej diskriminácie postupom žalovaného pri posúdení jej nároku na prvý rekondičný pobyt, vychádzala z výkladu pojmu nepretržitého výkonu práce po dobu piatich rokov podľa § 11 ods. 1 zákona č. 124/2006 Z. z., keď žalobkyňa prerušila nepretržitý výkon práce z dôvodu plnenia povinností v súvislosti s tehotenstvom, pôrodom a starostlivosťou o novonarodené dieťa a po čerpaní materskej dovolenky (po dobu 25 týždňov) nastúpila do práce; žalovaný ju však nezaradil na prvý rekondičný pobyt z dôvodu, že nespĺnila podmienku nepretržitého výkonu práce zaradenej do tretej kategórie po dobu piatich rokov. Pohnútkou diskriminačného konania malo byť pohlavie, teda postavenie žalobkyne ako ženy a matky.

1.4. Súd prvej inštancie vychádzal pri výklade pojmu nepretržitý výkon práce z účelu zákona č. 124/2006 Z. z., podľa ktorého účelom zákona je stanovenie všeobecných zásad prevencie a základných podmienok pre zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a na vylúčenie rizík a faktorov podmieňujúcich vznik pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce. Povinnosť zamestnávateľa zabezpečiť zamestnancovi rekondičný pobyt je viazaná na súčasné splnenie podmienky a) zamestnanec vykonáva rizikóvu prácu a b) poskytnutie rekondičného pobytu je účelné, rekondičný pobyt môže pôsobiť preventívne na vznik choroby z povolania vzhľadom na faktory práce a pracovného prostredia, v ktorých zamestnanec vykonáva prácu. Okresný súd ustálil, že z týchto podmienok vyplýva, že povinnosť zamestnávateľa zabezpečiť zamestnancovi rekondičný pobyt a povinnosť zamestnanca tento rekondičný pobyt absolvovať sa viaže na skutočný, a teda reálny výkon práce, pri ktorom je zamestnanec vystavený pôsobeniu rizikového faktora z práce. Pojem nepretržitý výkon práce v zmysle § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z. nemožno vykladať v kontexte s pojmom výkon práce podľa § 141 ods. 1 a § 144a ods. 1 písm. a) Zákonníka práce. Vyložil, že čerpanie materskej dovolenky sa podľa Zákonníka práce považuje za výkon práce pre účely dôchodkového zabezpečenia matiek; naproti tomu nepretržitý výkon práce pre účely zákona č. 124/2006 Z. z. súvisí s reálnym pôsobením škodlivého faktora na zdravie zamestnanca počas vykonávania konkrétnej pracovnej činnosti zaradenej do tretej kategórie po určitý čas, ktorý na základe poznatkov lekárskej vedy má negatívny vplyv na zdravie zamestnanca, pokiaľ je mu vystavený dlhodobo.

1.5. Zabezpečenie rekondičného pobytu zamestnávateľom pre zamestnanca a jeho absolvovanie zamestnancom je koncipované ako povinnosť ako pre zamestnávateľa, tak aj pre zamestnanca; túto zákonom uloženú povinnosť účastníkom pracovnoprávneho vzťahu nemožno

stotožniť s pracovným benefitom alebo zlepšením pracovných podmienok podľa čl. 15 Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2006/54/ES.

1.6. Okrajom súd prvej inštancie poznamenal, že aj žalovaný považoval zákonné kritérium počítania nepretržitej doby výkonu práce 5 rokov odznova po každom prerušení výkonu práce nad 8 týždňov bez ohľadu na dôvod prerušenia za príliš tvrdé, a preto na základe kolektívnej zmluvy poskytol nárok na rekondičný pobyt aj zamestnancom vykonávajúcim prácu zaradenú do tretej kategórie po dobu troch rokov, a to všetkým zamestnancom, bez ohľadu na manželský alebo rodinný stav alebo pohlavie zamestnanca.

1.7. Súd prvej inštancie žalovanému priznal náhradu trov konania voči žalobkyni v rozsahu 100 %, aplikujúc § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“), na základe odvolania žalobkyne, rozsudkom z 24. novembra 2020, č. k. 16CoPr/6/2019-291 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“ alebo „napadnutý rozsudok“) rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (prvá výroková veta) a žalovanému priznal proti žalobkyni plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania (druhá výroková veta). Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil podľa § 387 ods. 1, ods. 2 CSP; v celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením odvolaním napadnutého rozsudku, konštatoval správnosť jeho dôvodov a poukázal na jeho dostatočné skutkové a právne zdôvodnenie. Skonštatoval, že žalobkyňa v podanom odvolaní neuviedla žiadne relevantné skutočnosti spôsobilé privodiť zmenu rozsudku súdu prvej inštancie.

2.1. Na zdôraznenie správnosti záverov prijatých súdom prvej inštancie k otázke sporného výkladu pojmu „nepretržité vykonávanie práce“, ktorý mal byť skutočnosťou, z ktorej možno dôvodne usudzovať, že došlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania zo strany žalovaného, odvolací súd uviedol, že legálna definícia pojmu „výkon práce“ upravená v Zákonníku práce je všeobecnou definíciou. Zákon č. 124/2006 Z. z. obsahuje vlastnú definíciu pojmu „vykonávania práce“, ku ktorej pripája požiadavku nepretržitosti. Legálna definícia, ktorá je súčasťou právneho predpisu je záväzná. „Nepretržitým vykonávaním práce“ podľa zákona č. 124/2006 Z. z. je aj jej prerušenie na menej ako osem týždňov počas najmenej piatich rokov. Z uvedeného nepochybne vyplynulo, že akékoľvek prerušenie vykonávania práce vrátane prerušenia doby, ktorá je považovaná za „výkon práce“ podľa Zákonníka práce na viac ako osem týždňov nie je „nepretržitým vykonávaním práce“ v zmysle zákona č. 124/2006 Z. z. Uvedené platí bez ohľadu na dôvod, pre ktorý k prerušeniu práce došlo, teda či tento dôvod prerušenia je zároveň považovaný za „výkon práce“ podľa Zákonníka práce. V danej súvislosti odvolací súd uzavrel, že výklad zákona učený súdom prvej inštancie nebol formalistický ani v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky, zákonom č. 365/2004 Z. z., či dohovormi EÚ a OSN a európskymi smernicami na ochranu pred diskrimináciou a v celom rozsahu zodpovedá účelu, ktorý je ním sledovaný, a tým je ochrana zamestnancov, ktorí reálne vykonávajú prácu, pri ktorej sú vystavení pôsobeniu rizikového faktora práce.

2.2. K námietke žalobkyne, že súd prvej inštancie vôbec neskúmal, či žalobkyňa bola alebo nebola nepriamo diskriminovaná z dôvodu pohlavia pri prístupe k rekondičnému pobytu odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie zrozumiteľne vysvetlil, čo možno považovať za nepriamu diskrimináciu a jasne ozrejmil podmienky, za akých je zamestnávateľ povinný zabezpečiť zamestnancovi rekondičný pobyt v zmysle zákona č. 124/2006 Z. z. Zároveň konštatoval, že zabezpečenie rekondičného pobytu zamestnávateľom pre zamestnanca a jeho absolvovanie

zamestnancom je koncipované ako povinnosť ako pre zamestnávateľa, tak aj pre zamestnanca, preto túto zákonom uloženú povinnosť nemožno účastníkom pracovnoprávneho vzťahu spájať s nejakým pracovným benefitom alebo zlepšením pracovných podmienok v zmysle čl. 15 Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2006/54/ES.

2.3. Podľa odvolacieho súdu súd prvej inštancie zároveň riadne zdôvodnil, prečo považoval za preukázané, že žalovaný nepostupoval pri posudzovaní vzniku nároku žalobkyne na prvý rekondičný pobyt vo vzťahu k podmienke nepretržitého výkonu práce po dobu piatich rokov tak, že tento jej nevznikol nie preto, že bola ženou - matkou, ale postupoval tak z dôvodu, že išlo o zákonné kritérium pre vznik tohto nároku. Aj s poukazom na závery rozhodnutia Súdneho dvora EÚ (C-170/84 Bilka Kaufhaus GmbH c/a Karin Weber von Hartz z 13. 05. 1986), na ktoré poukazovala žalobkyňa, zdôraznil, že účel, ktorému slúži rekondičný pobyt, t. j. prevencia profesionálneho poškodenia zdravia, bol objektívne odôvodnený, primeraný a nevyhnutný na dosiahnutie sledovaného záujmu.

2.4. Posúdenie zákonného kritéria, podľa ktorého žalovaný postupoval pri plnení povinnosti poskytovať rekondičný pobyt, nemalo ani podľa odvolacieho súdu nič spoločné so žalobkyňou tvrdeným diskriminačným dôvodom - pohlavím, tehotenstvom a materstvom. V nadväznosti na uvedené pripomenul znenie čl. 6 Zákonníka práce a zdôraznil, že právne predpisy upravujúce ochranu žien v tehotenstve a materstve predstavujú legitímnu výnimku zo zásady rovnakého zaobchádzania podľa pohlavia; ide o tzv. pozitívnu diskrimináciu. Odvolací súd ďalej konštatoval, že hoci žalobkyňa na tieto skutočnosti poukázala, v kontexte prejednávanej veci akoby v ustanoveniach, ktoré ju majú chrániť, paradoxne videla svoju pomyselnú nevýhodu. V nadväznosti na to, zároveň poukázala na to, že je potrebné prijať „vhodné opatrenia“ na ochranu práv týchto žien v zamestnaní. Žalobkyňa sa tak podľa odvolacieho súdu mylne domnieva, že týmito „vhodnými opatreniami“ je zabezpečenie rekondičného pobytu, a to vzhľadom na jeho účel. Ochrana tehotných žien a matiek po pôrode je zabezpečená osobitnými ustanoveniami Zákonníka práce. Žalobkyňa tak práve tým, že nemohla vykonávať prácu riadiacej leteckej prevádzky po 34. týždni tehotenstva a po pôrode nastúpila na materskú dovolenku, bola chránená pred negatívnymi vplyvmi vykonávanej práce a dôvodom tejto ochrany bol jej osobitný chránený status tehotnej ženy a ženy po pôrode.

2.5. Na základe uvedených skutočností odvolací súd v závere rozhodnutia zdôraznil, že ak žalobkyňa žalobu založila na dôvodoch, že v dôsledku jej chráneného postavenia (tehotenstvo a pôrod) nemohla byť nepretržite vystavená negatívnym vplyvom rizikového faktoru vykonávanej práce, v čom mala spočívať jej diskriminácia v práve na ochranu a bezpečnosť zdravia pri práci oproti jej mužským kolegom, dopustila sa celkom chybné argumentácie porušujúcej zásady logického dôkazu, ktorej nebolo možné priznať právne relevantné opodstatnenie. Ďalšie odvolacie námietky žalobkyne odvolací súd vyhodnotil ako právne irelevantné a nespôsobilé privodiť zmenu napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie, keďže žalobkyňa v podanom odvolaní neuviedla žiadne relevantné skutočnosti preukazujúce nesprávnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj ako „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodila z § 421 ods. 1 písm. b) CSP navrhujúc, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zmenil a rozhodol vo veci.

3.1. Ako dovolací dôvod žalobkyňa uviedla, že sa s rozsudkom odvolacieho, ale aj prvostupňového súdu nestotožňuje, pretože súdy nesprávne vyhodnotili podstatné právne otázky,

t. j. vec nesprávne právne posúdili. Zotrvála na názore, že v jej prípade došlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania z dôvodu jej tehotenstva a materstva, a tým aj k znevýhodneniu v prístupe k právu na prvý rekondičný pobyt, obmedzeniu práva na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a tým aj sťaženiu a pozastaveniu prístupu k spravodlivým pracovným podmienkam bez diskriminácie podľa pohlavia.

3.2. Dovolateľka žiadala dovolací súd, aby poskytol záväzný výklad a vyriešil právne otázky, ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli vyriešené, a to:

1) Ako treba vykladať slovné spojenie „zamestnanec, ktorý nepretržite vykonáva prácu” podľa § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z.? Považuje sa za prerušenie vykonávania práce aj jej prerušenie z dôvodu tehotenstva a pôrodu, s ohľadom na ustanovenia, ktoré chránia ženy, ich zdravie a biologický stav § 168 ods. 4 a § 144a ods. 1, ods. 2 a ods. 3 Zákonníka práce, ako aj čl. 8 bod 1. a bod 5. Európskej sociálnej charty a čl. 31 Charty základných práv Európskej únie, v kontexte ustanovení na ochranu pred diskrimináciou § 2a ods. 11 písm. a), § 3 ods. 3 zákona č. 365/2004 Z. z., ako aj čl. 9 ods. 1 písm. g), čl. 14 ods. 1 písm. c), čl. 15 Smernice Európskeho parlamentu a rady č. 2006/54/ES?

2) Ako treba vykladať slovné spojenie splnenie podmienky účelnosti v zmysle § 11 ods. 2, ods. 3 zákona č. 124/2006 Z. z., pre prípady prerušenia vykonávania práce, z dôvodu čerpania materskej dovolenky v súvislosti s tehotenstvom a pôrodom, s ohľadom na čl. 8 bod 1. a bod 5. Európskej sociálnej charty, § 168 ods. 4 Zákonníka práce a požiadavky ATCO.MED.B.045 Nariadenia komisie EÚ 2015/340, pri nároku na prvý rekondičný pobyt podľa § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z., keď zákon jednoznačne neupravuje, v akých prípadoch je podmienka účelnosti rekondičného pobytu splnená, naopak v § 11 ods. 3 zákona č. 124/2006 Z. z. ustanovuje len prípady, kedy podmienka účelnosti nie je splnená?

3) Je požiadavka nepretržitého vykonávania práce zaradená do tretej kategórie, ktoré nie je prerušené na dlhšie ako osem týždňov skutočne objektívne odôvodnená, primeraná a nevyhnutná na dosiahnutie sledovaného cieľa a účelu zákona č. 124/2006 Z. z. pri chránenej skupine, ktorou sú ženy pred a po pôrode, ktoré v súlade s § 168 ods. 4 Zákonníka práce a čl. 8 bod 1. a bod 5. Európskej sociálnej charty, v spojení s čl. 15 Smernice Európskeho parlamentu a rady č. 2006/54/ES a ustanoveniami čl. 31 Charty základných práv Európskej únie, čerpali materskú dovolenku, teda využili ochranu ich biologického stavu v súvislosti s tehotenstvom, ktoré im právne predpisy garantujú, čím prerušili nepretržité vykonávanie práce zaradené do tretej kategórie, pričom pre tento dôvod, ktorý je chráneným dôvodom v zmysle predpisov na ochranu pred diskrimináciou nespĺnili požiadavku podľa § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z., následkom čoho sa doba 5 rokov nepretržitého vykonávania práce, ako podmienka pre nárok na poskytnutie prvého rekondičného pobytu počíta vždy od začiatku, a to bez ohľadu na to, aký čas prácu zaradenú do tretej kategórie ženy nepretržite vykonávali pred nástupom na materskú dovolenku, alebo bez ohľadu na počet takýchto prerušení nepretržitého vykonávania práce z dôvodu opakovaného tehotenstva?

4) Ako je treba vykladať právny kontext ustanovení, ktoré na jednej strane chránia ženy, ich zdravie a biologický stav v tehotenstve, t. j. najmä § 168 ods. 4 Zákonníka práce, čl. 8 bod 1. a bod 5. Európskej sociálnej charty, ako aj čl. 31 Charty základných práv Európskej únie, v protiklade k podmienke v § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z., pri uplatnení a aplikácii ustanovení, ktoré poskytujú ochranu pred diskrimináciou podľa pohlavia, t. j. najmä § 2a ods. 3, 5, § 2a ods. 11 písm. a), § 3 ods. 3 zákona č. 365/2004 Z. z., čl. 9 ods. 1 písm. g), čl. 14 ods. 1

písm. c) a čl. 15 Smernice Európskeho parlamentu a rady č. 2006/54/ES, ako aj čl. 23 Charty základných práv Európskej únie a čl. 20 Európskej sociálnej charty, ale aj čl. 14 a protokol č. 12 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd?

5) Je možné aplikovať na prípad žalobkyne a túto právnu vec ustanovenie čl. 9 ods. 1 písm. g) smernice Európskeho parlamentu a rady č. 2006/54/ES, s názvom „Príklady diskriminácie“, ktorý explicitne upravuje, že: „Ustanovenia odporujúce zásade rovnakého zaobchádzania zahŕňajú tie, ktoré sa zakladajú na pohlaví, priamo alebo nepriamo, na účely: pozastavenia, zachovania alebo nadobudnutia práv počas materskej dovolenky..., ktoré sú udelené na základe zákona alebo dohody a sú hradené zamestnávateľom?“

3.3. Potrebu zodpovedania vyššie uvedených otázok dovolateľka odôvodnila nasledovne:

K otázke 1)

Odvolačný súd sa k otázke výkladu pojmu „nepretržité vykonávanie práce“ vyjadril v bode 45., žalobkyňa s takýmto výkladom odvolacieho súdu nesúhlasí, pričom poukázala na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ÚS SR“ alebo „ústavný súd“) zo 16. októbra 2018 sp. zn. III. ÚS 388/2018, podľa ktorého „zákonodarcu pri tvorbe právneho predpisu spravidla vychádza z toho, čo je bežné, pričom osobitné, špecifické situácie môžu uniknúť jeho pozornosti. V takýchto prípadoch nemôžu súdy postupovať len formalisticky a zohľadniť iba doslovné znenie zákona, ktorého aplikácia môže mať protiústavné dôsledky.“ Uviedla, že súdy pri výklade ustanovenia § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z. zohľadnili iba doslovné znenie, ktorého striktný výklad má protiústavné dôsledky pre špecifické prípady žien na materskej dovolenke, ktorým zákon na jednej strane garantuje ochranu ich zdravia a biologického stavu v súvislosti s tehotenstvom a pôrodom, avšak súčasne im tiež garantuje ochranu pred diskrimináciou, priamou alebo nepriamou, pre tento chránený dôvod. Vo svojich rozhodnutiach sa súdy úplne vyhli posudzovaniu širšieho kontextu nastoleného právneho problému, pričom vôbec neaplikovali vnútroštátne ani európske právne normy, ktoré chránia ženy a ich spoločenské poslanie vo vzťahu k zákazu diskriminácie z dôvodu tehotenstva. Podľa žalobkyne bol nesprávny aj výklad odvolacieho súdu, podľa ktorého „akékoľvek prerušenie vykonávania práce vrátane prerušenia doby, ktorá je považovaná za výkon práce podľa Zákonníka práce na viac ako osem týždňov nie je nepretržitým vykonávaním práce v zmysle zákona č. 124/2006 Z. z., a to bez ohľadu na dôvod, pre ktorý k prerušeniu práce došlo...“. Následkom takéhoto výkladu je to, že sa doba 5 rokov nepretržitého vykonávania práce, ako podmienka pre nárok na prvý rekondičný pobyt, počíta vždy od začiatku, a to bez ohľadu na to, aký čas prácu zaradenú do tretej kategórie ženy nepretržite vykonávali pred nástupom na materskú dovolenku alebo bez ohľadu na počet takýchto prerušení nepretržitého vykonávania práce z dôvodu opakovaného tehotenstva. Pri aplikácii takéhoto výkladu súdu by mohlo v praxi dochádzať aj k situáciám, že žena, ktorá by porodila viac detí a fakticky odpracuje vo vybranom povolání aj desiatky rokov, aj napriek odpracovaným rokom vo vybranom povolání vôbec nesplní podmienku nároku na prvý rekondičný pobyt podľa § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z., a to len z dôvodu opakovaného prerušenia nepretržitého vykonávania práce pre opakované tehotenstvo a s tým súvisiace čerpanie materskej dovolenky v zákonom minimálnej výmere podľa § 168 ods. 4 Zákonníka práce. Podľa názoru žalobkyne takýto výklad súdu nie je odôvodnený, nie je primeraný a nie je ani nevyhnutný na dosiahnutie zámeru zákonodarcu a ani účelu zákona č. 124/2006 Z. z. pri prístupe k rovnakým pracovným podmienkam na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, pričom neúmerne znevýhodňuje ženy, ako chránenú skupinu, a to práve pre chránený dôvod tehotenstva a materstva.

Podľa názoru žalobkyne je na jej prípad možné aplikovať rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie v právnej veci C-136/95 - Thibault, kde Súdny dvor Európskej únie vyslovil záver, že ide o diskrimináciu, ak žena z dôvodu materskej dovolenky trvajúcej viac ako šesť mesiacov nedostala zvýšenie mzdy ako jej kolegovia, pretože v prípade žalobkyne sa jedná o uplatnenie zásady rovnakého zaobchádzania, pokiaľ ide o pracovné podmienky bez diskriminácie z dôvodu pohlavia, pri prístupe k právu na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, v súvislosti s nárokom na poskytnutie prvého rekondičného pobytu. Pri tomto rozhodnutí Súdny dvor Európskej únie aplikoval ustanovenia čl. 2 a čl. 5 smernice rady č. 76/207/EHS, ktorú v celom rozsahu nahradila smernica Európskeho parlamentu a rady č. 2006/54/ES, na ktorej ustanovenia sa žalobkyňa odvolávala vo svojich podaniach.

K otázke 2)

Odvolačný súd sa právnou otázkou výkladu splnenia podmienky účelnosti rekondičného pobytu zaoberal v bode 46. napadnutého rozsudku, s ktorým sa žalobkyňa nestotožnila, pretože podľa nej súd nerozhodoval v súlade so všetkými právnymi predpismi pri zohľadnení ich vzájomného vzťahu. Splnenie podmienky účelnosti rekondičného pobytu z hľadiska prevencie profesionálneho poškodenia zdravia v zmysle § 11 ods. 1, ods. 2 a ods. 3 zákona č. 124/2006 Z. z. podľa názoru žalobkyne odvolačný súd nesprávne viazal výlučne na splnenie podmienky nepretržitosti vykonávania práce podľa § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z. Zákon jednoznačne nedefinuje, čo znamená, že rekondičný pobyt splní podmienku účelnosti, avšak § 11 ods. 3 explicitne ustanovuje, kedy podmienka účelnosti rekondičného pobytu nie je splnená, čo nie sú prípady, ktoré by sa dali uplatniť na prípad žalobkyne. Žalobkyňa vykonáva vybrané povolanie od roku 2010, pričom pred nástupom na materskú dovolenku nepretržite odpracovala vo vybranom povolaní bez pár týždňov 5 rokov. Do dnešnej doby teda pracuje vo vybranom povolaní viac ako 10 rokov s prerušením z dôvodu tehotenstva na 25 týždňov, avšak s prvým zákonným nárokom na poskytnutie rekondičného pobytu až v tomto roku 2021 a to len preto, že opakovane neotehotnela a nepreerušila vykonávanie práce z dôvodu ďalšieho tehotenstva.

Pri uplatnení výkladu odvolacieho súdu by teda rekondičný pobyt poskytnutý žalobkyňi splnil podmienku účelnosti z hľadiska prevencie profesionálneho poškodenia zdravia až po odpracovaní viac ako 10 rokov vo vybranom povolaní, s prerušením na 25 týždňov z dôvodu tehotenstva, čo žalobkyňa vníma ako nesprávne, nespravodlivé a diskriminačné. Takýto nesprávny výklad súdu k splneniu podmienky účelnosti fakticky znamená znevýhodnenie žien vykonávajúcich prácu vo vybranom povolaní z dôvodu tehotenstva v porovnaní s mužmi, ktorí nemajú toto významné spoločenské poslanie, ktoré ženám poskytuje právnu ochranu, jednak ich zdravia a biologického stavu a súčasne aj právnu ochranu pred diskrimináciou pre tento chránený dôvod. Skutočnosť, že žalobkyňa prerušila faktické vykonávanie práce vo vybranom povolaní na čas spojený s tehotenstvom a pôrodom nemôže znamenať to, že poskytnutie rekondičného pobytu takejto žene by bolo automaticky neúčelné z hľadiska prevencie profesionálneho poškodenia zdravia, a to len z dôvodu, že nespĺnila podmienku nepretržitosti, bez ohľadu na to, aký čas prácu vo vybranom povolaní reálne vykonávala a vykonáva po návrate z materskej dovolenky. Odvolačný súd nezohľadnil vzájomný vzťah všetkých právnych predpisov, na ktoré žalobkyňa v celom konaní poukazovala, § 168 ods. 4 Zákonníka práce, čl. 8 bod 1. a bod 5. a čl. 20 Európskej sociálnej charty, v zmysle ktorého patrí podľa názoru žalobkyne do pracovných podmienok bezpochyby aj

právo na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, prevencia profesionálneho poškodenia zdravia a právo na poskytnutie rekondičného pobytu.

Dovolaiteľka nesúhlasí ani s právnym názorom odvolacieho súdu, že „povinnosť zamestnávateľa poskytnúť rekondičný pobyt a povinnosť zamestnanca tento rekondičný pobyt absolvovať je koncipované ako povinnosť pre zamestnávateľa, tak aj pre zamestnanca, preto túto zákonom uloženú povinnosť nemožno... spájať s nejakým... zlepšením pracovných podmienok v zmysle čl. 15 Smernice Európskeho parlamentu a rady č. 2006/54/ES.“ Podľa jej názoru povinnosti zamestnávateľa poskytnúť rekondičný pobyt v zmysle § 11 ods. 4 zákona č. 124/2006 Z. z. korešponduje právo zamestnanca na poskytnutie rekondičného pobytu, pričom zamestnanec je povinný zúčastniť sa na zamestnávateľom navrhnutom rekondičnom pobyte, na ktorý ho zamestnávateľ riadne vysiela, a to v súvislosti s výkonom práce a zabezpečením bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

V čl. 15 Smernice Európskeho parlamentu a rady č. 2006/54/ES je jednoznačne ustanovené, že „žena na materskej dovolenke má právo po skončení svojej materskej dovolenky vrátiť sa... za podmienok, ktoré pre ňu nie sú menej priaznivé, a mať úžitok z každého zlepšenia pracovných podmienok, na ktoré by mala nárok počas svojej neprítomnosti v práci.“ Takýmto zlepšením pracovných podmienok je podľa žalobkyne aj právo na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, prevencia profesionálneho poškodenia zdravia a právo na poskytnutie rekondičného pobytu.

Žalobkyňa v konaní poukazovala aj na rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie v právnej veci C-170/84 Bilka, v ktorom Súdny dvor Európskej únie konštatoval, že zamestnávateľ porušuje čl. 119 Zmluvy, ak jeho opatrenie postihuje podstatne viac ženy ako mužov, pokiaľ by rozdiel vo využívaní práv nebolo možné odôvodniť. Na určenie toho, či rozdielne zaobchádzanie je alebo nie je primerané, nesmie existovať žiadny iný prostriedok na dosiahnutie uvedeného cieľa, ktorý menej zasahuje do práva, inými slovami znevýhodnenie je obmedzené na čo možno najnižšiu úroveň ujmy, ktorá je potrebná na dosiahnutie sledovaného cieľa, pričom cieľ, ktorý sa má dosiahnuť je dostatočne dôležitý na odôvodnenie tejto úrovne zásahu.

K otázke 3)

Odvolací súd právnú otázku odôvodnenosti, primeranosti a nevyhnutnosti požiadavky nepretržitosti vykonávania práce z hľadiska dosiahnutia sledovaného záujmu predchádzania vzniku chorôb z povolania riešil v ods. 47. napadnutého rozsudku. Žalobkyňa ani s týmto záverom odvolacieho súdu nesúhlasila, pričom poukázala na § 3 ods. 3 zákona č. 365/2004 Z. z., ktorý ustanovuje, že pri posudzovaní diskriminácie súd nemá brať do úvahy pohnútky, dôvody, alebo mylné domnienky strán, ktoré k spornému konaniu viedli. Preto nemôže byť preukázané to, že pohnútky konania žalovaného nespočívala v tvrdenom diskriminačnom dôvode, a to aj v prípade, ak by išlo o zákonné kritérium alebo zákonnú požiadavku. Zodpovednosť za dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných vzťahoch je vždy na zamestnávateľovi.

Dovolaateľka poukázala na Príručku o európskom antidiskriminačnom práve FRA, podľa ktorej „Antidiskriminačné právo EÚ zakazuje jednak prípady, v ktorých sa s osobami alebo skupinami osôb v rovnakej situácii zaobchádza rozdielne, t. j. priama diskriminácia, ale aj prípady, v ktorých sa s osobami alebo skupinami osôb v rôznych situáciách zaobchádza rovnako, t. j. „nepriama“ diskriminácia. Antidiskriminačné právo teda pri nepriamej diskriminácii ustanovuje požiadavku, aby sa s osobami, ktoré sa nachádzajú v rôznych situáciách, zaobchádzalo rozdielne do tej miery, aká je potrebná na to, aby mohli využívať konkrétne príležitosti na rovnakom základe ako ostatní, pretože ide o účinky zaobchádzania, ktoré osoby s odlišnými charakteristikami, ktoré definujú chránenú skupinu, vnímajú inak. Pri nepriamej diskriminácii je prvou identifikovateľnou požiadavkou zdanlivo neutrálne pravidlo, kritérium alebo postup. Inými slovami, musí existovať nejaká forma požiadavky, ktorá sa uplatňuje na každého. Druhou identifikovateľnou požiadavkou je, že zdanlivo neutrálne ustanovenie, kritérium alebo postup vystavuje „chránenú skupinu“ určitej nevýhode v porovnaní s ostatnými v podobnej situácii. V tomto sa nepriama diskriminácia odlišuje od priamej diskriminácie tým, že dôraz sa presúva od rozdielneho zaobchádzania na rozdielne účinky.“ Vyššie uvedená definícia nepriamej diskriminácie je aj predmetom tohto antidiskriminačného sporu. Žalobkyňa bola znevýhodnená ako žena v porovnaní s mužskými kolegami v prístupe k nároku na poskytnutie prvého rekondičného pobytu, a to preto, že v súvislosti s jej tehotenstvom a pôrodom nemohla splniť neutrálnu požiadavku „nepretržitého výkonu práce podľa § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z., ktorá sa uplatňuje na každého.“

Formalistický a doslovný výklad § 11 ods. 1, ods. 2, ods. 3 a ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z. znamená znevýhodnenie žien vykonávajúcich prácu vo vybranom povolání z dôvodu tehotenstva v porovnaní s mužmi. Skutočnosť, že žalobkyňa prerušila vykonávanie práce vo vybranom povolání na čas spojený s tehotenstvom a pôrodom nemôže znamenať to, že poskytnutie rekondičného pobytu takejto žene by bolo automaticky neúčelné z hľadiska prevencie profesionálneho poškodenia zdravia, a to len z dôvodu, že nespĺnila požiadavku nepretržitosti.

Žalobkyňa nesúhlasila ani s konštatovaním odvolacieho súdu v ods. 48. napadnutého rozsudku, že „ak aj práca RLP je zväčša vykonávaná mužskými zamestnancami, čo sa potom môže prejaviť v tom, že ženy pri plnení svojich špecifických úloh spojených s tehotenstvom prerušia vykonávanie tejto práce..., a na rozdiel od ich mužských kolegov nespĺnia podmienku..., resp. túto podmienku splnia neskôr, nejedná sa - s ohľadom na účel, ktorý je sledovaný zákonom č. 124/2006 Z. z. o nepriamu diskrimináciu žien.“ Následkom takéhoto výkladu sa doba 5 rokov nepretržitého vykonávania práce, ako podmienka pre nárok na poskytnutie prvého rekondičného pobytu počítá vždy od začiatku bez ohľadu na to, aký čas prácu zaradenú do tretej kategórie ženy nepretržite vykonávali pred nástupom na materskú dovolenku, alebo bez ohľadu na počet takýchto prerušení nepretržitého vykonávania práce z dôvodu opakovaného tehotenstva. Podľa žalobkyne nie je táto požiadavka ani objektívne odôvodnená, ani primeraná a už vôbec nie je nevyhnutná na dosiahnutie sledovaného cieľa a účelu zákona č. 124/2006 Z. z. pri chránenej skupine, ktorou sú ženy pred a po pôrode z hľadiska prevencie profesionálneho poškodenia zdravia pri výkone vybraného povolania. Podľa Príručky o európskom antidiskriminačnom práve FRA, ale aj podľa rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie v právnej veci C-170/84 Bilka na určenie, či rozdielne zaobchádzanie je primerané a odôvodnené, súd musí byť presvedčený o tom, že neexistuje žiadny iný prostriedok na dosiahnutie uvedeného cieľa, ktorý menej zasahuje do práva na rovnaké

zaobchádzanie, t. j. že znevýhodnenie je obmedzené na čo možno najnižšiu úroveň ujmy, ktorá je potrebná na dosiahnutie sledovaného cieľa, pričom cieľ, ktorý sa má dosiahnuť je dostatočne dôležitý na odôvodnenie tejto úrovne zásahu.

K otázke 4)

Odvolačný súd právnou otázkou kontextu ustanovení, ktoré na jednej strane chránia ženy, ich zdravie a biologický stav v súvislosti s tehotenstvom, v protiklade k požiadavke § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z., pri aplikácii ustanovení, ktoré poskytujú ochranu pred diskrimináciou podľa pohlavia posudzoval v ods. 49., 50. a 51. rozsudku. Žalobkyňa s týmto právnym posúdením a záverom odvolacieho súdu nesúhlasila. Podľa nej zo strany odvolacieho súdu došlo k zásadnému nepochopeniu nielen celej jej právnej argumentácie. Žalobkyňa v konaní nikdy netvrdila, že sa cíti byť diskriminovaná preto, že nemohla byť nepretržite vystavená negatívnym vplyvom práce a rovnako ani netvrdila, že „vhodnými opatreniami“ na ochranu práv žien je zabezpečenie rekondičného pobytu, tak ako to uviedol odvolací súd v ods. 50. a 51. odôvodnenia rozsudku.

Zároveň sa žalobkyňa nestotožnila ani s názorom odvolacieho súdu, že by sa mal tento antidiskriminačný spor posudzovať na základe toho, či sa žena rozhodne materskú dovolenku čerpať alebo nie, z čoho podľa názoru súdu vyplýva jej povinnosť rešpektovať minimálnu zákonnú výmeru podľa § 168 ods. 4 Zákonníka práce. Žalobkyňa konštatovala ako fakt, že z dôvodu nástupu na materskú dovolenku a pre stratu zdravotnej spôsobilosti v súvislosti s tehotenstvom a pôrodom, ani objektívne nemohla splniť požiadavku nepretržitosti vykonávania práce v § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z. Táto skutočnosť však neznamená, že nástupom na materskú dovolenku a pre stratu zdravotnej spôsobilosti žalobkyňa stratila aj možnosť uplatnenia právnej ochrany žien a matiek garantovaných v právnych predpisoch na ochranu pred diskrimináciou z dôvodu tehotenstva alebo materstva (§ 2a ods. 3 a ods. 11 zákona č. 365/2004 Z. z.).

Rovnako sa žalobkyňa nestotožnila ani s právnym posúdením odvolacieho súdu v ods. 48. rozsudku, ktorý ako jediný rozpor alebo odchýlenie sa od zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v zmysle čl. 6 Zákonníka práce, vidí výlučne v pozitívnej diskriminácii žien, vo vzťahu k ochrane ich biologického stavu v súvislosti s tehotenstvom, narodením dieťaťa a starostlivosťou o dieťa po pôrode. Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva sú všeobecné súdy povinné uplatňovať ochranu podľa Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a podľa smerníc EÚ proti diskriminácii, a to bez ohľadu na to, či sa ich účastník konania dovoľáva alebo nie a určiť rozhodné právo. Žalobkyňa je názoru, že odvolací súd nesprávne aplikoval, ale aj nesprávne vyložil ustanovenia právnych predpisov v ich vzájomnom kontexte. Odvolací súd síce aplikoval ustanovenia právnych predpisov, ktoré chránia ženy, ich zdravie a biologický stav v tehotenstve, t. j. najmä § 168 ods. 4 Zákonníka práce, čl. 8 bod 1. a bod 5. Európskej sociálnej charty, avšak tieto nesprávne vyložil, pričom na druhej strane vôbec neaplikoval, resp. úplne opomenul ustanovenia právnych predpisov poskytujúce ženám ochranu pred diskrimináciou z dôvodu tehotenstva, t. j. najmä § 2a ods. 3, ods. 11 písm. a), § 3 ods. 3 zákona č. 365/2004 Z. z., čl. 9 ods. 1 písm. g), čl. 14 ods. 1 písm. c) a čl. 15 Smernice Európskeho parlamentu a rady č. 2006/54/ES, ako aj čl. 23 Charty základných práv Európskej únie a čl. 20 Európskej sociálnej charty, ale aj čl. 14 a protokol č. 12 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

K otázke 5)

Odvolačný súd a ani prvostupňový súd sa v rozhodnutiach vôbec nevenovali a neaplikovali ustanovenie čl. 9 ods. 1 písm. g) Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2006/54/ES a to aj napriek tomu, že sa žalobkyňa vo svojich podaniach na prvom aj druhom stupni na toto ustanovenie opakovane odvolávala. Na základe toho, že súdy neaplikovali toto ustanovenie a ani sa k tomuto ustanoveniu v odôvodnení rozhodnutí vôbec nevyjadрили, žalobkyňa v konaní preto nedostala právne relevantnú odpoveď na túto právnu otázku. Žalobkyňa je názoru, že na jej prípad je možné aplikovať práve toto ustanovenie Smernice Európskeho parlamentu a rady č. 2006/54/ES, vo vzťahu k pozastaveniu nároku na poskytnutie prvého rekondičného pobytu pre nesplnenie požiadavky nepretržitosti vykonávania práce počas materskej dovolenky, podľa § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z.

4. Z vyjadrenia žalovaného k dovolaniu vyplýva, že dovolanie nepovažuje za prípustné, nakoľko rozhodnutie odvolacieho súdu nezáviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola vyriešená, preto nenapĺňa podmienku stanovenú § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Z uvedeného dôvodu žalovaný žiadal dovolanie zamietnuť.

4.1. K jednotlivým dovolacím námietkam žalovaný zdôraznil, že základnou otázkou v prejednávanej veci bol výklad pojmu „nepretržité vykonávanie práce“ podľa § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z. ako určujúcemu kritériu pre priznanie nároku zamestnanca na rekondičný pobyt; už súd prvej inštancie správne uviedol, že je potrebné vychádzať z účelu zákona č. 124/2006 Z. z., ktorým je zakotvenie zásad všeobecnej prevencie, základných podmienok na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, vylúčenie rizík a faktorov podmieňujúcich vznik pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia pri práci. Tento výklad zákona nepovažoval za formalistický ani odvolací súd, pričom zdôraznil, že legálna definícia, ktorá je súčasťou právneho predpisu, je záväzná. K otázke nároku na rekondičný pobyt žalovaný zdôraznil, že tento je v zmysle zákona č. 124/2006 Z. z. viazaný na dve kumulatívne podmienky, a to a) nepretržité vykonávanie rizikovej práce zamestnancom (vykonávanie práce zaradenej do tretej alebo štvrtej kategórie po dobu najmenej piatich rokov) a b) účel rekondičného pobytu (ktorým je účelná regenerácia alebo stabilizácia zdravotného stavu zamestnanca negatívne ovplyvneného jedným alebo viacerými faktormi pracovného prostredia). Žalovaný uviedol, že pojmy „nepretržité vykonávanie práce“ podľa zákona č. 124/2006 Z. z. a „vykonávanie práce“ podľa Zákonníka práce nemožno stotožňovať; terminológia podľa zákona č. 124/2006 Z. z. je odlišná od terminológie podľa Zákonníka práce.

4.2. Žalovaný tvrdil, že nepostupoval diskriminačne; pri posudzovaní nároku zamestnancov na rekondičný pobyt postupuje vždy rovnako, bez ohľadu na pohlavie, rodinný alebo manželský stav. Jeho postup potvrdili aj stanoviská Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a Inšpektorátu práce Bratislava. Predmetom sporu nebolo odmeňovanie žalobkyne ako zamestnankyne, jej odmeňovanie nie je medzi stranami sporu spornou skutočnosťou, poukaz na rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-136/1995 neobstojí.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté

rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je nielen procesne prípustné, ale aj dôvodné.

6. V danom prípade dovolateľka vyvodila prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

7. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP má určujúci význam vymedzenie „právnej“ otázky, ktorá dovolacím súdom ešte nebola riešená. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP predpokladá, že právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej dovolací súd doposiaľ neriešil a je daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil.

8. V danom prípade právne otázky nastolené dovolateľkou (bod 3.2. tohto uznesenia) majú dopad na právne posúdenie veci, či u žalobkyne ako zamestnankyne boli splnené podmienky pre zabezpečenie rekondičného pobytu zamestnávateľom s povinnosťou žalobkyne takýto rekondičný pobyt absolvovať. Na riešení uvedenej otázky odvolací súd založil svoje rozhodnutie, pričom táto otázka ešte nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená ustáleno, preto dovolací súd po konštatovaní prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP, jeho vymedzením v súlade s náležitosťami vyplývajúcimi z ustanovenia § 432 ods. 2 CSP, pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania.

9. Pre vyriešenie prvej a podstatnej právnej otázky pre meritórne posúdenie dôvodnosti podaného dovolania je rozhodujúci výklad a právne posúdenie nasledovných ustanovení právnych predpisov:

9.1. Podľa čl. 21 Charty základných práv Európskej únie zakazuje sa akákoľvek diskriminácia najmä z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického a sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie.

9.2. Podľa čl. 23 Charty Základných práv Európskej únie rovnosť medzi ženami a mužmi musí byť zabezpečená vo všetkých oblastiach vrátane zamestnania a odmeňovania.

9.3. Podľa čl. 31 Charty Základných práv Európskej únie každý pracovník má právo na pracovné podmienky, ktoré zohľadňujú jeho zdravie, bezpečnosť a dôstojnosť. Každý pracovník má právo na stanovenie najvyššej prípustnej dĺžky pracovného času, denný a týždenný odpočinok, ako aj každoročnú platenú dovolenku.

9.4. Podľa čl. 1 Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2006/54/ES (ďalej len „Smernica č. 2006/54/ES“) účelom tejto smernice je zabezpečiť vykonávanie zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo všetkých veciach zamestnania a povolania. V tomto ohľade smernica obsahuje ustanovenia na vykonávanie zásady rovnakého zaobchádzania, pokiaľ ide o a) prístup k zamestnaniu vrátane postupu a k odbornej príprave; b) pracovné podmienky vrátane odmeny; c) zamestnanecké systémy sociálneho zabezpečenia. Obsahuje tiež ustanovenia na zabezpečenie účinnejšieho vykonávania prostredníctvom stanovenia vhodných postupov.

9.5. Smernica č. 2006/54/ES v článku 2 definuje pojmy priama a nepriama diskriminácia; priamou diskrimináciou je, keď sa s jednou osobou zaobchádza menej priaznivo z dôvodu

pohlavia, než sa zaobchádza alebo by sa zaobchádzalo s inou osobou v porovnateľnej situácii; nepriamou diskrimináciou je, keď by zjavne neutrálne ustanovenia, kritérium alebo prax priviedli osoby jedného pohlavia do osobitnej nevýhody v porovnaní s osobami druhého pohlavia, pokiaľ toto ustanovenie, kritérium alebo prax nie sú objektívne odôvodnené legitímnym cieľom a prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa sú primerané a potrebné.

9.6. Podľa čl. 16 ods. 1 písm. g) Smernice č. 2006/54/ES ustanovenia odporujúce zásade rovnakého zaobchádzania zahŕňajú tie, ktoré sa zakladajú na pohlaví, priamo alebo nepriamo, na účely pozastavenia zachovania alebo nadobudnutia práv počas materskej dovolenky alebo voľna z rodinných dôvodov, ktoré sú udelené na základe zákona alebo dohody a sú hradené zamestnávateľom.

9.7. Podľa čl. 14 ods. 1 písm. c) Smernice č. 2006/54/ES nesmie dochádzať k žiadnej priamej alebo nepriamej diskriminácii z dôvodu pohlavia vo verejnom alebo súkromnom sektore vrátane orgánov verejnej správy, pokiaľ ide o zamestnanie a pracovné podmienky vrátane prepustenia ako aj odmien, ako je stanovené v čl. 141 zmluvy.

9.8. Podľa čl. 15 Smernice č. 2006/54/ES žena na materskej dovolenke má právo po skončení svojej materskej dovolenky vrátiť sa na svoje pracovné miesto alebo na rovnocenné miesto za dojednaných podmienok, ktoré pre ňu nie sú menej priaznivé, a mať úžitok z každého zlepšenia pracovných podmienok, na ktoré by mala nárok počas svojej neprítomnosti v práci.

9.9. Podľa čl. 8 bod 1., bod 5. Európskej sociálnej charty na zabezpečenie účinného výkonu práva zamestnaných žien na ochranu materstva sa zmluvné strany zaväzujú:

1) zabezpečiť zamestnaným ženám pred pôrodom a po ňom poskytnutie celkovo najmenej 14 týždňov dovolenky formou platenej dovolenky primeranými dávkami sociálneho zabezpečenia alebo dávkami z verejných fondov;

5) zakázať zamestnávanie tehotných žien, žien, ktoré momentálne porodili a žien, ktoré dojčia svoje deti, podzemnými prácami v baniach a akoukoľvek inou prácou, ktorá je nevhodná z dôvodu svojej nebezpečnosti, škodlivosti na zdravie alebo namáhavej povahy, a prijať príslušné opatrenia na ochranu práv týchto žien v zamestnaní.

10. Podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb, a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.

10.1. Podľa čl. 36 ods. 1 ústavy zamestnanci majú právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky. Zákon im zabezpečuje najmä

a) právo na odmenu za vykonanú prácu, dostatočnú na to, aby im umožnila dôstojnú životnú úroveň,

b) ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania a diskriminácii v zamestnaní,

c) ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci,

d) najvyššiu prípustnú dĺžku pracovného času,

e) primeraný odpočinok po práci,

f) najkratšiu prípustnú dĺžku platenej dovolenky na zotavenie,

g) právo na kolektívne vyjednávanie.

10.2. Podľa čl. 38 ods. 1 ústavy ženy, mladiství a osoby zdravotne postihnuté majú právo na zvýšenú ochranu zdravia pri práci a osobitné pracovné podmienky.

11. Podľa čl. 3 Základných zásad Zákonníka práce zamestnanci majú právo na mzdu za vykonanú prácu, na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, na odpočinok a zotavenie po práci. Zamestnávateľia sú povinní poskytovať zamestnancom mzdu a utvárať pracovné podmienky, ktoré zamestnancom umožňujú čo najlepší výkon práce podľa ich schopností a vedomostí, rozvoj tvorivej iniciatívy a prehlbovanie kvalifikácie.

11.1. Podľa čl. 6 Základných zásad Zákonníka práce ženy a muži majú právo na rovnaké zaobchádzanie, ak ide o prístup k zamestnaniu, odmeňovanie a pracovný postup, odborné vzdelávanie a o pracovné podmienky. Tehotným ženám, matkám do konca deviateho mesiaca po pôrode a dojčiacim ženám sa zabezpečujú pracovné podmienky, ktoré chránia ich biologický stav v súvislosti s tehotenstvom, narodením dieťaťa, starostlivosťou o dieťa po pôrode a ich osobitný vzťah s dieťaťom po jeho narodení. Ženám a mužom sa zabezpečujú pracovné podmienky, ktoré im umožňujú vykonávať spoločenskú funkciu pri výchove detí a pri starostlivosti o ne.

11.2. Podľa § 13 ods. 1, ods. 2 Zákonníka práce zamestnávateľ je v pracovnoprávných vzťahoch povinný zaobchádzať so zamestnancami v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou pre oblasť pracovnoprávných vzťahov osobitným zákonom o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon). (ods. 1) V pracovnoprávných vzťahoch sa zakazuje diskriminácia zamestnancov z dôvodu pohlavia, manželského stavu a rodinného stavu, sexuálnej orientácie, rasy, farby pleti, jazyka, veku, nepriaznivého zdravotného stavu alebo zdravotného postihnutia, genetických vlastností, viery, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti. (ods. 2)

11.3. Podľa § 141 ods. 1 Zákonníka práce zamestnávateľ ospravedlní neprítomnosť zamestnanca v práci za čas jeho dočasnej pracovnej neschopnosti pre chorobu alebo úraz, počas materskej dovolenky a rodičovskej dovolenky (§ 166), karantény, ošetrovania chorého člena rodiny a počas starostlivosti o dieťa mladšie ako desať rokov, ktoré nemôže byť z vážnych dôvodov v starostlivosti detského výchovného zariadenia alebo školy, v ktorých starostlivosti dieťa inak je, alebo ak osoba, ktorá sa inak stará o dieťa, ochorela alebo sa jej nariadila karanténa (karanténne opatrenie), prípadne sa podrobila vyšetreniu alebo ošetrovaniu v zdravotníckom zariadení, ktoré nebolo možné zabezpečiť mimo pracovného času zamestnanca. Za tento čas nepatrí zamestnancovi náhrada mzdy, ak osobitný predpis neustanovuje inak.

11.4. Podľa § 144a ods. 1 Zákonníka práce ako výkon práce sa posudzuje aj doba, keď zamestnanec nepracuje pre prekážky v práci, ak tento zákon neustanovuje inak.

11.5. Podľa § 166 ods. 1 Zákonníka práce v súvislosti s pôrodom a starostlivosťou o narodené dieťa patrí žene materská dovolenka v trvaní 34 týždňov. Osamelej žene patrí materská dovolenka v trvaní 37 týždňov a žene, ktorá porodila zároveň dve alebo viac detí, patrí materská dovolenka v trvaní 43 týždňov. V súvislosti so starostlivosťou o narodené dieťa patrí aj mužovi od narodenia dieťaťa rodičovská dovolenka v rovnakom rozsahu, ak sa stará o narodené dieťa.

11.6. Podľa § 168 ods. 4 Zákonníka práce materská dovolenka v súvislosti s pôrodom nesmie byť kratšia ako 14 týždňov a nemôže sa skončiť ani prerušiť pred uplynutím šiestich týždňov odo dňa pôrodu.

12. Podľa § 1 zákona č. 124/2006 Z. z. tento zákon ustanovuje všeobecné zásady prevencie a základné podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a na vylúčenie rizík faktorov podmieňujúcich vznik pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia pri práci.

12.1. Podľa § 3 písm. c) zákona č. 124/2006 Z. z. na účely tohto zákona osobitné skupiny zamestnancov sú tehotné ženy, matky do konca deviateho mesiaca po pôrode, dojčiace ženy, mladiství a zamestnanci so zdravotným postihnutím.

12.2. Podľa § 11 ods. 1, ods. 2 zákona č. 124/2006 Z. z.

1) Zamestnávateľ je v záujme predchádzania vzniku chorôb z povolania povinný zabezpečovať rekondičný pobyt zamestnancovi, ktorý vykonáva vybrané povolanie. Rekondičný pobyt je aj rehabilitácia v súvislosti s prácou, ktorú zamestnávateľ zabezpečuje zamestnancovi priebežne počas výkonu práce.

2) Na účel poskytovania rekondičného pobytu je vybraným povolaním povolanie, v ktorom sa vykonáva práca zaradená orgánom štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva do tretej alebo štvrtej kategórie a rekondičný pobyt splní podmienku účelnosti z hľadiska prevencie profesionálneho poškodenia zdravia.

12.3. Podľa § 11 ods. 11, ods. 12 zákona č. 124/2006 Z. z.

11) Na rekondičnom pobyte je povinný zúčastniť sa zamestnanec, ktorý nepretržite vykonáva prácu zaradenú do tretej kategórie počas najmenej piatich rokov, a zamestnanec, ktorý nepretržite vykonáva prácu zaradenú do štvrtej kategórie počas najmenej štyroch rokov. Nepretržitým vykonávaním práce je aj jej prerušenie na menej ako osem týždňov.

12) Na ďalšom rekondičnom pobyte je zamestnanec povinný zúčastniť sa raz za tri roky, ak odpracoval vo vybranom povolaní najmenej 600 pracovných zmien, a zamestnanec, ktorý pracuje s dokázaným chemickým karcinogénom, ak odpracoval najmenej 400 pracovných zmien.

13. Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 365/2004 Z. z. dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.

13.1. Podľa § 2 ods. 3 zákona č. 365/2004 Z. z. nepriama diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú alebo by mohli znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takýto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.

13.2. Podľa § 2 ods. 11 písm. a) zákona č. 365/2004 Z. z. za diskrimináciu z dôvodu pohlavia sa považuje aj diskriminácia z dôvodu tehotenstva alebo materstva, ako aj diskriminácia z dôvodu pohlavnej alebo rodovej identifikácie.

14. Pokiaľ ide o skutkový stav, v tomto smere spory medzi účastníkmi konania neboli, otázky skutkového stavu žalobkyňa v podanom dovolaní nenamietala. Pre úplnosť dovolací súd uvádza, že z tvrdeného, nezosporneného a ustáleného skutkového stavu vyplýva, že žalobkyňa bola v rozhodnom čase zamestnancom žalovaného; pracovný pomer vznikol dňa 26. januára 2009 na základe pracovnej zmluvy z 23. januára 2009 s pôvodne dohodnutým druhom práce - riadiaci letovej prevádzky (v zácviku). Žalobkyňa získala preukaz spôsobilosti riadiaceho letovej prevádzky dňa 17. mája 2010; od 1. júna 2010 vykonávala v zamestnaneckom pomere u žalovaného funkciu riadiaci letovej prevádzky (po získaní preukazu spôsobilosti riadiaceho letovej prevádzky). Z ustanovenia § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z. vyvodila, že žalovanému vznikla povinnosť poskytnúť jej prvý rekondičný pobyt v roku 2015 (po uplynutí piatich rokov od vykonávania funkcie riadiaceho letovej prevádzky). Nie je sporné, že pred uplynutím piatich rokov od začatia výkonu funkcie riadiacej letovej prevádzky žalobkyňa z dôvodu povinností v súvislosti s tehotenstvom, pôrodom a starostlivosťou o novonarodené dieťa nastúpila od 8. septembra 2014 na materskú dovolenku v trvaní 25 týždňov; dňa 28. februára 2015 žalobkyňa ukončila čerpanie materskej dovolenky a nastúpila do práce dňa 1. marca 2015. Niet sporu o tom, že žalovaný žalobkyni rekondičný pobyt po uplynutí piatich rokov od začatia výkonu funkcie riadiacej letovej prevádzky neposkytol z dôvodu, že u nej absentuje nepretržitý výkon práce riadiacej letovej prevádzky po dobu piatich rokov s vysvetlením, že doba piatich rokov nepretržitého výkonu práce zaradenej do tretej kategórie sa začína počítať odznova (a teda od opätovného nástupu do zamestnania na funkciu riadiaci letovej prevádzky po ukončení materskej dovolenky). Z výkladu § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z. uskutočneného žalovaným ako zamestnávateľom vyplýva, že zákonná povinnosť poskytnúť žalobkyni rekondičný pobyt prichádza do úvahy až po 31. marci 2020, nakoľko až 31. marca 2020 by uplynula zákonná lehota piatich rokov nepretržitého výkonu práce zaradenej do tretej kategórie. Zaradenie práce riadiaceho letovej prevádzky do tretej kategórie rizikových prác v zmysle zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov nebolo sporné.

15. Dovolateľka namietala, že sudy nižších inštancií vec nesprávne právne posúdili; najmä namietla nesprávny výklad § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z. vo vzťahu k tomu, či splnila podmienky na to, aby jej zamestnávateľ poskytol (bol povinný poskytnúť) rekondičný pobyt po uplynutí piatich rokov výkonu funkcie riadiaci letovej prevádzky.

16. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/222/2009 z 26. februára 2010). Nesprávnym právnym posúdením sa rozumie subsumovanie skutkového stavu pod normu hmotného práva alebo procesného práva, ktorá v hypotéze nemá také predpoklady, aké vyplývajú zo zisteného skutkového stavu. Nesprávne právne posúdenie veci konkrétne spočíva v tom, že súd použil nesprávnu právnu normu, alebo síce aplikoval správnu právnu normu, ale ju nesprávne interpretoval, a napokon právnu normu síce správne vyložil, ale na zistený skutkový stav ju nesprávne aplikoval (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2MCdo/4/2009).

17. Výklad právnej normy, ustanovenia § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z., považovala dovolateľka s poukazom na ustanovenia súvisiacich právnych predpisov za formálny a diskriminačný.

17.1. Z uvedeného dôvodu sa dovolací súd zaoberal otázkou výkladu aplikovanej právnej normy a zisťoval, či zodpovedá ustanoveniu zákona, systematike zákona a výkladovým pravidlám, ktoré je potrebné použiť k zisteniu obsahu právnej normy.

17.2. Najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 6Sžfk/62/2017 z 27. februára 2019 vo vzťahu k výkladu právnej normy uviedol nasledovné: „Právna metodológia a právna teória vyvinuli pravidlá postupu pre uplatňovanie právneho textu. Tieto pravidlá sa nazývajú metódami, kritériami alebo elementmi výkladu a sú obsiahnuté v tzv. výkladovom kánone. V súčasnosti zahŕňa výkladový kanón 7 výkladových kritérií: 1. jazykovo-gramatický výklad, 2. historický výklad, 3. systematický výklad, 4. teleologický výklad, 5. výklad na základe konformity s európskym právom, 6. výklad na základe konformity s ústavou, 7. výklad v zmysle „hospodárskej analýzy práva“. V právnej vede neexistuje všeobecne prijatá dohoda, či niektorá z foriem výkladu má prioritu. Jednotlivé metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a rozumne odôvodniteľnému vysvetleniu textu právnej normy a jej účelu. Jazykový, systematický, teleologický, historický aj porovnávací výklad má spoločného menovateľa vo formách logickej argumentácie. Prvou sledovanou metódou výkladu a uplatnenia všeobecne záväzného právneho predpisu v materiálnom právnom štáte je metóda doslovného výkladu; až tam, kde doslovným výkladom nemožno jednoznačne identifikovať subjekt, obsah alebo objekt právnej normy, sa v materiálnom právnom štáte možno odkloniť od doslovného výkladu a nejasnosť právnej normy odstraňovať prostredníctvom inej metódy výkladu. K výkladu právnych predpisov a ich inštitútov teda nemožno pristupovať len z hľadiska textu zákona, a to ani v prípade, keď sa text môže javiť ako jednoznačný a určitý, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona. Jazykový výklad môže totiž predstavovať len prvotné priblíženie sa k obsahu právnej normy, ktorej nositeľom je interpretovaný právny predpis; na overenie správnosti, či nesprávosti výkladu, resp. na jeho doplnenie či upresnenie potom slúžia ostatné interpretačné prístupy, postavené na roveň gramatickému výkladu, v tomto prípade systematický a teleologický výklad, ktoré sú spôsobilé v kontexte racionálnej argumentácie predstavovať významný konektív pri zistení obsahu a zmyslu aplikovanej právnej normy, a to najmä v prípade, keď existuje určité napätie medzi doslovným a teleologickým, či systematickým výkladom. Otrocké nasledovanie doslovného znenia zákona nemá v modernom práve opodstatnenie. Pokiaľ vezmeme do úvahy jednu zo základných charakteristík právnej normy (tenzia medzi ich všeobecnou a širokou variabilitou spoločenských vzťahov, na ktoré dopadá) a nadprodukciou právnych predpisov posledných rokov, ako aj ich vzájomné prekrývanie, mohlo by trvanie na doslovnom znení zákona, bez možnosti použitia ďalších výkladových metód (popri metóde jazykovej) viesť v konkrétnych prípadoch k absurdným dôsledkom. Teleologický výklad je takmer nevyhnutnou súčasťou aplikácie práva, je akousi „korunou“ výkladu, zatiaľ čo výklad logicko - jazykový je jeho základom. Tento spôsob výkladu nemožno ignorovať a podceňovať. Každá právna norma má svoj zmysel a účel, ktorý možno vyvodiť predovšetkým z autentických dokumentov, hovoriacich o vôli a zámeroch zákonodarcu (dôvodová správa k zákonu, priebeh rozpravy v parlamente pri prijímaní návrhu zákona). Správne pochopenie zmyslu právnej normy je základom jej správnej aplikácie. Interpretáciou právnej normy sa vo všeobecnosti rozumie objasnenie zmyslu a obsahu platných právnych noriem, vyjadrených v normatívnych právnych aktoch, za účelom ich správneho pochopenia a používania. Výklad právneho predpisu možno

chápať aj ako logický postup smerujúci k poznaniu skutočnej vôle zákonodarcu. Teleologický výklad je výklad účelový, ktorý má zabezpečiť nájdenie účelu a zmyslu normy. Teleologický výklad skúma, aký bol úmysel zákonodarcu a aký je účel rozoberanej právnej normy. Jedná sa o významný výklad, ktorý „kráča s duchom doby“, v ktorej je realizovaný. Výklad začína pri slovách zákona, pokračuje systematickými súvislosťami, všima si genézu zákona a jeho zavŕšením je poznanie účelu zákonného ustanovenia.“

17.3. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v uznesení sp. zn. II. ÚS 142/2015 z 10. marca 2015 definoval, že interpretácia zákona nemôže popierať účel a zmysel právnej úpravy a vo svojich dôsledkoch reštriktívne zasahovať do základných práv a slobôd, ktorých rešpektovanie je súčasťou základných princípov právneho štátu. Podstata ústavne konformného výkladu tak spočíva v tom, že ak sú pochybnosti o výklade niektorej právnej normy (v danom prípade § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z.), použije sa výklad, ktorý najviac zodpovedá ústave a princípom právneho štátu v nej uvedených.

17.4. Dovolací súd poukazuje na závery vyslovené ústavným súdom v uznesení zo 16. októbra 2018, sp. zn. III. ÚS 388/2018, podľa ktorých zákonodarca pri tvorbe právneho predpisu spravidla vychádza z toho, čo je bežné, z tzv. normálnych prípadov, pričom osobitné, špecifické situácie, ktoré život prináša, môžu uniknúť jeho pozornosti. V takýchto prípadoch nemôžu súdy postupovať formalisticky a zohľadniť iba doslovné znenie zákona, ktorého aplikácia môže mať protiústavné dôsledky. V prípadoch medzery zákona, ak sú dané podmienky pre dotváranie práva súdom, je súd k dotváraniu práva nielenže oprávnený, vychádzajúc z princípu rovnosti, dokonca povinný. Inštitút analógie je tak legitímnou metódou aplikácie práva a využíva sa v prípadoch, ak určitý vzťah nie je upravený konkrétnym ustanovením príslušného zákona, resp. iného právneho predpisu (analogia legis), resp. ak existuje spoločenský vzťah, na ktorý nepamätá právna norma, ktorá by ho regulovala (analogia iuris).

18. Všeobecným predpisom v oblasti pracovného práva je nepochybne zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, upravujúci individuálne pracovné vzťahy v súvislosti s výkonom závislej práce fyzických osôb pre právnické osoby alebo fyzické osoby a kolektívne pracovnoprávne vzťahy a niektoré právne vzťahy s nimi súvisiace. Právnym vzťahom súvisiacim s výkonom závislej práce je právny vzťah týkajúci sa zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci; zákon č. 124/2006 Z. z. je vo vzťahu k Zákonníku práce (upravujúcemu individuálne pracovné vzťahy vo všeobecnosti) zákonom osobitným (upravujúc otázky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci).

18.1. Podľa dôvodovej správy k zákonu č. 124/2006 Z. z., účelom návrhu zákona bolo posilnenie systémovej komplexnosti právnej úpravy bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, a tak dôslednejšie zabezpečiť bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, vylúčenie alebo zníženie vzniku pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia pri práci. K účelu zákona (§ 1) dôvodová správa uvádza, že ním vymedzuje predmet zákona, ktorým sa upravuje prevencia a základné podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a na vylúčenie alebo obmedzenie rizika a faktorov, podmieňujúcich vznik pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia. Jednoznačne vysloveným účelom zákona je tak stanovenie takých podmienok pre výkon práce, aby k úrazom, chorobám a iným poškodením zdravia zamestnancov nedochádzalo. Dovolací súd dodáva, že druhotne však z účelu zákona nevyplýva iba ochrana zamestnancov, ale aj pozitívne výsledky takejto ochrany zamestnanca pre zamestnávateľa, ktorého nepochybniteľnou požiadavkou na zamestnancov je požiadavka, aby zadané pracovné činnosti

vykonávali zamestnanci na tieto činnosti spôsobilí (odborne, fyzicky a zdravotne), a aby nedochádzalo v dôsledku expozície rizikovým faktorom na pracovisku k pochybeniam zamestnancov majúcim za následok zodpovednosť zamestnávateľa na vzniknuté škody.

18.2. K § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z. a konkrétnostiam v ňom uvedeným dôvodová správa mlčí; iba stručne konštatuje, že preberá osvedčené a zaužívané preventívne opatrenie na predchádzanie nezvratným poškodeniam zdravia zamestnancov prostredníctvom rekondičného pobytu tým, že sa ustanovuje povinnosť zamestnávateľa zabezpečiť rekondičný pobyt a povinnosť zamestnanca, ktorý vykonáva vybrané povolania, zúčastňovať sa na rekondičnom pobyte v určených lehotách v súvislosti s výkonom povolania za mimoriadne sťažených pracovných podmienok.

18.3. Osobitné postavenie ženy (tehotnej ženy, matky do konca deviateho mesiaca po pôrode, dojčiacej ženy), plniacej biologickú a výchovnú funkciu rodiny, v jej podstatných bodoch mužom nezastupiteľnú (tehotenstvo a pôrod), komplexne chráni mnohé ustanovenia právneho poriadku Slovenskej republiky; osobitne však aj ustanovenia Zákonníka práce (vo všeobecnosti čl. 3 Základných zásad Zákonníka práce) a v konkrétnostiach ustanovenia o skončení pracovného pomeru, preradení na inú prácu, pracovnom voľne (preventívne lekárske prehliadky), zákaz niektorých druhov prác. Materská dovolenka patrí medzi dôležitú osobnú prekážku v práci; v prípade materskej dovolenky platí, že zamestnankyňa je hmotne zabezpečená z prostriedkov nemocenského zabezpečenia (zamestnávateľ jej plat alebo mzdu neposkytuje); materská dovolenka (ako prekážka v práci) sa podľa Zákonníka práce posudzuje ako výkon práce. Aj zákon č. 124/2006 Z. z. priznáva tehotným ženám a matkám do konca deviateho mesiaca po pôrode postavenie osobitnej skupiny zamestnancov.

18.4. Ochrana ženy, osobitne tehotnej ženy a ženy do deviatich mesiacov po pôrode tak nachádza ochranu v systéme vertikálne a horizontálne usporiadaných právnych noriem; od Ústavy Slovenskej republiky (napr. čl. 38 ods. 1), cez všeobecný predpis pracovného práva (čl. 6 základných zásad Zákonníka práce), zaradenie materskej dovolenky medzi dôležité osobné prekážky v práci a s tým súvisiacou právnou ochranou (§ 141 ods. 1, § 144a ods. 1 Zákonníka práce), až po osobitný predpis upravujúci bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (§ 3 písm. c) zákona č. 124/2006 Z. z.); ochrana tehotnej ženy a matky je opodstatnená a definovaná predpismi európskeho a medzinárodného práva. V neposlednom rade možno ochranu ženy (z dôvodu zákazu diskriminácie z dôvodu pohlavia) vyvodiť z ustanovenia § 2 zákona č. 365/2004 Z. z. dopadajúceho na všetky oblasti právnych vzťahov; zákaz diskriminácie sa premieta do všeobecného kódexu pracovného práva (čl. 6, § 13 ods. 1, ods. 2 Zákonníka práce).

19. Zákon č. 124/2006 Z. z. pojem rekondičného pobytu osobitne nedefinuje, iba uvádza, že rekondičný pobyt je aj rehabilitácia v súvislosti s prácou, ktorú zamestnávateľ zabezpečuje zamestnancovi priebežne počas výkonu práce. Pri stanovení účelu rekondičného pobytu z hľadiska zákona č. 124/2006 Z. z. je tak potrebné vychádzať zo všeobecného, pojmy definujúceho § 3, ktorý pod písm. c) definuje, že prevencia je systém opatrení plánovaných a vykonávaných vo všetkých oblastiach činnosti zamestnávateľa, ktoré sú zamerané na vylúčenie a obmedzenie rizika a faktorov podmieňujúcich vznik pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce, a určenie postupu v prípade bezprostredného a vážneho ohrozenia života a zdravia zamestnanca. Dovolací súd uvádza, že rekondičný pobyt je tak inštitútom pracovného práva, osobitne práva na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, ktorý v systéme ďalších opatrení má

preventívny charakter a jeho účelom je predchádzať, zmierniť alebo odstrániť následky rizikových faktorov pracovného prostredia.

19.1. Dovolací súd konštatuje, že zákon č. 124/2004 Z. z. v ustanovení o vymedzení niektorých pojmov (§ 3) nedefinuje osobitne nielen právny inštitút rekondičného pobytu, ale ani sporný pojem „nepretržitý výkon práce“; v konečnom dôsledku nedefinuje ani pojem „výkon práce“. V § 11 ods. 11 však definuje, že nepretržitým výkonom práce je aj jej prerušenie na menej ako osem týždňov.

19.2. Podstatnou otázkou v prejednávanej veci tak nie je len otázka nepretržitého výkonu práce, ale aj otázka, čo je možné považovať za prerušenie výkonu práce. Zákonník práce prekážky na strane zamestnanca, osobitne sobotné prekážky zamestnanca v práci, nepovažuje nielen za „prerušenie pracovného pomeru“, ale ani za prerušenie práce; dobu, keď zamestnanec nepracuje pre prekážky v práci, považuje za výkon práce.

19.3. Jazykovo - gramatický výklad nasvedčuje záveru, že postup zamestnávateľa, ktorý zamestnankyni, ktorá po štyroch rokoch výkonu práce riadiacej leteckej prevádzky otehotnela a následne pred pôrodom (v súlade s § 166 ods. 1 v spojení s § 168 ods. 4 Zákonníka práce) nastúpila na materskú dovolenku, nezabezpečil rekondičný pobyt, bol správny.

19.4. Ako to vyplýva z vyššie uvedeného, pri výklade uvedeného ustanovenia (§ 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z.) je však potrebné vychádzať z obsahu konkrétneho ustanovenia, jeho postavenia v štruktúre právnej normy (zákon č. 124/2006 Z. z.), postavenia právnej normy v štruktúre vertikálne a horizontálne usporiadaných právnych noriem, v neposlednom rade posudzujúc existenciu, či neexistenciu základného práva a zistené skutočnosti pri výklade právneho predpisu konfrontovať s dopadom na konkrétne právo.

20. Žalovaný si otázku povinnosti zabezpečenia rekondičného pobytu vyložil tak, že zákonné päťročné obdobie je potrebné počítat' odznova od každého začiatku výkonu práce zaradenej do tretej kategórie a v prípade prerušenia výkonu prác od každého ukončenia prerušenia a opätovného začatia výkonu prác.

20.1. Dovolateľka už pred súdmi nižších inšancií správne namietala, že podľa takéhoto výkladu by jej v prípade opakovaného tehotenstva, pôrodu a nástupu na materskú dovolenku nárok na poskytnutie rekondičného pobytu dlhé obdobie nevznikol, uvádzajúc hypotetickú situáciu, kedy by opakovane nastúpila na materskú dovolenku pred koncom každého ďalšieho päťročného obdobia. Pri troch tehotenstvách (hypoteticky každých 4,5 roka, predpokladanej zákonnej dĺžke materskej dovolenky 34 týždňov) by jej nárok na rekondičný pobyt vznikol až takmer po 20-tich rokoch zamestnania pri výkone práce na pozícii, v ktorej je vystavená rizikovým faktorom pracovného prostredia.

20.2. Pokiaľ dovolací súd uvádza, že zamestnankyni vzniká nárok na materskú dovolenku, zdôrazňuje, že systému povinností (tak ako je koncipovaná povinnosť zamestnávateľa poskytnúť a zabezpečiť zamestnancovi rekondičný pobyt a povinnosť zamestnanca sa na rekondičnom pobyte zúčastniť) zodpovedá aj systém práv, a teda právo zamestnanca na zabezpečenie rekondičného pobytu od zamestnávateľa a právo zamestnávateľa od zamestnanca absolvovanie rekondičného pobytu požadovať (s tým zodpovedajúcimi pracovnoprávnymi sankciami, pokiaľ sa zamestnanec rekondičného pobytu odmietne zúčastniť).

20.3. Absolvovanie rekondičného pobytu nie je samoučelné, ide o preventívny inštitút na zabezpečenie ochrany a zdravia, jeho zabezpečenie je zákonnou povinnosťou a nie pracovným benefitom poskytovaným zamestnávateľom zamestnancovi.

20.4. Rizikové faktory pracovného prostredia, v danom prípade riadiaceho letovej prevádzky, plynutím času nevymiznú, ale svoj vplyv dlhodobým plynutím času zintenzívňujú. Uvedené nachádza odraz v zákonom ustanovení o ďalšom rekondičnom pobyte (§ 11 ods. 12 zákona č. 124/2006 Z. z.); logicky však zamestnanec môže absolvovať ďalší rekondičný pobyt až po absolvovaní prvého rekondičného pobytu a uplynutí troch rokov (raz za tri roky) za požiadavky odpracovania najmenej 600 pracovných zmien vo vybranom povolání. Zákon č. 124/2006 Z. z. tak § 11 ods. 12 zvyrazňuje intenzitu pôsobenia rizikových faktorov na zamestnanca v sledovanom časovom období.

20.5. Záver o tom, že žena, plniac biologickú funkciu manželstva, pri prípadných opakovaných pôrodoch a s tým súvisiacich materských dovolenkách, nebola v dostatočnej miere vystavená rizikovým faktorom pracovného prostredia v takej miere, aby to nemalo vplyv na jej zdravotný stav a bez potreby realizácie preventívnych opatrení (rehabilitačný pobyt), je tak evidentne nesprávny. Tento záver možno vyvodiť z takého výkladu zákona, že povinnosť poskytnúť rehabilitačný pobyt vzniká až po (fyzicky) nepretržitom výkone vybraného povolania za obdobie piatich rokov.

21. Dovolací súd v tomto smere opakovane zdôrazňuje, že všeobecný predpis pracovného práva materskú dovolenku za prerušenie výkonu práce nepovažuje; z dôvodu jej systematizovania ako dôležitej osobnej prekážky v práci ju posudzuje ako výkon práce. S prihliadnutím na vyššie uvedenú argumentáciu má dovolací súd za to, že je potrebné uvedenú prekážku v práci považovať za výkon práce aj pre účely posudzovania splnenia podmienok pre zabezpečenie rehabilitačného pobytu zamestnávateľom. Iný výklad by znamenal, že žena po absolvovaní materskej dovolenky v určitých prípadoch stráca zákonný nárok na poskytnutie rekondičného pobytu (zodpovedajúci povinnosti zamestnávateľa rekondičný pobyt zabezpečiť), v rozpore s požiadavkou, aby žena, plniaca povinnosti v súvislosti s pôrodom, po návrate z materskej dovolenky mala rovnaké pracovné podmienky, ako pred nástupom na materskú dovolenku. Za pracovné podmienky je v tomto smere potrebné považovať aj podmienky, ktoré vyplývajú z práva na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky (čl. 36 ods. 1 ústavy) a jeho dielčieho práva na ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci.

22. Právna úprava v rámci zásady rovnakého zaobchádzania zakotvuje zákaz diskriminácie, okrem iného, z dôvodu pohlavia; za diskrimináciu z dôvodu pohlavia sa považuje aj diskriminácia z dôvodu tehotenstva alebo materstva.

22.1. Nepriamou diskrimináciou je aj navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú alebo by mohli znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou.

22.2. Zákon, resp. jeho ustanovenia, nemusia napĺňať znaky čo aj nepriamej diskriminácie. Zákonné ustanovenia však nevyhnutne nemôžu predvídať a upraviť všetky situácie, ktoré pri variabilite bežného života nastávajú.

22.3. Pokiaľ však výklad zákona, ktorý prijal žalovaný, má dopad na spravodlivé pracovné podmienky, sám majú pochybnosti o výklade právnej normy (tvrdenie žalovaného, že sám považuje ustanovenia zákona č. 124/2006 Z. z. pre žalobkyňu za „tvrde“), bolo namieste použiť výklad, ktorý najviac zodpovedá princípom právneho štátu uvedeného v ústave. V prejednávanej veci má posúdenie splnenia podmienok pre poskytnutie rekondičného pobytu dopad na právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky (patriace v systéme základných práv a

slobôd medzi hospodárske, sociálne a kultúrne práva); neposkytnutie rekondičného pobytu zamestnankyni z dôvodu, že nespĺnila podmienku nepretržitého výkonu práce v rizikovom prostredí iba pre čerpanie materskej dovolenky, ktoré je podľa zákona v určitom trvaní zákonnou povinnosťou a plnila si tak funkciu pri tehotenstve, pôrode a starostlivosti o dieťa vo veku do 9 mesiacov, ktorému postaveniu právny poriadok Slovenskej republiky poskytuje osobitnú ochranu, znaky nepriamej diskriminácie napĺňa.

22.4. Oprávnený záujem pri inštitúte rekondičného pobytu je zabezpečenie jeho preventívneho pôsobenia v otázke ochrany a bezpečnosti pri práci najmä v prípade dlhodobej expozície zamestnanca nepriaznivými pracovnými podmienkami. Požiadavka nepretržitosti vykonávania práce v takomto prostredí po dobu piatich rokov nemôže nachádzať svoj odraz v nezabezpečení rekondičného pobytu v osobitnom prípade, ak je reálny výkon práce prerušený iba prekážkou v práci z dôvodu materskej dovolenky; to platí najmä v prípade, ak reálny výkon práce riadiacej leteckej prevádzky prevyšuje (resp. násobne prevyšuje) zákonné obdobie piatich rokov. Sledovaný oprávnený záujem (predchádzanie nepriaznivým následkom expozície nepriaznivými pracovnými podmienkami) by tak naplnený nebol.

23. Dovolací súd tak uzatvára, že žalovaný si pri posudzovaní dôvodnosti zabezpečenia rekondičného pobytu žalobkyni ustanovenia právneho predpisu vyložil spôsobom, ktorý naplnil znaky nepriamej diskriminácie z dôvodu pohlavia (a teda z dôvodu tehotenstva a materstva). Pokiaľ si tento výklad osvojil odvolací súd v napadnutom rozhodnutí, jeho závery sú výsledkom nesprávneho právneho posúdenia.

23.1. Dovolací súd reagujúc na nastolenú prvú otázku uvádza, že „prerušenie vykonávania práce z dôvodu tehotenstva a pôrodu, resp. čerpanie materskej dovolenky podľa § 166 ods. 1 v spojení s § 168 ods. 4 Zákonníka práce nemožno považovať za prerušenie výkonu práce podľa § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z., ak po skončení materskej dovolenky pracovný pomer trvá a zamestnanec je po skončení materskej dovolenky opätovne vystavený rizikovým faktorom pracovného prostredia.“ Vzhľadom na uvedené potom pojem „nepretržité vykonávanie práce“ v zmysle § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z. je potrebné vykladať tak, že nepretržitým vykonávaním práce je aj jej prerušenie z dôvodu tehotenstva a pôrodu, resp. čerpanie materskej dovolenky podľa § 166 ods. 1 v spojení s § 168 ods. 4 Zákonníka práce. Podľa názoru dovolacieho súdu takýto výklad zodpovedá účelu sledovaného zákonom č. 124/2006 Z. z., a to ochrany zamestnancov bez ohľadu na ich pohlavie, vykonávajúcich prácu, pri ktorej sú vystavení pôsobeniu jej rizikového faktora a neporušuje zásadu rovnakého zaobchádzania zo strany žalovaného voči žalobkyni v zmysle zákona č. 365/2004 Z. z., zároveň je v súlade s ústavou, Zákonníkom práce a zákonom č. 355/2007 Z. z., spĺňa aj hľadisko eurokonformného výkladu v súlade so Smernicou č. 2006/54/ES, Chartou základných práv Európskej únie a Európskou sociálnou chartou na zabezpečenie účinného výkonu práva zamestnaných žien na ochranu materstva.

23.2. Pokiaľ odvolací súd založil svoje rozhodnutie na inom právnom závere a výklade § 11 ods. 11 zákona č. 124/2006 Z. z., ide podľa dovolacieho súdu o nesprávnu interpretáciu citovaného ustanovenia a z toho vyvedené nesprávne právne posúdenie veci, v dôsledku čoho rozhodnutie odvolacieho súdu nemôže obstať z hľadiska vecnej správnosti.

58.**ROZHODNUTIE**

Ak sú predmetom vydania dedičstva nehnuteľnosti, potom žaloba o vydanie dedičstva (§ 485 Občianskeho zákonníka) ako osobitná žaloba na plnenie môže obsahovať žalobný návrh (petit) znejúci na určenie vlastníctva.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. marca 2025, sp. zn. 2Cdo/138/2023)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Poprad (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 3. septembra 2019, č. k. 17C/52/2018-392 (ďalej len „rozsudok okresného súdu, prvý v poradí“ alebo „rozsudok súdu prvej inštancie, prvý v poradí“) prvou výrokovou vetou návrh na prerušenie konania zamietol. Určil, že žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľnosti: bytu č. XX na X. poschodí vo vchode XX v obytnom dome súp. č. XXX, spoluvlastníckeho podielu vo výške 2860/109290 k spoločným častiam a spoločným zariadeniam domu súp. č. XXX, k pozemku parcela reg. KN-C parc. č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 936 m² nachádzajúcich sa v k. ú. Q., zapísaných na LV č. XXXX na Okresnom úrade odbor katastrálny Q. (druhá výroková veta). Treťou výrokovou vetou určil, že žalobca je vlastníkom nehnuteľností v k. ú. A., špecifikovaných v rozsudku. Štvrtou výrokovou vetou určil, že žalobca je vlastníkom pohľadávky voči Okresnému úradu odbor pozemkový, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva v Q. titulom rozhodnutia č. 1680/97-Dr Ne o náhrade pozemku za odňatie nehnuteľného majetku (v k. ú. Q., vložka 681, parcela č. XXX/X - roľa o výmere 3273 m²). Žalobcovi priznal voči žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov konania v plnom rozsahu s tým, že o ich výške rozhodne súd uznesením po právoplatnosti rozsudku (piata výroková veta).

1.1. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie (prvého v poradí) vyplýva, že konal o žalobe žalobcu, ktorý sa domáhal určenia (v záhlaví rozhodnutia okresný súd ale uviedol predmet konania „vydanie dedičstva“), že je vlastníkom ním v petite žaloby označených nehnuteľností a pohľadávky. Žalobu odôvodnil tým, že je dedičom po poručiťovi F. M., nar. T., ktorý zomrel dňa T. Dedičstvo po poručiťovi nadobudli žalovaní 1/ a 2/ ako deti súrodencov poručiťova; žalobca bol v dedičskom konaní opomenutý. Nárok tak uplatnil podľa § 485 Občianskeho zákonníka ako nárok na vydanie dedičstva, nakoľko ako dedič tzv. prvej dedičskej skupiny má pred žalovanými zákonnú prednosť vo vzťahu k právu nadobudnúť majetok po poručiťovi. Žalovaní s podanou žalobou nesúhlasili; žalovaný 1/ namietol, že zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“) daný druh žaloby nepripúšťa, nejde o určovaciu žalobu, namietal právo žalobcu na vydanie dedičstva, ako aj nedostatok pasívnej vecnej legitímácie. Uviedol, že nemal vedomosť o tom, že poručiťel F. M. mal syna. Žalovaný 2/ namietal, že v rozsudku Okresného súdu Poprad sp. zn. P/26/1979 nie je výslovne uvedené, že žalobca je pokrvným synom poručiťova; predmetom žaloby o vydanie dedičstva môžu byť len nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom dedenia.

1.2. Okresný súd rozsudkom, prvým v poradí, žalobe vyhovel, keď mal za to, že v prípade, ak predmetom vydania dedičstva je nehnuteľnosť, možno žalobu formulovať ako žalobu na určenie vlastníctva k nehnuteľnosti tak, aby rozhodnutie súdu bolo podkladom pre zápis do katastra nehnuteľností. Mal za preukázané, že žalobca je synom nebohého F. M.; nebohý otcovstvo k žalobcovi uznal a vyplýva i z rodného listu žalobcu. Pasívna legitimácia vyplýva z dedičského rozhodnutia po poručiťovi, keďže žalovaní 1/ a 2/ nadobudli majetok po poručiťovi. Okresný súd mal za preukázané, že k dedeniu mal byť povolaný žalobca ako zákonný dedič v tzv. prvej dedičskej skupine ako jediné dieťa nebohého poručiťa. Okresný súd mal za zistené a preukázané, že oprávneným dedičom po nebohom F. M. je žalobca, a preto je dôvod na vydanie dedičstva žalovanými 1/ a 2/ v prospech žalobcu.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) uznesením z 25. augusta 2020, č. k. 13Co/8/2020-506 (ďalej aj „zrušujúce uznesenie“) rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Odvolací súd v zrušujúcom uznesení uviedol, že súd prvej inštancie žiadnym spôsobom vo svojom rozhodnutí nevysvetlil, prečo pripustil určovací petit vo vzťahu k prejednávanej nehnuteľnosti a už vôbec nie, prečo ho pripustil vo vzťahu k samotnej pohľadávke. Súd prvej inštancie navyše priznal vlastnícke právo k neexistujúcim spoluvlastníckym podielom na nehnuteľnostiach, v dôsledku čoho je rozhodnutie súdu prvej inštancie nevykonateľné, ani spôsobilé na zápis v katastri nehnuteľností. Súd prvej inštancie rozhodol v rozpore so zásadou non ultra petitum; do výroku rozhodnutia zahrnul aj pozemky, ku ktorým žalobca v žalobe o určenie vlastníckeho práva vôbec nežiadal. Rozhodnutie súdu prvej inštancie považoval odvolací súd za nepreskúmateľné, keď okresný súd dospel k záveru, že žalobca je biologickým synom nebohého F. M. a nezaoberal sa ani námietkou žalovaných o uplatnení pohľadávky vo väčšom rozsahu, ako to vyplývalo z dedičského konania. Nezaoberal sa, ani sa nevysporiadal s argumentáciou žalovaného 1/ k samotnej žalobe, že daný typ žaloby je neprípustný, nakoľko sa nejedná o určovaciu žalobu, ale o žalobu o určenie právnej skutočnosti podľa § 137 písm. d) CSP.

2.1. V ďalšom konaní, nasledujúcom po zrušení rozsudku (prvého v poradí), sa mal súd prvej inštancie zaoberať všetkými námietkami žalovaných 1/ a 2/ a riadne sa s nimi vysporiadať. Mal posúdiť prípustnosť žaloby v zmysle § 137 CSP v kontexte § 485 Občianskeho zákonníka. V prípadne prípustnosti takejto žaloby sa mal zaoberať správnym označením pozemkov a veľkosťou spoluvlastníckych podielov tak, aby zodpovedali údajom uvedeným v katastrálnom operáte; mal sa vysporiadať s námietkami k nedostatkom pasívnej vecnej legitimácie tak, ako ju vzniesli žalovaní 1/ a 2/. Za účelom zistenia, či žalobca je biologickým synom nebohého F. M. mal okresný súd zabezpečiť aj pripojenie (a oboznámenie) opatrovníckych spisov.

3. Okresný súd Poprad rozsudkom z 10. septembra 2021, č. k. 17C/52/2018-687 (ďalej len „rozsudok okresného súdu, druhý v poradí“) návrh na prerušenie konania zamietol (prvá výroková veta). Vo veci samej rozhodol tak, že žalobu zamietol (druhá výroková veta); stranám sporu náhradu trov konania nepriznal (tretia výroková veta).

3.1. Súd prvej inštancie v záhlaví rozsudku (druhého v poradí) uviedol predmet konania ako „žalobu o určenie vlastníckeho práva“; v odôvodnení uviedol, že konal o žalobe, ktorou sa žalobca domáhal, aby súd určil, že je vlastníkom v žalobe špecifikovaných nehnuteľností a vlastníkom

pohľadávky voči Okresnému úradu, odbor pozemkový, poľnohospodárstva a lesného poľnohospodárstva v Q.

3.2. Okresný súd aplikoval § 473 ods. 1, § 485 ods. 1, § 100 ods. 1, ods. 2, § 105 Občianskeho zákonníka, § 10 zákona č. 268/1949 Zb. o matrikách, účinného k 10. 11. 1978, § 19 ods. 1 zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách; z procesných ustanovení aplikoval § 137 písm. c) CSP. Po vykonanom dokazovaní, rešpektujúc právny názor odvolacieho súdu dospel súd prvej inštancie k záveru, že žalobe nemožno vyhovieť.

3.3. Okresný súd zvýraznil, že žalobca sa žalobou domáhal určenia, že je vlastníkom nehnuteľností a vlastníkom pohľadávky. Domáhal sa tak určenia vlastníckeho práva k veciam, právam a iným majetkovým hodnotám, ktoré titulom dedenia po nebohom F. M. (ďalej aj „poručiteľ“) nadobudli žalovaný 1/ a žalovaný 2/. Žalobca žalobu odôvodnil predovšetkým tým, že je synom poručiteľa; je jeho priamym potomkom, ktorý mal titulom dedenia nadobudnúť predmet dedičstva.

3.4. Súd prvej inštancie ako prvotnú skúmal otázku namietanej formulácie žalobného petitu. Uviedol, že § 485 Občianskeho zákonníka predstavuje špeciálnu právnu úpravu, ktorá sa líši od všeobecnej úpravy ochrany vlastníctva najmä tým, že právo na vydanie dedičstva na rozdiel od vlastníckeho práva, sa premlčuje. Zákonná úprava nestotožňuje ochranu oprávneného dediča s ochranou vlastníka. Pokiaľ žalobca formuloval žalobný petit „na určenie vlastníckeho práva“ na rozdiel od špeciálnej právnej úpravy podľa § 485 Občianskeho zákonníka „na vydanie predmetu dedičstva“, okresný súd konštatoval, že žalobný petit je formulovaný nesprávne a v prípade, ak by súd žalobe vyhovel, vec by nesprávne právne posúdil. Súd prvej inštancie pri svojej argumentácii poukázal na závery vyplývajúce z uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky z 26. júna 2013, sp. zn. IV. ÚS 404/2013, ktoré považoval za aplikovateľné na prejednávajúcu vec, aj keď ústavný súd sám neriešil prípustnosť určovacej žaloby v prípade žaloby o vydanie dedičstva, ale rozhodnutie ústavného súdu subsumovalo rozhodnutia nižších súdov práve riešiac totožnú problematiku. Vo vzťahu k argumentácii žalobcu poukazujúcej na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. 7Cdo/268/2019, okresný súd uviedol, že súd nemôže preformulovať petit žaloby. Súd právny nárok analyzuje, právne kvalifikuje z aspektov významných pre právne posúdenie veci; neprislúcha mu však právo formulovať žalobný petit. Navyše, rozhodnutie najvyššieho súdu, na ktoré poukazuje žalobca, sa situácie, ktorá vyvstala v spore, netýka.

3.5. K ostatnej argumentácii strán sporu okresný súd uviedol, že na právnom posúdení veci nič nemení skutočnosť, že bolo preukázané, že žalobca je synom nebohého F. M. Súd prvej inštancie mal za preukázané, že žalobca pochádza z mimomanželského vzťahu; poručiteľ otcovstvo k nemu, v tom čase maloletému, uznal dňa 26. januára 1979 v konaní vedenom pred Okresným súdom Poprad pod sp. zn. Nc 132/1978; Okresný súd Poprad navyše v konaní vedenom pod sp. zn. P/26/1979 rozhodoval o úprave práv a povinností k v tom čase maloletému žalobcovi; otcovstvo poručiteľa k žalobcovi vyplýva i z rodného listu žalobcu. Žalovaných 1/ a 2/ považoval za vecne pasívne legitimovaných ako nepravých dedičov. Vyjadril sa aj k namietanému rozporu žaloby s dobrými mravmi, keď konštatoval, že pri žalobe oprávneného dediča je potrebné otázku dobrých mravov preukazovať komplexne. Správanie oprávneného dediča k poručiteľovi je potrebné posudzovať s prihliadnutím na správanie sa poručiteľa k potomkovi od útleho detstva potomka do času smrti rodiča a vo vzájomnej súvislosti posúdiť správanie sa samotného potomka.

3.6. Pokiaľ žalovaní vzniesli námietku premlčania uplatneného nároku, súd prvej inštancie uviedol, že žalobca návrh na zmenu žaloby v časti žalobného petitu nepodal; predmetom konania tak bola žaloba o určenie vlastníckeho práva. Vlastnícke právo sa s poukazom na § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka nepremlčuje; k premlčaniu nároku nedošlo. Avšak v prípade, ak by v priebehu konania žalobca podal návrh na zmenu žaloby v časti žalobného petitu a domáhal by sa vydania veci ako neopomenuteľný dedič, právo oprávneného dediča by sa premlčalo uplynutím troch rokov od právoplatnosti dedičského rozhodnutia Okresného súdu Poprad, sp. zn. 9D/84/2016, ktoré nadobudlo právoplatnosť 23. januára 2017.

3.7. Súd prvej inštancie pri rozhodovaní o trovách konania považoval žalovaných za v celom rozsahu úspešných. Aplikoval však § 257 CSP; z dôvodov hodných osobitného zreteľa úspešným žalovaným náhradu konania nepriznal. Prihliadol na osobitný predmet sporu a majetkové pomery žalobcu, ktorý je invalidným dôchodcom.

4. Krajský súd v Prešove rozsudkom z 23. februára 2023, č. k. 6Co/4/2022-780 (ďalej len „napadnutý rozsudok“ alebo „napadnuté rozhodnutie“) rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II. s upresnením predmetu konania označeného v záhlaví rozhodnutia súdu prvej inštancie tak, že tento správne znie „o vydanie dedičstva“, potvrdil (prvá výroková veta); rozsudok okresného súdu vo výroku III. zmenil tak, že žalovaní 1/ a 2/ majú voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (druhá výroková veta).

4.1. Odvolací súd konal o odvolaní žalobcu proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie vo veci samej a odvolaní žalovaných proti výroku o nároku na náhradu trov konania. Odvolací súd rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania; rozsudok súdu prvej inštancie vo veci samej potvrdil postupom podľa § 387 ods. 1 CSP.

4.2. Reagujúc na odvolacie námietky krajský súd podrobne právne rozobral všeobecnú charakteristiku práva oprávneného dediča na vydanie dedičstva. Definoval, že účastníkmi hmotnoprávneho vzťahu vyplývajúceho z § 485 Občianskeho zákonníka sú oprávnený dedič na strane jednej a na strane druhej tí, ktorí podľa dedičského rozhodnutia dedičstvo nadobudli. Predpokladom úspešného uplatnenia práva oprávneného dediča je to, že dedičské konanie voči nepravým dedičom bolo právoplatne skončené (tento predpoklad v spore naplnený bol). Ďalším predpokladom je, že dedič si uplatňuje svoj nárok zákonom ustanoveným spôsobom. K uvedenému ale odvolací súd uviedol, že určovací žaloba nemôže sama osebe nahradiť žalobu o vydanie dedičstva ako zákonom predpokladaný spôsob uplatnenia práv oprávneného dediča. Žaloba o určenie vlastníckeho práva žalobcu podľa § 485 Občianskeho zákonníka nenahrádza; je tomu tak aj z dôvodu, že ak možno žalovať na plnenie, nemá spravidla žalobca naliehavý právny záujem na určení existencie práva. V posudzovanom prípade ide o špeciálnu právnu úpravu v zmysle § 485 Občianskeho zákonníka, ktorá sa od všeobecnej úpravy ochrany vlastníctva líši najmä tým, že právo na vydanie dedičstva sa na rozdiel od vlastníckeho práva premlčuje.

4.3. Podstatné pre odvolací súd bolo, či pri žalobe o vydanie dedičstva ide o žalobu na plnenie, určovaciu žalobu alebo žalobu o určení právnej skutočnosti. Žalobca nežiadal v prejednávanej veci autoritatívne vyjasnenie neistých právnych pomerov, ale vznik nových pomerov. Takáto žaloba môže byť úspešná, ak sa žalobcovi pri splnení zákonných predpokladov podarí vyvrátiť právnu domnienku subjektívneho dedičského práva žalovaných ako nepravých dedičov tým, že preukáže svoje dedičské právo a vylúči tak, aby nepraví dedičia celkom

alebo sčasti vlastnili a užívali nadobudnuté dedičstvo. V danom prípade podľa názoru odvolacieho súdu ide o žalobu na plnenie, pričom plnenie má spočívať v „povinnosti vydať vec“. Z procesného hľadiska naliehavý právny záujem „na určení“ nemôže byť daný, pokiaľ možno v zmysle hmotného práva žalovať priamo na plnenie.

4.4. Vysporiadanie vzťahov medzi pravým a nepravým dedičom spočíva v tom, že ani jedna zo strán sporu sa nesmie obohatiť na úkor druhej strany sporu; sporovým stranám sa musí umožniť v rámci procesnej obrany aj námietka započítania, a tak umožniť spravodlivo posúdiť všetky aktíva a pasíva pôvodne zdedeného majetku. Poručiteľov dlh môže mať vplyv na povinnosť žalovaných vydať žalobcovi podľa § 485 ods. 1 Občianskeho zákonníka majetok nadobudnutý z dedičstva tak, že sa žalovaným zároveň umožní uplatniť svoje právo započítania oproti pravému dedičovi so zámerom spôsobiť zánik, a to celkom alebo sčasti, práva pravého dediča na vydanie dedičstva. Pohľadávka žalovaných na základe už uhradeného pasíva dedičstva, môže mať vplyv na povinnosť žalovaných vydať žalobcovi majetok nadobudnutý, pokiaľ právo pravého dediča aspoň sčasti zaniklo započítaním pohľadávok žalovaných. V prípade právneho záveru o určovacom type žaloby by však žalovaní kompenzačný úkon vykonať v sporovom konaní vôbec nemohli. Započítanie žalovanými uhradených dlhov po poručiteľovi je možné iba v prípade, že ide o žalobu na plnenie „povinnosť vydať“. Ak by išlo o žalobu určovaciú „je vlastníkom“, nebolo by reálne možné v sporovom konaní vykonať zo strany žalovaných procesnú obranu v podobe započítacieho prejavu ohľadne dlhov po poručiteľovi, ktoré uhradili ako nepraví dedičia. Neobstojí ani argumentácia žalobcu, že petit sa rozhodol formulovať tak, aby rozhodnutie súdu mohlo byť podkladom pre vykonanie zmeny zápisu v katastri nehnuteľností.

4.5. Ak žalobca poukazoval na možnosť modifikovať petit žaloby súdom, táto podľa názoru odvolacieho súdu úplne odpadá. Súd nie je oprávnený za žalobcu rozhodnúť kto, komu má niečo konkrétne vydať aj s ohľadom, že v tomto konaní vystupujú dvaja žalovaní. Konkrétnu žiadanú povinnosť voči konkrétnemu žalovanému môže formulovať iba žalobca z pozície dominus litis. V tomto smere odvolací súd poukázal na uznesenie o dedičstve a skutočnosť, že pohľadávku poručiteľa voči Okresnému úradu, odbor pozemkový, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva v Q. zdedili v podiele 3/4 žalovaný 2/ a v podiele 1/4 žalovaný 1/. Táto zdedená pohľadávka bola vysporiadaná tak, že jej majitelia (žalovaní) nadobudli bezodplatne do podielového spoluvlastníctva pozemok v Q., ktorý bol pôvodne vo vlastníctve Slovenskej republiky. Žalovaný 1/ tak nadobudol byt a 1/4 uvedenej pohľadávky; žalovaný 2/ nadobudol pozemky, pohrebné trovy vo výške 500 eur ako pasívum a 3/4 uvedenej pohľadávky.

4.6. Podľa názoru odvolacieho súdu nemožno vychádzať z pôvodného rozhodnutia o dedičstve ohľadne identifikácie nehnuteľností, ale v petite žaloby musí byť žalobcom zohľadnený aktuálny skutočný stav nehnuteľností a ich vlastníkov. V petite žaloby musí byť uvedené, ktorý konkrétny dedič označený ako žalovaný je povinný vydať žalobcovi konkrétne určenú vec, ktorú neoprávnene nadobudol v dedičskom konaní po poručiteľovi. Petit v posudzovanej veci tak musí zohľadňovať aktuálny stav vlastníctva, či už hnutel'ných alebo nehnuteľných vecí a ich vlastníkov. V prípade, že tieto hnutel'né alebo nehnuteľné veci vlastnia už tretie osoby, nemôže predmetné hnutel'né alebo nehnuteľné veci žalobca poňať do petitu žaloby, ale petit žaloby ohľadne týchto vecí musí znieť na peňažnú náhradu. V posudzovanom prípade však ohľadne časti dedičstva, a to časti pozemkov, ktoré mal zdediť žalovaný 2/, tak

žalobca nevykonal. Aj z tohto pohľadu samotná nesprávna formulácia petitu žaloby postačuje na zamietnutie žaloby.

4.7. Krajský súd však uznal žalobcovu argumentáciu v podanom odvolaní, čo do nesprávneho označenia predmetu konania ako ho označil súd prvej inštancie v záhlaví svojho rozhodnutia, keď uviedol, že ide o žalobu o určenie vlastníckeho práva. Išlo o písársku chybu zo strany súdu prvej inštancie a správne, tak ako v predchádzajúcich zápisniciach z pojednávania pred súdom prvej inštancie, ako aj v predchádzajúcich rozhodnutiach súdu prvej inštancie, mal znieť predmet konania v záhlaví rozhodnutia súdu prvej inštancie „o vydanie dedičstva“.

4.8. Z uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok vo výroku, ktorým okresný súd žalobu zamietol, potvrdil (s modifikáciou predmetu konania v záhlaví rozsudku súdu prvej inštancie).

4.9. Pokiaľ ide o odvolanie žalovaných 1/ a 2/ voči výroku o trovách konania odvolací súd dospel k záveru, že dôvody hodné osobitného zreteľa v zmysle § 257 CSP neboli zistené. Iba skutočnosť, že ide o bežný spor a žalobca je invalidným dôchodcom, nemôže mať bez ďalšieho vplyv na aplikáciu § 257 CSP, upravujúceho dôvody hodné osobitného zreteľa. Vzhľadom k uvedenému odvolací súd uznesenie súdu prvej inštancie o trovách konania v napadnutej časti zmenil; rozhodol o trovách celého konania tak, že žalovaní 1/ a 2/ majú voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodil z § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

5.1. Dovolateľ namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, keď tento zamietol žalobu z dôvodu, že išlo o žalobu o určenie. S poukazom na závery odvolacieho súdu mal dovolateľ za to, že v spore bola riešená právna otázka, ktorú definoval nasledovne:

Môže sa opomenutý dedič domáhať vydania dedičstva od nepravého dediča prostredníctvom žaloby o vydanie dedičstva podľa § 485 Občianskeho zákonníka formou určovacieho petitu, a to za predpokladu, že je/sú predmetom vydania (dedičstva) nehnuteľnosti?

5.2. Odvolací súd pri riešení vyššie uvedenej otázky dospel k záveru o nemožnosti formulácie určovacieho petitu pri domáhaní sa vydania dedičstva nepravých dedičov, čo malo za následok zamietnutie žaloby. Dovolateľ namietol, že prax súdov nižších inštancií nie je v tomto názore jednotná, keď súdy nižších inštancií akceptujú aj určovací petit pri žalobe o vydanie dedičstva.

5.3. Taktiež mal dovolateľ za to, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu vo vzťahu k prípustnosti formulácie žalobného petitu na určenie, keď sú predmetom nehnuteľnosti, je neudržateľné aj vzhľadom k tomu, že prijatím Civilného sporového poriadku došlo ku komplexnej zmene procesného poriadku vo vzťahu k určovacím žalobám. V § 137 CSP sú demonštratívne uvedené typy žalôb podľa ich obsahu. Odvolací súd nesprávne posudzoval žalobu z hľadiska jej prípustnosti podľa § 137 písm. c) CSP, keď poukazyval na absenciu naliehavého právneho záujmu v prípade žalobcu. Vzhľadom na povahu žaloby o vydanie dedičstva táto vychádza priamo z hmotného práva a žalobca v takomto prípade nepreukazuje naliehavý právny záujem, ktorý vyplýva priamo z Občianskeho zákonníka. Odvolací súd nesprávne posudzoval žalobu po formálnej stránke ako určovaciu, keď zo skutkových okolností a zo samotného

znenia žaloby bolo zrejmé, že žalobca sa domáha vydania dedičstva podľa § 485 Občianskeho zákonníka.

5.4. Žalobca odôvodnil správnosť určovacieho petitu pri žalobe o vydanie dedičstva z povahy predmetu konania, ktorým je vydanie nehnuteľností, ktoré sú evidované vo verejnom registri a ako vlastníci k týmto nehnuteľnostiam sú zapísaní žalovaní. Je tak potrebné, aby došlo k zmene týchto zápisov na listoch vlastníctva zo žalovaných na žalobcu. Je potrebné považovať takúto žalobu (hoci s určovacím petitom) ako žalobu na plnenie, nakoľko je jednoznačné z jej obsahu o akú žalobu ide a čoho sa žalobca domáha. Aj právna teória v komentári k Občianskemu zákonníku uvádza, že v prípade, ak je predmetom vydania dedičstva nehnuteľnosť, možno žalobu formulovať ako žalobu na určenie vlastníctva, resp. spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam tak, by rozhodnutie súdu bolo podkladom na zápis do katastra nehnuteľností.

5.5. Argumenty odvolacieho súdu považoval dovolateľ za neutržateľné. V konaní o vydanie dedičstva je procesnou povinnosťou žalovaného ako nepravého dediča, aby preukázal, že bol pri nadobudnutí dediča dobromyseľný, a aby riadne vyčíslil náklady, ktoré na majetok z dedičstva vynaložil. Je tak na samotnom žalovanom (nepravom dedičovi), aký procesný postup zvolí. Neobstojí tak záver o nemožnosti vznesenia námietky započítania zo strany žalovaných; žaloba o vydanie veci je osobitným typom žaloby, ktorá bez ohľadu na znenie petitu, je žalobou na plnenie. Žalovaným nič nebránilo, aby v rámci konania prostredníctvom vzájomnej žaloby žiadali od žalobcu ako opomenutého dediča vynaložené náklady súvisiace s dedičstvom. Žalobca totiž nemá možnosť presne identifikovať náklady, ktoré žalovaní v súvislosti s dedičstvom vynaložili.

5.6. Ak odvolací súd argumentoval potrebou označenia konkrétneho dediča, od ktorého sa žiada vydanie dedičstva, dovolateľ uviedol, že už zo žaloby a z vykonaného dokazovania bolo bezpečne zistené a preukázané, že žalovaní sú pasívne vecne legitimovaní. Žalobca aj v písomnom vyjadrení uviedol, ktorý žalovaný nadobudol jednotlivé nehnuteľnosti, teda, od ktorého sa čoho domáha. Je zrejmé, že okruh pasívne vecne legitimovaných bol v spore uzavretý.

5.7. Odvolací súd riešil aj právnu otázku, či je opomenutý dedič povinný v rámci žaloby o vydanie dedičstva žiadať od nepravých dedičov vydanie celého dedičstva, a či je súd viazaný petitom žaloby vo vzťahu k označenému majetku z dedičstva na jeho vydanie. Dovolateľ namietal, že konanie o vydanie dedičstva nie je možné zamieňať s dedičským konaním, v rámci ktorého sa aplikuje princíp univerzálnej sukcesie. Vydanie dedičstva sa spravuje zásadami o bezdôvodnom obohatení; je na opomenutom dedičovi, ktorého majetku sa bude v rámci konania o vydanie dedičstva domáhať. Ak dedič neznačí v žalobe celý majetok, môže to ísť na jeho ťarchu s tým, že nepravý dedič zostane vlastníkom majetku, ktorý nebol predmetom konania o vydanie dedičstva. Súd je povinný rozhodnúť výlučne o majetku, ktorý je predmetom konania o vydanie dedičstva a nemôže zamietnuť žalobu len z toho dôvodu, že majetok (dedičstvo) nebol predmetom súdneho konania v celosti. Ak by aj v prípade žaloby o vydanie dedičstva sa aplikovala zásada univerzálnej sukcesie je potrebné, aby súd vykonal dokazovanie za účelom ustálenia dedičstva a na základe vykonaného dokazovania rozhodol bez toho, aby bol viazaný žalobným návrhom. Základným predpokladom je preukázanie dedičského titulu. Dovolateľ sa priklonil k argumentácii o neuplatnení zásady univerzálnej sukcesie v konaní o vydanie dedičstva; voľba, ktorý majetok sa žiada vydať z dedičstva, zostáva na žalobcovi.

5.8. Žalobca v písomnom podaní, doručenom po uplynutí lehoty na podanie dovolania, doplnil svoju argumentáciu o poukaz na rozhodnutia týkajúce sa aplikácie § 485 Občianskeho zákonníka

publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Podporne poukázal na závery vyplývajúce z rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky z 5. augusta 2002, sp. zn. 30Cdo/59/2002 a rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 27. marca 2015, sp. zn. 21Cdo/2401/2013 uverejneného v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk pod R 94/2015. Dovolateľ uzavrel, že žaloba podľa § 484 Občianskeho zákonníka je žalobou osobitnou, vyplývajúcou z hmotného práva. Jej sledovaným cieľom je ochrana opomenutého dediča, ktorý nebol účastníkom dedičského konania, hoci mal byť, na vydanie (určenie veci) vlastníckeho práva k nehnuteľnosti od nepravého dediča. Tento cieľ je možné docieľiť žalobou a následne rozhodnutím, ktoré je spôsobilé na vykonanie zmeny zápisu v katastri nehnuteľností, a teda takýmto rozhodnutím môže byť len rozhodnutie, ktoré vo výrokovej časti vyrieši otázku vlastníckeho práva.

6. Žalovaný 1/ v písomnom vyjadrení podaným právnym zástupcom navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobcu proti rozsudku odvolacieho súdu v celom rozsahu zamietol s poukazom na § 448 CSP a žalovanému 1/ priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

6.1. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalovaný 1/ uviedol, že žalobca formuloval svoju otázku len pre prípad, ak predmetom konania sú nehnuteľnosti. Žalobca sa snaží rozlíšiť dve rôzne situácie pri vydaní dedičstva, a to vydanie dedičstva, ak ide o nehnuteľnosti a vydanie dedičstva, ak ide o hnutelné veci a iné práva. Občiansky zákonník však v § 485 žiadne takéto členenie nepripúšťa a už len z toho dôvodu je žalobcom formulovaná otázka nesprávna.

6.2. Odvolací súd pritom oprel svoj názor aj o komentár k § 485 Občianskeho zákonníka; tento názor žalobca v dovolaní úplne opomína a pri formulácii dovolacej otázky neprihliada na skutočnosť, že žaloba o vydanie dedičstva musí byť podaná do troch rokov od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa končí dedičské konanie; vydanie majetku oprávnenému dedičovi sa riadi podľa zásad o bezdôvodnom obohatení a nepravý dedič má nárok na náhradu nákladov voči oprávnenému dedičovi, ktoré na majetok z dedičstva vynaložil.

6.3. Je rozdiel medzi určovacou žalobou a žalobou na plnenie; pri určovacej žalobe je predmetom konania vždy určitá konkrétna vec; vlastnícke právo sa nepremlčuje. Určenie vlastníckeho práva je iný právny inštitút ako bezdôvodné obohatenie; pri bezdôvodnom obohatení ide o majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov. Pri vydaní dedičstva podľa § 485 Občianskeho zákonníka ide zjavne o majetkový prospech získaný plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol - dedičské rozhodnutie. Určovacia žaloba, resp. určovací petit takejto žaloby nepripúšťa riešiť otázky, ktoré sú relevantné, ak by mal súd rozhodnúť o vydaní bezdôvodného obohatenia.

6.4. Pokiaľ ide o rozsudky okresných súdov, ktoré žalobca použil na podporu svojich argumentov, tieto na prejednávajúcu vec nemajú žiadnu relevanciu. Tieto rozsudky nepotvrdzujú právny názor žalobcu uvedený v dovolaní.

6.5. Žalovaný 1/ zdôraznil, že v prejednávanej veci vystupujú dvaja rôzni žalovaní; žalobca nekonkretizoval, ktorý z dvoch žalovaných má povinnosť vydať časť majetku patriaceho do dedičstva, teda, ktorý zo žalovaných má povinnosť vydať byt v Q., a ktorý zo žalovaných má povinnosť vydať pozemky v A. Táto zásadná chyba žaloby nebola konvalidovaná v trojročnej premlčacej dobe. Žalobca pritom sám uvádza, že žalobu s určovacím petitom je potrebné

považovať za žalobu na plnenie; sám žalobca tak uznáva, že jeho žaloba mala znieť na plnenie a je zrejme, že formulovaný petit dnes zodpovedal žalobe na plnenie a táto vada žaloby nebola nikdy odstránená. Neobstojí argumentácia žalobcu vo vzťahu k námietke započítania zo strany žalovaných. Žalobca chce, aby žalovaní v konaní o určenie vlastníckeho práva si vzájomnou žalobou uplatnili nárok na zaplatenie peňažnej sumy zodpovedajúcej nákladom vzniknutých v súvislosti s dedičstvom, a teda, aby pri žalobcovom petite na určenie vlastníckeho práva podali v tom istom konaní vzájomnú žalobu na plnenie. Žalovaný 1/ považoval za neprípustné, aby v konaní, ktorého predmetom je určovací petit o určenie vlastníckeho práva, si žalovaný 1/ uplatnil svoje práva vzájomnou žalobou na plnenie. Žalobcom formulovaná otázka nijakým spôsobom nerieši špecifikum prejednávanej veci, a teda, ktorý z dvoch žalovaných má povinnosť vydať ktorú nehnuteľnosť.

7. K dovolaniu sa osobitne vyjadril samotný žalovaný 1/, ktorý uviedol, že žalovaný (zrejme malo byť „žalobca“ - poznámka dovolacieho súdu) sa o poručiťľa počas jeho života nikdy nezaujímal, nikdy ho nenavštívil, nebol na jeho pohrebe a nijakým spôsobom sa nestará ani o predmetný byt. Je to práve žalovaný 1/, ktorý poručiťľovi poskytol finančné prostriedky na odkúpenie bytu; o byt sa stará naďalej, zveľaďuje ho, investoval do neho finančné prostriedky. Žalovaný 1/ sa postaral o pohreb poručiťľa, s čím mal spojené náklady. Mal za to, že aj uvedené skutočnosti odôvodňujú potrebu zamietnutia dovolania žalovaného (zrejme malo byť „žalobcu“ - poznámka dovolacieho súdu).

8. Žalovaný 2/ v písomnom vyjadrení (podanom právnou zástupkyňou) k podanému dovolaniu navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobcu postupom podľa § 448 CSP ako nedôvodné zamietol a žalovanému 2/ priznal plnú náhradu trov dovolacieho konania.

8.1. Žalovaný 2/ mal za to, že žalobcom nastolená právna otázka nereflektuje všetky dôvody zamietnutia žaloby vo vzťahu k nesprávne uplatnenému a formulovanému petitu a celú problematiku zužuje len na situáciu, že predmetom dedičstva sú len nehnuteľnosti. Dôvod zamietnutia žaloby rovnako zakladá aj nesprávna identifikácia nehnuteľností, ktoré mali byť predmetom požadovaného určenia vlastníckeho práva, a ktoré tvorili spoločnú nehnuteľnosť, vo vzťahu ku ktorej platí povinnosť spoločného prevodu všetkých pozemkov v zmysle zákona č. 97/2013 Z. z. Žalobca opomína, že predmetom dedičstva neboli len nehnuteľnosti, ale aj iné majetkové práva, ako aj pasíva. Žalobcom formulovaná otázka vôbec nezohľadňuje túto skutočnosť hoci sa žalobca formou určovacieho petitu domáhal aj určenia vlastníckeho práva k pohľadávke. Žalovaný 2/ namietal, že pokiaľ rozhodnutie odvolacieho súdu spočívalo na dvoch dôvodoch, z ktorých každý jeden samostatne bol súdom považovaný za kľúčový, zaťažuje procesná povinnosť dovolateľa preukázať prípustnosť a opodstatnenosť dovolania vo väzbe na každý jeden z týchto dôvodov.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je nielen procesne prípustné, ale aj dôvodné.

10. V danom prípade dovolateľ vyvodil prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

11. Dovolateľ nastolil nasledovnú právnu otázku:

Môže sa oprávnený dedič domáhať vydania dedičstva od nepravého dediča prostredníctvom žaloby o vydanie dedičstva podľa § 485 Občianskeho zákonníka formou určovacieho petitu, a to za predpokladu, že je/sú predmetom vydania (dedičstva) nehnuteľnosti?

11.1. Dovolací súd konštatuje, že túto otázku súdy nižších inštancií riešili a na jej riešení odvolací súd založil napadnuté rozhodnutie, keď žalobu zamietol z dôvodu, že v prípade žaloby o vydanie dedičstva ide o žalobu na plnenie, pričom plnenie má spočívať v povinnosti vydať vec. Z procesného hľadiska naliehavý právny záujem na určení nemôže byť daný, pokiaľ možno v zmysle hmotného práva žalovať priamo na plnenie. Súdy nižších inštancií tak svoje rozhodnutia založili na konštatovaní neprípustnosti žaloby, ktorá mala byť žalobou na plnenie a nie žalobou na určenie; žalobcom formulovaný petit žaloby považovali za nesprávny. Dovolací súd tak konštatuje prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, jeho vymedzením v súlade s náležitosťami vyplývajúcimi z § 432 ods. 2 CSP a z toho dôvodu pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania.

11.2. Pre vyriešenie podstatnej právnej otázky pre meritórne posúdenie dôvodnosti podaného dovolania je rozhodujúci výklad a právne posúdenie § 485 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak sa po prejednaní dedičstva zistí, že oprávneným dedičom je niekto iný, je povinný ten, kto dedičstvo nadobudol, vydať oprávnenému dedičovi majetok, ktorý z dedičstva má, podľa zásad o bezdôvodnom obohatení tak, aby nemal majetkový prospech na ujmu pravého dediča. Dovolací súd zdôrazňuje, že citované ustanovenie bolo od účinnosti Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb.) novelizované len raz, zákonom č. 509/1991 Zb., s účinnosťou od 1. januára 1992. Novela priniesla iba zmenu právnej terminológie, keď slovné spojenie (právny inštitút) „neoprávnený majetkový prospech“ bol nahradený slovným spojením (právnym inštitútom) „bezdôvodné obohatenie“. Napriek 60-ročnej účinnosti uvedeného ustanovenia právneho predpisu je odborná spisba vo vzťahu k jeho výkladu pomerne stručná.

12. Imrich Fekete v komentári k Občianskemu zákonníku (rok vydania 2007) uvádza, že „Dedičská žaloba je žalobou na plnenie (§ 80 písm. b) OSP). Žaloba na určenie (§ 80 písm. c) OSP) tu nemá miesto. Ide vlastne o osobitnú formu reivindikačnej žaloby (§ 126 OZ). Na rozdiel od klasickej reivindikačnej žaloby má dedičská žaloba širší dosah, nakoľko predmetom uvedenej žaloby je nielen vydanie veci, ale aj vyporiadanie iných práv a povinností (predmetom dedičstva je majetok poručiteľa, ktorý zahŕňa okrem vecí aj práva a iné majetkové hodnoty), napr. aj bezdôvodného obohatenia, pokiaľ nepravý dedič hradil za oprávneného dediča poručiťove dlhy. Z toho vyplýva, že jednotlivé položky majetkových práv, ktorých sa oprávnený dedič domáha, by mali byť v žalobe špecifikované. Ustanovenie § 485 OZ vylučuje podanie samostatnej reivindikačnej žaloby podľa § 126 OZ proti nepravému dedičovi.“

12.1. Občiansky zákonník, stručný komentár, autorov prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc. a kolektív, 2009 poskytuje k § 485 Občianskeho zákonníka strohý text, v ktorom uvádza, že „Ak po právoplatnom skončení konania o dedičstve vyjde najavo, že oprávneným dedičom je niekto iný než ten, komu súd (resp. notár) potvrdil nadobudnutie dedičstva, oprávnený dedič sa môže domáhať svojich dedičských práv. Voči nepravému dedičovi sa môže domáhať vydania majetku

alebo časti majetku, ktorý z dedičstva neoprávnenne nadobudol. Môže sa teda domáhať akoby bezdôvodného obohatenia s tým, že tu neplatia premlčacie lehoty ustanovené na uplatnenie práv z bezdôvodného obohatenia. Oprávnený dedič môže uplatniť právo na vydanie dedičstva vo všeobecnej trojročnej premlčacej lehote, pričom v § 105 je osobitne ustanovený okamih začatia jej plynutia. Trojročná premlčacia lehota začína plynúť dňom, kedy rozhodnutie o dedičstve, ktorým sa dedičské konanie skončilo, nadobudlo právoplatnosť.“ K výkladu sporného ustanovenia autor uvádza tri judikované rozhodnutia; a to R 53/1973, R 17/1985 a R 44/1986.

17.2. Proti nepravému dedičovi môže oprávnený dedič žalobou uplatniť svoje právo na vydanie majetku získaného z dedičstva, a to do troch rokov odo dňa právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa dedičské konanie skončilo. Ochrana oprávneného dediča sa riadi právnou úpravou, ktorá bola určujúca pre dedičské právo po poručiťelovi. Dedičstvo môže byť vydané nepravým dedičom oprávnenému dedičovi dobrovoľne, na základe dohody. Ak pôjde o hnutelné veci, nevyžaduje sa zvláštna forma. Pokiaľ však pôjde o nehnuteľnosť, dohoda musí mať písomnú formu a vyžaduje sa vklad do katastra nehnuteľností.

Ak nedôjde k dohode, právnym prostriedkom na ochranu oprávneného dediča proti dedičovi neoprávnenému, je žaloba na vydanie majetku z dedičstva. Žaloba na ochranu oprávneného dediča sa odlišuje od žaloby na ochranu vlastníctva podľa § 126 ods. 1 OZ, čo do subjektov, posudzovaných právnych vzťahov, spôsobu nápravy a premlčateľnosťou. V prípade, že predmetom vydania dedičstva je nehnuteľnosť, možno žalobu formulovať ako žalobu na určenie vlastníctva, resp. spoluvlastníctva k nehnuteľnosti tak, aby rozhodnutie súdu bolo podkladom na zápis do katastra nehnuteľností. Žaloba oprávneného dediča má oporu v hmotnom práve, a nie je určovacou žalobou podľa § 80 písm. c) OSP. Naliehavý právny záujem na určení netreba preukazovať. (Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol., Občiansky zákonník II. § 451 - § 880, komentár, 2. vydanie, Praha C. H. Beck 2019, 1578 s.).

17.3. Odvolací súd poukázal na komentár k posudzovanému § 586 Občianskeho zákonníka: „Žaloba oprávneného dediča podľa ustanovenia § 485 Občianskeho zákonníka nie je žalobou na určenie existencie alebo neexistencie právneho pomeru; opiera sa o výslovné ustanovenie hmotného práva, nie o žalobcov naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Nežiada autoritatívne vyjasnenie neistých právnych pomerov, ale založenie pomerov nových. Ide o osobitnú žalobu, ktorá má oporu v ustanovení hmotného práva a nie je určovacou žalobou v zmysle ustanovenia § 80c Občianskeho súdneho poriadku.“ (komentár k Občianskému súdnému rádu autorov JUDr. Bureš, JUDr. Ljubomir Drápal, JUDr. Michal Mazanec, 5. vydání, 2001, str. 254).

18. Dovolací súd vo väzbe na judikované rozhodnutia uvádzané v bode 23.1. tohto rozhodnutia poznajúc svoju rozhodovaciu prax môže len konštatovať, že aj judikatúra súdnej praxe k § 485 Občianskeho zákonníka je skromná, pričom nemá vedomosť o judikatúre výslovne riešajúcej otázku petitu žaloby oprávneného/opomenutého dediča podľa § 485 Občianskeho zákonníka, či otázku výroku súdneho rozhodnutia o žalobe podľa § 485 Občianskeho zákonníka. Z ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (R 71/2018), predovšetkým rozhodnutí najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, je možné k aplikácii § 485 Občianskeho zákonníka identifikovať okrem judikátov uvádzaných v bode 23.1. tohto rozhodnutia, aj ďalšie, a to R

17/1971 a R 32/2013, pričom však všetky tieto rozhodnutia riešili iné otázky, ako je otázka nastolená dovolateľom (body 5.2 a 22. tohto rozhodnutia).

18.1. Podľa rozsudku Najvyššieho súdu ČSR z 24. februára 1971, sp. zn. 2Cz/8/1971, publikovaného v Zbierke stanovísk a rozhodnutí pod publikačným číslom R 17/1971 naliehavý právny záujem na určení je daný predovšetkým tam, kde by bez tohto určenia bolo ohrozené právo žalobcu, alebo kde by sa bez tohto určenia jeho právne postavenie stalo neistým. Žaloba domáhajúca sa určenia podľa ustanovenia § 80 písm. c) OSP nemôže byť spravidla opodstatnená tam, kde je možno žalovať o splnenie povinnosti podľa ustanovenia § 80 písm. b) OSP. Uvedené závery na prejednávanej veci a namietané právne posúdenie nedopadajú; v citovanej veci išlo o skutočnosť, že žalobkyňa sa domáhala, aby bol žalovaný povinný vydať jej polovicu vecí patriacich do dedičstva a v priebehu konania žiadala určiť, že je dedičkou poručiteľa. Právnu vetou najvyšší súd reagoval na skutočnosť, že žalobkyňa si pôvodne uplatnila nárok na vydanie dedičstva a až následne určenia, či to právny vzťah je alebo nie je; súd nižšej inštancie mal uvážiť, či je daný naliehavý právny záujem.

18.2. Zo správy o zhodnotení rozhodovacej činnosti súdov a štátnych notárstiev pri riešení niektorých vlastníckych a užívacích vzťahov prejednávanej a schválenej občianskoprávnym kolégiom Najvyššieho súdu Českej socialistickej republiky 29. marca 1973, Cpj 25/1973 (publikované pod R 53/1973) vyplýva, že podľa ustanovenia § 130 ods. 1 OZ má vlastník právo na úžitky a prírastky vecí. Občiansky zákonník nemá však ustanovenie o tom, či vlastník má právo domáhať sa nielen vydania vecí, ale i vydania úžitkov a prírastkov. V týchto prípadoch je nutné aplikovať analogicky ustanovenie § 458 ods. 2 OZ (s ktorým je v zhode aj ustanovenie § 485 OZ), ktoré pri posúdení povinnosti vydať s neoprávneným majetkovým prospechom aj úžitky, ukladá prihliadnuť k dobrej viere povinného.

18.3. Z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky z 25. januára 1983, sp. zn. 3Cz/82/1982 (publikovaného pod č. R 17/1985) vyplýva nasledovná právna veta: Skutočnosť, že ustanovenie § 485 OZ upravuje ochranu oprávneného dediča, ktorý môže v občianskom súdnom konaní podať žalobu o vydanie dedičstva proti nepravému dedičovi, nie je skutočnosťou umožňujúcou odvolaciemu súdu zrušenie alebo zmenu rozhodnutia štátneho notárstva vydaného v zmysle ustanovenia § 24, veta prvá (in fine) Notárskeho poriadku; nejde tu o dôvod vylučujúci povolenie obnovy konania o dedičstve.

18.4. Podľa R 44/1986 žalobu o vydanie majetku z dedičstva podľa § 485 OZ môže podať úspešne iba ten, kto nebol účastníkom o dedičstve. Ten, o kom sa na základe jeho tvrdení možno dôvodne domnievať, že je poručiteľovým dedičom, je účastníkom konania o dedičstve od uplatnenia svojich dedičských práv v konaní dotedy, kým sa nepreukáže, že nie je poručiteľovým dedičom, alebo že nededí z dôvodu dedičskej nespôsobilosti. Ak účastník dedičského konania spochybní dedičské právo iného účastníka tohto konania a rozhodnutie o dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností, súd nie je oprávnený sám spornosť riešiť; je povinný postupovať podľa § 175k ods. 2 OSP.

18.5. Napokon podľa uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2012, sp. zn. 2Cdo/26/2011, publikovaného pod R 32/2013 vyplýva nasledovný záver: Návrh oprávneného dediča proti nepravému dedičovi na vydanie majetku, ktorý z dedičstva má (§ 485 ods. 2 Občianskeho zákonníka), je predčasný, pokiaľ konanie o dedičstve nebolo právoplatne skončené.

18.6. Zhrnúc vyššie uvedené je tak zrejmé, že publikované rozhodnutia najvyššieho súdu žalobcom nastolenú právnu otázku doposiaľ neriešili a odpoveď na nastolenú otázku

nevyplýva ani z rozhodovacej praxe Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý sa zaoberal niektorými otázkami týkajúcimi sa nároku oprávneného dediča (napr. IV. ÚS 404/2013, II. ÚS 86/2021).

19. Podľa dovolacieho súdu právna teória vyjadrená v odbornej spisbe a rozhodovacia súdna prax sa v zásade zhoduje v tom, že žaloba na vydanie dedičstva nie je žalobou na určenie a naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať. Tento záver (naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať) sa pri konštatovaní, že nejde o žalobu na určenie, javí ako nadbytočný, ktorý nesporne zaviedli aj sudy nižších inštancií, ktoré pri posudzovaní dôvodnosti žaloby čerpali aj z právnoteoretických záverov a hodnotili a posudzovali (aj) existenciu naliehavého právneho záujmu; resp. sa otázkou existencie naliehavého právneho záujmu zaoberali. Inak právna teória považuje žalobu o vydanie dedičstva za osobitnú formu reivindikačnej žaloby (žaloby na vydanie veci), za formu akoby žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia.

19.1. Svojou povahou má žaloba o vydanie dedičstva podľa § 485 Občianskeho zákonníka vo všeobecnosti povahu žaloby na plnenie; nepravý dedič má povinnosť vydať oprávnenému dedičovi všetko, čo z dedičstva nadobudol; rozsah plnenia nepravého dediča závisí od posúdenia, či vedel, že bol oprávneným dedičom niekto iný.

19.2. Z vyššie uvedenej argumentácie vyplýva, že aplikované ustanovenie Občianskeho zákonníka nebolo (okrem drobnej terminologickej úpravy) novelizované; preto aj pôvodný úmysel zákonodarcu a jeho dopad na súčasné právne vzťahy je potrebné uchopiť z hľadiska materiálnych podmienok vzniku právnej normy, a to aj vo vzťahu k predmetu dedičstva.

19.3. Z definície dedičstva vyplýva, že dedičstvo je súhrn majetku poručiteľa, teda aktív a pasív poručiteľa. Dedičstvom tak sú veci, práva a iné majetkové hodnoty, ako aj dlhy poručiteľa. Predmetom dedičstva sú tak (okrem iného) vlastnícke práva (k hnutelným i nehnuteľným veciam), práva k cudzím veciam, práva z duševného vlastníctva, pohľadávky a dlhy poručiteľa. Dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa (§ 460 Občianskeho zákonníka).

19.4. O tom, kto nadobudne dedičstvo, rozhoduje súd v uznesení o dedičstve, konajúc prostredníctvom notára ako súdneho komisára; dedičské rozhodnutie je len deklaratórne; je však nevyhnutné k tomu, aby nastali účinky prechodu práv a povinností vrátane vlastníckeho práva; to práve z dôvodu, že dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa.

19.5. Predpokladom dôvodnosti žaloby o vydanie dedičstva je skutočnosť, že dedičské konanie právoplatne skončilo (po skončení dedičského konania); dedičským rozhodnutím ten, kto nadobudol dedičstvo preukazuje vlastníctvo k majetku, ktorý v dedičskom konaní nadobudol. V prípade hnutelných vecí sa môže dedič voči tomu, kto má vec, domáhať jej vydania (odovzdania), vo vzťahu k finančným prostriedkom na účte v bankách preukazuje svoje vlastníctvo práve rozhodnutím o dedičstve. V prípade nehnuteľných vecí je rozhodnutie o dedičstve záznamovou listinou, na základe ktorej sa v katastri nehnuteľností vyznačí zmena vlastníckeho práva s uvedením nadobúdacieho titulu. Z uvedeného je zrejmé, že oprávnený dedič po nadobudnutí dedičstva realizuje ďalšie úkony, na základe ktorých sa ujme triády vlastníckych oprávnení (právo vec držať - *ius possidendi*, vec užívať a požívať jej plody a úžitky - *ius utenti et fruenti* a právo vecou disponovať - *ius disponendi*) k majetku, tvoriaceho dedičstvo.

20. V dedičskom konaní má dedičstvo nadobudnúť ten, komu svedčí dedičské právo; dedičom je ten, koho poručiteľ označil v závete; v prípade ak závetu niet tak ten, komu postavenie dediča vyplýva zo zákona. Účelom konania o dedičstve je prechod majetku poručiteľa na dediča. V prípade, ak v dedičskom konaní dedí osoba, ktorá oprávneným dedičom nie je, ide o stav, ktorý nie je súladný s právnou úpravou. Analogicky potom účelom inštitútu ochrany oprávneného dediča je náprava protiprávneho stavu a teda, aby oprávnený dedič nadobudol to, čo mu podľa dedičského práva patrí - vlastnícke právo k majetku, ktorý patril poručiteľovi v čase jeho smrti.

20.1. Nepravý dedič môže oprávnenému dedičovi vydať majetok dobrovoľne; spôsob vydania majetku je závislý od charakteru majetku. V prípade hnutelných vecí sa zvláštna forma nevyžaduje (postačí odovzdanie); v prípade finančných prostriedkov na účte v banke odovzdanie celkom zrejme nepostačuje (pokiaľ by nedošlo k prevodu finančných prostriedkov na účet oprávneného dediča); v prípade niektorých hnutelných vecí, ktoré podliehajú evidencii (motorové vozidlá) je potrebné realizovať príslušný úkon smerujúci k zmene zápisu užívateľa motorového vozidla v evidencii motorových vozidiel.

20.2. V prípade nehnuteľných vecí ich odovzdanie pre naplnenie všetkých vlastníckych oprávnení nepostačuje. Aj v prípade dohody nepravého a oprávneného dediča musí dôjsť k vkladu do katastra nehnuteľností; dohoda o „vydaní“ nehnuteľnosti musí mať písomnú formu a musí byť vkladuschopná.

20.3. Z uvedeného vyplýva, že režim vydania vecí sa spravuje charakterom majetku, ktorý ten kto dedil, „vydá“ oprávnenému dedičovi. V prípade niektorých vecí iba dohoda k naplneniu účelu sledovaného ochranou oprávneného dediča nepostačuje a nepostačuje ani púhy úkon „odovzdania“ vecí.

21. Ak aj dovolací súd konštatoval (bod 25.1. tohto uznesenia), že žaloba podľa § 485 Občianskeho zákonníka má povahu žaloby na plnenie, je potrebné jej priznať osobitosti vyplývajúce z variabilnosti majetku, ktorý patril v okamihu smrti poručiteľovi a spôsobu, akým sa tento majetok vo všeobecnosti prevádza. V konečnom dôsledku po konštatovaní, že nejde o žalobu na plnenie dovolací súd upriamuje pozornosť na § 137 CSP, ktorý v písm. a) - d) uvádza druhy žalôb príkladmo (aby sa rozhodlo najmä); z uvedeného vyplýva možnosť podania (aj) inej žaloby, ako predpokladá § 137 CSP.

21.1. Možnosť podať žalobu na vydanie dedičstva má oporu v hmotnom práve (§ 485 Občianskeho zákonníka), ktorý jej formu výslovne neustanovuje. Podstatné je, aby žalobou o vydanie dedičstva došlo k zosúladieniu stavu, ktorý nastal (tým, že dedil ten, kto nebol povolaný dediť) a stavu, ktorý mal nastať (aby majetok poručiteľa nadobudol oprávnený dedič).

21.2. Zosúladienie stavu v prípade, ak predmetom vydania dedičstva sú nehnuteľnosti, je dohoda (ktorá musí byť vkladuschopná) alebo verejná listina. Okresný úrad vykoná záznam do katastra nehnuteľností v prípade, ak je verejná listina spôsobilá na vykonanie záznamu.

21.3. Z uvedeného dôvodu dovolací súd nepovažuje žalobu na vydanie dedičstva, ktorej petit má charakter určovacieho petitu (nejde však o určovaciu žalobu), za žalobu neprípustnú s následkom zamietnutia žaloby. Ide totiž o osobitný charakter žaloby na plnenie (predmetom plnenia je vydanie - odovzdanie dedičstva), resp. osobitný charakter reivindikačnej žaloby (žaloba na vydanie vecí), ktorej účelom je náprava stavu, ktorý vznikol tým, že nededil dedič poručiteľa, ale iná osoba.

22. Reagujúc na námietku nesprávneho právneho posúdenia a dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolací súd uzatvára, že: V prípade žaloby o vydanie dedičstva, ktorá je osobitným druhom žaloby, majúcou zakotvenie v hmotnom práve (§ 485 Občianskeho zákonníka), je prípustné, pokiaľ žalobca formuluje petit žaloby spôsobom, ktorý by mal inak charakter určovacieho petitu (obdobne ako žaloba na určenie vlastníctva), a to v prípade, ak predmetom vydania dedičstva sú nehnuteľnosti. Vo väzbe na dovolateľom nastolenú otázku (body 5.2. a 22. tohto rozhodnutia) to znamená, že oprávnený dedič sa môže domáhať vydania dedičstva od nepravého dediča prostredníctvom žaloby o vydanie dedičstva podľa § 485 Občianskeho zákonníka aj formou určovacieho petitu, a to za predpokladu, že je/sú predmetom vydania (dedičstva) nehnuteľnosti.

59.**R O Z H O D N U T I E**

Ak zamestnávateľ zveril svojej organizačnej zložke právomoc prešetrovať porušenia pracovnej disciplíny a rozhodovať o určitých otázkach týkajúcich sa pracovnoprávneho vzťahu (akou je aj zákaz vstupu zamestnanca do areálu zamestnávateľa), vedomosť tejto organizačnej zložky o závažnom porušení pracovnej disciplíny zamestnancom je potrebné považovať za vedomosť zamestnávateľa, ktorá má za následok začatie plynutia subjektívnej prekluzívnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 11. februára 2025, sp. zn. 9Cdo/190/2022)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Košice II (teraz Mestský súd Košice, ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 20. 2. 2019, č. k. 15Cpr/4/2012-407 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal určenia neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru, určenia, že pracovný pomer trvá a náhrady mzdy. Vychádzal zo zistenia, že žalobcovi bolo dané okamžité skončenie pracovného pomeru listom zo dňa 27. 11. 2012, ktorý bol doručený žalobcovi dňa 28. 11. 2012 z dôvodu závažného porušenia pracovnej disciplíny založeného na tom základe, že žalobca dňa 20. 6. 2012 v čase svojho osobného voľna prišiel so svojím osobným motorovým vozidlom k objektu VR, následne neoprávnene vstúpil v civilnom oblečení do areálu VR a neoprávnene odtiaľ vyniesol šesť vriec malty, naložil ich do svojho vozidla a odišiel. Súd prvej inštancie bol toho názoru, že zamestnávateľ sa o konaní žalobcu, ktoré zakladalo dôvod pre skončenie pracovného pomeru, dozvedel (až) 4. 10. 2012 po tom, ako mu bola doručená záverečná správa o záveroch interného šetrenia neoprávneného vývozu materiálu, ktorú s výsledkami interného šetrenia predložil V. I. T. riaditeľ ochrany spoločnosti N. N. R. V čase, keď bol žalobca predvolaný na podanie vysvetlenia pracovníkom útvaru ochrany spoločnosti dňa 13. 9. 2012, resp. keď mu bol dňa 13. 9. 2012 zamedzený vstup do podniku, jeho nadriadení sa síce mohli domnievať, že došlo k akémusi porušeniu povinností, ale žiadne konkrétne informácie o konaní žalobcu, z ktorých by bolo možné vyvodiť záver o porušení pracovnej disciplíny, nemali. Z informácie, že žalobca bol vypočutý v súvislosti s vynášaním „nejakého materiálu z areálu spoločnosti“, nemohol byť podľa názoru súdu prvej inštancie vyvodený záver, že došlo ku konkrétnemu porušeniu pracovnej disciplíny. Ani vedomosť o zablokovaní vstupu bez bližších informácií o dôvode tohto zablokovania nemôže založiť plynutie subjektívnej dvojmesačnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce a iba z takéhoto neumožnenia vstupu zamestnancovi nemožno bez ďalšieho podľa názoru súdu prvej inštancie vyvodiť záver, že na strane zamestnanca došlo ku konaniu, zakladajúcemu dôvod pre okamžité skončenie pracovného pomeru.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) po prejednaní odvolania žalobcu na pojednávaní a zopakovaní dokazovania v potrebnom rozsahu rozsudkom zo dňa 19. mája 2021, sp. zn. 9CoPr/11/2019 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že určuje, že okamžité skončenie pracovného pomeru dané žalovaným žalobcovi zo dňa 27. 11. 2012 je neplatné a pracovný pomer trvá; uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu mzdy vo výške 16.785 eur brutto do troch dní od právoplatnosti rozsudku, vo zvyšnej časti náhrady mzdy pripustil späťvzatie žaloby a konanie zastavil. O trovách konania rozhodol tak, že uložil žalovanému povinnosť nahradiť žalobcovi trovy prvoinštančného a odvolacieho konania v celom rozsahu čo do nároku o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru a o určenie, že pracovný pomer trvá; v časti nároku o náhradu mzdy uložil žalobcovi povinnosť nahradiť žalovanému trovy prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu $\frac{1}{3}$. V odôvodnení uviedol, že z obsahu okamžitého skončenia pracovného pomeru je zrejmé, že vytýkaného konania sa žalobca dopustil (len) raz, a to dňa 20. 6. 2012, pričom toto jeho konanie bolo zachytené na videozázname a zdokumentované útvarom ochrany spoločnosti v rámci interného šetrenia. Podľa vlastných tvrdení žalovaného následne bol žalobca identifikovaný na tomto videozázname a dňa 13. 9. 2012 bol požiadaný útvarom ochrany spoločnosti o podanie vysvetlenia k zisteným skutkom.

2.1. Výsledky vykonaného dokazovania podľa názoru odvolacieho súdu svedčia o tom, že už dňa 20. 6. 2012, no najneskôr dňa 13. 9. 2012 (po podaní vysvetlenia) žalovaný nadobudol vedomosť o konaní žalobcu, pre ktoré je dôvodne podozrivý zo závažného porušenia pracovnej disciplíny (pre skutok, ktorého sa mal dopustiť 20. 6. 2012 a pre ktorý s ním aj následne žalovaný skončil okamžite pracovný pomer). Z obsahu záznamu o vypočutí žalobcu útvarom ochrany spoločnosti zo dňa 13. 9. 2012 vyplynulo, že žalobcovi bolo umožnené vyjadriť sa k vytýkanému porušeniu pracovnej disciplíny. Po podaní vysvetlenia bola žalobcovi zablokovaná vstupná (identifikačná) karta a bol mu dočasne prerušený výkon práce. Odvolací súd uviedol, že pokiaľ žalovaný ako zamestnávateľ v rámci svojho organizačného poriadku vytvorí organizačnú zložku, ktorej zverí rozhodovanie o určitých otázkach týkajúcich sa pracovného pomeru (v danom prípade o otázkach týkajúcich sa prešetrenia porušenia pracovnej disciplíny), nemôže tvrdiť, pokiaľ táto organizačná zložka získala vedomosť o významných skutočnostiach ohľadom porušenia pracovnej disciplíny žalobcu, že sám žalovaný takúto vedomosť nezískal. Pokiaľ priamy nadriadený útvaru pre ochranu spoločnosti - generálny manažér pre ochranu - Európa získal vedomosť o porušení pracovnej disciplíny žalobcom dňa 13. 9. 2012 a tento sa zodpovedá priamo prezidentovi spoločnosti, nemožno sa stotožniť s tvrdením žalovaného, že by sám žalovaný takúto vedomosť nezískal. Navyše aj výsledky vykonaného dokazovania, konkrétne výpoveď svedka N. N. R., svedčia o tom, že tento svedok informoval V. I. W., riaditeľa oceliarní, ktorý bol nadriadeným žalobcu o tom, že došlo k zablokovaniu karty žalobcu.

2.2. Odvolací súd tak dospel k záveru, že žalovaný najneskôr dňa 13. 9. 2012 získal dôvodné podozrenie, že žalobca dňa 20. 6. 2012 závažne porušil pracovnú disciplínu, čo sa prejavilo tým, že mu dočasne prerušil výkon práce. Argumentáciu žalovaného, že k dočasnému prerušeniu výkonu práce došlo podľa § 142 ods. 3 Zákonníka práce, a nie podľa § 141a ods. 1 Zákonníka práce, považoval odvolací súd za nepatričnú. Žiadne zistené skutkové okolnosti nenasvedčujú tomu, žeby v danom prípade došlo k prekážkam na strane zamestnávateľa. Na základe týchto úvah odvolací súd dospel k záveru, že žalovaný ako zamestnávateľ nedodrжал prekluzívnu lehotu ustanovenú v § 68 ods. 2 Zákonníka práce, keď nedoručil okamžité skončenie pracovného pomeru žalobcovi v dvojmesačnej lehote od získania vedomosti o podozrení zo závažného porušenia

pracovnej disciplíny, ktorú nadobudol najneskôr dňa 13. 9. 2012. Preto odvolací súd zmenil rozsudok tak, že rozhodol, že okamžité skončenie pracovného pomeru je neplatné.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), a to proti výrokom I., II., IV. a V. napadnutého rozsudku. Navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.1. Vo vzťahu k dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľ namietal, že odvolací súd na základe skutkových zistení, ktoré sa nejavia ako sporné, prijal chybnú, až arbitrárnu aplikáciu práva ústiacu do nesprávneho právneho posúdenia veci. Ako právne otázky, ktoré odvolací súd vyriešil nesprávne, dovolateľ uviedol (tu aj s číslovaním, ktoré dovolateľ jednotlivým otázkam pridelil):

1. Má dočasné prerušenie výkonu práce zamestnanca na základe rozhodnutia zamestnávateľa z dôvodu podozrenia zo závažného porušenia pracovnej disciplíny podľa ustanovenia §141a na následok začatie plynutia prekluzívnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce na podanie okamžitého skončenia pracovného pomeru?

2a. Aplikuje sa ustanovenie §141a ods. 1 Zákonníka práce automaticky na každé nepridelovanie, resp. prerušenie práce zo strany zamestnávateľa, ak dochádza súčasne k zisťovaniu okolností v súvislosti s podozrením na porušenie pracovnej disciplíny?

2b. Je vylúčené aplikovať ustanovenie § 142 ods. 3 Zákonníka práce na nepridelovanie, resp. prerušenie práce zo strany zamestnávateľa, ak dochádza súčasne k zisťovaniu okolností v súvislosti s podozrením na porušenie pracovnej disciplíny?

3. Považuje sa vedomosť vedúceho zamestnanca o porušení pracovnej disciplíny, ktorý voči zamestnancovi nie je v pozícii vedúceho zamestnanca v zmysle § 9 ods. 3 Zákonníka práce a nie je ani oprávnený konať voči nemu vo veci skončenia pracovného pomeru, za vedomosť zamestnávateľa o takomto porušení?

3.2. K otázke č. 1 dovolateľ ako spresnenie uviedol otázku, či sa za začiatok plynutia subjektívnej prekluzívnej dvojmesačnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce, t. j. za deň, kedy sa zamestnávateľ dozvedel o dôvode na okamžité skončenie, má považovať deň dočasného prerušenia výkonu práce zamestnanca podľa § 141a Zákonníka práce, alebo deň skončenia šetrenia podozrení zamestnávateľom so záverom o skutočnom zistení dôvodu na okamžité skončenie pracovného pomeru. Dovolateľ sa nestotožnil s právnym posúdením krajského súdu, podľa ktorého je deň dočasného prerušenia výkonu práce zamestnanca podľa § 141a ods. 1 Zákonníka práce automaticky ex lege rozhodujúcim dňom pre začatie plynutia dvojmesačnej subjektívnej prekluzívnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce, a to bez ďalšieho dokazovania skutkových okolností veci. Podľa dovolateľa v momente dočasného prerušenia výkonu práce môžu existovať určité indície smerujúce k záveru o závažnom porušení pracovnej disciplíny, avšak tie nie sú istotou v bežnom slova zmysle. Účelom dočasného prerušenia výkonu práce je umožniť zamestnávateľovi získať informácie pre správne rozhodnutie, ako postupovať voči zamestnancovi, pričom po zákonnú dobu najdlhšie jedného mesiaca môže chrániť svoj dôležitý záujem tým, že zamestnancovi neumožní výkon ďalšej práce. Začiatok plynutia subjektívnej prekluzívnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce je však nevyhnutné odvádzať od skutočného zistenia (dozvedenia sa) dôvodu okamžitého skončenia pracovného pomeru zamestnávateľom podľa ďalších skutkových zistení. V predmetnej právnej veci je takou rozhodnou právnou skutočnosťou

záverečná správa zo dňa 3. 10. 2012, a nie preventívne opatrenie – dočasné prerušenie výkonu práce zamestnanca, ktoré slúži na objektívne a riadne vyšetrovanie podozrenia. Dovolateľ odkázal aj na komentár k Zákonníku práce (Barancová, H. a kol. Zákonník práce. Komentár. 2. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2019, s. 702), podľa ktorého „až výsledok takéhoto šetrenia (napr. interného auditu) je relevantný pre začiatok plynutia subjektívnej prekluzívnej lehoty“.

3.3. K otázkam č. 2a a 2b dovolateľ konštatoval, že časť jeho argumentácie a dokazovania smerovala k preukázaniu, že dočasne prerušil výkon práce žalobcu pre iné prekážky v práci na strane zamestnávateľa podľa § 142 ods. 3 Zákonníka práce, a nie pre dôvodné podozrenie z porušenia pracovnej disciplíny podľa § 141a Zákonníka práce. Na tomto skutkovom závere dovolateľ trvá. Dokazovanie odvolacieho súdu sa v podstate zúžilo na posúdenie, o aký typ prekážky išlo. Dovolateľ sa nestotožnil s právnym posúdením, podľa ktorého zablokovanie prístupu žalobcovi do priestorov zamestnávateľa je prekážkou v práci podľa § 141a ods. 1 Zákonníka práce. Toto ustanovenie je dispozitívnou právnou normou umožňujúcou zamestnávateľovi postupovať v prípade, ak existuje prekážka v práci na strane zamestnanca, na rozdiel od kogentnej právnej normy § 142 ods. 3 Zákonníka práce, upravujúcej iné prekážky na strane zamestnávateľa. Podľa názoru dovolateľa nemôže odvolací súd na správne zistený skutkový stav aplikovať dispozitívnu právnou normu a tak dovolateľovi „nanútiť“ právny stav, ktorý mu zákonodarca výslovne umožňuje nevyužiť.

3.4. Napokon k otázke č. 3 dovolateľ nesúhlasil s právnym posúdením odvolacieho súdu, podľa ktorého je priamy nadriadený útvaru pre ochranu spoločnosti – generálny manažér pre ochranu – osobou, ktorej vedomosť je rozhodná pre začatia plynutia subjektívnej dvojmesačnej prekluzívnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce, keďže táto osoba nebola voči zamestnancovi v pozícii vedúceho zamestnanca v zmysle § 9 ods. 3 Zákonníka práce a nemala právomoc konať voči zamestnancovi vo veci skončenia pracovného pomeru. Dovolateľ zdôraznil, že táto osoba len začala vyšetrovanie, teda v skutočnosti takouto informáciou nedisponovala. Ak by táto osoba aj disponovala znalosťou o porušení pracovnej disciplíny, to neznamená, že túto znalosť je nutné pričítať zamestnávateľovi. Poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 22. 12. 1972, sp. zn. 5 Cz 97/72 (R 64/1973), v zmysle ktorého „organizácia zistí dôvod výpovede vtedy, keď tento dôvod zistí ktorýkoľvek jej pracovník, ktorý je pracovníkovi, ktorý pracovnú disciplínu porušil, služobne nadriadený a je teda oprávnený tomuto podriadenému pracovníkovi ukladať pracovné úlohy a dávať mu na tento účel záväzné pokyny“. Podľa dovolateľa až záverečná správa jeho samostatnej organizačnej zložky o výsledkoch interného šetrenia, doručená vedúcemu zamestnancovi podľa § 9 ods. 3 Zákonníka práce dňa 4. 10. 2012, vytvorila podklad, na základe ktorého sa vedúci zamestnanec žalobcu, ktorý disponoval kompetenciami riešiť personálne otázky žalobcu, mohol dozvedieť o dôvode na okamžité skončenie pracovného pomeru.

4. Žalobca v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalovaného uviedol, že považuje napadnutý rozsudok odvolacieho súdu za vecne správny a vychádzajúci zo správneho právneho posúdenia veci. K prerušeniu výkonu jeho práce žalobca uviedol, že zo strany dovolateľa mu nebol umožnený nástup do práce od 13. 9. 2012 až do okamžitého skončenia pracovného pomeru dňa 27. 11. 2012. Takzvané dočasné prerušenie výkonu práce trvalo viac ako dva mesiace, čo je v rozpore s právnou úpravou § 141a ods. 1 Zákonníka práce. Žalobca tiež poukázal na to, že žalovaný (dovolateľ) žiadnym spôsobom nepreukázal, že by po 13. 9. 2012 vykonával akékoľvek ďalšie úkony a šetrenia na zistenie závažného porušenia pracovnej disciplíny. Je nepochybné, že dovolateľ už

pred dňom 13. 9. 2012 disponoval dokumentáciou (dôkazmi - video záznamy zo dňa 20. 6. 2012) o údajnom porušení pracovnej disciplíny žalobcom a v zmysle toho aj dňa 13. 9. 2012 rozhodol o odňatí karty na vstup do areálu U. S. Steel. Napokon žalobca konštatoval, že už viackrát v predchádzajúcom priebehu konania podotkol, že jeho priamym nadriadeným, ktorý mu aj prideloval prácu, bol jeho majster Z. Y., ktorého aj priamo on - žalobca - upovedomil, že mu bola odňatá karta na vstup do areálu U. S. Steel, nakoľko mal hrubo porušiť pracovnú disciplínu. Žalobca preto nesúhlasil s názorom dovolateľa, že ohľadne nepridelovania mu práce išlo o prekážky podľa § 142 ods. 3 Zákonníka práce, naopak, zo strany dovolateľa išlo o obchádzanie zákona. Poukazujúc na uvedené skutočnosti žalobca navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalovaného zamietol ako nedôvodné a priznal mu náhradu trov právneho zastúpenia v dovolacom konaní.

5. Dovolateľ v písomnom vyjadrení v celom rozsahu zotrval na argumentácii prezentovanej v podanom dovolaní. Argumenty, ktoré uviedol žalobca, sa podľa dovolateľa netýkajú dovolateľom nastolených otázok, resp. týkajú sa otázok, ktoré sú skôr marginálne. Zdôraznil, že prostredníctvom samostatnej organizačnej zložky vykonal celkové vyšetrovanie sofistikovanej schémy vynášania materiálov z jeho priestorov zo strany zamestnancov, pričom ku každému jednotlivému prípadu (aj prípadu žalobcu) pristupoval s maximálnou mierou obozretnosti a zodpovednosti. Bolo nevyhnutné všetky získané dôkazy (napr. množstvo hodín videozáznamov) vyhodnotiť jednotlivo a taktiež v súvislostiach, aby nedošlo k odhaleniu uskutočňovania šetrení zo strany jednotlivých účastníkov zoskupenia. V momente odňatia prístupovej karty existovali iba určité indície smerujúce k záveru o porušení pracovnej disciplíny žalobcom, avšak tie nemožno zamieňať za zistenie (dozvedenie sa) nevyhnutné na začatie plynutia subjektívnej prekluzívnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce. Až záverečná správa samostatnej organizačnej zložky o výsledkoch interného šetrenia, doručená vedúcemu zamestnancovi podľa § 9 ods. 3 Zákonníka práce dňa 4. 10. 2012, vytvorila podklad, na základe ktorého sa vedúci zamestnanec žalobcu, ktorý disponoval kompetenciami riešiť personálne otázky žalobcu, mohol dozvedieť o dôvode na okamžité skončenie pracovného pomeru žalobcu.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je procesne prípustné, avšak vecne nedôvodné.

7. Otázku č. 1 a otázku č. 3 je potrebné posudzovať spoločne, keďže obidve sa týkajú začatia plynutia subjektívnej prekluzívnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce. Odvolací súd sa pomerne rozsiahlo zaoberal otázkou, či vedomosť útvaru pre ochranu spoločnosti ako organizačnej jednotky zamestnávateľa o závažnom porušení pracovnej disciplíny zamestnancom (resp. o podozrení z takéhoto porušenia) možno považovať za vedomosť zamestnávateľa („dozvedel sa“), ako ju predpokladá ustanovenie § 68 ods. 2 Zákonníka práce.

8. Je zrejmé, že útvár pre ochranu spoločnosti nebol nadriadeným žalobcu v tom zmysle, že by mohol ukladať žalobcovi pracovné úlohy. To však neznamená, že nemal kompetenciu riešiť (alebo minimálne prešetrovať) porušenie pracovnej disciplíny. V tomto prípade malo porušenie pracovnej disciplíny spočívať v neoprávnenom vstupe zamestnanca do areálu zamestnávateľa a vo vynášaní materiálu z objektov zamestnávateľa. Nešlo teda o také konanie, ktoré by mohol správne vyhodnotiť len nadriadený zamestnanca (napr. nesplnenie pracovnej úlohy, nedodržanie pracovných pokynov a pod.). Nebolo sporné, že prešetrovanie takýchto konaní zamestnancov zveril zamestnávateľ osobitnej organizačnej zložke – útvaru pre ochranu spoločnosti. Nie je pritom podstatné, či tento útvár hodnotil konanie zamestnanca aj z pohľadu, či ním došlo k porušeniu pracovnej disciplíny, teda či a ako toto konanie zamestnanca právne kvalifikoval. Podstatné je, že mal kompetenciu prešetrovať a riešiť (napr. formou zablokovania vstupnej karty, aj keď len ako dočasného opatrenia) také konania zamestnancov, ktoré mohli byť (aj keď neskôr, prípadne iným útvarom zamestnávateľa) považované za závažné porušenie pracovnej disciplíny.

9. Na základe uvedeného dovolací súd zhodne s odvolacím súdom dospel k záveru, že ak zamestnávateľ v rámci svojho pracovného poriadku a organizačného poriadku vytvoril organizačnú zložku, ktorej zveril právomoc prešetrovať porušenia pracovnej disciplíny a rozhodovať o určitých otázkach týkajúcich sa pracovného vzťahu (akou je aj zákaz vstupu zamestnanca do areálu zamestnávateľa), nemôže tvrdiť, pokiaľ táto organizačná zložka získala vedomosť o významných skutočnostiach ohľadom porušenia pracovnej disciplíny zamestnanca, že sám zamestnávateľ takúto vedomosť nezískal.

10. Uvedené právne posúdenie je plne v súlade s doterajšou judikatúrou. Pokiaľ dovolateľ odkázal na rozsudok Najvyššieho súdu ČSR, sp. zn. 5 Cz 97/72 (pravdepodobne mal na mysli rozsudok zo dňa 22. 12. 1972, sp. zn. 5 Cz 37/72, R 64/1973), je potrebné poukázať na to, že podstatou citovaného rozhodnutia bolo to, že nie je potrebné, aby sa o dôvode na skončenie pracovného pomeru dozvedel orgán, ktorý môže za zamestnávateľa vykonávať právne úkony, pre plynutie subjektívnej prekluzívnej lehoty postačuje, že sa o tomto dôvode dozvedel ktorýkoľvek nadriadený zamestnanec. V tomto rozsudku tiež Najvyšší súd ČSR konštatoval, že ak tento nadriadený zamestnanec sám nie je oprávnený porušenie pracovnej disciplíny postihnúť, oznámi to príslušnému zamestnancovi, ktorý takúto právomoc má. Predpokladá sa teda riadna spolupráca a komunikácia jednotlivých organizačných útvarov zamestnávateľa. Táto požiadavka riadnej internej komunikácie u zamestnávateľa je aplikovateľná aj na prejednávanú vec: Ak organizačná zložka, ktorá prešetruje porušenia pracovnej disciplíny, nemôže z porušenia pracovnej disciplíny vyvodzovať právne dôsledky (vrátane skončenia pracovného pomeru), je povinná bezodkladne upovedomiť o svojich zisteniach organizačnú zložku, ktorá takúto právomoc má. Zamestnancovi nemôže byť na ujmu skutočnosť, že tieto organizačné zložky medzi sebou dostatočne nekomunikujú.

11. Aj keď dovolateľ formuloval otázku č. 3 pomerne všeobecne, na základe toho, čo bolo uvedené vyššie, je možné na ňu odpovedať tak, že ak zamestnávateľ zveril svojej organizačnej zložke právomoc prešetrovať porušenia pracovnej disciplíny a rozhodovať o určitých otázkach týkajúcich sa pracovnoprávneho vzťahu (akou je aj zákaz vstupu zamestnanca do areálu zamestnávateľa), vedomosť tejto organizačnej zložky o závažnom porušení pracovnej disciplíny

zamestnancom je potrebné považovať za vedomosť zamestnávateľa, ktorá má za následok začatie plynutia subjektívnej prekluzívnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce. Právne posúdenie veci odvolacím súdom teda bolo správne, preto bolo dovolanie žalovaného vo vzťahu k otázke č. 3 nedôvodné.

12. Napokon otázka č. 1 smerovala k zadefinovaniu vzťahu dvoch pracovnoprávných inštitútov, a to okamžitého skončenia pracovného pomeru podľa § 68 Zákonníka práce a dočasného prerušenia výkonu práce podľa § 141a Zákonníka práce. Ide o odlišné právne inštitúty. Okamžité skončenie pracovného pomeru je jedným zo spôsobov skončenia pracovného pomeru a je upravené v druhej časti Zákonníka práce, kým dočasné prerušenie výkonu práce predstavuje jednu z prekážok v práci, upravených v piatej časti Zákonníka práce. Spája ich však (vo vzťahu k prejednávanej veci významný) prvok porušenia pracovnej disciplíny, ktoré musí mať v oboch prípadoch kvalifikovanú intenzitu závažného porušenia pracovnej disciplíny (§ 68 ods. 1 Zákonníka práce umožňuje okamžité skončenie pracovného pomeru aj v prípade, ak bol zamestnanec právoplatne odsúdený pre úmyselný trestný čin a § 141a Zákonníka práce umožňuje dohodnúť v kolektívnej zmluve možnosť dočasne prerušiť výkon práce zamestnanca aj pri menej závažnom porušení pracovnej disciplíny, v prejednávanej veci však nešlo o tieto prípady, ale išlo o závažné porušenie pracovnej disciplíny).

13. Práve vzhľadom k tomu, že zákonným predpokladom dočasného prerušenia výkonu práce podľa § 141a Zákonníka práce je dôvodné podozrenie zo závažného porušenia pracovnej disciplíny zamestnancom, odvolací súd sa (okrem iného) zaoberal aj dočasným prerušením výkonu práce, aj keď nejde o spor týkajúci sa priamo tohto prerušenia práce (napr. o nároky žalobcu podľa § 141a ods. 2 Zákonníka práce). Vychádzal pritom z už vyššie uvádzaného zistenia, že dôvodom zablokovania vstupnej karty žalobcu bolo prešetrovanie podozrenia z porušenia pracovnej disciplíny. Skutočnosť, že žalovaný dočasne prerušil žalobcovi výkon práce a zamedzil mu vstup do svojich priestorov (bez ohľadu na to, či to bolo v súlade s § 141a Zákonníka práce alebo nie) však predstavovala pre odvolací súd len jeden z dôkazov o tom, že už v čase zablokovania vstupnej karty (dňa 13. 9. 2012) mal žalovaný dostatočnú vedomosť o konaní žalobcu zo dňa 20. 6. 2012, ktoré sa následne stalo dôvodom pre okamžité skončenie pracovného pomeru, teda bolo kvalifikované ako závažné porušenie pracovnej disciplíny. Nie je podstatné, ako žalovaný konanie žalobcu kvalifikoval dňa 13. 9. 2012 (či ho už vtedy považoval za závažné porušenie pracovnej disciplíny); podstatná je vedomosť žalovaného o tomto konaní. Táto skutočnosť (vedomosť žalovaného o konaní žalobcu zo dňa 20. 6. 2012) vyplývala aj z ďalších skutkových zistení, vrátane tvrdení samotného žalovaného (najmä body 18 a 19 odôvodnenia napadnutého rozsudku). Ako už bolo uvedené vyššie, dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

14. Skutkový záver odvolacieho súdu, že najneskôr dňa 13. 9. 2012 nadobudol žalovaný (jeho útvar pre ochranu spoločnosti, čo však možno považovať za vedomosť žalovaného – k tomu viď vyššie) vedomosť o konaní žalobcu, ktorého sa mal dopustiť dňa 20. 6. 2012 a v dôsledku ktorého bol dôvodne podozrivý zo závažného porušenia pracovnej disciplíny, bol podľa dovolacieho súdu dostatočný pre právny záver, že najneskôr dňa 13. 9. 2012 začala plynúť dvojmesačná subjektívna prekluzívna lehota podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce. Inak by tomu bolo v prípade, ak by bolo

preukázané, že zamestnávateľ mal k určitému dátumu vedomosť len o takom konaní zamestnanca, ktoré nenapĺňalo znaky závažného porušenia pracovnej disciplíny, a až neskôr sa dozvedel ďalšie skutkové okolnosti, ktoré viedli k záveru, že išlo o závažné porušenie pracovnej disciplíny. V preskúmvanej veci však nič také zistené nebolo a odvolací súd dospel z vykonaného dokazovania k záveru, že už dňa 13.9.2012 bola vedomosť žalovaného dostatočná pre dôvodné podozrenie zo závažného porušenia pracovnej disciplíny. To, že žalovaný ďalej viedol interné vyšetrovanie (napr. aby zistil, ktorí ďalší zamestnanci a v akom rozsahu sa na vynášaní materiálu podieľali), nemalo vplyv na zistenie konania, ktorého sa mal dopustiť samotný žalobca.

15. Neobstojí argument žalovaného, že odovzdanie informácie o dôvodoch zablokovania vstupnej karty nadriadeným žalobcu mohlo viesť k prezradeniu vyšetrovania. Už samotné zablokovanie vstupnej karty žalobcu (a teda jeho nechodenie do práce) bolo aj pre prípadných ostatných zúčastnených signálom, že konanie žalobcu bolo odhalené (pričom ich mohol informovať aj samotný žalobca). Pre okamžité skončenie pracovného pomeru v lehote podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce postačoval opis konania samotného žalobcu (tak, ako bolo napokon opísané aj v okamžitom skončení z 27. 11. 2012), nebolo potrebné uvedenie žiadnych ďalších detailov (mien komplikov, podrobností o spôsobe ich konania a pod.).

16. Na otázku dovolateľa (otázka č. 1), či má dočasné prerušenie výkonu práce zamestnanca podľa § 141a Zákonníka práce za následok začatie plynutia subjektívnej prekluzívnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce, je možné vo všeobecnosti odpovedať, že tomu nemusí byť tak vždy a za každých okolností. Dočasné prerušenie výkonu práce zamestnanca predstavuje skutkovú okolnosť, ktorú súd musí v procese dokazovania vyhodnotiť samostatne a v súvislosti s inými dôkazmi (§ 191 ods. 1 CSP). Keďže predpokladom dočasného prerušenia výkonu práce zamestnanca je dôvodné podozrenie zo závažného porušenia pracovnej disciplíny, môže dočasné prerušenie výkonu práce zamestnanca predstavovať dôkaz o tom, že zamestnávateľ mal vedomosť o konaní zamestnanca, ktoré možno kvalifikovať ako závažné porušenie pracovnej disciplíny, a teda o dôvode na okamžité skončenie pracovného pomeru.

17. Ako však vyplýva z vyššie uvedeného, v okolnostiach prejednávanej veci bol právny záver odvolacieho súdu, že subjektívna prekluzívna lehota ustanovená v § 68 ods. 2 Zákonníka práce začala plynúť najneskôr v deň dočasného prerušenia výkonu práce žalobcu (keďže najneskôr v ten deň už mal žalovaný dostatočnú vedomosť o konaní žalobcu, ktorého sa mal dopustiť dňa 20. 6. 2012), vyvodený zo skutkových zistení, ktoré boli založené na viacerých dôkazoch. Odvolací súd nevychádzal z dočasného prerušenia výkonu práce žalobcu ako jedinej okolnosti, ktorá by mala za následok začatie plynutia subjektívnej prekluzívnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce, ako to uvádzal dovolateľ v otázke č. 1. V danom prípade nebol záver o začatí plynutia prekluzívnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce prijatý výlučne ako následok dočasného prerušenia výkonu práce žalobcu. Otázka č. 1 tak, ako ju formuloval dovolateľ, teda neodzrkadľuje podstatu právnej argumentácie odvolacieho súdu. Preto aj otázku č. 1 (aj keď sa k nej vo všeobecnosti vyjadril vyššie) považoval dovolací súd v okolnostiach prejednávanej veci za takú, od ktorej vyriešenia nezáviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, teda otázku hypotetickú, a preto neprípustnú.

18. Dovolateľ sa snažil spresniť otázku č. 1 (resp. položil podotázku) v tom zmysle, či sa za začiatok plynutia subjektívnej prekluzívnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce má považovať deň dočasného prerušenia výkonu práce zamestnanca podľa § 141a Zákonníka práce, alebo deň skončenia šetrenia podozrení zamestnávateľom so záverom o skutočnom zistení dôvodu na okamžité skončenie pracovného pomeru. Vo vzťahu k prvej časti tejto podotázky (t. j. ku dňu dočasného prerušenia výkonu práce zamestnanca) je potrebné uviesť, že ide len o inak formulovanú otázku č. 1 a je vhodné len zopakovať, že odvolací súd neurobil takú „skratku“, ako naznačoval dovolateľ v tejto otázke, teda neodvodil začiatok plynutia subjektívnej lehoty výlučne od dočasného prerušenia výkonu práce žalobcu, ale zisťoval deň, kedy sa zamestnávateľ dozvedel o dôvode na okamžité skončenie, aj prostredníctvom iných dôkazov.

19. Vo vzťahu k druhej časti tejto (pod)otázky, teda ku dňu skončenia vyšetrovania podozrení zamestnávateľom, je potrebné poukázať aj na ustanovenie § 68 ods. 2 druhá veta Zákonníka práce, ktoré odkazuje na § 63 ods. 4 a ods. 5. Ustanovenie § 63 ods. 4 ustanovuje osobitný čas začatia plynutia subjektívnej prekluzívnej lehoty, ak k porušeniu pracovnej disciplíny došlo v cudzine (čo nie je prípad prejednávanej veci) a podľa § 63 ods. 5 Zákonníka práce ak sa v priebehu lehoty dvoch mesiacov konanie zamestnanca, v ktorom možno vidieť porušenie pracovnej disciplíny, stane predmetom konania iného orgánu, možno dať výpoveď (prípadne okamžité skončenie pracovného pomeru) ešte do dvoch mesiacov odo dňa, keď sa zamestnávateľ dozvedel o výsledku tohto konania.

20. Je teda zrejmé, že zákonodarca počítal aj s možnosťou, že sa bude vykonávať osobitné preverovanie konania zamestnanca, ktoré by mohlo byť dôvodom skončenia pracovného pomeru. Zistenia „iného orgánu“ v takomto prípade umožňujú zamestnávateľovi, aby lepšie a nezávisle na svojich poznatkoch usúdil, či zamestnanec skutočne pracovné povinnosti porušil, aká bola forma jeho zavinenia a aký stupeň intenzity porušenie pracovných povinností dosiahlo; je preto odôvodnené, aby zamestnávateľ mohol po primeranú dobu počkať na výsledky činnosti týchto orgánov (porov. rozsudok najvyššieho súdu z 19. 6. 2024, sp. zn. 9CdoPr/1/2024, v ňom najmä bod 9 odôvodnenia).

21. Novú dvojmesačnú subjektívnu lehotu (odo dňa, keď sa zamestnávateľ dozvedel o výsledku takéhoto preverovania) však zákonodarca stanovil len pre prípad, že toto preverovanie (konanie) vedie „iný orgán“. Pod pojmom „iný orgán“ sa však má na mysli orgán činný v trestnom konaní (R 42/1993), prípadne aj iný verejnoprávny orgán (napr. okresný úrad v konaní o priestupkoch). Za takýto „iný orgán“ však nemožno považovať organizačnú zložku zamestnávateľa, a to ani keby išlo o takú jeho časť, ktorej úlohou podľa vnútorných organizačných predpisov zamestnávateľa je vykonávať prešetrovanie konaní zamestnancov, v ktorých možno vidieť porušenie povinností zamestnanca (porov. rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 24. 6. 1999, sp. zn. 21Cdo/819/1999, s ktorým sa Najvyšší súd Slovenskej republiky, konajúci v tejto veci, plne stotožňuje). Ak by zákonodarca chcel predĺžiť subjektívnu lehotu na podanie výpovede alebo okamžitého skončenia pracovného pomeru aj o čas, keď zamestnávateľ vykonáva interné prešetrovanie konania zamestnanca (prostredníctvom vlastného vnútorného útvaru), bol by to v ustanovení § 63 ods. 5, prípadne v iných ustanoveniach Zákonníka práce výslovne uviedol. Ak tak neurobil, nemožno pripustiť taký široký výklad ustanovenia § 63 ods. 5 Zákonníka práce

(navyše v neprospech zamestnanca), že by sa nová dvojmesačná subjektívna prekluzívna doba, počítaná odo dňa dozvedenia sa o výsledku preverovania konania zamestnanca, mala vzťahovať aj na interné preverovanie konania zamestnanca samotným zamestnávateľom, resp. jeho internými organizačnými útvarmi.

22. Pokiaľ dovolateľ argumentoval komentárom k Zákonníku práce (viď bod 3.2 tohto odôvodnenia), podľa ktorého „až výsledok takéhoto šetrenia (napr. interného auditu) je relevantný pre začiatok plynutia subjektívnej prekluzívnej lehoty“, je potrebné podotknúť, že dovolateľom citovanej časti bezprostredne predchádza slovné spojenie „Dalo by sa uvažovať o tom, že...“. Je teda zrejmé, že nejde o vyjadrenie jednoznačného názoru akademických autorít, ale skôr o teoretickú úvahu, či o pripustenie jednej z viacerých možností. Tu je vhodné dať do pozornosti aj rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo 14. 5. 2002 sp. zn. 21Cdo/1475/2001, s ktorým sa Najvyšší súd Slovenskej republiky stotožňuje, v zmysle ktorého už samotná jednomesačná (v podmienkach slovenského právneho poriadku dvojmesačná) lehota, počas ktorej musí byť okamžité skončenie pracovného pomeru zamestnancovi dané (a tiež doručené), slúži okrem iného aj na to, aby zamestnávateľ mohol vykonať potrebné prešetrovanie, či zamestnanec skutočne porušil pracovnú disciplínu a či išlo o porušenie pracovnej disciplíny závažným spôsobom.

23. Dovolací súd pripomína, že pre určenie začiatku plynutia subjektívnej lehoty uvedenej v § 68 ods. 2 Zákonníka práce nie je významné, kedy zamestnávateľ „zistil dôvod okamžitého skončenia pracovného pomeru“ (t. j. kedy právne kvalifikoval konanie zamestnanca ako dôvod na takéto skončenie, ako to bolo podľa Zákonníka práce účinného do 31. 12. 1988), ale kedy sa dozvedel o samotnom konaní zamestnanca, teda o rozhodujúcich skutkových okolnostiach. Nemusí pritom ísť o vedomosť na úrovni istoty (v bežnom slova zmysle), že zamestnanec porušil pracovnú disciplínu závažným spôsobom, postačuje vedomosť o podstatných skutkových okolnostiach. Začiatok plynutia subjektívnej lehoty nemôže byť závislý na tom, či a kedy si zamestnávateľ zabezpečí dostatok dôkazov, ktoré on sám považuje za potrebné na konštatovanie závažného porušenia pracovnej disciplíny (mutatis mutandis rozsudok najvyššieho súdu z 21. 8. 2008, sp. zn. 3Cdo/35/2008). Na to, aby začala plynúť subjektívna lehota na okamžité skončenie pracovného pomeru postačuje, aby zamestnávateľ získal vedomosť (dozvedel sa), že sa zamestnanec dopustil takého konania, ktoré môže zakladať dôvod na okamžité skončenie pracovného pomeru (porov. rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 19. 5. 2004, sp. zn. 21Cdo/41/2004).

24. Na podotázku dovolateľa, či za začiatok plynutia subjektívnej dvojmesačnej prekluzívnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce možno považovať deň skončenia šetrenia podozrení zamestnávateľom, preto dovolací súd (zhodne s odvolacím súdom) dáva odpoveď: nie. Aj v prípade, ak zamestnávateľ vykonáva vnútorné prešetrovanie konania zamestnanca prostredníctvom vlastného (interného) útvaru, rozhodujúci pre začatie plynutia subjektívnej lehoty podľa § 68 ods. 2 Zákonníka práce je deň, keď zamestnávateľ (vrátane tohto prešetrojúceho útvaru) získa také informácie o konaní zamestnanca, ktoré môžu viesť k záveru, že zamestnanec závažne porušil pracovnú disciplínu; to platí aj vtedy, ak prešetrovanie jeho konania interným útvarom zamestnávateľa ďalej pokračuje a aj vtedy, ak prešetrojúci interný útvar zamestnávateľa nemá kompetenciu sám vyvodiť z konania zamestnanca dôsledky v podobe (okamžitého) skončenia

pracovného pomeru. Vo vzťahu k tejto (pod)otázke teda dovolací súd považoval dovolanie žalovaného za prípustné, avšak nedôvodné.

60.**R O Z H O D N U T I E**

Ak dôjde k pracovnému úrazu zamestnanca pri očiste alebo prezliekaní, ktoré je odôvodnené povahou práce (musí byť splnená podmienka potrebnosti), a to aj mimo rámca pracovného času zamestnanca (na začiatku alebo na konci pracovnej zmeny), budú sa tieto úkony považovať za úkony v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh.

Ak dôjde k úrazu zamestnanca pri plnení pracovných úloh tak, že ho napadne iný zamestnanec alebo osoba, ktorá pracuje u zamestnávateľa, ide o pracovný úraz, pretože pri posudzovaní objektívnej zodpovednosti zamestnávateľa za pracovný úraz zamestnanca je rozhodujúce, že škoda vznikla pri plnení pracovných úloh, a nie to, kto je pôvodcom škody.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. februára 2025, sp. zn. 1CdoPr/12/2024)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Súd prvej inštancie zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal, aby súd určil, že úraz, ktorý utrpel dňa 23. februára 2016 v areáli pracoviska žalovaného je pracovný úraz, žalovanému a intervenientovi na strane žalovaného priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Vychádzal zo zistenia, že žalobca uzatvoril so žalovaným dňa 1. marca 2010 pracovnú zmluvu, na základe ktorej vykonával činnosť skladového zamestnanca. Miestom výkonu práce boli dohodnuté všetky strediská žalovaného nachádzajúce sa na území SR v obciach Lozorno, Bratislava, Trnava. Dňa 23. februára 2016 žalobca nastúpil do zamestnania. V čase o cca 17.45 hod. v šatniach žalovaného určených na prezlečenie zamestnancov do pracovných úborov došlo k fyzickému útoku na žalobcu zo strany iného zamestnanca. V dôsledku tohto útoku na žalobcu mu bolo spôsobené ťažké ublíženie na zdraví s dobou liečenia od 24. februára 2016 do 9. apríla 2016, teda v rozsahu 46 dní. Znalec z odboru zdravotníctvo a farmácia, odbor chirurgia T. Š. B. vypracoval lekársky posudok o bolestnom a o sťažení spoločenského uplatnenia zo dňa 2. júna 2016. Po právnej stránke vec posúdil podľa § 195 ods. 1, ods. 2, § 220 ods. 1, ods. 2 Zák. práce, podľa § 8 ods. 1 písm. a), ods. 4, ods. 5 písm. a), zák. č. 461/2003 Z. z. a dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná. Poukázal na to, že podľa výpovede žalobcu v trestnom konaní, v ktorom bol vypočutý ako svedok - poškodený, potom ako „prišiel k svojej skrinke, položil si tašku a k nemu pristúpil L. O. a päťou pravej ruky ho udrel do tváre“. Zhodne aj svedok G. U. v trestnom konaní uviedol, že keď žalobca prišiel do šatne, položil si tašku na lavičku a vtedy ho L. O. napadol, udrel ho päťou pravej ruky do tváre. Z týchto výpovedí dôvodil, že žalobca síce bol v šatni žalovaného, avšak iba prišiel do tohto priestoru. Nezačal sa ešte prezliekať. Úkony potrebné pred výkonom práce sú iste aj úkony spojené s prezlečením zamestnanca s kontrolou pracovných prostriedkov. Takúto činnosť však žalobca

ešte nevykonával, iba sa dostavil na pracovisko. Nevykonával teda úkon v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh. Z vykonaného dokazovania dospel k záveru, že nesporne v prípade žalobcu došlo u neho k úrazu, avšak v čase, keď zamestnanec neplnil pracovnú úlohu ani nevykonával činnosť, ktorá je v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh, a preto teda nejde o pracovný úraz. Je jednoznačne preukázané, že úraz a škodu žalobcovi spôsobil L. O. Žalobu bolo tak potrebné zamietnuť pre nesplnenie podmienok pre vznik zodpovednosti zamestnávateľa. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 CSP.

2. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že určil, že žalobca utrpel u žalovaného dňa 23. februára 2016 pracovný úraz, za ktorý zodpovedá žalovaný a žalobcovi priznal proti žalovanému a intervenientovi nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

3. Na základe dovolania žalovaného Najvyšší súd SR uznesením pod č. k. 1Cdo/203/2022 zo dňa 29. novembra 2023 rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Odvolací súd následne viazaný právnym názorom dovolacieho súdu v zmysle § 455 CSP opätovne preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v medziach uplatňovaných odvolacích dôvodov, pričom dospel k záveru, že odvolanie žalobcu je dôvodné.

5. Uviedol, že v predmetnej veci sa žalobca domáhal vydania rozsudku, ktorým by súd určil, že úraz, ktorý žalobca utrpel dňa 23. februára 2016 v areáli pracoviska žalovaného v 1. rade je pracovný úraz a za škodu ním vzniknutú zodpovedajú v plnom rozsahu žalovaní v 1. a 2. rade spoločne a nerozdielne. Žalobca zároveň žiadal žalovaných zaviazať spoločne a nerozdielne uhradiť trovy konania. Žalobca v žalobe uviedol, že uzatvoril so žalovaným v 1. rade dňa 1. marca 2010 pracovnú zmluvu na základe, ktorej u žalovaného v 1. rade vykonával činnosť skladového zamestnanca. Miestom výkonu práce boli dohodnuté všetky strediská žalovaného v 1. rade nachádzajúce sa na území SR v obci Lozorno, Bratislava, Trnava. Dňa 23. februára 2016 nastúpil žalobca ako zvyčajne do zamestnania. O cca 17.45 hod v šatniach určených žalovaným v 1. rade ako zamestnávateľom na prezlečenie zamestnancov do pracovných úborov došlo k fyzickému útoku na osobu žalobcu zo strany žalovaného v 2. rade. V dôsledku útoku žalovaného v 2. rade na žalobcu mu bolo spôsobené ťažké ublíženie na zdraví s dobou liečenia od 24. februára 2016 do 9. apríla 2016, teda v rozsahu 46 dní. Žalobca ďalej uviedol vo svojej žalobe, že ako zamestnanec žalovaného v 1. rade sa pripravoval na plnenie svojich pracovných úloh v priestoroch na to určených zamestnávateľom. V týchto priestoroch došlo nezávisle od vôle žalobcu krátkodobým náhlým a násilným pôsobením vonkajších vplyvov zo strany zamestnanca žalovaného v 1. rade, konkrétne žalovaného v 2. rade k ublíženiu na zdraví s dobou liečenia 46 dní. Žalobca doručil žalovanému v 1. rade oznámenie o dočasnej práceneschopnosti dňa 4. marca 2016, v ktorom bol ako dôvod dočasnej práceneschopnosti uvedený pracovný úraz. Na toto oznámenie žalovaný v 1. rade ako zamestnávateľ reagoval listom zo dňa 7. marca 2016, v ktorom nárok žalobcu z pracovného úrazu neuznal a teda žalovaný v 1. rade odmieta prijať zodpovednosť za úraz žalobcu. Žalovaný v 1. rade pri tom svoje tvrdenia zdôvodňoval tým, že úraz nebol spôsobený pri výkone pracovných činností, ďalej, že úraz nebol spôsobený v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh a tiež, že k úrazu došlo pred začiatkom pracovnej doby. Žalobca sa s takýmito argumentmi

žalovaného v 1. rade nestotožňuje. K pracovnému úrazu totiž došlo po nástupe žalobcu do práce. Po príchode na pracovisko sa v zmysle platného vnútorného poriadku žalovaného v 1. rade išiel prezliecť do šatní do pracovného oblečenia, ktoré sú určené na tento účel a kde bol bez slov a varovania napadnutý iným zamestnancom žalovaného v 1. rade. Žalobca činnosť, ktorú vykonával v čase, kedy mu bolo spôsobené ublíženie na zdraví považoval za činnosť, ktorá sa zaraďuje medzi činnosti vykonávané v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh zamestnanca, nakoľko zamestnanec pri výkone svojej činnosti túto plní v pracovnom odevu na to určenom. Žalobca sa nestotožňuje ani s tvrdením žalovaného v 1. rade, že šatne určené zamestnávateľom na prezliekanie sa pred a po skončení pracovnej zmeny nepovažujú za pracovisko zamestnávateľa a teda, že úraz, ktorý na takomto mieste vznikne pred samotným fyzickým vykonávaním pracovných úloh, nie je pracovným úrazom. Žalobca poukázal aj na súdnu prax vychádzajúcu zo skutkového stavu, ktorá dospela k záveru, že v prípade, ak je zamestnancovi určený vchod do areálu, končí cesta do zamestnania u tohto vchodu a to bez ohľadu na to, kde sa vyznačuje príchod. Ak nie je vchod do areálu takto určený, je pracoviskom budova, v ktorej má zamestnanec plniť svoje pracovné úlohy, prípadne je umiestnený zamestnávateľ, u ktorého je zamestnanec v pracovnom pomere. Žalobca sa pri tom ako zamestnanec v rámci interných pokynov a nariadení žalovaného v 1. rade pripravoval na výkon svojej pracovnej činnosti vo viaczmennej prevádzke žalovaného v 1. rade. Podľa jeho interných predpisov mal byť na výkon činnosti pripravený minimálne 10 minút pred faktickým vykonávaním svojej pracovnej činnosti a teda čas, ktorý zamestnanec strávi v šatni za účelom prípravy na výkon jeho náplne pracovnej činnosti je potrebné považovať za úkony súvisiace s pracovnou činnosťou, nakoľko pri týchto úkonoch sa riadia pokynmi zamestnávateľa. Žalobca ďalej uviedol, že si svoj nárok vyplývajúci z pracovného úrazu uplatnil u žalovaného v 1. rade a následne u Sociálnej poisťovne. Žalovaný v 1. rade ako zamestnávateľ ale odmietol uznať úraz ako pracovný a preto aj Sociálna poisťovňa odmieta poskytnúť plnenie z takejto udalosti. Preto bol zo strany Sociálnej poisťovne vyzvaný na podanie žaloby o určenie, či došlo k pracovnému úrazu alebo nie. Žalobca uviedol, že v dôsledku úrazu na pracovisku žalovaného v 1. rade došlo k poškodeniu jeho zdravia, ktoré si vyžiadalo dĺžku liečby 46 dní a tiež aj k vzniku škody, ktorá pozostáva z: 1. bolestného, 2. sťaženej spoločenskej uplatnenia, 3. straty zárobku počas práceneschopnosti, 4. náhrady straty (prípadnej) na zárobku po skončení práceneschopnosti.

6. Odvolací súd uviedol, že v preskúmvanej veci bolo zo skutkového hľadiska zistené, že žalobca uzatvoril so žalovaným dňa 1. marca 2010 pracovnú zmluvu, na základe ktorej vykonával činnosť skladového zamestnanca. Miestom výkonu práce boli dohodnuté všetky strediská žalovaného nachádzajúce sa na území SR v obciach Lozorno, Bratislava, Trnava. Dňa 23. februára 2016 žalobca nastúpil do zamestnania. V čase o cca 17.45 hod. v šatniach žalovaného určených na prezliečenie zamestnancov do pracovných úborov došlo k fyzickému útoku na žalobcu zo strany zamestnanca L. O. V dôsledku tohto útoku na žalobcu mu bolo spôsobené ťažké ublíženie na zdraví s dobou liečenia 46 dní. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania súd prvej inštancie skutkovo ustálil, že ako žalobca prišiel k svojej skrinke v šatni, položil si tašku na lavičku, pristúpil k nemu L. O. a päťou pravej ruky ho udrel do tváre. Dôvodil, že žalobca síce bol v šatni žalovaného, avšak iba prišiel do tohto priestoru, nezačal sa ešte prezliekať. Mal za to, že úkony potrebné pred výkonom práce sú iste aj úkony spojené s prezliečením zamestnanca, avšak v danom prípade dospel k záveru, že takúto činnosť žalobca ešte nevykonával, iba sa dostavil na pracovisko.

Nevykonával teda úkon v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh, a preto teda nejde o pracovný úraz. Mal jednoznačne preukázané, že úraz a škodu žalobcovi spôsobil L. O.

7. V zmysle § 220 ods. 2 Zákonníka práce považujú sa za úkony v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh aj úkony potrebné pred začiatkom práce a týmto úkonom sú nepochybne aj úkony spojené s prezlečením sa zamestnanca do pracovného odevu pred nástupom na pracovnú zmenu. Súd prvej inštancie vyložil uvedené ustanovenie príliš reštriktívne, keď považoval za úkon v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh len samotný akt prezliekania sa. Žalobca v podanom odvolaní dôvodne namieta, že takýto výklad je príliš striktný a formalistický. Žalobca vošiel do šatne určenej žalovaným ako zamestnávateľom na prezliekanie do pracovného odevu pred začiatkom pracovnej zmeny, zložil a odložil si tašku na lavičku a pristúpil k svojej skrinke. V momente, kedy bol napadnutý iným zamestnancom, plnil pokyny žalovaného ako svojho zamestnávateľa prezliecť sa pred nástupom na zmenu do pracovného odevu a tento jediný zámer sledoval, keď sa riadne dostavil do šatne, odložil si tašku a pristúpil ku svojej šatňovej skrinke. Prezlečenie do pracovného odevu bolo nevyhnutné z hľadiska povahy jeho pracovnej činnosti a vyžadované od neho žalovaným ako zamestnávateľom, úkony vykonával pred zmenou začínajúcou sa o 18.00 hod., ktorú mal v ten deň nariadenú. Žalobca tak dôvodne argumentuje v podanom odvolaní, že v momente útoku vykonával úkony súvisiace s prezliekaním, keď vošiel do šatne, zložil a odložil si tašku na lavičku a prišiel k svojej skrinke s úmyslom sa prezliecť. Vykonával úkony so zámerom prezlečenia sa a uposlúchnutia pokynu žalovaného byť pred nástupom na zmenu riadne prezlečený do pracovného odevu. Do šatne prišiel jedine za týmto účelom. V danom prípade nešlo o vzájomný konflikt či o bitku zamestnancov, ale o jednostranný útok, na ktorý žalobca nedal nijaký reálny objektívny podnet v priestoroch žalovaného. Intervenient v tejto súvislosti nedôvodne namieta, že žalobca dal podnet na takýto útok. Dostavenie sa do šatne so zámerom prezlečenia do pracovného odevu bola činnosť žalobcu nevyhnutne vyžadovaná povahou práce a pokynmi žalovaného ako zamestnávateľa, súvisela s prezliekaním sa do pracovného odevu, bola vykonávaná v priestoroch, kde sa už bol žalobca povinný riadiť pokynmi žalovaného a bola objektívne vykonávaná v prospech žalovaného ako zamestnávateľa. Žalobca sa v tomto smere svojím konaním nedopustil žiadneho excesu.

8. Žalovaný tvrdil, že fyzická potýčka/inzultácia žalobcu s iným spoluzamestnancom, ktorej následkom bol vznik poškodenia zdravia u žalobcu, je konaním, ktoré je jednoznačne porušením právnych predpisov na zaistenie BOZP, resp. prinajmenšom sa jedná o ľahkomyseľné konanie žalobcu, ktoré mu spôsobilo poškodenie zdravia. Pokiaľ žalovaný a intervenient namietali, že žalobca mal porušiť predpisy týkajúce sa BOZP, tieto skutočnosti v konaní nepreukázali a v tomto smere ich námietky zostali len v rovine ich tvrdení. Neuviedli, aký konkrétny predpis alebo pokyn mal byť žalobcom porušený, či bola zo strany žalovaného zabezpečená ich znalosť a vyžadované ich dodržiavanie a kontrola. Všeobecný odkaz na ich porušenie nepostačuje pre zbavenie sa zodpovednosti za škodu. Rovnako bolo povinnosťou žalovaného v konaní preukázať pre svoju čiastočnú liberáciu, že žalobca si počínal v rozpore s obvyklým spôsobom správania sa, konal ľahkomyseľne, že existuje príčinná súvislosť medzi konaním žalobcu a vznikom ujmy na zdraví, existuje zavinenie žalobcu.

9. Zákonník práce nedefinuje, aké konanie sa považuje za ľahkomyselné, možno však povedať, že ide o také konanie, ktoré nevyžaduje, aby zamestnanec porušil právne predpisy alebo ostatné predpisy, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, alebo osobitné predpisy, ale vymyká sa obvyklému spôsobu správania sa v danej situácii a je zapríčinené tým, že zamestnanec pri svojom konaní neprihliada na svoju kvalifikáciu a skúsenosti, z ktorej je možné objektívne očakávať, že zamestnanec vie, kedy si môže spôsobiť ujmu na zdraví, a že sa takému konaniu vyhne. Inými slovami, zamestnanec koná ľahkomyselne, keď s ohľadom na jeho vedomosti a skúsenosti neodôvodnene riskuje, že si svojím konaním zapríčiní ujmu na zdraví, pričom konanie zamestnanca samo osebe nemusí byť porušením predpisov a pokynov o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci. Pri posudzovaní ľahkomyselnosti konkrétneho konania sa berie ohľad na konkrétnu časovú a miestnu situáciu, pri ktorej zamestnanec vedome podstupuje riziko ohrozujúce jeho zdravie. Vzhľadom na tieto objektívne okolnosti sa potom určí, či konkrétne konanie zamestnanca bolo neobvyklé. V ľahkomyselnom konaní zamestnanca je viditeľná aj subjektívna stránka, t.j. zavinenie, ktoré musí dosahovať minimálne stupeň nedbanlivostného zavinenia, keď z odborných vedomostí a skúseností zamestnanec vie, alebo musí vedieť, že svojím konaním si môže privodiť ujmu na zdraví a bez primeraných dôvodov sa spolieha na to, že jeho konanie zostane bez následkov. Ľahkomyselné konanie sa považuje za druh kvalifikovanej nedbanlivosti bez ohľadu na to, či je vedomou, alebo nevedomou nedbanlivosťou. Zamestnávateľ je zaťažovaný dôkazným bremenom preukázať, že u postihnutého zamestnanca išlo o ľahkomyselné počínanie si, a teda že u neho bolo možné objektívne očakávať určité vedomosti a zručnosti s ohľadom na dosiahnutú kvalifikáciu a skúsenosti.

10. V danej veci bolo nesporné, že došlo k poškodeniu zdravia žalobcu úderom päst'ou do tváre iným zamestnancom. Ako bolo vyššie uvedené, v konaní bolo nepochybne ustálené, že išlo o jednostranné napadnutie, nezávislé od vôle žalobcu, a preto nebolo vôbec možné uvažovať o zavinenom podiele žalobcu na poškodení jeho zdravia, čo logicky vylučuje pričítanie mu zodpovednosti za ľahkomyselné konanie. Žalobca žiadnym svojím správaním nevyprovokoval útočníka k násilnému konaniu, nedal žiaden podnet k útoku. Napadnutý bol bez slova a predchádzajúceho upozornenia. V danom prípade nešlo o vzájomný konflikt, či bitku ako sa to snaží prezentovať žalovaný; zo strany žalobcu v tomto smere nedošlo k žiadnemu excesu, ktorý by mu bolo možné klásť za vinu.

11. Žalobca si pri tom, ako vykonával úkony súvisiace s prezliekaním, nepočínal spôsobom, pri ktorom by vedome podstupoval riziko hroziaceho poškodenia na zdraví a v rozpore s obvyklým spôsobom správania. Nešlo o hazardérstvo alebo nebezpečné riskovanie, ktoré je v rozpore s obvyklým spôsobom správania. Žalobca nijako riziku napadnutia nemohol predísť, nemohol ho nijako predvídať či zabrániť mu. Žalobca si nebol a nemohol byť nijako vedomý, že dostavením sa do šatne za účelom prezlečenia sa do pracovného odevu podstupuje riziko hroziaceho poškodenia na zdraví. Nebol a ani nemohol si byť vedomý, že v šatni v súvislosti s prezliekaním môže utrpieť úraz. Žalovaný neunesol dôkazné bremeno ohľadne tvrdenia, že prinajmenšom žalobcovi vznikla škoda preto, že si počínal v rozpore s obvyklým spôsobom správania sa tak, že konal ľahkomyselne a musel si pritom byť vzhľadom na svoju kvalifikáciu a skúsenosti vedomý, že si môže privodiť ujmu na zdraví.

12. S ohľadom na uvedené odvolací súd, na rozdiel od súdu prvej inštancie, dospel k záveru, že v danom prípade utrpel žalobca dňa 23. februára 2016 pracovný úraz, za ktorý v celom rozsahu zodpovedá žalovaný.

13. O nároku na náhradu trov (celého) konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 2 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a úspešnému žalobcovi priznal; so zreteľom na vyššie uvedené; náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania v celom rozsahu.

14. Proti predmetnému rozsudku podal žalovaný dovolanie a to z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku. V dovolaní poukázal na doterajší priebeh konania.

14.1. Podľa žalovaného ide o rozhodnutie, ktoré záviselo od posúdenia právnej otázky, resp. otázok, ktoré doteraz neboli v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešené. Kľúčovou otázkou, ktorej vyriešenie viedlo odvolací súd k vydaniu svojho rozhodnutia, bolo určenie, či úraz žalobcu na pracovisku žalovaného možno klasifikovať ako pracovný úraz a určenie rozsahu zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú úrazom.

14.2. Odvolací súd v danej veci za účelom odôvodnenia rozhodnutia prisvedčil argumentácii žalobcu, pričom okrem vlastných úvah si pomohol najmä aplikáciou ustanovení § 195 a § 220 ods. 2 Zákonníka práce s právnou úpravou pracovného úrazu a úkonov v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh. Uvedené ustanovenia Zákonníka práce však podľa žalovaného nemôžu byť aplikované na fyzickú potýčku/inzultáciu žalobcu s iným spoluzamestnancom, ktorej následkom bol vznik poškodenia zdravia u žalobcu. Podľa žalovaného dovolací súd doposiaľ nevyriešil otázku či fyzická potýčka/inzultácia zamestnancov na pracovisku súkromnoprávnej povahy, ktorej následkom je poškodenie zdravia jedného z nich, je pracovným úrazom alebo nie.

14.3. Ďalšou právnou otázkou, ktorá podľa žalovaného nebola doteraz v rozhodovacej praxi riešená, je otázka týkajúca sa určenia rozsahu zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú úrazom, ktorý vznikol u zamestnanca po fyzickej potýčke s iným zamestnancom. Žalovaný sa nestotožňuje s názorom odvolacieho súdu, v zmysle ktorého žalobca v momente, kedy bol napadnutý iným zamestnancom, plnil pokyny žalovaného ako svojho zamestnávateľa prezliecť sa pred nástupom na zmenu do pracovného odevu a tento jediný zámer sledoval, keď sa riadne dostavil do šatne, odložil si tašku a pristúpil ku svojej šatňovej skrinke a teda, že žalobca vykonával v momente útoku úkony súvisiace s plnením pracovných úloh, pričom tento hlavný argument odvolacieho súdu, na ktorom v podstate vystaval celé svoje rozhodnutie, vyplýva len z tvrdení žalobcu, ktorý toto žiadnym spôsobom nepreukázal. Podľa žalovaného rovnako neobstojí ani argument odvolacieho súdu, že konaním žalobcu nedošlo k excesu, ktorý by mu bolo možné klásť za vinu a teda, že žalobca nedal žiadny dôvod žalovanému na konanie, t.j. vzájomný konflikt. Uvedená skutočnosť, t. j. vzájomný konflikt vyplývajú aj z trestného konania, ktoré bolo vedené voči zamestnancovi žalovaného - útočníkovi (L. O.D.), kde bolo jasne interpretované, že žalobca mal mať pomer s partnerkou útočníka (zamestnanca žalovaného), čo bolo práve dôvodom na vznik daného konfliktu. S ohľadom na uvedené bol to teda práve žalobca, ktorý svojím konaním dal podnet na vznik celej situácie, kedy hrubo zasiahol do osobného vzťahu útočníka s jeho bývalou partnerkou. Práve táto skutočnosť vylučuje tvrdenie odvolacieho súdu, že žalobca nevyprovokoval útočníka na konflikt medzi nimi. Navyše žalovaný má za to, že odvolací súd uvedené tvrdenie žiadnym spôsobom nepreukázal, práve naopak žalovaný na uvedené tvrdenie o dôvodoch a

vzájomnom konflikte medzi žalobcom a útočníkom poukazoval vo svojich podaniach, pričom tieto neboli vyvrátené žalobcom.

14.4. Podľa ustálenej právnej praxe otázku priamej súvislosti utrpeného úrazu s plnením pracovných povinností je treba posudzovať z hľadiska miestneho, časového a vecného (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky 21Cdo/2507/2000). S ohľadom na uvedené rozhodnutie podľa žalovaného o pracovnom úraze a zodpovednosti zamestnávateľa je možné hovoriť vtedy, ak sú kumulatívne naplnené všetky 3 súvislosti vzniku pracovného úrazu a to miestna, časová a vecná. Pri posúdení či je daná vecná súvislosť, je potrebné skúmať vnútorný, účelový vzťah činnosti žalobcu, pri ktorom došlo k úrazu, k výkonu pracovnej povinnosti podľa pracovnej zmluvy.

14.5. K miestnemu hľadisku žalovaný uvádza, že k poškodeniu zdravia nedošlo na pracovisku žalovaného ako zamestnávateľa, na ktorom mal žalobca vykonávať pracovné činnosti podľa pracovnej zmluvy. Podľa pracovnej zmluvy mal žalobca vykonávať prácu v sklade v predmete činnosti skladové činnosti. Skladové činnosti sú vykonávané v skladových priestoroch žalovaného, takýmto skladovým priestorom celkom určite nie je šatňa v priestoroch žalovaného. Podľa názoru žalovaného k poškodeniu zdravia žalobcu došlo mimo pracoviska žalobcu určeného mu žalovaným v pracovnej zmluve ako miesto, kde má žalobca povinnosť vykonávať svoje pracovné činnosti.

14.6. V súvislosti s časovým hľadiskom žalovaný uvádza, že v daný deň, keď k poškodeniu zdravia došlo podľa dochádzkového systému žalovaného, nebol žalobca vôbec nahlásený ako prítomný na pracovisku. Tiež poukázal na to, že žalobcovi poškodenie zdravia nevzniklo pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním, o čom svedčí aj fakt, že žalobca sám vo svojom vyjadrení doručenom žalovanému túto skutočnosť potvrdil.

14.7. Za vecnú súvislosť sa považuje tá skutočnosť, že k poškodeniu zdravia žalobcu nedošlo v zmysle § 220 ani § 195 ods. 2 Zákonníka práce, t. j. poškodenie zdravia žalobcu nenastalo pri plnení pracovných úloh, ani v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh. Činnosť - fyzický konflikt/bitka so spolupracovníkom sa celkom zrejme nepovažujú ani za úkony počas práce bežné, ani potrebné pred začiatkom práce, ani potrebné po skončení práce a ani nie sú potrebné pre plnenie pracovných úloh. Podľa žalovaného, konkrétne fyzický konflikt/bitka žalobcu z dôvodu výhradne súkromných záležitostí so spoluzamestnancom vyvolaných zhodou okolností v priestoroch žalovaného, nie na pracovisku, tieto podmienky nespĺňa, nejedná sa o činnosti, ktoré by mal žalobca dané v popise pracovnej pozície v zmysle § 43 ods. 1 písm. a) Zákonníka práce a ani ktoré by žalobca vykonával na príkaz žalovaného. Žalovaný je toho názoru, že nie je preukázaná vecná súvislosť medzi poškodením zdravia žalobcu a plnením jeho pracovných úloh, resp. úkonov v súvislosti s ich plnením. Vzhľadom na absenciu miestnej, časovej a vecnej súvislosti s poškodením zdravia žalobcu podľa žalovaného sa nemôže jednáť o pracovný úraz žalobcu a zodpovednosť žalovaného za takýto úraz. Uvedené poškodenie zdravia žalobcu považuje žalovaný za iný úraz, ktorý žalobcovi vznikol.

14.8. K rozsahu zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú úrazom žalovaný uviedol, že v danom konkrétnom prípade, ak mal odvolací súd za to, že sa jedná o pracovný úraz, má s ohľadom na všetky okolnosti vzniku pracovného úrazu skúmať a posudzovať aj samotný rozsah zodpovednosti žalovaného za prípadný pracovný úraz, k čomu zo strany odvolacieho súdu nedošlo. Podľa žalovaného príčinou poškodenia zdravia žalobcu bolo jeho ľahkomyselné konanie a teda, že žalobcovi vznikla škoda preto, že si počínal v rozpore s obvyklým spôsobom správania sa tak, že je zrejmé, že hoci neporušil predpisy alebo ostatné predpisy alebo pokyny na zaistenie

bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci alebo osobitné predpisy, konal ľahkomyselne a musel si pritom byť vzhľadom na svoju kvalifikáciu a skúsenosti vedomý, že si môže privodiť ujmu na zdraví. V tejto súvislosti poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 21Cdo/71/2001. Ak súd tvrdí opak, mal by svoje rozhodnutie jasne a zrozumiteľne odôvodniť. Súd však namiesto toho v tomto prípade úplne nedôvodne a v rozpore s § 196 ods. 2 písm. c) Zákonníka práce nielenže dotvára, ale dokonca priamo mení právny poriadok, keďže v napadnutom rozhodnutí sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s rozsahom zodpovednosti žalovaného za úraz žalobcu, pričom v danom prípade išlo o jednoznačne ľahkomyselné konanie žalobcu.

14.9. Vzhľadom na uvedené žiadal dovolací súd, aby rozsudok Krajského súdu v Bratislave bol zrušený, prípadne, aby žaloba žalobcu bola zamietnutá. Súčasne žiadal aj náhradu trov dovolacieho konania.

15. K dovolaniu sa písomne vyjadril žalobca. Mal za to, že dovolanie je potrebné odmietnuť, prípadne ako nedôvodné zamietnuť. Zároveň si uplatnil aj náhradu trov dovolacieho konania.

16. K dovolaniu sa písomne vyjadril aj intervenient na strane žalovaného. Uviedol, že sa v plnom rozsahu stotožňuje s dovolacími dôvodmi uvedenými žalovaným a v plnom rozsahu sa k nim pripája.

17. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

17.1. Žalovaný (dovolateľ) vyvodzoval prípustnosť podaného dovolania z § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

17.2. Dovolateľ vymedzil 2 právne otázky, ktoré boli podľa neho riešené v konaní nesprávne.

17.3. Podľa žalobcu dovolací súd doposiaľ neriešil otázku či fyzická potýčka/inzultácia zamestnancov na pracovisku súkromnoprávnej povahy, ktorej následkom je poškodenie zdravia jedného z nich, je pracovným úrazom alebo nie. Z uvedeného sa dá dôvodiť, nakoľko z bodu 18. a 19. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva zistený skutkový stav veci (ktorým je dovolací súd v zmysle ust. § 442 CSP viazaný) tak, že nešlo o vzájomný konflikt či o bitku dvoch zamestnancov, ale o jednostranný útok, na ktorý žalobca nedal nijaký reálny objektívny podnet v priestoroch žalovaného. Takto položenú právnu otázku nie je možné riešiť, nakoľko nevyplýva zo zisteného skutkového stavu veci. Odvolací súd právne posudzoval skutkový stav zachytený v bodoch 18. a 19. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu: „Žalobca vošiel do šatne určenej žalovaným ako zamestnávateľom na prezliekanie do pracovného odevu pred začiatkom pracovnej zmeny, zložil a odložil si tašku na lavičku a pristúpil k svojej skrinke. V momente, kedy bol napadnutý iným zamestnancom, plnil pokyny žalovaného ako svojho zamestnávateľa prezliecť sa pred nástupom na zmenu do pracovného odevu a tento jediný zámer sledoval, keď sa riadne dostavil do šatne, odložil si tašku a pristúpil ku svojej šatňovej skrinke. Prezliečenie do pracovného odevu bolo nevyhnutné z hľadiska povahy jeho pracovnej činnosti a vyžadované od neho žalovaným ako zamestnávateľom, úkony vykonával pred zmenou začínajúcou sa o 18.00 hod.,

ktorú mal v ten deň nariadenú. Žalobca tak dôvodne argumentuje v podanom odvolaní, že v momente útoku vykonával úkony súvisiace s prezliekaním, keď vošiel do šatne, zložil a odložil si tašku na lavičku a prišiel k svojej skrinke s úmyslom sa prezliecť. Vykonával úkony so zámerom prezlečenia sa a uposlúchnutia pokynu žalovaného byť pred nástupom na zmenu riadne prezlečený do pracovného odevu. Do šatne prišiel jedine za týmto účelom. V danom prípade nešlo o vzájomný konflikt či o bitku zamestnancov, ale o jednostranný útok, na ktorý žalobca nedal nijaký reálny objektívny podnet v priestoroch žalovaného. Intervenient v tejto súvislosti nedôvodne namieťa, že žalobca dal podnet na takýto útok. Dostavenie sa do šatne so zámerom prezlečenia do pracovného odevu bola činnosť žalobcu nevyhnutne vyžadovaná povahou práce a pokynmi žalovaného ako zamestnávateľa, súvisela s prezliekaním sa do pracovného odevu, bola vykonávaná v priestoroch, kde sa už bol žalobca povinný riadiť pokynmi žalovaného a bola objektívne vykonávaná v prospech žalovaného ako zamestnávateľa. Žalobca sa v tomto smere svojim konaním nedopustil žiadneho excesu.“

17.4. V predmetnej veci sa žalobca domáhal vydania rozsudku, ktorým by súd určil, že úraz, ktorý žalobca utrpel v šatni žalovaného, je pracovný úraz a za škodu ním vzniknutú zodpovedá žalovaný. V šatniach určených zamestnávateľom na prezlečenie zamestnancov do pracovných odevov došlo k jednostrannému fyzickému útoku na osobu žalobcu zo strany iného zamestnanca. Prezlečenie do pracovného odevu bolo nevyhnutné z hľadiska povahy jeho pracovnej činnosti a vyžadované od neho žalovaným ako zamestnávateľom, žalobca úkony vykonával pred smenou, ktorú mal v ten deň nariadenú. Za zásadnú možno označiť aplikáciu § 195 ods. 1 a 2 a § 220 ods. 2 Zákonníka práce na predmetný spor, a teda za vyčnievajúce právne otázky z obsahu dovolania, ktoré súdy riešili v predmetnej veci je možné vzhliadnuť nasledovné: 1. Je možné považovať úkony zamestnanca pred nástupom na pracovnú zmenu, vykonávané v šatni zamestnávateľa s úmyslom prezliecť sa do pracovného odevu, za úkony v súvislosti s plnením pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním podľa § 195 ods. 1 Zákonníka práce?

2. Je možné považovať jednostranný fyzický útok zamestnanca na iného zamestnanca, ktorý v momente útoku vykonával úkony v súvislosti s prezliekaním, resp. úkony s úmyslom sa prezliecť do pracovného odevu pred nástupom na pracovnú zmenu, za pracovný úraz v zmysle § 195 ods. 2 Zákonníka práce?

18. Podľa § 195 ods. 1, 2 Zákonníka práce (1) Ak u zamestnanca došlo pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním k poškodeniu zdravia alebo k jeho smrti úrazom (pracovný úraz), zodpovedá za škodu tým vzniknutú zamestnávateľ, u ktorého bol zamestnanec v čase pracovného úrazu v pracovnom pomere.

(2) Pracovný úraz je poškodenie zdravia, ktoré bolo zamestnancovi spôsobené pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním nezávisle od jeho vôle krátkodobým, náhlým a násilným pôsobením vonkajších vplyvov.

18.1. Podľa § 220 ods. 1 až 3 Zákonníka práce (1) Plnenie pracovných úloh je výkon pracovných povinností vyplývajúcich z pracovnoprávneho vzťahu, iná činnosť vykonávaná na príkaz zamestnávateľa a činnosť, ktorá je predmetom pracovnej cesty.

(2) V priamej súvislosti s plnením pracovných úloh sú úkony potrebné na výkon práce a úkony počas práce zvyčajné alebo potrebné pred začiatkom práce alebo po jej skončení. Takými úkonmi nie je cesta do zamestnania a späť, stravovanie, ošetrovanie alebo vyšetrenie v zdravotníckom zariadení, ani cesta na ne a späť. Vyšetrenie v zdravotníckom zariadení vykonávané na príkaz

zamestnávateľa alebo ošetrovanie pri prvej pomoci a cesta na ne a späť sú úkony v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh.

(3) Ako pracovný úraz sa posudzuje aj úraz, ktorý zamestnanec utrpel pre plnenie pracovných úloh.

19. Zákonník práce za pracovný úraz výslovne považuje poškodenie zdravia zamestnanca spôsobené pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním nezávisle od jeho vôle, náhlym, násilným a krátkodobým pôsobením vonkajších vplyvov. Môže ísť o vplyvy mechanické, ale aj chemické a duševné. Za pracovný úraz možno považovať aj úraz, ktorý sa stal pri výkone práce alebo v priamej súvislosti s týmto výkonom následkom prírodných udalostí. Za pracovný úraz treba považovať aj úraz, ku ktorému došlo pre plnenie pracovných povinností zamestnanca.

19.1. O pracovný úraz nejde, ak došlo k poškodeniu zdravia zamestnanca v čase, keď prekročil, resp. vybočil z plnenia pracovných úloh alebo činnosti, ktorá je v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh. Zamestnávateľ sa nemôže zbaviť zodpovednosti len tým, že zamestnanec porušil bezpečnostný predpis. Musí ísť o zavinené porušenie predpisov o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.

19.2. Ide o objektívnu zodpovednosť zamestnávateľa. Jej predpokladom nie je zavinenie, v niektorých prípadoch ani protiprávnosť. Na vznik zodpovednosti sa však vyžaduje vznik ujmy, škodná udalosť a príčinná súvislosť medzi škodnou udalosťou a škodou. K pracovnému úrazu nemusí dôjsť z jedinej príčiny, ale aj z viacerých príčin. Ďalším predpokladom tejto zodpovednosti je, že musí ísť o zamestnanca v pracovnom pomere alebo inom právnom vzťahu podľa ust. § 215 ZP a k pracovnému úrazu alebo chorobe z povolania došlo pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s týmto plnením. Zodpovednosť za pracovné úrazy a choroby z povolania môže vzniknúť aj v pracovnom pomere na čiastočný pracovný úväzok. Tieto predpoklady preukazuje poškodený. Dodržanie všetkých povinností vyplývajúcich z bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci samo osebe ešte nie je dôvodom na obmedzenie alebo zbavenie sa zodpovednosti.

19.3. Vo vzťahu k prvej položenej právnej otázke, je potrebné poukázať na to, že je nutné sa zaoberať výkladom ustanovení §§ 195 a 220 Zákonníka práce, tak ako k tomu pristúpil aj odvolací súd. V prejednávanej veci, teda či zistený skutkový stav (pozri bod. 18. a 19. rozsudku odvolacieho súdu) je možné podradiť pod charakteristiku ust. § 195 ods. 1, 2 Zákonníka práce, teda zodpovednosť zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze, ako to napokon vyhodnotil odvolací súd.

19.4. Otázku charakteru prezliekania sa zamestnanca a súvislosťou tejto činnosti s plnením pracovných úloh je možné zhrnúť tak, že literatúra uvedená nižšie nakoniec konštatuje, že „Typickými úkonmi potrebnými na výkon práce a úkonmi, ktoré sú počas práce zvyčajné alebo potrebné pred začiatkom práce alebo po jej skončení, hoci ich zákon výslovne neuvádza, sú napríklad prezliekanie zamestnanca pred a po skončení pracovnej zmeny.“

19.5. Dovolací súd k prvej nastolenej právnej otázke uvádza nasl. teoretické východiská: „Právny úprava plnení pracovných úloh a príme súvislosti s ním je do značnej miery kazuistická a pôsobí roztržitým dojmom. Preto však lze dospieť k určitým jednotlívým prvkům, které umožňují vnímat tuto problematiku více systematicky. Obecným kritériem pro řešení otázky, zda k určité skutečnosti, jednání, události došlo při plnění pracovných úloh nebo v příme súvislosti s ním, je posouzení, v jaké súvislosti z hlediska místního, časového a věcného ke zkoumanému jevu došlo. Protože různorodost práce vylučuje možnost vyjmenovat všechny úkony, ke kterým v průběhu

pracovního dne dochází, je třeba jednak s přihlédnutím k uvedeným obecným hlediskům, jednak k charakteru posuzované pracovní činnosti, v každém jednotlivém případě konkrétně posoudit, zda ke škodě došlo v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů. Úkonem nutným před počátkem práce může být v případě některých profesí převlečení do pracovního oděvu, kontrola stroje, na kterém bude zaměstnanec pracovat, úkonem potřebným k výkonu práce může být obstarání náradí či seřízení stroje, za úkon během práce obvyklý lze považovat potřebu zajít na sociální zařízení včetně cesty tam i zpět, úkonem nutným po skončení práce bude opět u některých profesí převlečení z pracovního oděvu včetně nezbytné očisty, avšak nikoli kupříkladu situace, jestliže zaměstnanec, který vzhledem k charakteru své práce nepoužívá pracovní oděv, se po skončení pracovní doby převléká do večerního oděvu, protože jde do divadla. (NOVOTNÝ, Zdeněk. § 274 [Úkony potřebné k výkonu práce]. In: BĚLINA, Miroslav, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Zákoník práce*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1224-1225, marg. č. 1.)“.

19.6. „Z hlediska odpovědnosti zaměstnance nebo zaměstnavatele za škodu má přímá souvislost s plněním pracovních úkolů stejné právní důsledky jako její plnění.

V přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů jsou především úkony potřebné k výkonu práce. O takové úkony může jít například, když zaměstnanec pracuje v horkém provozu a zaměstnavatel mu poskytuje ochranné nápoje sloužící k doplňování úbytků na tekutinách a jiných potřebných látkách ztraceným nadměrným pocením, nezbytným pro život a zdraví a pro předcházení nepřiměřeným reakcím na tepelné zatížení. Škoda vzniklá při této činnosti je tedy v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů. Stejně je tomu u úkonů během práce obvyklých v době přestávky na jídlo a oddech konané v objektu zaměstnavatele. Takovými úkony jsou například úkony zaměstnance v spojení s mytím nebo převlékáním do pracovního oděvu. Mezi ně lze zařadit i úkony řidiče z povolání, které provádí kontrolu stavu motorového vozidla před jeho vyjetím. (HOCHMAN, Josef. § 274. In: HOCHMAN, Josef, KOTTNAUER, Antonín, ÚLEHLOVÁ, Helena. *Nový Zákoník práce s komentářem, použitelnou judikaturou a předpisy souvisejícími*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: LINDE PRAHA, a. s., 2008, 927 s., ISBN 978-80-7201-724-9, s. 687-688.“

19.7. „Za úkony v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh sa považujú úkony potrebné na výkon práce a úkony počas práce zvyčajne alebo potrebné pred začiatkom práce, alebo po jej skončení.

Typickými úkonmi potrebnými na výkon práce a úkonmi, ktoré sú počas práce zvyčajne alebo potrebné pred začiatkom práce alebo po jej skončení, hoci ich zákon výslovne neuvádza, sú napríklad prezliekanie zamestnanca pred a po skončení pracovnej zmeny, vykonanie osobnej hygieny, účasť na školení organizovanom zamestnávateľom a podobne. (KRAJČO, Jaroslav. § 195. In: KRAJČO, Jaroslav, PREISINGER, Marian, SUČANSKÁ, Daniela. *Zákoník práce. Komentár IURA EDITION, 2002, 798s., ISBN 80-89047-27-0, s. 628-638.*)“.

20. Pokiaľ ide o náhradu škody z titulu vzniku pracovného úrazu, za ktorý zodpovedá zamestnávateľ, v danom prípade je potrebné vychádzať z ustanovenia § 220 ods. 2 Zákoníka práce, podľa ktorého úkony potrebné na výkon práce a úkony počas práce zvyčajne alebo potrebné pred začiatkom práce alebo po jej skončení sa považujú za úkony v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh (vymedzenie tohto pojmu je viazané k pracovnoprávnej zodpovednosti za pracovný úraz). K takýmto úkonom sa radí aj prezliekanie, osobná očista, príprava pracovných pomôcok a pod. Ak dôjde k pracovnému úrazu zamestnanca napr. pri očistení alebo prezliekaní,

ktoré je odôvodnené povahou práce (musí byť splnená podmienka potrebnosti), a to aj mimo rámca pracovného času zamestnanca (na začiatku alebo na konci pracovnej zmeny), budú sa tieto úkony považovať za úkony v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh.

21. Povinnosť prezliekania sa do pracovného odevu, resp. prezliekania sa do civilného oblečenia je úkonom, ktorý je potrebné uskutočniť pred výkonom práce a po jeho skončení. Zákonník práce ho pomenúva podľa § 220 ods. 2 ako úkon v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh. Zákonodarcu zaradil ustanovenie o plnení pracovných úloh a priamej súvislosti s ním do ôsmej časti Zákonníka práce s názvom Náhrada škody a nie do časti Pracovný čas a doba odpočinku, kde je komplexne upravený pracovný čas, z čoho jednoznačne je potrebné odvodiť, že úkony, ktoré vznikajú pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh, majú význam v súvislosti s náhradou škody v zodpovednostných vzťahoch.

22. Dovolací súd uvádza, že odvolací súd túto prvú položenú otázku v kontexte nastoleného skutkového stavu (pozri bod 18.7. tohto rozhodnutia) vyriešil správne, keď vychádzal z ust. § 220 ods. 2 Zákonníka práce a zo zisteného skutkového stavu (ktorým je dovolací súd viazaný v zmysle § 442 CSP), keď bolo nepochybné, že z hľadiska výkonu pracovnej činnosti žalobcu bolo vyžadované so strany žalovaného ako zamestnávateľa prezliečenie sa do pracovného odevu, žalobca pred pracovnou smenou vykonával úkony súvisiace s prezliekaním v šatni žalovaného, keď vošiel do šatne, odložil si tašku na lavičku, prišiel ku svojej skrinke s úmyslom prezliecť sa, pričom došlo zo strany L. O. k jednostrannému fyzickému útoku na ktorý v priestoroch žalovaného žalobca nedal nijaký reálny objektívny podnet. Správne vyhodnotil, že dostavenie sa žalobcu do šatne žalovaného so zámerom prezliečenia sa do pracovného odevu, bola činnosť žalobcu nevyhnutne vyžadovaná povahou práce a pokynmi žalovaného ako zamestnávateľa, súvisela s prezliekaním sa do pracovného odevu, bola vykonávaná v priestoroch, kde sa už bol žalobca povinný riadiť pokynmi žalovaného a bola objektívne vykonávaná v prospech žalovaného ako zamestnávateľa. Zároveň vyhodnotil, že žalobca sa v tomto smere svojím konaním nedopustil žiadneho excesu.

23. Vo vzťahu k druhej právnej otázke, či je možné považovať jednostranný fyzický útok zamestnanca na iného zamestnanca, ktorý v momente útoku vykonával úkony v súvislosti s prezliekaním, resp. úkony s úmyslom sa prezliecť do pracovného odevu pred nástupom na pracovnú zmenu, za pracovný úraz v zmysle § 195 ods. 2 Zákonníka práce?

23.1. Dovolací súd k uvedenej právnej otázke identifikoval a podporne poukazuje na tzv. zhodnotenie rozhodovania súdov ČSR o odškodňovaní pracovných úrazov a chorôb z povolania, prejednané a schválené občianskoprávnym kolégiom NS ČSR, z 27. januára 1975 pod Cpj 37/74, publikované pod R 11/1976 v čísle vydania (zväzku) 2-3 ročník 1976 na strane 93, ktoré sa venovalo výkladu pojmu plnenie pracovných úloh alebo priama súvislosť s ním práve v súvislosti s fyzickým napadnutím zamestnanca a posudzovaním pracovného úrazu. Z uvedeného vyplynulo: „Ak dôjde k úrazu zamestnanca pri plnení pracovných úloh napríklad tým spôsobom, že ho napadne iný zamestnanec alebo osoba, ktorá pracuje u zamestnávateľa, ide o pracovný úraz, pretože pri posudzovaní objektívnej zodpovednosti zamestnávateľa za pracovný úraz zamestnanca je rozhodujúce, že mu škoda vznikla pri plnení pracovných úloh, a nie to, kto je pôvodcom škody. V týchto prípadoch môže mať význam aj okolnosť, či poškodený dal podnet k napadnutiu iným

zamestnancom. Ak dôjde k úrazu v čase, keď zamestnanec neplní pracovnú úlohu, ani nevykonáva činnosť, ktorá je v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh, potom nemôže ísť o pracovný úraz. K takýmto situáciám môže dôjsť vtedy, keď zamestnanec dokončí dlho pred skončením zmeny pracovnú úlohu, ktorej vykonaním bol poverený, a o ďalšiu prácu sa u svojho nadriadeného zamestnanca zámerne nehlásil. Nemožno sem teda zahŕňať prípady, keď zamestnanec nepracuje preto, že vyčkáva na pridelenie ďalšej práce od svojho nadriadeného. Tým však nie je vylúčená zodpovednosť zamestnávateľa za úraz podľa § 192 ZP.“

23.2. Vo vzťahu k zistenej skutkovej situácii pred súdmi oboch stupňov dovolací súd poukazuje na správne právne posúdenie veci odvolacím súdom aj tejto druhej otázky, že v danom prípade išlo o pracovný úraz žalobcu, tak ako to konštatoval odvolací súd s poukazom na ust. § 195 ods. 1 a 2 Zákonníka práce so zohľadnením aj otázky priamej súvislosti utrpeného úrazu s plnením pracovných povinností (resp. úloh v zmysle § 220 ods. 2 Zákonníka práce) z hľadiska miestneho, časového a vecného, čo nepochybne vyplynulo z bodov 17. až 19. napadnutého rozsudku. Odvolací súd aj konštatoval, že žalobca sa v tomto smere nedopustil ani žiadneho excesu. V tomto smere dovolací súd ani nevidí rozpornosť s rozhodnutím Najvyššieho súdu ČR sp.zn. 21Cdo/2507/2000, na ktoré dovolateľ podporne poukazuje, práve preto, že zo strany súdu bola zistená miestna, vecná a časová súvislosť k vzťahu činnosti, pri ktorej došlo k úrazu.

61.**ROZHODNUTIE**

O prípustnosti prevzatia umiestneného do zdravotníckeho zariadenia je súd povinný rozhodnúť aj po jeho prepustení.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. júna 2025, sp. zn. 8CdoR/8/2025)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Martin (ďalej len „súd prvej inštancie“) uznesením č. k. 17Pu/21/2024-13 z 18. novembra 2024 rozhodol o prípustnosti prevzatia umiestneného E. K., narodeného X. E. XXXX do Psychiatrickej liečebne Sučany dňa 14. novembra 2024.

1.1. Po právnom posúdení v súlade s ustanoveniami § 257 ods. 1, § 260 ods. 1 až 3, § 261, § 262 ods. 1 a 2, § 264 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“) v spojení s ustanoveniami § 4 ods. 4, § 6 ods. 9 písm. d) zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zdravotnej starostlivosti“), konštatoval prípustnosť prevzatia umiestneného do Psychiatrickej liečebne Sučany (ďalej len „zdravotnícke zariadenie“) dňa 14. novembra 2024.

1.2. Vykonaným dokazovaním nevyhnutným na rozhodnutie o prípustnosti prevzatia umiestneného v zdravotníckom zariadení súd prvej inštancie zistil, že E. K. bol prijatý do zdravotníckeho zariadenia dňa 13. novembra 2024 na odporúčanie ambulantnej psychiatričky H. U. O. Informovaný súhlas pri prijíme podpísal, ktorý následne odvolal dňa 14. novembra 2024. Súd prvej inštancie vypočul dňa 18. novembra 2024 ošetrojúceho lekára, ktorý uviedol, že u pacienta v klinickom obraze dominuje nekritickosť k svojmu správaniu, konaniu a ochoreniu, nepostihuje realitu v plnom rozsahu vzhľadom na poruchu myslenia, v myslení dominujú hypochondrické obsahy dosahujúce hĺbku bludu s dopadom na správanie a konanie pacienta. V domácom prostredí pretrváva výrazný deficit sebaopatery, hygieny a stravovania, anamnesticky neužíval terapiu, epizodicky užil väčšie množstvo liekov. Vzhľadom na odporúčanie ambulantného psychiatra, ako aj na heteroanamnézu od brata a aktuálny zdravotný stav hrozí vysoké riziko ohrozenia zdravia, života a zhoršenie zdravotného stavu pacienta. Je nebezpečný aj pre svoje okolie. Bola potrebná jeho ďalšia ústavná liečba, nakoľko pretrvávali psychotické príznaky, pričom dĺžka ústavnej liečby závisela od psychického stavu umiestneného. Oboznámením sa s obsahom zdravotnej dokumentácie umiestneného súd prvej inštancie nezistil žiadne iné dôležité skutočnosti vo veci. Umiestneného súd prvej inštancie vypočul dňa 18. novembra 2024, ktorého zároveň poučil o jeho procesných právach a povinnostiach a o možnosti zvoliť si zástupcu. Umiestnený uviedol, že „najprv s prijatím do nemocnice súhlasil. Vedel, že je v liečebni v Sučanoch. Súhlas odvolal, lebo mal také skostnatelé nohy, ale už mu to povolilo, myslel si, že liečba zabrala, už necítil tú skostnatelosť. Bolí ho pečeň aj žlčník, pokazil si to od

liekov, berie až 13 druhov liekov. Duševné problémy nemá žiadne ani nevedel, čo je to schizofrénia. Je ženatý. Žiadny duševný problém necítil, mal len tuhnutie hlavy od krčnej chrbtice. Keby šiel domov, tak sa o neho postará manželka aj brat, ale zvládol by to sám. Prehlásil, že to musí nejako vydržať. Strašne mu pomáha čokoláda a horčik na to trpnutie nôh. Chcel by ísť domov, jasné, že by veľmi chcel ísť domov. Myslel, že mu tá liečba pomáha“.

1.3. Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie dospel k záveru, že prevzatie umiestneného do zdravotníckeho zariadenia bolo prípustné. Pri posudzovaní naplnenia zákonných podmienok prípustnosti umiestnenia do zdravotníckeho zariadenia, vychádzal najmä z výsluchu lekára, ktorý uviedol, že u umiestneného hrozí vysoké riziko ohrozenia zdravia, života a zhoršenie jeho zdravotného stavu. Je nebezpečný aj pre svoje okolie. Vyžaduje ďalšiu ústavnú liečbu, nakoľko u neho pretrvávajú psychotické príznaky.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) uznesením zo 16. januára 2025, sp. zn. 13CoPs/1/2025 potvrdil napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie č. k. 17Pu/21/2024-13 z 18. novembra 2024; vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd posudzujúc uplatnené námietky umiestneného konštatoval, že napadnuté rozhodnutie pre štádium, či prevzatie umiestneného do zdravotníckeho zariadenia bolo prípustné, spĺňa náležitosti rozhodnutia s potrebným a dostatočným rozsahom odôvodnenia v súlade s ustanoveniami § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 234 ods. 2 CSP a § 2 ods. 1 CMP. Rovnako odvolací súd nezistil, že by umiestnenému bolo porušené jeho právo pri doručovaní napadnutého uznesenia súdu prvej inštancie v zmysle § 262 ods. 3 CMP tak, ako to namietal v odvolaní, a to, že k obmedzeniu jeho slobody došlo dňa 14. novembra 2024, ale napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie z 18. novembra 2024 mu malo byť doručené až dňa 26. novembra 2024. Z elektronickej komunikácie súdu prvej inštancie a zdravotníckeho zariadenia (v spise na č. l. 17) vyplýva, že súd prvej inštancie požiadal zdravotnícke zariadenie dňa 18. novembra 2024 o doručenie uznesenia umiestnenému, ktoré uznesenie prevzal dňa 18. novembra 2024 (v spise na č. l. 21), čo bolo preukázané doručenkou o prevzatí vrátenej súdu prvej inštancie dňa 26. novembra 2024. V kontexte uvedeného preto odvolací súd nepovažoval námietku týkajúcu sa doručenia uznesenia súdu prvej inštancie za dôvodnú. Z uvedeného postupu je teda nepochybné, že umiestnenému bolo napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie doručené. Odvolací súd v tejto súvislosti podotkol, že v ustanoveniach § 252 až § 271 CMP je upravené osobitné konanie o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení a to, aby nedochádzalo k zneužitiu ústavnej starostlivosti tým, že by niekto v rozpore so zákonom a bez jeho súhlasu bol prijímaný do takéhoto ústavu, v ňom zadržovaný a ponechávaný. Účelom detenčného konania je zaručiť ochranu jedného z ľudských práv, ktorým je právo na osobnú slobodu. Aj keď súd posudzuje zákonnosť k momentu zadržania, tak skončenie konania bez vydania meritórneho rozhodnutia je v rozpore s týmto účelom, pretože právo zadržanej osoby na rozhodnutie súdu o zákonnosti zadržania garantované v čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) môže byť zabezpečené len rozhodnutím súdu, v ktorom sa súd vysporiada s otázkou, či zadržanie bolo zákonné alebo nie.

2.2. K ďalšej námietke týkajúcej sa nesprávneho zistenia skutkových okolností, odvolací súd citujúc ustanovenie § 6 ods. 9 písm. d) v spojení s § 9 ods. 4 zákona o zdravotnej starostlivosti ustálil, že súd prvej inštancie výsluchom ošetrojúceho lekára, výsluchom umiestneného zistil

psychotické príznaky, pre ktoré bolo riziko ohrozenia samotného zdravia umiestneného a zhoršenia jeho zdravotného stavu, ak pacient má pokrivený pohľad na svet, nepostihuje realitu, má v myslení prítomné bludy. Vzhľadom k uvedenému preto pre prvé štádium detenčného konania, posudzujúc zákonnosť k momentu prevzatia umiestneného do zdravotníckeho zariadenia, odvolací súd skonštatoval zachovanie zákonných podmienok. V čase prevzatia umiestneného do zdravotníckeho zariadenia boli konštatované príznaky duševnej poruchy, pre ktoré bolo následne aj riziko ohrozenia zdravia, zdravotného stavu umiestneného, pre ktorú skutočnosť si vyžadoval ústavnú liečbu. Inými slovami vyjadrené, ak bolo preukázané, že k prevzatiu umiestneného do zdravotníckeho zariadenia došlo spôsobom zohľadňujúcim jeho aktuálny zdravotný stav, preto súd prvej inštancie správne vyslovil prípustnosť jeho prevzatia do zdravotníckeho zariadenia v súlade s ustanovením § 262 ods. 1 CMP. V kontexte uvedeného odvolací súd poznamenal, že v danom prípade hospitalizácia a nastavenie umiestneného na potrebnú liečbu bolo jednoznačne v jeho záujme, a s tým súvisiace poskytovanie zdravotnej starostlivosti primerané, keďže v konaní prevýšil záujem ochrany umiestneného nad jeho osobnou slobodou. Z uvedeného dôvodu preto nebolo možné konštatovať porušenie jeho práv v súvislosti s umiestnením do zdravotníckeho zariadenia. Na základe uvedených dôvodov odvolací súd potvrdil napadnuté uznesenie ako vecne správne v súlade s § 387 ods. 1 CSP. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v súlade s ustanoveniami § 396 ods. 1 CSP a § 52 CMP.

3. Proti uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu podal dovolanie E. K. (ďalej len „dovolateľ“), ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Namietal porušenie jeho procesných práv v súvislosti s nevykonaním dôkazu, vypočutím jeho manželky za účelom zistenia, či je nebezpečný pre okolie, či zanedbával hygienu, ktorý dôkaz považoval za rozhodujúci. Zároveň namietal nedostatočné vysporiadanie sa s uplatnenou argumentáciou v odvolaní, nakoľko záznam výpovede manželky o týchto skutočnostiach pred právnym zástupcom pripojil k odvolaniu. Ďalej dôvodil, že z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nevyplýva, aké zhoršenie zdravotného stavu nastalo alebo aké ohrozenie života malo údajne hroziť a v čom spočívalo, a z akého dôvodu by mal byť hrozbou pre seba alebo svoje okolie s nevyhnutnosťou obmedziť osobnú slobodu. V tejto súvislosti podotkol, že len všeobecné konštatovanie lekára, ktoré súd nekriticky prevzal, nemôže byť dôvodom na obmedzenie osobnej slobody. Rovnako nebolo možné z uznesenia súdu prvej inštancie zistiť ani len diagnózu, pre ktorú bola obmedzená osobná sloboda, a teda i potenciálnu nebezpečnosť choroby. K uvedenému citoval nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. III. ÚS 199/2020, ako aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/31/2022 z 24. augusta 2022. Zdôraznil, že odvolací súd nereflektoval na jeho argumentáciu v podstatnej otázke, v čom bol nebezpečný pre seba alebo pre okolie, alebo v čom hrozilo zhoršenie jeho zdravotného stavu v miere, že bolo nevyhnutné obmedziť jeho osobnú slobodu. Napokon vytkol odvolaciemu súdu, že nezohľadnil jeho vyjadrenie o užívaní 13 liekov, o navštevovaní ambulatného psychiatra. Zároveň neodôvodnil neužívanie terapie bez akéhokoľvek objektívneho dôkazu alebo špecifikácie samotnej terapie a jej účelu, a teda sa vyhol i odpovedi na otázku, prečo by mal byť neužívaním práve „nevedno akej“ terapie nebezpečný pre seba alebo okolie, s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 2Cdo/31/2018, z ktorého relevantnú časť citoval. Ďalej namietal nedoručenie mu vyjadrenia zdravotníckeho zariadenia k odvolaniu,

ako aj neustanovenie mu opatrovníka včas, ale až po procese, čím bolo porušené jeho procesné právo na spravodlivý proces. Taktiež namietal nedostatočné poučenie o jeho procesných právach, svojvoľnosť odôvodnenia vo vzťahu k doručeniu mu rozhodnutia a nedostatočné odôvodnenie jeho zdravotnej dokumentácie. Navyše dodal, že odvolací súd sa nevysporiadal ani s rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít, na ktorú na podporu uplatnených námietok poukázal.

3.1. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľ namietal, že napadnutým rozhodnutím sa odvolací súd odklonil od právneho názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vysloveného v rozhodnutí sp. zn. 2Cdo/154/2021 z 30. mája 2022, pri riešení procesnej otázky formulovanej nasledovne: „*Musí mať duševne chorá osoba v detenčnom konaní ustanoveného zástupcu už od začiatku konania*“ (i); prípadne v nadväznosti na znenie ustanovenia § 256 CMP v znení, či „*Musí mať duševne chorá osoba v detenčnom konaní ustanoveného zástupcu už od začiatku konania v prípade, ak súd disponuje informáciou, že je to potrebné na ochranu jeho záujmov alebo má pochybnosť o tom, či má umiestnený spôsobilosť na právne úkony*“ (ii). Dovolateľ tvrdil, že odvolací súd poprel, že duševne chorá osoba musí mať v konaní ustanoveného zástupcu už od začiatku, ak tvrdil, že súd má na rozhodnutie lehotu 5 dní. S uvedeným názorom nesúhlasil, keďže procesný opatrovník ustanovený až po procese nemá akýkoľvek význam. V kontexte uvedeného dovolateľa pre prípad, že by uvedená otázka nebola v rozhodovacej praxi riešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) navrhol, aby bola vyriešená tak, že duševne chorá osoba musí mať v detenčnom konaní ustanoveného zástupcu, a to od začiatku konania. Nestačí, aby bol procesný opatrovník ustanovený súčasne s doručením rozhodnutia súdu o zákonnosti zbavenia slobody teda o prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia. V prípade, ak súd z oznámenia zdravotníckeho zariadenia, v ktorom je osoba umiestnená podľa § 253 CMP disponuje informáciou, že u umiestnenej osoby sú dôvody pre ustanovenie procesného opatrovníka na ochranu jeho záujmov alebo z takéhoto oznámenia vyplýva pochybnosť o tom, či má umiestnený spôsobilosť na právne úkony, musí mať umiestnený v konaní ustanoveného procesného opatrovníka od začiatku konania. Nestačí, aby bol procesný opatrovník ustanovený súčasne s doručením rozhodnutia súdu o zákonnosti zbavenia osobnej slobody, teda o prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia. Na záver poznamenal, že dňa 28. januára 2025 bol zo zdravotníckeho zariadenia prepustený a pár dní po rozhodnutí odvolacieho súdu, súd prvej inštancie konanie o prípustnosti držania zastavil. Podľa názoru dovolateľa tento spor nemá len akademický význam, vydané nezákonné rozhodnutia sprevádzali viaceré porušenia práva na spravodlivý proces. Taktiež bolo zasiahnuté do jeho osobnej slobody po dobu viac ako dvoch mesiacov, čo v prípade zrušenia rozhodnutia môže byť dôvodom na nárok na náhradu škody proti štátu. Navrhol zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a konanie zastaviť.

4. Procesný opatrovník K. K. s podaným dovolaním nesúhlasil. Zdôraznil, že hospitalizáciou jeho brata došlo k zlepšeniu jeho zdravotného stavu. Fyzicky sa zastabilizoval a upokojil.

5. Zdravotnícke zariadenie sa k doručenému dovolaniu nevyjadrilo.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) v spojení s § 2 ods. 1 CMP po zistení, že dovolanie podal v stanovenej

lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník, v neprospech ktorého bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen procesne prípustné, ale aj dôvodné.

7. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že zdravotnícke zariadenie súdu prvej inštancie dňa 14. novembra 2024 doručilo oznámenie o odvolaní súhlasu z 13. novembra 2024 s hospitalizáciou umiestneným E. K. do zdravotníckeho zariadenia na základe odporúčania ambulantnej psychiatričky H. U. O. Súd prvej inštancie uznesením č. k. 17Pu/21/2024-5 zo 14. novembra 2024 začal konanie o prípustnosti prevzatia a držania umiestneného v zdravotníckom zariadení s právoplatnosťou od 26. novembra 2024. Uznesením č. k. 17Pu/21/2024-11 z 18. novembra 2024 ustanovil umiestnenému procesného opatrovníka (brata) K. K., narodeného XX. X. XXXX, ktoré uznesenie bolo doručené umiestnenému dňa 26. novembra 2024. Následne na základe vykonaného dokazovania a to výsluchom ošetrojúceho lekára H. H. R. a primárky oddelenia H. A. H., výsluchom umiestneného a oboznámením sa s obsahom zdravotnej dokumentácie umiestneného dňa 18. novembra 2024, súd prvej inštancie uznesením č. k. 17Pu/21/2024-13 z 18. novembra 2024 rozhodol o prípustnosti prevzatia umiestneného do zdravotníckeho zariadenia. Dôvodom prípustnosti prevzatia podľa zistenia súdu prvej inštancie bolo, že u umiestneného hrozí vysoké riziko ohrozenia zdravia, života a zhoršenie jeho zdravotného stavu. Je nebezpečný aj pre svoje okolie. Vyžaduje ďalšiu ústavnú liečbu, nakoľko u neho pretrvávajú psychotické príznaky.

8. Podľa čl. 17 ods. 1 a 6 ústavy, osobná sloboda sa zaručuje. Zákon ustanoví, v ktorých prípadoch možno prevziať osobu do ústavnej zdravotníckej starostlivosti alebo ju v nej držať bez jej súhlasu. Takéto opatrenie sa musí do 24 hodín oznámiť súdu, ktorý o tomto umiestnení rozhodne do piatich dní.

9. Podľa čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru, každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom: e) zákonné držanie osôb, aby sa zabránilo šíreniu nákazlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov.

10. Podľa čl. 6 ods. 1 veta prvá dohovoru, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejedná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

11. Podmienky pozbavenia osobnej slobody nedobrovoľným umiestnením jednotlivca alebo jeho držaním v ústave zdravotníckej starostlivosti upravuje čl. 17 ods. 6 ústavy, ktorému svojím obsahom korešponduje čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru. Z uvedených článkov ústavy a dohovoru vyplývajú právne záruky pozbavenia osobnej slobody, teda garancie určujúce, aby bolo pozbavenie osobnej slobody zákonné a v súlade s konaním ustanoveným zákonom. Osobitosťou systému ochrany práva na osobnú slobodu je aj to, že okrem záruk výslovne

ustanovených v uvedených článkoch ústavy a dohovoru sa na jeho realizáciu uplatňujú aj iné práva chránené ďalšími článkami ústavy a dohovoru, konkrétne ide predovšetkým o záruky spravodlivého súdneho procesu, ktoré sú však v čl. 17 ods. 6 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru priamo implikované (III. ÚS 422/2014).

12. Predmetom detenčného konania nie je spor medzi účastníkmi, ale ide o prieskum zákonnosti prevzatia umiestneného do zdravotníckeho zariadenia a o prieskum prípustnosti jeho držania v zariadení. Konanie je mimosporovým konaním ovládaným vyšetrovacím princípom a je povinnosťou súdu, aby v súčinnosti s účastníkmi konania zistil skutočný stav veci v súlade s princípom materiálnej pravdy. Predmetu konania a skutočnosti, že fyzická osoba, ktorej bola obmedzená sloboda pohybu a styku s vonkajším svetom, má postavenie „slabšieho subjektu“, je potrebné prispôbiť priebeh konania a realizáciu procesných úkonov v konaní základným normatívnym východiskám v tej najvšeobecnejšej rovine, ako aj základným princípom právnej úpravy civilného procesu s dôrazom na princíp právnej istoty (čl. 2 Základných princípov CSP), princíp rovnosti účastníkov konania spojeného so zabezpečením účinného prístupu k spravodlivosti (čl. 4 Základných princípov CMP) a princípu neformálnosti procesných úkonov (čl. 7 Základných princípov CMP). Z hľadiska priebehu konania možno identifikovať dve fázy konania, ktoré na seba nadväzujú. Pre obidve fázy je zásadná skutočnosť, že zdravotnícke zariadenie môže umiestneného vždy prepustiť, aj keď súd rozhodol, že existovali zákonné dôvody na prevzatie osoby do zariadenia. Prvou fázou je konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia umiestneného do zdravotníckeho zariadenia a druhou o vyslovenie prípustnosti držania umiestneného v zdravotníckom zariadení, pričom tieto prebiehajú v zmysle princípu jednotnosti konania a súd nevydáva uznesenie o začatí druhej fázy konania (*Smyčková, R., Števček, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. I. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, 838 s.*).

13. Podľa § 262 ods. 1 až 3 CMP súd rozhodne o prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia uznesením bez nariadenia pojednávania. Súd vydá uznesenie do piatich dní od obmedzenia osobnej slobody umiestneného. Súd doručí uznesenie umiestnenému v zdravotníckom zariadení do 24 hodín od jeho vydania, najneskôr však do piatich dní od obmedzenia osobnej slobody.

14. Dovolací súd posudzujúc uplatnené námietky týkajúce sa zachovania lehoty piatich dní na vydanie uznesenia o prípustnosti držania v zdravotníckom zariadení a jeho doručenie umiestnenému v zdravotníckom zariadení do 24 hodín od jeho vydania, najneskôr však do piatich dní od obmedzenia osobnej slobody konštatuje, že umiestnený uznesenie č. k. 17Pu/21/2024-13 z 18. novembra 2024 prevzal dňa 26. novembra 2024, ktorá skutočnosť je nepochybná a vyplýva z pripojenej doručky (v spise na č. 1. 15). V danom prípade i napriek procesnému postupu súdu prvej inštancie, ktorý mailom požiadal o doručenie predmetného uznesenia umiestnenému prostredníctvom zdravotníckeho zariadenia (v spise na č. 1. 17), ich následne oznámenie mailom o prevzatí uznesenia, nemožno považovať za zachovanie zákonnej lehoty na jeho doručenie vyplývajúcej z ustanovenia § 262 ods. 3 CMP. Efektivita procesného postupu musí byť zachovaná aj v súvislosti s doručovaním rozhodnutia, ktoré sa účastníkom doručuje do vlastných rúk. V kontexte uvedeného sa preto dovolací súd nestotožnil

s posúdením uplatnenej námietky odvolacím súdom, ktorý v bode 18. napadnutého rozhodnutia dôvodil, že „zdravotnícke zariadenie oznámilo súdu prvej inštancie doručenie uznesenia o prípustnosti prevzatia umiestnenému dňa 18. novembra 2024. Na základe elektronickej komunikácie bolo zrejmé, že umiestnený mal doručené uznesenie a získal vedomosť o rozhodnutí o prípustnosti prevzatia z 18. novembra 2024“. Preukazujúca doručka o prevzatí uznesenia o prípustnosti prevzatia umiestneným dňa 26. novembra 2024, obsahuje všetky náležitosti vyžadované právnymi predpismi, preto ako verejná listina preukazuje skutočné doručenie rozhodnutia súdu nie v lehote piatich dní od obmedzenia osobnej slobody umiestneného bez jeho súhlasu dňa 14. novembra 2024, ktorý procesný postup nie je v súlade s § 262 ods. 3 CMP v spojení s právom na spravodlivý proces zaručeným čl. 6 ods. 1 dohovoru.

15. V súvislosti s doručovaním vydaných uznesení v prvej fáze detenčného konania, dovolateľ dôvodne namietal aj procesný postup súdu prvej inštancie, týkajúci sa ustanovenia mu procesného opatrovníka uznesením č. k. 17Pú/21/2024-11 z 18. novembra 2024, ktoré bolo umiestnenému doručované spolu s rozhodnutím o prípustnosti prevzatia, ktoré prevzal dňa 26. novembra 2024.

16. Podľa § 256 CMP súd môže ustanoviť procesného opatrovníka umiestnenému aj vtedy, ak to považuje za potrebné na ochranu jeho záujmov, najmä ak má pochybnosti, či má umiestnený spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu.

17. Ustanovenie procesného opatrovníka súdom v konaniach o prevzatí prípustnosti prichádza do úvahy výlučne z procesných dôvodov, preto je v záujme umiestneného, aby bol ustanovený procesný opatrovník na začiatku konania po prevzatí do zdravotníckeho zariadenia a vystupoval v konaní až dovtedy, kým súd nerozhodne inak. V danom prípade jeho ustanovenie spolu s rozhodnutím o prípustnosti prevzatia umiestneného do zdravotníckeho zariadenia vykazuje znaky nesprávneho procesného postupu súdu. Z rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplývajú zásady, ktoré majú byť rešpektované ako *conditio ad minima* v každej vnútroštátnej úprave. Vyžaduje sa podmienka, (i) aby zbavenie slobody bolo v súlade so zákonom, ktorá sa vzťahuje na hmotnoprávnu, ako aj na procesnoprávnu úpravu detencie; právna úprava musí byť konzistentná s účelom čl. 5 dohovoru a musí zabezpečiť dostatočnú ochranu jednotlivcov pred svojvôľou štátu (Winterwerp proti Holandsku 1979, Witold Litwa proti Poľsku 2000, ako aj Van Der Leer proti Holandsku 1990), (ii) zákonom určený orgán majúci súdny charakter musí rozhodnúť v zákonom stanovených lehotách, ak tieto lehoty nedodrží, bude sa vždy jednať o nezákonné zbavenie slobody (Tkáčik proti Slovensku 2004, Karol Tám proti Slovensku 2004); (iii) duševne chorá osoba musí mať v konaní ustanoveného zástupcu a to od začiatku konania. Nestačí, aby bol zástupca ustanovený súčasne s doručením rozhodnutia súdu o zákonnosti zbavenia slobody. Povinnosť zabezpečiť duševne chorej osobe zástupcu leží na pleciach štátu, túto povinnosť má štát aj v prípade, ak duševne chorá osoba v priebehu konania o ustanovenie zástupcu nepožiadala (Megyeri proti Nemecku 1992).

18. Nadväzujúc na uvedené dovolací súd konštatuje, že dovolateľ dôvodne namietal existenciu vady zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, spočívajúcu v porušení zachovania zákonnej

lehoty na doručenie uznesenia o prípustnosti prevzatia vyplývajúcej z § 262 ods. 3 CMP, ako aj z dôvodu ustanovenia procesného opatrovníka spolu s rozhodnutím o prípustnosti prevzatia, preto z týchto dôvodov je dovolanie nielen prípustné, ale aj dôvodné. Porušenie procesnoprávných záruk detenčného konania, ktorého účelom nie je formálne dodržanie jednotlivých procesných ustanovení CMP, alebo lehôt, ale v súlade s princípom právnej istoty (čl. 2 Základných princípov CSP) a princípom rovnosti účastníkov konania spojeného so zabezpečením účinného prístupu k spravodlivosti (čl. 4 Základných princípov CMP), postupovať v konaní tak, aby nedochádzalo k obmedzeniu osobnej slobody v rozpore s čl. 17 ods. 6 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru, a tým k porušeniu práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

19. Podľa § 264 CMP zdravotnícke zariadenie je vždy oprávnené umiestneného prepustiť, a to aj keď súd rozhodol, že prevzatie do zdravotníckeho zariadenia bolo prípustné.

20. V preskúmvanej veci súd prvej inštancie uznesením č. k. 17Pu/21/2024-77 zo 4. februára 2025 zastavil konanie z dôvodu prepustenia umiestneného zo zdravotníckeho zariadenia dňa 28. januára 2025 na adresu trvalého bydliska; o trovách konania rozhodol v súlade s ustanovením § 52 CMP.

21. V danom prípade i napriek prepusteniu umiestneného zo zdravotníckeho zariadenia a následnému zastaveniu konania, dovolací súd posúdením dôvodnosti podaného dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné z dôvodov uvedených v bodoch 24 až 30 odôvodnenia. V zmysle judikatúry ESLP, v prípade ak súd nerozhodne o prípustnosti prevzatia dochádza k porušeniu čl. 5 ods. 4 dohovoru. V rozsudku ESLP vo veci K. X. proti Slovensku z 22. júna 2004, súd konštatoval porušenie čl. 5 ods. 4 dohovoru okrem iného i z dôvodu, že súd nerozhodol o zákonnosti prevzatia umiestneného, ale konanie zastavil z dôvodu prepustenia umiestneného.

22. Nadväzujúc na uvedené preto dovolací súd v súlade s ustanovením § 449 ods. 3 CSP zmenil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie tak, že vyslovil neprípustnosť prevzatia E. K., narodeného X. E. XXXX, Y., X. XXXX/X do Psychiatrickej liečebne Sučany dňa 14. novembra 2024. Procesné pochybenia súdov nižších inštancií nemožno nahradiť ďalším konaním a rozhodnutím, preto dovolací súd rozhodol o neprípustnosti prevzatia dovolateľa do zdravotníckeho zariadenia formou zmeny napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie. Len uvedený postup dovolacieho súdu sa javí ako účinný rámec ochrany základných práv dovolateľa podľa čl. 17 ods. 6 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru, ktorých porušenie v podanom dovolaní namietal (m. m. nález ústavného súdu z 13. mája 2021. sp. zn. III. ÚS 55/2021).

62.**ROZHODNUTIE**

Podmienky upravené v § 40 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, za ktorých možno podať návrh na určenie rodičovstva, je potrebné vo vzťahu k účastníkom konania skúmať hierarchicky.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. marca 2025, sp.zn. 3CdoR/9/2024)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Mestský súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) uznesením z 12. marca 2024, č. k. 69Pc/12/2023-63 vyhlásil, že nemá právomoc konať vo veci určenia materstva a otcovstva k navrhovateľke (výrok I.) a konanie zastavil (výrok II.). Rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania (výrok III.).

1.1. Súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí konštatoval, že navrhovateľka sa narodila vo V., kde aj prevažujúcu časť života žila. Odo dňa 04. 04. 2000 má vydané povolenie na pobyt vo V. Navrhovateľka uviedla, že je štátnou občiankou Slovenskej republiky a štátne občianstvo nadobudla narodením podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona o štátnom občianstve, uvedené však považoval v rozpore so skutkovými okolnosťami. Súd prvej inštancie mal za to, že pri nadobudnutí štátneho občianstva treba vychádzať z princípu práva krvi (princíp ius sanguinis), kde pri tomto princípe je rozhodujúce štátne občianstvo rodičov dieťaťa, a to aj vtedy ak sa narodilo v cudzine, alebo z princípu práva teritória (princíp ius soli), pri ktorom je rozhodujúce miesto narodenia. Deti nadobúdajú štátne občianstvo štátu, v ktorom sa narodili, bez ohľadu na štátne občianstvo rodičov. V uvedenej veci nie je možné vychádzať z toho, že sú splnené podmienky uvedené § 5 zákona o štátnom občianstve teda, že navrhovateľka nadobudla narodením štátne občianstvo Slovenskej republiky. Navrhovateľka sa podľa výpisu osobných údajov z matriky V. narodila vo V. matke E. D. s osobným číslom Y. a otcovi E. J. s osobným číslom Y., ktorých príslušnosť nie je uvedená, pričom z lustrácie v registri obyvateľov Slovenskej republiky je zrejmé, že nejde o osoby so slovenskou štátnou príslušnosťou. Navrhovateľka sa nenarodila na území Slovenskej republiky a nenarodila sa ani rodičom, z ktorých aspoň jeden má slovenské štátne občianstvo, a preto nebolo preukázané, že navrhovateľka nadobudla slovenské štátne občianstvo narodením. Z listinných dôkazov a lustrácií navrhovateľky v registri obyvateľov a v registri cestovných dokladov vyplynulo, že navrhovateľka štátne občianstvo Slovenskej republiky nenadobudla v zmysle zákona o štátnom občianstve ani voľbou, narodením, osvojením alebo udelením. Poukázal na navrhovateľkin výpis z matriky i na náhradný cestovný doklad, v ktorom je uvedený dátum narodenia 05. 04. 1990, no v slovenských evidenciách, (či už v Registri obyvateľov, agende občianskych preukazov, agende cestovných dokladov), má uvedený dátum narodenia 04. 05. 1990. Vo viacerých slovenských databázach je štátna príslušnosť navrhovateľky nešpecifikovaná, no podľa lustrácie občianskych preukazov je navrhovateľka štátnou príslušníčkou V., pričom navrhovateľka po výzve súdu prvej inštancie na predloženie dokladov totožnosti, či rodného listu, tieto súdu nepredložila. Súd prvej inštancie konštatoval, že navrhovateľka a ani jej rodičia zapísaní

v matrike vedenej V. nie sú občanmi Slovenskej republiky a nemajú ani všeobecný súd v Slovenskej republike, (t. j. evidovaný trvalý pobyt na území Slovenskej republiky). S poukazom na skutočnosť, že nie je splnená žiadna z podmienok uvedených v § 40 zákona o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom pre ustálenie právomoci slovenských súdov konať v danej veci, vyvodený nedostatok právomoci slovenských súdov v konaní určenie rodičovstva predstavuje neodstrániteľnú prekážku konania, preto konanie zastavil.

1.2. O náhrade trov konania súd rozhodol podľa § 52 CMP, podľa ktorého žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“), na odvolanie navrhovateľky, uznesením z 19. júna 2024 sp. zn. 13CoP/52/2024 potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie; a určil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd konštatoval, že z obsahu spisu je zrejmé z výpisu osobných údajov z matriky z 26. 04. 2021, že matkou navrhovateľky s osobným číslom Y. je D. E. a otcom je J. E., zapísaní rodičia navrhovateľky nie sú občanmi SR, nemajú všeobecný súd v SR, iné preukázané nebolo. Navrhovateľke dňa 04. 05. 2021 bol Zastupiteľským úradom SR v V. vydaný náhradný cestovný pas (emergency travel document) platný do 04. 06. 2021, ktorý mal slúžiť na prepravu navrhovateľky zo V. na Slovensko. Lustrácie vykonané okresným súdom nie sú síce správne, ale pokiaľ ide o rodný list navrhovateľky, tento súd nemôže opravovať. Súd prvej inštancie postupoval správne, keď v prvom rade skúmal, či sú splnené procesné podmienky, za ktorých môže pokračovať v konaní, a to podľa ustanovení zákona o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom.

2.2. Ustanovenia zákona o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom uzákoňujú, že návrh na určenie rodičovstva (zistenie a zapretie) možno podať na slovenskom všeobecnom súde navrhovateľa, ak odporca nemá v Slovenskej republike všeobecný súd. Ak ani navrhovateľ nemá v Slovenskej republike všeobecný súd, ale jeden z rodičov alebo dieťa je slovenským občanom, možno návrh podať na súde, ktorý určí Najvyšší súd, pričom určenie (zistenie alebo zapretie) rodičovstva sa spravuje právnym poriadkom štátu, ktorého príslušnosť nadobudlo dieťa narodením. Z výpisu osobných údajov má však odvolací súd za preukázané, že navrhovateľka sa narodila vo V. a v rodnom liste má zapísaných rodičov, ktorých príslušnosť nie je uvedená. V danom prípade je potrebné uviesť, že vo výpise údajov sú zapísané osoby E. D. s osobným číslom Y. ako matka a M. s osobným číslom Y. ako otec, pričom je potrebné vychádzať z daného výpisu záväzného ako úradného dokumentu. Navrhovateľkou uvádzané osoby, ku ktorým žiadala určiť rodičovstvo nie sú v postavení rodičov, pretože navrhovateľka už má rodičov zapísaných v matrike. Preto nie je možné vychádzať z toho, že slovenský súd možno považovať za všeobecný súd, pretože navrhovateľka nemá všeobecný súd v SR a ani jej zapísaní rodičia nemajú všeobecný súd v SR.

2.3. Pokiaľ sa navrhovateľka odvoláva na priložené DNA testy, správne súd prvej inštancie musel skúmať právomoc slovenských súdov a nie vykonávať dokazovanie, ktorý by viedlo k rozhodnutiu vo veci samej. Preto pri skúmaní procesných podmienok správne vychádzal z daných zistených skutočností a to, že navrhovateľka nenadobudla slovenské štátne občianstvo narodením, nakoľko vo výpise z matriky má uvedených rodičov, ktorí nie sú slovenskými občanmi. Samotná navrhovateľka potvrdila, že má zapísaných rodičov, avšak pre jazykovú bariéru došlo k pochybeniu a k mylnému zápis do matriky vo V. Toto pochybenie je však pravdepodobne možné

riešiť opravou zápisu do matriky vo V. Na záver odvolací súd dodáva, že procesné podmienky v súdnom konaní i napriek tomu, že ich Civilný sporový poriadok ako základný procesný predpis výslovne nevypočítava, možno považovať za predpoklady (existujúce tak na strane súdu, ako i na strane účastníkov konania), ktoré musia byť splnené na to, aby sa dosiahol cieľ súdneho konania vyplývajúci zo základných ustanovení Civilného sporového či mimosporového poriadku. Procesné podmienky obsahovo vyjadrujú predpoklady rozhodovania vo veci samej a súd ich skúma ex offo, preto ak súd po ich preskúmaní dôjde k záveru, že v konaní ide o taký nedostatok podmienok konania, ktorý nemožno odstrániť, konanie zastaví.

2.4. O náhrade trov konania odvolacieho rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 a 2 CSP v spojení s § 52 CMP, v zmysle ktorého žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

3. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podala navrhovateľka (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktoré odôvodnila poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP.

3.1. Dovolateľka je názoru, že konanie na odvolacom súde je postihnuté vadou zmätočnosti spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu. Súčasťou práva na spravodlivý proces je aj právo na prístup k spravodlivosti, v ponímaní právnej spravodlivosti, spočívajúcej v možnosti jednotlivca predložiť súdu svoj nárok a dosiahnuť, aby súd tento nárok prerokoval. Podstatné je, aby otázka právomoci mala oporu v rozhodujúcich skutočnostiach a nepreberali sa len informácie, ktoré navrhovateľka namieta ako nesprávne a nepravdivé a nezlučiteľné so skutočným stavom veci. V tomto smere odvolací súd ani súd prvej inštancie si nespĺnili povinnosť vyplývajúcu z ust. § 35 CMP, podľa ktorého je súd povinný zistiť skutočný stav veci. Obidva sudy vôbec neakceptovali argumentáciu navrhovateľky, na ktorej stojí návrh na určenie rodičovstva a osvojili si stav, ktorý sa navrhovateľka usiluje zmeniť pre jeho rozpor so skutkovými a právnymi okolnosťami. Ex offo neskúmali splnenie procesných podmienok spôsobom vylučujúcim akékoľvek pochybnosti faktického stavu v závislosti na rozhodujúcich skutočnostiach. Neskúmali predložené listiny ani jej rodinné väzby, aby overili jej tvrdenie, že jej rodičia sú občanmi Slovenskej republiky, čo nepriamo vyplýva aj z jej rodného listu. Vyvodenie záverov odvolacieho súdu v bode 16. odôvodnenia, že nejde o osoby so slovenskou štátnou príslušnosťou, nemá oporu vo vykonanom dokazovaní. Identita zapísaných osôb nie je transparentná do tej miery, aby viedla k záveru, že práve takto označené osoby menom a priezviskom sú rodičmi navrhovateľky. Teda konštatovanie odvolacieho súdu, že u odporcov nejde o osoby so slovenskou štátnou príslušnosťou, nie je preskúmateľné bez vykonania komplexného dokazovania podľa § 191 ods. 1 CSP. Všetky okolnosti svedčia v prospech tvrdenia navrhovateľky o svojej identite, že sa narodila rodičom, ktorí sú identifikovateľní rodnými listami a ide o osoby so slovenskou štátnou príslušnosťou (odporcovia). Z náhradného cestovného dokladu konajúce sudy nevyvodili správne právne závery, pretože existencia náhradného cestovného dokladu vylučuje prijaté závery súdov o nedostatku právomoci slovenských súdov. Na účel konania o návrhu navrhovateľky sú splnené všetky procesné podmienky, aby súd mohol konať a rozhodnúť. Ďalším dôkazom potvrdzujúcim slovenskú štátnu príslušnosť navrhovateľky, sú aj testy DNA, rodné listy rodičov navrhovateľky označených v návrhu a ich čestné vyhlásenia z 31. 08. 2023. Navrhovateľka sa v tomto konaní domáha nápravy, aby jej identita, štátna a rodová príslušnosť bola preukázaná úradným spôsobom. Súčasný stav bráni vydaniu občianskeho preukazu a komunikácii s úradmi, ktoré ju nikde neevidujú. Nápravu v tomto smere nie je možné dosiahnuť opravou zápisu do matriky vo V., ako

sa vyslovil krajský súd v bode 23. odôvodnenia. Pri aplikácii § 23 ods. 1 a 3 Zákona o medzinárodnom práve súkromnom je zrejmé, že bez riadneho dokazovania nie je možné dospieť k záveru, že súd nemá právomoc konať vo veci určenia rodičovstva. Odvolací súd sa napriek výslovnému príkazu obsiahnutému v § 387 ods. 3 CSP, aby sa v odôvodnení vysporiadal s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní, s takýmito tvrdeniami uvedenými navrhovateľkou v odôvodnení napadnutého rozhodnutia nevysporiadal. Odvolací súd nevysvetlil, z akého dôvodu lustrácie vykonané okresným súdom nie sú síce správne, v čom spočíva ich nedostatok a celkom nesprávne vyhodnotil predmet konania. Súdny nevykonali dokazovanie sledujúce zistenie skutočného stavu veci a napriek dôkaznej situácii svedčiacej v prospech návrhu, bezdôvodne vyslovili nedostatok právomoci, čím dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces.

3.2. Dovolateľka navrhuje, aby dovolací súd zrušil napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ako aj uznesenie súdu prvej inštancie, vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a určil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej ako „najvyšší súd“ alebo ako „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP), a to oprávneným subjektom (§ 427 CSP), zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je dôvodné.

5. Z obsahu dovolania je zrejmé, že z dovolateľkou vytýkaných väd zmätočnosti vyplýva námietka neúplného zistenia skutočného stavu pre rozhodnutie v otázke právomoci slovenského súdu v tejto veci a pochybenie odvolacieho súdu pri odôvodnení uznesenia, ktorý je nedostatočne odôvodnený, teda zmätočnosťnú vadu podľa § 420 písm. f) CSP a porušenie jej práva na spravodlivý proces.

6. Dovolací súd preto skúmal, či postup odvolacieho súdu vykazoval znaky procesného postupu znemožňujúceho strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle CSP. Po preskúmaní veci dospel k záveru, že navrhovateľka vytýka túto vadu konania dôvodne.

7. Dovolací súd uvádza, že dovolateľka dôvodne namietala, aby otázka právomoci mala oporu v rozhodujúcich skutočnostiach a nepreberali sa len informácie, ktoré navrhovateľka namieta ako nesprávne a nepravdivé a nezlučiteľné so skutočným stavom veci. V tomto smere si odvolací súd ani súd prvej inštancie nesplnili povinnosť vyplývajúcu z ust. § 35 CMP, podľa ktorého je súd povinný zistiť skutočný stav veci.

7.1. Navrhovateľka tiež namietala, že sa v tomto konaní nedomáha opravy rodného listu súdom, ani sa nedomáha určenia rodičovstva k iným osobám, ale domáha sa určenia rodičovstva voči vlastným rodičom. Ide o totožné osoby s osobami, označenými v návrhu, ktoré celý svoj život uznávajú svoje rodičovstvo a s ním spojené práva a povinnosti v zmysle Zákona o rodine. S uvedeným sa odvolací súd riadne nevysporiadal.

8. Právomoc sa všeobecne posudzuje ako oprávnenie určitého štátneho orgánu (v tomto prípade súdu) riešiť otázky, ktoré sú zákonom zverené do jeho kompetencie. Podľa § 2 ods. 1

CMP, na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Civilný sporový poriadok vymedzuje právomoc súdov v § 3 a § 4. Ustanovenie § 3 CSP určuje, že súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. Súkromnoprávne vzťahy, z ktorých vychádzajú súkromnoprávne spory a iné veci, sú charakterizované najmä právnou rovnosťou a vôľovou autonómiou ich účastníkov. Nad rámec súboru vzťahov uvedených v § 3 CSP súdy prejednávajú a rozhodujú aj iné veci, ktoré sa už nezakladajú priamo na práve súkromnom, ale len vtedy, ak to ustanovuje zákon - čo vyplýva z § 4 CSP. Právomoc súdu je základnou procesnou podmienkou, ktorej splnenie súd skúma z úradnej povinnosti (ex offio) v každom štádiu konania a na každej inštancii (§ 161 ods. 1 CSP). Jej nedostatok je neodstrániteľný a vedie k zastaveniu konania (§ 161 ods. 2 CSP v spojení s § 9 resp. § 10 ods. 1 CSP).

9. Procesné podmienky predstavujú základné procesné predpoklady, aby súd mohol rozhodnúť vo veci samej. Nedostatok procesnej podmienky spôsobuje tzv. vadu konania, ktorá z hľadiska následku na prebiehajúce konanie, môže byť odstrániteľná alebo neodstrániteľná. Súd je povinný skúmať procesné podmienky počas celého konania, v ktoromkoľvek jeho štádiu, pričom konaním sa rozumie jeden celok od momentu jeho začatia až do právoplatného skončenia. Z dikcie § 9 CSP je zrejmé, že nedostatok právomoci súdu predstavuje vždy neodstrániteľnú vadu konania s nevyhnutným následkom vo forme uznesenia o zastavení súdneho konania, vydanie ktorého musí po zistení nedostatku právomoci nasledovať bezodkladne, (ktorý pojem v zmysle výkladového pravidla podľa čl. 3 CSP je treba vykladať ako „okamžite“).

10. Podľa ust. § 40 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom (ďalej aj ako „zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom“ alebo „ZMPS“), návrh na určenie rodičovstva (zistenie a zapretie) možno podať na slovenskom všeobecnom súde navrhovateľa, ak odporca nemá v Slovenskej republike všeobecný súd. Ak ani navrhovateľ nemá v Slovenskej republike všeobecný súd, ale jeden z rodičov alebo dieťa je slovenským občanom, možno návrh podať na súde, ktorý určí Najvyšší súd.

11. Odvolací súd, ako aj súd prvej inštancie pri skúmaní procesných podmienok vychádzali z toho, že navrhovateľka nenadobudla slovenské štátne občianstvo narodením, nakoľko vo výpise z matriky má uvedených rodičov, ktorí nie sú slovenskými občanmi.

12. Dovolací súd uvádza, že nie je zrejmé, z akého dôvodu odvolací súd, ale rovnako aj súd prvej inštancie vyhodnotili podmienky neodstrániteľnej prekážky spočívajúcej v nedostatku právomoci súdu Slovenskej republiky na konanie v tejto veci spôsobom v zmysle ust. § 35 CMP a ust. § 191 CSP.

13. V tejto súvislosti vzhľadom na povahu Civilného mimosporového konania je potrebné dať aj do pozornosti Čl. 6 základných princípov CMP, podľa ktorého súd postupuje v súčinnosti s účastníkmi konania tak, aby zistil skutočný stav veci. Súd je povinný na účely zistenia skutočného stavu veci vykonať všetky potrebné dôkazy, aj keď ich účastníci konania nenavrhlí. Uvedený článok determinuje materiálne vedenie konania a ukladá súdu povinnosť zistiť skutočný stav veci.

Ak aj účastníci konania nevyvinú aktivitu, aby bol skutočný stav veci dostatočne spoľahlivo zistený pre následné rozhodnutie, má súd podľa vyšetrovacieho princípu povinnosť prebrať za nich procesnú aktivitu a vykonať aj dôkazy, ktoré účastníci nenavrhl. Dôkazné bremeno a zodpovednosť za riadne zistenie skutočného stavu veci má teda súd. Na článok 6 nadväzujú aj ďalšie ustanovenia mimosporového kódexu normujúce, že súd je povinný zistiť skutočný stav veci (§ 35 CMP) a vykonať aj iné dôkazy, ako navrhli účastníci, ak je to potrebné na zistenie skutočného stavu veci (§ 36 CMP). V tejto súvislosti je možné poukázať aj na uznesenie Ústavného súdu SR z 24. apríla 2003, podľa ktorého je všeobecný súd povinný a oprávnený v nesporových (mimosporových) konaniach vykonávať dôkazy nielen v rozsahu svojej zákonnej kompetencie, ale aj v rozsahu ústavnej zodpovednosti za zistenie skutkového stavu, ktoré nemôže závisieť od vôle účastníkov konania (IV. ÚS 78/03).

13.1. V zmysle vyššie uvedeného sa preto mali súdy riadnym spôsobom vysporiadať s ust. § 40 zákona o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, a to v spojení so zisťovaním všeobecného súdu a občianstva uvádzaných osôb, ku ktorým žiada navrhovateľka určiť rodičovstvo.

14. Odvolací súd vychádzal z toho, že navrhovateľka má v rodnom liste zapísaných rodičov, ktorých príslušnosť nie je uvedená. Navrhovateľkou uvádzané osoby, ku ktorým žiadala určiť rodičovstvo nie sú v postavení rodičov, pretože navrhovateľka už má rodičov zapísaných v matrike. Podľa odvolacieho súdu nebolo možné vychádzať z toho, že slovenský súd možno považovať za všeobecný súd, pretože navrhovateľka nemá všeobecný súd v SR a ani jej zapísaní rodičia nemajú všeobecný súd v SR.

14.1. Pri skúmaní procesných podmienok vychádzali súdy zo skutočností, že navrhovateľka nenadobudla slovenské štátne občianstvo narodením, nakoľko vo výpise z matriky má uvedených rodičov, ktorí nie sú slovenskými občanmi.

15. Matkou a otcom dieťaťa sa v definícii rozumejú predovšetkým matrikovi rodičia dieťaťa. Z povahy veci je však zrejmé, že matkou dieťaťa treba na účely tohto konania rozumieť aj ženu, ktorá dieťa porodila, nie je však ako jeho matka registrovaná, prípadne sú o jej materstve pochybnosti a jeho potvrdenie je účelom konania. Okruh účastníkov konania o určenie otcovstva je vymedzený obdobne ako okruh účastníkov o určenie materstva. Účastníkom je navrhovateľ podľa predpisov rodinného práva, dieťa, matka a muž, ktorého otcovstvo má byť určené (§ 108 [Účastníci konania]. In: SMYČKOVÁ, Romana, a kol. Civilný mimosporový poriadok. 2. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2024).

16. Z daného konania je ale zrejmé, že účastníkmi konania nie sú osoby zapísané v rodnom liste, ale účastníkmi konania sú navrhovateľkou uvádzané osoby, ku ktorým žiada určiť rodičovstvo (odporcovia). Lenže v tomto konaní súdy nesprávne vychádzali len zo zisťovania občianstva u osôb zapísaných v rodnom liste navrhovateľky a nie aj občianstva a všeobecného súdu uvádzaných osôb, ku ktorým žiada navrhovateľka určiť rodičovstvo. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že z úradného záznamu z 13. 09. 2023 založeného v spise (na č. l. 46) jasne vyplýva, že muž, ktorého otcovstvo má byť určené - V., narodený Y. sa zdržiava v U., kde žije aj jeho rodina a žena, ktorej materstvo má byť určené - K. Z., narodená XY. sa zdržiava vo V. z dôvodu zlého zdravotného stavu. Za danej situácie tak nie je zrejmé, prečo sa

súdy nižšej inštancie vôbec nezaoberali otázkou všeobecného súdu odporcov - osôb, ku ktorým žiada navrhovateľka určiť rodičovstvo, keďže táto skutočnosť vyplýva priamo zo samotného znenia § 40 ZMPS.

16.1. Z uvedeného ustanovenia vyplýva, „že návrh na určenie rodičovstva (zistenie a zapretie) možno podať na slovenskom všeobecnom súde navrhovateľa, ak odporca nemá v Slovenskej republike všeobecný súd. Ak ani navrhovateľ nemá v Slovenskej republike všeobecný súd, ale jeden z rodičov alebo dieťa je slovenským občanom, možno návrh podať na súde, ktorý určí Najvyšší súd.“.

16.2. Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca musí sa od neho odchyliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky). V takýchto prípadoch sa musí zároveň vyvarovať svojvôle a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii.

16.3. V zmysle vyššie uvedeného je dovolací súd názoru, že v zákone o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v § 40 sú podmienky medzinárodnej právomoci usporiadané hierarchicky a smerujú nielen k založeniu medzinárodnej právomoci slovenského súdu ale aj k určeniu miestne príslušného súdu. Kritériami sú na prvom mieste všeobecný súd odporcu na území Slovenska a ak ho na Slovensku niet, všeobecný súd navrhovateľa a ak ani ten nie je na Slovensku, je kritériom na založenie medzinárodnej právomoci štátna príslušnosť niektorého z rodičov alebo dieťaťa v čase začatia konania, pričom miestne príslušný súd bude určený Najvyšším súdom Slovenskej republiky. Z uvedeného tak vyplýva, že bolo povinnosťou súdov v prvom rade dôsledne skúmať existenciu všeobecného súdu u osôb, ku ktorým žiada navrhovateľka určiť rodičovstvo, t. j. či ma v preskúmvanej veci na Slovensku všeobecný súd V. a K.

16.4. Navrhovateľka rovnako namietala, že z predložených rodných listov odporcov sú vylúčené akékoľvek pochybnosti o štátnej príslušnosti odporcov, a preto sú splnené podmienky vedúce k záveru, že navrhovateľka nadobudla štátne občianstvo Slovenskej republiky narodením, čo odvolací súd ako aj súd prvej inštancie úplne opomenul (poukázala pritom aj na testy DNA, čestné vyhlásenia odporcov z 31. 08. 2023).

17. Pre nedodržanie základných zásad súdneho konania uznesenie odvolacieho súdu, ako aj uznesenie súdu prvej inštancie, sa vyznačujú závažnými nedostatkami, pričom relevantným spôsobom neriešia, či sú skutočne splnené procesné podmienky v rozsahu vymedzenom zákonom.

18. Preto pokiaľ za daného stavu odvolací súd bez zabezpečenia si podkladov pre posúdenie právomoci slovenského súdu konať vo veci, ktorú je súd povinný skúmať ex officio, založil nedostatok právomoci slovenského súdu z dôvodov, že navrhovateľka nemá všeobecný súd v SR a ani jej zapísaní rodičia nemajú všeobecný súd v SR, a to bez toho, aby skúmal všeobecný súd navrhovateľkou uvádzaných osôb, ku ktorým žiada určiť rodičovstvo (odporcovia), resp. bez skúmania, či navrhovateľka nenadobudla štátne občianstvo Slovenskej republiky, týmto procesným postupom došlo k odňatiu navrhovateľke možnosť konať pred súdom v zmysle § 420 písm. f) CSP (porovnaj s R 33/2011).

19. Vychádzajúc z uvedeného možno uzavrieť, že záver odvolacieho súdu (a pred ním i súdu prvej inštancie) o nedostatku právomoci bez vykonania vyššie uvedeného dokazovania je nesprávny. V danom prípade neboli v čase rozhodovania odvolacieho súdu splnené procesné predpoklady pre zastavenie konania podľa § 9 CSP. Pokiaľ odvolací súd napriek tomu potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie o zastavení konania, mal jeho procesný postup za následok procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, lebo navrhovateľke bolo znemožnené, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Postup odvolacieho súdu znamenal pre navrhovateľku odmietnutie spravodlivosti a znemožnenie prístupu k súdu v tom zmysle, že o ňou uplatnenom návrhu súd meritórne nekonal.

63.**ROZHODNUTIE**

Pokiaľ farnosť v súlade s vnútornými predpismi cirkvi je útvarom s právnou subjektivitou a poručiteľ odkázal svoj majetok takejto farnosti, označenie za strany sporu iných útvarov cirkvi s právnou subjektivitou nemajúcich postavenie závetného dediča, vedie k zamietnutiu žaloby na určenie neplatnosti závetu pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie na strane žalovaného.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. októbra 2024, sp. zn. 4Cdo/1/2024)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Svidník (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 10. júna 2020, č. k. 7C/49/2018-71 žalobu zamietol a vyslovil, že žalovaní 1/ a 2/ majú nárok na náhradu trov konania voči žalobcom 1/ a 2/ v rozsahu 100 %.

1.1. Súd prvej inštancie v odôvodnení konštatoval nedostatok vecnej legitímácie žalovanej 1/ vyplývajúcej z hmotného práva. Poukázal na to, že uznesením Okresného súdu Svidník zo dňa 08. novembra 2018, č. k. 5D/262/2017-55 bolo konanie v dedičskej veci po poručiťke B. E. prerušené a dedičia A. E.H., G. D. a P.. K. E. odkázaní na podanie žaloby o určenie neplatnosti závetu poručiťky B. E. zo dňa 28. marca 2016 a o určenie platnosti závetu poručiťky B. E. zo dňa 26. januára 2017. Z pripojeného dedičského spisu mu vyplynulo, že účastníkmi dedičského konania boli žalobcovia 1/ a 2/, žalovaný 2/ a Gréckokatolícka cirkev, farnosť Svidník - Záhradná. Keďže výrok rozsudku vo veci samej musí byť záväzný pre všetkých účastníkov prebiehajúceho konania o dedičstve, konštatoval, že okruh strán sporu v prejednávanej veci musí byť zhodný s okruhom účastníkov dedičského konania.

1.2. Súd prvej inštancie proklamoval, že právnou subjektivitou Gréckokatolíckej cirkvi, farnosti Svidník - Záhradná potvrdilo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky ako ústredný orgán štátnej správy pre vzťahy s cirkvami a náboženskými spoločenstvami. Žalobcovia označili za žalovaných okrem A. E. aj Gréckokatolícku cirkev na Slovensku a Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov; ide o samostatné subjekty práva, ktoré neboli účastníkmi predmetného dedičského konania. Pokiaľ žalobcovia zamerali svoju argumentáciu na oprávnenie Gréckokatolíckeho arcibiskupstva Prešov konať za ktorýkoľvek útvar cirkvi s právnou subjektivitou, súd prvej inštancie konštatoval, že dôvodom pre zamietnutie žaloby nebol nedostatok zastúpenia strany sporu, ktorý je odstrániteľným nedostatkom konania, ale nedostatočný okruh strán sporu, čo je hmotnoprávna otázka. Doplnil, že žalobcovia v rámci dispozičnej zásady určujú okruh strán sporu a v prípade, že ide o nerozlučné spoločenstvo, nesú zodpovednosť aj za to, že žalobe nemôže byť vyhovené pre nedostatok vecnej legitímácie.

1.3. Pokiaľ išlo o argumentáciu žalobcov, že poručiiteľka v záвете z 28. marca 2016 uviedla ako dediča neexistujúci subjekt „Gréckokatolícku cirkev vo Svidníku - na Nižnom Svidníku“, túto nepovažoval súd prvej inštancie za relevantnú, pretože pre platnosť závetu postačuje, aby poručiiteľ určitým a nezameniteľným spôsobom špecifikoval dediča, čo v danom prípade bolo naplnené. Z miestnej lokalizácie označenej v záвете slovami „Svidník - Nižný Svidník“ bolo podľa súdu nepochybné, že poručiiteľka prejavila svoju vôľu voči konkrétnej farnosti, čo sa napokon prejavilo aj v ustálení okruhu účastníkov dedičského konania vyplývajúceho z pripojeného dedičského spisu. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne 1/ rozsudkom z 30. septembra 2021, sp. zn. 7Co/51/2020 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil. O trovách konania rozhodol tak, že žalovanej 1/ priznal voči žalobcom 1/ a 2/ náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %, žalovanému 2/ nepriznal voči žalobcom 1/ a 2/ náhradu trov odvolacieho konania a vyslovil, že žalobcovia 1/ a 2/ nemajú voči žalovanému 2/ právo na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvoinstančného súdu a dodal, že poručiiteľka B. E. závetom z 28. marca 2016 odkázala všetok svoj majetok Gréckokatolíckej cirkvi vo Svidníku, z označenia ktorého subjektu jednoznačne vyplýva, že poručiiteľka za závetného dediča označila Gréckokatolícku cirkev, farnosť Svidník - Záhradná a nie Gréckokatolícku cirkev na Slovensku a ani Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov.

2.1. Uviedol, že v rámci štruktúry gréckokatolíckej cirkvi právnou subjektivitou nedisponuje len Gréckokatolícka cirkev na Slovensku a Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov, ale aj jednotlivé farnosti. Odvolací súd poukázal na oznámenie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky z 09. januára 2020, podľa ktorého základným dokumentom Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku v zmysle ustanovenia § 13 zákona č. 308/1991 Zb. je Základný dokument Prešovskej Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi sui iuris na Slovensku z 13. marca 2015 zaregistrovaný Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky 04. septembra 2015, podľa ktorého farnosť je útvarom s právnou subjektivitou. Ak poručiiteľka B. E. všetok svoj majetok odkázala farnosti, teda subjektu s právnou subjektivitou, bolo podľa odvolacieho súdu povinnosťou žalobcov za jednu zo strán sporu označiť i Gréckokatolícku cirkev, farnosť Svidník - Záhradná. Ak tak žalobcovia neurobili a na strane žalovanej označili iné subjekty disponujúce právnou subjektivitou, a to Gréckokatolícku cirkev na Slovensku a Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov, ktoré ale postavenie závetného dediča nemajú, odvolací súd sa stotožnil s postupom súdu prvej inštancie, ktorý pre nedostatok vecnej legitímácie na strane žalovanej žalobu zamietol. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa 1/ (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktoré odôvodnila poukazom na § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolateľka vytkla súdom nesprávny záver o nedostatku vecnej legitímácie na strane žalovanej 1/, ktorým sa odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, reprezentovanej uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/48/2009, v ktorom sa zaoberal usporiadaním cirkví na Slovensku a ich právnou úpravou. V tejto súvislosti akcentovala, že registrované cirkvi a náboženské spoločnosti sú osobitným druhom právnických osôb, ktoré okrem svojho osobitného postavenia požívajú aj

d'alsie práva priznané právnickým osobám. S poukazom na Základný dokument (Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku) uviedla, že farnosť je plne podriadená eparchii, ktorá je s ňou právne aj existenčne previazaná a ďalej poznamenala, že pokiaľ by platila úvaha prvoinštančného súdu, tak v prípade zrušenia farnosti by jej majetok nemal žiadneho vlastníka, avšak v skutočnosti stále pôjde o majetok Gréckokatolíckej cirkvi. Vzhľadom na uvedené dovolateľka navrhla, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná 1/ vo vyjadrení k dovolaniu zopakovala podstatnú časť svojej skoršej argumentácie. Pokiaľ v rámci dedičského konania raz súdom určený notár určil, že subjektom je Gréckokatolícka cirkev, farnosť Svidník - Záhradná s vlastnou právnou subjektivitou a štatutárnym orgánom, je výlučne chybou žalobkyne 1/, že nedokázala uzavrieť okruh účastníkov žalobe. Zopakovala, že žalovaným v tomto spore mala byť Gréckokatolícka cirkev, farnosť Svidník - Záhradná a nie dokonca neexistujúci subjekt „Gréckokatolícka cirkev na Slovensku, Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov“. Navrhla dovolanie odmietnuť.

5. Žalovaný 2/ sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadril.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo.

7. Žalobkyňa 1/ vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, keď namietala *posúdenie vecnej legitímácie na strane žalovanej 1/*. Podľa jej názoru súdy založili rozhodnutie na nesprávnom právnom závere o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie.

8. Dovolateľka mala za to, že súdy sa v danej veci odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, reprezentovanej uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/48/2009, v ktorom bolo okrem iného konštatované: *„Podľa Základného dokumentu Gréckokatolíckej cirkvi cirkev a jej niektoré zložky sú právnickými osobami (porovnaj čl. I. ods. 2 prvá veta). V čl. X. sa vymedzujú útvary s právnou subjektivitou, rozsah a oprávnenie konať v mene útvarov. Z ods. 3 tohto článku je treba vyvodit', že za ktorýkoľvek z uvedených útvarov s právnou subjektivitou - so zreteľom na dané hierarchické postavenie - môže konať Gréckokatolícke arcibiskupstvo v Prešove, ktoré je ústredím cirkvi (porovnaj čl. IV.), a pre zamestnanca cirkvi (ústredia) príslušné poverenie udelí prešovský arcibiskup ... postupom Gréckokatolíckej cirkvi, t. j. že za jej útvar s právnou subjektivitou /za žalobcu/ konal pred súdom iný útvar tejto cirkvi s právnou subjektivitou, ktorý je evidovaný podľa § 10 ods. 1, § 19 ods. 1 zákona č. 308/1991 Zb. Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky v evidencii cirkevných právnických osôb (Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov), nedošlo k žiadnej procesnej vade, nieto ešte k tzv. inej vade konania. Takýto postup (účasť na konaní pred nižšími súdmi), hoci vychádza z vnútorných predpisov tejto cirkvi (predstavujúcich autonómnu úpravu, ktorú sa citovanou medzinárodnou zmluvou Slovenská republika zaviazala rešpektovať), právnemu poriadku Slovenskej republiky - ako z podaného výkladu dostatočne*

vyplývalo - neodporuje. Návrh žalovaného na zamietnutie žaloby založený na spochybňovaní legitimacy oprávnenia Gréckokatolíckeho arcibiskupstva Prešov konať pred súdom za žalobcu a na tvrdení, že tu ide o (neodstrániteľný) nedostatok procesnej podmienky konania, predstavuje vo svojej podstate návrh na odmietnutie spravodlivosti (*denegatio iustitiae*).“

9. Pri skúmaní prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP sa dovolací súd zameriava na zistenie a posúdenie vzťahu medzi dovolateľom označeným existujúcim rozhodnutím dovolacieho súdu (judikátom), ktoré tvorí súčasť jeho ustálenej rozhodovacej praxe, a novým prípadom. Vychádzajúc z kontextu skoršieho rozhodnutia (judikátu) a jeho skutkového vymedzenia pri tom za pomoci abstrakcie interpretuje v judikáte vyjadrené právne pravidlo (*ratio*).

10. Podľa názoru dovolacieho súdu rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/48/2009, od ktorého vidí žalobkyňa 1/ odklon, je pre odlišné skutkové a právne okolnosti na prejednávajúcu vec neaplikovateľné:

(i) Ako strana sporu tu vystupovala Gréckokatolícka cirkev, farnosť Vernár, za ktorú konalo Gréckokatolíckeho arcibiskupstvo Prešov, pričom v spojitosti s týmto zastupovaním nebola posudzovaná vecná legitimácia (ako tomu je v prejednávanom prípade), ale prípustnosť procesného zastúpenia, keďže protistrana spochybňovala legitimitu oprávnenia Gréckokatolíckeho arcibiskupstva Prešov konať pred súdom za farnosť Vernár.

(ii) V kontexte uvedeného išlo o odlišný predmet konania, ktorým bol reštitučný nárok podľa zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam. Najvyšší súd, vychádzajúc z ustanovenia § 2 ods. 2 tohto zákona (*právo na navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam môže uplatniť oprávnená osoba, ktorou je registrovaná cirkev a náboženská spoločnosť so sídlom na území Slovenskej republiky vrátane ich útvarov, ktoré majú právnu subjektivitu, ktorých nehnuteľná vec prešla do vlastníctva štátu, obce v období od 8. mája 1945, židovským náboženským obciam od 2. novembra 1938 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v § 3 tohto zákona*) vo veci sp. zn. 1Cdo/48/2009 dospel k záveru, že ide o výnimku z úpravy procesného zastúpenia obsiahnutej v § 21 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku ako základného procesného kódexu upravujúceho civilné konanie.

(iii) V čase rozhodovania dovolateľkou označenej veci bolo v platnosti odlišné znenie Základného dokumentu Gréckokatolíckej cirkvi (prijatého v zmysle § 13 ods. 1 zákona č. 308/1991 Zb.), ktoré na rozdiel od súčasného znenia obsahovalo ustanovenie, podľa ktorého „za ktorýkoľvek z uvedených útvarov s právnu subjektivitou - so zreteľom na dané hierarchické postavenie - môže konať Gréckokatolíckeho arcibiskupstvo v Prešove, ktoré je ústredím cirkvi“.

11. Základná téza o nevyhnutnosti analógie v skutkovom stave tvorí predpoklad aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, t. j. iba vtedy dochádza k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ak ide súčasne o analógiu v skutkovom stave, teda o typovo skutkovú podobu. Pri argumentácii akýmkoľvek súdnym rozhodnutím treba vždy text takého rozhodnutia vnímať v kontexte pôvodného konania, v ktorom bolo toto rozhodnutie vydané. Ak sú skutkové okolnosti v posudzovanom prípade odlišné, nemožno závery súdneho rozhodnutia ako precedensu v inej veci bez ďalšieho preberať a v takom prípade ide o nepriliehavý „judikát“.

12. Otázkou analógie v skutkovom stave ako predpokladu aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe sa zaoberal aj Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze č. k. I. ÚS 51/2020 z 9. júna 2020 (ZNaU 24/2020), ktorý judikoval, že „(...) Ak však nejde o analógiu v skutkovom stave, teda o typovo skutkovú podobu, aplikácia skorších súdnych rozhodnutí nie je namieste. Ak najvyšší súd nesprávne vyhodnotí analógiu v skutkovom stave a toto posúdenie má za následok odmietnutie dovolania, ide o porušenie práva na spravodlivý proces.“ Zásada o analógii v skutkovom stave ako nevyhnutného predpokladu aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe je aplikovateľná aj na aktuálne rozhodovanie dovolacieho súdu, keďže dovolateľkou označené rozhodnutie najvyššieho súdu nepredstavuje ustálenú rozhodovaciu prax na prejednávany prípad.

13. Dovolací súd pripomína, že pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VOBdo/2/2020). Vec prejednávajúci senát sa preto pri rozhodovaní o správnosti právneho posúdenia veci nižšími súdmi neobmedzil len na dovolateľom uvedené rozhodnutie sp. zn. 1Cdo/48/2009.

14. V rozhodnutí z 28. marca 2018, sp. zn. 6Cdo/54/2017 najvyšší súd konštatoval, že konanie o určenie neplatnosti závetu alebo listiny o vydedení môže splniť svoj účel len vtedy, ak je táto vec rozhodnutá rozsudkom, ktorého výrok je záväzný pre všetkých účastníkov konania o dedičstve. Preto musí byť okruh účastníkov konania v tomto spore (o určenie neplatnosti závetu alebo listiny o vydedení) zhodný s okruhom účastníkov dedičského konania v dobe vydania uznesenia, ktorým súdny komisár odkazuje toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby svoje právo uplatnil žalobou. Postavenie žalobcov je pritom určené obsahom rozhodnutia súdu v dedičskom konaní, ale ostatní dedičia musia v sporovom konaní vystupovať ako žalovaní, i keď v dedičskom konaní sa niektorí z nich k spornej otázke nestavali odmietavo alebo vystupovali (či zatiaľ nevystupovali) pasívne. Ak sa takého konania nezúčastnili všetci nerozluční spoločníci, nemôže byť návrhu vyhovené, a to pre nedostatok vecnej legitímácie (R 65/2003). Súd v konaní, v ktorom rozhoduje o dedičskom práve (sporové konanie), nie je povinný žalobcu poučiť o nesprávnom určení okruhu účastníkov. Súd by totiž dal poučenie o tzv. vecnej legitímácii, t. j. o tom, kto má byť podľa hmotného práva stranou sporu a nie poučenie o procesných právach a povinnostiach účastníkov. Poučenie v tomto zmysle by presahovalo poučovaciu povinnosť súdu podľa § 5 OSP (teraz § 160 CSP), čo je tiež v rozpore so zásadou rovnosti strán (porovnaj sp. zn. 4Cdo/120/2009).

15. V preskúmvanej veci nižšie súdy posúdili otázku nedostatku vecnej legitímácie žalovanej 1/ správne. Z obsahu spisu vyplýva, že poručiiteľka B. E. závetom zo dňa 28. marca 2016 odkázala všetok svoj majetok Gréckokatolíckej cirkvi vo Svidníku. V nadväznosti na to v súvisiacom dedičskom konaní (č. k. 5D/262/2017-51) konajúci súdny komisár ustálil okruh účastníkov dedičského konania po poručiiteľke B. E.: 1/ A. E., 2/ G. D., 3/ P. K. E., 4/ Gréckokatolícka cirkev, farnosť Svidník - Záhradná. Uznesením súdu prvej inštancie z 08. novembra 2018 č. k. 5D/262/2017-55, Dnot/181/2017 boli A. E., G. D. a P. K. E. odkázaní na podanie žaloby. Z registra cirkvi a náboženských spoločností vedeného Ministerstvom kultúry SR vyplýva, že základným dokumentom Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku v zmysle ustanovenia § 13 zákona č. 308/1991 Zb. je [Základný dokument Prešovskej Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi sui iuris na Slovensku](#)

z 13. marca 2015 zaregistrovaný Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky 04. septembra 2015, podľa ktorého farnosť je útvarom s právnou subjektivitou. Za situácie, keď poručiťka B. E. v závete, ktorý je prejavom vôle rýdzo osobnej povahy a ktorým poručiťka povoláva konkrétny subjekt k nadobudnutiu jeho majetku, odkázala všetok svoj majetok subjektu s právnou subjektivitou (čo vyplýva aj zo štatistického registra organizácií - IČO: 42 077 923), dovolací súd sa stotožňuje s názorom nižších súdov, že bolo povinnosťou žalobcov za jednu zo strán sporu označiť *Gréckokatolícku cirkev, farnosť Svidník - Záhradná*. Súčasne platí, že pokiaľ výrok rozsudku vo veci vyvolanej sporom o dedičské právo mal byť záväzný pre všetkých účastníkov prebiehajúceho konania o dedičstve, musel byť okruh účastníkov konania v tomto spore zhodný s okruhom účastníkov dedičského konania v dobe vydania vyššie označeného uznesenia. Ak tak žalobcovia neurobili, nemohlo byť návrhu na určenie (ne)platnosti závetu vyhovené pre nedostatok vecnej legitímácie vyplývajúcej z hmotného práva.

64.**ROZHODNUTIE**

Aktívna ani pasívna solidarita spoluvlastníkov v zmysle § 139 ods. 1 Občianskeho zákonníka bez ďalšieho nezakladá nútené procesné spoločenstvo podľa § 78 ods. 1 Civilného sporového poriadku.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. februára 2025, sp. zn. 7Cdo/14/2023)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) napadnutým rozsudkom vo výroku I. potvrdil Rozsudok Okresného súdu Bratislava II. zo dňa 28. júna 2013, č. k. 21 C 240/1997-363, v prvom výroku, a to v jeho časti týkajúcej sa povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi istinu v sume 21.316,80 Eur. Táto suma zostala predmetom ďalšieho odvolacieho konania po zrušení rozhodnutí v dovolacom konaní uznesením Najvyššieho súdu SR zo dňa 19. novembra 2019, č. k. 8Cdo/165/2018-481, ktorým rozsudok Okresného súdu Bratislava II z 28. júna 2013, č. k. 21 C 340/1997-363 a rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 25. apríla 2018, sp. zn. 2 Co 320/2015 v časti splnenia povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyni sumu 5485,20 Eur zrušil a konanie v tejto časti zastavil. Predmetom konania preto zostalo zaplatenie istiny 21 316,80 Eur titulom zhodnotenia nebytových priestorov vo vlastníctve žalovaného žalobcom ako nájomcom. Odvolací súd výrokmi II. až VI. rozhodol o trovách konania.

2. Súd prvej inštancie v poradí druhým rozsudkom zo dňa 28.6.2013, č. k. 21 C 240/1997-363, uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 26.802,-Eur, zaplatiť trovy konania v sume 1.174,80 Eur a trovy konania štátu v sume 1.615,15 Eur. Rozsudok odôvodnil ustanovením § 3 zákona č. 116/1990 Zb. o nájme a podnájme nebytových priestorov, § 667 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Skutkovo dôvodil tým, že nárok žalobcu je čo do základu a výšky v celom rozsahu dôvodný. Žalobca bol aktívne vecne legitimovaný, keďže pohľadávky jeho právneho predchodcu prešli na žalobcu (vystupujúci v tom čase pod obchodným menom Ericsson Business Systems Slovakia, spol. s r. o.). Žalovaný túto skutočnosť v konaní nespochybnil a ani nenamietal. Právny predchodca žalobcu ako nájomca nebytových priestorov patriacich žalovanému vykonal s jeho súhlasom v týchto priestoroch stavebné úpravy slúžiace jeho špecifickým potrebám. Nepochybne tiež zostalo, že žalovaný ako prenajímateľ sa nezaviazal na úhradu nákladov spojených s rekonštrukciou nebytových priestorov vykonanou žalobcom. V zmysle ustanovenia § 667 ods. 1 veta štvrtá Občianskeho zákonníka potom žalobcovi vznikol po skončení nájmu nárok na protihodnotu toho, o čo sa zvýšila hodnota veci.

3. Odvolací súd mal preukázané, že žalovaný je podielovým spoluvlastníkom administratívnej budovy na Miletičovej ulici č. 23 v Bratislave, kde sa nachádzajú kancelárske priestory, a to v pomere 9/10 k celku. Druhým podielovým spoluvlastníkom týchto nehnuteľností

je spoločnosť BANSKÉ PROJEKTY, s. r. o. (v pomere 1/10), ktorá nie je stranou v tomto spore. Žalovaný namietal nesplnenie zákonného predpokladu na to, aby nájomcovi vznikol nárok na vydanie zhodnotenia nebytových priestorov. Namietal, že bolo potrebné, aby nájomca disponoval súhlasom oboch podielových spoluvlastníkov predmetných nebytových priestorov, pričom druhý podielový spoluvlastník predmetnej nehnuteľnosti nebol o zámere žalobcu vykonať zmeny v nebytových priestoroch informovaný.

4. Odvolací súd právne hodnotenie uviedol v bodoch 17.1. tak, že rozhodovanie o nájme (alebo zmene v osobe nájomcu, či o jeho ukončení) nehnuteľnosti v spoluvlastníctve viacerých osôb je súčasťou rozhodovania o hospodárení so spoločnou vecou v zmysle ustanovenia § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Z ustanovenia § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojení s § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že každý spoluvlastník je oprávnený a zároveň povinný podieľať sa, a to práve v miere vyjadrenej jeho spoluvlastníckym podielom, na tých právach a povinnostiach, ktoré vyplývajú zo spoluvlastníctva k spoločnej veci. Podľa ustanovenia § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka, rozhodujú o hospodárení so spoločnou vecou spoluvlastníci väčšinou počítanou podľa veľkosti podielov. Na základe uvedeného o hospodárení so spoločnou vecou, či už ide o bežné alebo nad rámec bežnej veci, v prípade, ak sa dohoda nedosiahne, rozhoduje väčšina spoluvlastníckych hlasov, ktorá sa počíta podľa veľkosti podielov (tzv. majoritný princíp) a nie podľa počtu spoluvlastníkov (hláv). Na rozhodnutie o tom, že vec má byť prenechaná do nájmu, preto stačí väčšina podľa veľkosti spoluvlastníckych podielov. Nájomnú zmluvu v takom prípade nemusia ako prenajímatelia uzavrieť všetci podieloví spoluvlastníci, ale stačí, keď ju uzavruť tí, ktorých podiely na spoločnej veci predstavujú väčšinu. Rovnako sa posudzuje aj skončenie nájmu. Výpoveď nájmu môže opäť platne dať ten podielový spoluvlastník (spoluvlastníci), ktorý má (ktorí majú) väčšinový spoluvlastnícky podiel, a to aj bez súhlasu, či súčinnosti, ostatných spoluvlastníkov. Ostatní spoluvlastníci sa tomuto podrobiť musia, a to aj bez súdneho rozhodnutia. Pojem „hospodárenie so spoločnou vecou“ v sebe zahŕňa všetky úkony, ktoré sa týkajú ekonomickej stránky spoločnej veci, na vykonávanie ktorej nie je potrebný súhlas všetkých spoločníkov. Ide o činnosti, ktoré súvisia s opravou, údržbou, úpravou a zmenou spoločnej veci, investíciami do spoločnej veci a nákladmi na vec. Zahŕňa to však aj užívanie veci jedným alebo viacerými spoluvlastníkmi a prenechanie spoločnej veci do nájmu inému. Ukončením nájmu vznikol žalobcovi nárok na vydanie protihodnoty toho, o čo sa zvýšila hodnota veci v dôsledku žalobcom vykonaných investícií do veci (nehnuteľnosti) žalovaného (majoritného spoluvlastníka). Pokiaľ ide o výšku zhodnotenia, túto treba skúmať podobne ako v prípadoch vydania bezdôvodného obohatenia podľa § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka, t. j. nevydáva sa hodnota nákladov, ale hodnota, o ktorú sa v dôsledku nákladov vykonanej rekonštrukcie zvýšila hodnota celej veci. V prejednávanej veci to znamená hodnotu zhodnotenia celej veci, časť ktorej bola žalobcom rekonštruovaná. Znalec Ing. Š. v znaleckom posudku č. 1/2001 vyčíslil hodnotu nákladov tejto rekonštrukcie, z čoho vyplýva, že investície vykonané právnym predchodcom žalobcu a ich výška známe boli. Po zrušení rozhodnutia súdu prvej inštancie v poradí prvom a vrátení mu veci rozhodnutím odvolacieho súdu v poradí prvom bolo jednou z povinností posúdiť, zo strany znalca, či projektová dokumentácia, ktorú Ing. Š. H. žalobca poskytol, je dostatočným podkladom pre vyčíslenie zhodnotenia nehnuteľnosti vzhľadom na okolnosť, že investície vykonané právnym predchodcom žalobcu aj ich výška sú známe. Súd prvej inštancie s poukazom na rozhodnutie odvolacieho súdu a jeho právny názor, ktorým bol viazaný, vykonal ďalšie

dokazovanie, nariadil znalecké dokazovanie, pričom znalec vypracoval znalecký posudok č. 57/2012. Nadväzne na uvedené otázku pasívnej vecnej legitímácie odvolací súd uzatvára tak, že žalovaný (aj sám) je jej nositeľom. Ak teda žaloba smerovala len voči nemu, majoritnému spoluvlastníkovi v podiele 9/10 k celku, potom žaloba nie je postihnutá vadou nedostatku pasívnej vecnej legitímácie.

5. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa ustanovení § 470 ods.1, ods.2, § 396 ods.1, § 255 ods.1 § 262 ods.1 CSP. Uviedol, že je notorieta, že súdne konanie predstavuje jeden celok. Vzhľadom však na viaceré rozhodnutia súdom prvej inštancie, odvolacieho súdu, dovolacieho súdu, v predmetnej právnej veci, pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania bolo nevyhnutné zohľadňovať osobitne jednotlivé časti konania. Odvolací súd rozsudok Okresného súdu Bratislava II. zo dňa 28.6.2013, č. k. 21 C 240/1997-363, vo výroku v poradí prvého a v jeho časti týkajúcej sa povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v sume 1.174,80 Eur zmenil (§ 388 C.s.p.) a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov prvoinstančného konania v poradí prvého v rozsahu 59,06 % a v poradí druhého v rozsahu 100 % (§ 255 ods. 1, ods. 2, § 262 ods. 1 C.s.p.). Žalobca sa podanou žalobou domáhal zaplata sumy 26.802 Eur (807.437 Sk) s príslušenstvom (100 %), úspešný bol v časti týkajúcej sa zaplata sumy 21.316,80 Eur s príslušenstvom (79,53 %), neúspešný bol v časti týkajúcej sa zaplata sumy 5.485,20 Eur (165.247 Sk) s príslušenstvom (20,47 %), kde bol v tejto časti úspešný žalovaný. Čistý úspech bol daný na strane žalobcu, a tak má nárok na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie v poradí prvého v rozsahu 59,06 % (79,53 % - 20,47 %). V poradí druhom konaní pred súdom prvej inštancie mal žalobca úspech v rozsahu 100 % vo vzťahu k zaplata sumy 21.316,80 Eur.

6. Proti výroku I. vo veci samej a výrokom o trovách konania II., IV. a VI. podal žalovaný v zastúpení advokátskou kanceláriou včas dovolanie z dôvodov podľa § 421 ods.1, písm. a) a b) CSP. Vo vzťahu k výrokom o trovách konania neuviedol dovolacie dôvody.

7. Žalovaný zdôrazňoval, že nebytové priestory boli a doteraz sú v spoluvlastníctve. Poukazoval na skutkový stav. Zmluvu o nájme uzavrel za prenajímateľa len jeden z podielových spoluvlastníkov a súhlas na vykonanie stavebných úprav na prenajímanej veci druhý spoluvlastník nikdy nedal, hoci vykonanými stavebnými úpravami bolo zasiahnuté aj do jeho spoluvlastníckeho podielu na veci. Na túto skutočnosť upozorňoval žalovaný žalobcu listom zo dňa 1. júla 1998, ktorého koncept je založený v súdnom spise. Následne žalobcov právny predchodca, túto skutočnosť potvrdil v liste zo dňa 24. septembra 1998, v ktorom konštatuje, že súhlasné stanovisko s adaptáciou kancelárskych priestorov vyjadril právny predchodca žalobcu listom zo dňa 21.3.1996. Žalobca v konaní však súhlas druhého spoluvlastníka nehnuteľnosti s úpravami prenajatých priestorov nepreukázal. Skutočnosť, že pre uzatváranie zmlúv nad rámec obvyklého hospodárenia s nehnuteľnosťou je potrebný súhlas všetkých spoluvlastníkov nehnuteľnosti vyplýva aj z rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 41Cob/259/2012 zo dňa 27.6.2013. Žalovaný má za to, že Krajský súd v Bratislave nesprávne aplikoval ustanovenia Občianskeho zákonníka vzťahujúce sa na pravidlá hospodárenia spoluvlastníkov so spoločnou vecou, pretože ide o dôležitú zmenu spoločnej veci a nie o bežné hospodárenie so spoločnou vecou, a teda majoritný systém sa v tomto prípade neuplatňuje bezvýhradne.

8. Aplikáciu úpravy vzťahujúcej sa k dôležitej zmene spoločnej veci je potrebné v prejednávanej veci vnímať v kontexte ustanovenia § 667 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, v zmysle ktorého zmeny na veci je nájomca oprávnený vykonávať len so súhlasom prenajímateľa. Pokiaľ teda nie je možné bezvýhradne uplatniť majoritný systém hospodárenia so spoločnou vecou, nie je ani možné vylúčiť minoritného spoluvlastníka z procesu rozhodovania ohľadom nájmu a zmeny tejto veci. V danom prípade žalobca vykonával zmeny na veci bez súhlasu druhého spoluvlastníka, ktorého spoluvlastnícky podiel taktiež tvoril predmet nájmu, preto bol povinný podľa ustanovenia § 667 ods. 2 zákona č. 40/1964 Občiansky zákonník po skončení nájmu uviesť vec na svoje náklady do pôvodného stavu, a teda žalobcovi nemohol vzniknúť nárok, ktorý si uplatňuje v konaní vedenom pred Okresným súdom Bratislava II pod sp. zn.: 21C/240/1997.

9. S ohľadom na vyššie uvedené žalovaný tvrdil, že Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací sa nesprávne právne vysporiadal s otázkou týkajúcou sa skutočnosti, že došlo výkonom predmetným stavebných úprav k dôležitej zmene veci. V prípade stavebných úprav vykonávaných nájomcom sa nemôže nikdy jednať iba o hospodárenie so spoločnou vecou, ale dochádza k dôležitej zmene veci, na ktorú je potrebný vždy súhlas všetkých podielových spoluvlastníkov, a teda odvolací súd nesprávne na prejednávanú vec aplikoval ustanovenie § 139 ods. 2 OZ namiesto správneho ustanovenia § 139 ods. 3 OZ, pričom nastolil právnu otázku: „*Či pri povolení stavebných úprav na veci v podielovom spoluvlastníctve ide o hospodárenie so spoločnou vecou podľa § 139 ods. 2 OZ alebo o dôležitú zmenu spoločnej veci podľa § 139 ods. 3 OZ*“. Táto otázka nebola ešte dovolacím súdom riešená, čím je dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP“.

10. S poukazom na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, č. k.: 3MCdo/2/2008, zo dňa 16.07.2009, žalovaný ďalej tvrdil, že konajúci súd nesprávne právne posúdil spôsob a možnosti rozhodovania spoluvlastníkov so spoločnou vecou. Mal za to, že právne posúdenie konajúceho súdu týkajúce sa postupu, resp. spôsobu hlasovania spoluvlastníkov pri hospodárení so spoločnou vecou tak, že v prípade, že jeden z podielových spoluvlastníkov je značne majoritný, a teda nie je potrebné, aby sa druhý minoritný spoluvlastník k rozhodovanej veci vôbec vyjadril, je nesprávne. Aj keď je jeden zo spoluvlastníkov minoritný je potrebné dodržať cieľ zakotvený v platnej právnej úprave, a to že v prípade podielového spoluvlastníctva ide o spoločné rozhodovanie o hospodárení so spoločnou vecou a nie o výlučne rozhodovanie jedného (aj keď majoritného) spoluvlastníka, čo spôsobuje neplatnosť takéhoto rozhodovania o spoločnej veci len jedným spoluvlastníkom a zároveň v prípade právneho posúdenia odvolacím súdom, že je bez právneho významu názor minoritného spoluvlastníka, by dochádzalo k odňatiu možnosti prehlasovaného spoluvlastníka podať návrh na súd v zmysle § 139 ods. 2 OZ. Vzhľadom k tomu, že dovolací súd sa s otázkou spôsobu hlasovania o spoločnej veci vysporiadal napr. v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, č. k.: 3MCdo/2/2008, zo dňa 16.07.2009 a odvolací súd sa od tohto právneho posúdenia odklonil má za to, že je dovolanie prípustné aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

11. Žalovaný ďalej namietal právne posúdenie odvolacieho súdu, že pri žalobe o vydanie zhodnotenia veci nájomcom netvorí podieloví spoluvlastníci nútené spoločenstvo. Tento záver

odvolacieho súdu považoval za nesprávny. S ohľadom na skutočnosť, že podľa ustanovenia § 139 ods. 1 OZ sú z právnych úkonov týkajúcich sa spoločnej veci oprávnení a povinní všetci spoluvlastníci spoločne a nerozdielne, má za to, že je naplnené zákonom požadovaná podmienka zakotvená v ustanovení § 78 ods. 1 CSP, a teda v prípade podielových spoluvlastníkov ide o nútené spoločenstvo, v ktorom osobitný predpis vyžaduje pre úspech v spore účasť všetkých subjektov právneho vzťahu.

12. Právna otázka týkajúca sa núteného spoločenstva podielových spoluvlastníkov v prejednávanej veci nebola ešte dovolacím súdom riešená, čím je dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Žalovaný je toho názoru s ohľadom na vyššie uvedené, že napadnutý rozsudok je právne neudržateľný, keďže konajúci súd v rozpore s právnou úpravou obsiahnutou v Civilnom sporovom poriadku vyhodnotil nútené spoločenstvo žalovaného a druhého spoluvlastníka dotknutej nehnuteľnosti, a teda žalobca nežaloval všetky subjekty, ktoré boli a sú pasívne legitimované a musia tvoriť v zmysle platnej právnej úpravy núteného spoločenstvo.

13. Žalovaný ďalej namietal, nesprávne právne posúdenie zhodnotenia prenajatej veci. Uviedol, že podaním zo dňa 5. apríla 2012 sa písomne vyjadril k podanému znaleckému posudku, pričom uviedol, že na základe jeho záverov nie je možné určiť výšku zhodnotenia, pretože takúto odpoveď znalecký posudok nedal. Súd sa s touto námietkou žalovaného žiadnym spôsobom nevyšporiadal a ani v odôvodnení rozsudku neuviedol, ako vyhodnotil rozpor medzi otázkou, ktorá bola znaleckej organizácii položená a odpoveďou na ňu. Právne posúdenie konajúceho súdu týkajúce sa určenia výšky odplaty vlastníka, resp. spoluvlastníkov nájomcovi na základe určenia výšky technického zhodnotenia veci považoval za nesprávne. Pojem „technická hodnota“ je obsahovo odlišný od pojmu „zhodnotenie“. Technická hodnota je znalecký odhad východiskovej hodnoty stavby znížený o hodnotu zodpovedajúcu výške opotrebovania.

14. K napadnutým výrokom o trovách konania žalovaný v dovolaní neuviedol právnu argumentáciu ani dovolacie dôvody.

15. Žalobca sa k dovolaniu žalovaného písomne nevyjadril.

16. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že žalovaný dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) ako strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) a dovolanie podľa § 448 CSP ako nedôvodné zamietol.

17. *Podľa § 421 ods. 1) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok („CSP“) dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,*

a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

18. *Podľa § 442 ods. CSP dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd.*

19. Preskúmaním veci dovolací súd zistil, že žalovaný je väčšinovým spoluvlastníkom prenajatej nehnuteľnosti v podiele 9/10-ín. Žalovaný je podielovým spoluvlastníkom administratívnej budovy na Miletičovej ulici č. 23 v Bratislave, kde sa nachádzajú kancelárske priestory, a to v pomere 9/10 k celku. Druhým podielovým spoluvlastníkom týchto nehnuteľností je spoločnosť BANSKÉ PROJEKTY, s. r. o (v pomere 1/10), ktorá nie je stranou v tomto spore. Nájomnú zmluvu uzatvoril ako prenajímateľ právny predchodca žalovaného, a to ako väčšinový spoluvlastník.

20. Z uvedeného je zrejmé, že žalovaný sa procesnou obranou domáha právnej ochrany proti vlastnému správaniu ako prenajímateľa z dôvodov, ktoré existujú na strane menšinového spoluvlastníka, ktorý nebol prenajímateľom a nie je ani stranou sporu. Z titulu nedostatku aktívnej legitímácie žalovaný nemôže vystupovať na ochranu práv menšinového spoluvlastníka (vyplývajúcich menšinovému spoluvlastníkov z ust. § 139 ods.2, ods.3 OZ), ktorý nie je stranou sporu. V tejto súvislosti bola nastolená právna otázka žalovaným, či podieloví spoluvlastníci vo vzťahu k nájomcovi a jeho nároku na vydanie zhodnotenia prenajatej veci majú charakter núteného spoločenstva v zmysle § 78 ods.1 CSP s ohľadom na hmotnoprávne ustanovenie § 139 ods.1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník podľa ktorého „z právnych úkonov týkajúcich sa spoločnej veci sú oprávnení a povinní všetci spoluvlastníci spoločne a nerozdielne“. Dovolací súd na položenú právnu otázku uvádza, že aktívna ani pasívna solidarita spoluvlastníkov v zmysle § 139 ods.1 Občianskeho zákonníka nezakladá nútené procesné spoločenstvo v § 78 ods.1 Civilného sporového poriadku. Solidárne záväzky majú charakter takých spoločných záväzkov, ktoré oprávňujú veriteľa požadovať plnenie od ktoréhokoľvek z dlžníkov (§ 511 ods.1 Občianskeho zákonníka). Žalobca preto bol oprávnený uplatniť nárok samostatne iba voči žalovanému.

65.**ROZHODNUTIE**

Ak strana, ktorej nebolo priznané úplné oslobodenie od súdneho poplatku podľa § 254 ods. 1 Civilného sporového poriadku, navrhne vykonať znalecké dokazovanie, súd jej uloží povinnosť zložiť preddavok na trovy tohto dokazovania. Zákonné (vecné alebo osobné) oslobodenie od platenia súdneho poplatku v zmysle § 4 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch je v intenciách ustanovenia § 253 ods. 2 Civilného sporového poriadku irelevantné.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. februára 2025, sp. zn. 3Cdo/18/2023)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 25. júla 2022, č. k. 16C/2/2019-343: 1/ konanie sa v časti o zaplatenie sumy 36,52 eura zatavil, 2/ v zastavujúcej časti stranám konania nepriznal nárok na náhradu trov konania, 3/ žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi úrok z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 36,52 eura od 03. 02. 2018 do 06. 04. 2021 do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku, 4/ v zostávajúcej časti žalobu zamietol, 5/ žalovanej priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, 6/ štátu priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“), na odvolanie žalobcu, rozsudkom z 29. marca 2023, sp. zn. 25Co/120/2020 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v odvolaní napadnutej časti (výrok 4/ v žalobe zamietajúcej časti a výroky 5/ a 6/ o trovách konania a trovách štátu) a žalovanej priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia mimo iného uviedol: ... „ďalej odvolateľ vytyka súdu prvej inštancie, že nevykonaním ním navrhovaný dôkaz, resp. že mu tento dôkaz vykonať znemožnil, keď mu vyrubil preddavok na vykonanie dôkazu, a to výsluch znalca G.

13.5.1. K tejto námietke odvolací súd poukazuje na ustanovenie § 253 CSP a dodáva, že znalecké dokazovanie má v rámci civilného sporového poriadku individuálny režim v súvislosti s platením preddavkov. Znalecké dokazovanie je ex lege povinne preddavkované; s výnimkou strany, ktorej bolo priznané oslobodenie od súdneho poplatku podľa § 254 CSP. Takýto subjekt nemožno zaťažiť povinnosťou zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania. Zákon však na tento účel výslovne vyžaduje, aby bolo strane oslobodenie od súdneho poplatku riadne priznané. Nepostačuje teda čiastočné oslobodenie od súdneho poplatku, zákonné oslobodenie od súdneho poplatku podľa § 4 zákona o súdnych poplatkoch, ani preukázané splnenie podmienok na oslobodenie od súdneho

poplatku (komentár k ustanoveniu § 253 CSP Števček a spol., nakladateľstvo Beck). V danom prípade sa žalobca domáhal zákonného oslobodenia z dôvodu, že je spotrebiteľ, ktorý je podľa § 4 ods. 2 písm. v) oslobodený od platenia súdnych poplatkov v prípade, ak sa domáha ochrany svojho práva podľa osobitného predpisu, ktorým je napr. zákon o ochrane spotrebiteľa č. 250/2007 Z. z. Z uvedeného dôvodu preto súd prvej inštancie správne postupoval, keď žiadal zložiť preddavok na vykonanie žalobcom navrhovaného úkonu - výsluchu znalca. Odvolací súd preto námietku odvolateľa vyhodnotil ako účelovú a nedôvodnú.“

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, jeho prípustnosť odôvodnil podľa § 420 písm. f) CSP. Navrhol zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu, vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie a priznať mu nárok na náhradu trov konania.

3.1. V dovolaní vymedzili porušenie jeho práva na spravodlivý proces nevykonaním výsluchu znalca MUDr. G. W. súdom prvej inštancie, s ktorým postupom sa odvolací súd stotožnil. Žalobca vo vyjadrení k písomnému znaleckému posudku poukazuje na jeho formálne nedostatky a nejasnosti v odpovediach znalca súdu, navrhol jeho vypočutie. Žalobca spĺňajúci podmienku zákonného oslobodenia od platenia súdnych poplatkov (v zmysle § 4 ods. 2 písm. v) zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov, ďalej aj „zákon č. 71/1992 Zb.“) a tiež ako spotrebiteľ odmietol zaplatiť preddavok na trovy dôkazu (výsluch znalca) uložený mu uznesením súdu prvej inštancie vo výške 120 eur. V dôsledku nezloženia preddavku súd nesprávne odmietol vykonať výsluch znalca navrhnutý žalobcom, lebo žalobcovi v zmysle § 253 ods. 2 CSP nebolo možné uložiť preddavkovú povinnosť v dôsledku zákonného oslobodenia od súdnych poplatkov i neuloženia preddavkovej povinnosti najneskôr ustanovením znalca ale až 20 mesiacov po takomto ustanovení, čím konanie zaťažil vadou v zmysle § 420 písm. f) CSP. Podľa názoru dovolateľa súdy mohli ex officio vykonať taký dôkaz v zmysle § 295 CSP, lebo súd môže vykonať aj tie dôkazy, ktoré spotrebiteľ nenavrhol, a to i bez povinnosti uloženia a zaplatenia preddavku. Odvolací súd podľa názoru dovolateľa nesprávne vychádzal z toho, že žalobcovi nepostačuje zákonné oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, ale pre neuloženie povinnosti na zaplatenie preddavku je potrebné oslobodenie priznané rozhodnutím súdu.

4. Žalovaná vo svojom vyjadrení uviedla, že dovolaním napadnutý postup súdov pri nevykonaní výsluch znalca považuje za správny. V zmysle § 253 CSP je znalecké dokazovanie povinne preddavkované, touto povinnosťou nemožno zaťažiť subjekt, ktorému bolo priznané oslobodenie od súdneho poplatku v zmysle § 254 CSP, keď nepostačuje priznanie čiastočného oslobodenia, ani zákonné oslobodenie (§ 4 zákona č. 71/1992 Zb.). Postup súdu v zmysle § 295 CSP pri vykonaní dôkazov spotrebiteľom nenavrnutých je možnosťou nie povinnosťou súdu.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) žalobcovia zastúpení v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na odôvodnenie uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Žalobca vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namieta nevykonanie dôkazu výsluchom znalca v dôsledku nesplnenia nesprávne mu uloženej povinnosti uhradiť preddavok na toto dokazovanie.

6.1. Podľa § 253 ods. 1, 2, 3 a § 254 ods. 1 CSP, ak strana v konaní navrhne vykonanie dôkazu, s ktorým sú spojené výdavky, súd jej môže uložiť povinnosť zložiť preddavok. Ak súd ustanoví znalca a strane nebolo priznané oslobodenie od súdneho poplatku, najneskôr spolu s ustanovením znalca uloží povinnosť zložiť preddavok v rozsahu predpokladaných nákladov znaleckého dokazovania. Ak strana v lehote určenej súdom preddavok nezloží, súd navrhnutý dôkaz nevykoná. Súd na návrh prizná oslobodenie od súdneho poplatku, ak to odôvodňujú pomery strany.

6.2. Preddavková povinnosť zaťažuje vždy len tú stranu, ktorá navrhla vykonanie dôkazu, ak sa súd rozhodne pre uloženie preddavku. Prenos preddavkovej povinnosti zákon neumožňuje ani v prípade, že vykonanie dôkazu navrhla osoba, ktorej nemožno preddavkovú povinnosť uložiť. Znalecké dokazovanie v režime CSP (§ 253) sa vyznačuje tým, že povinnosť zložiť preddavok na jeho vykonanie nezaťažuje stranu, ktorej bolo v zmysle § 254 ods. 1 CSP (rozhodnutím súdu) priznané úplné oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Ak strana uložený preddavok v určenej lehote nezloží, súd navrhnutý dôkaz nevykoná.

6.3. Záonné (vecné alebo osobné) oslobodenie od platenia súdneho poplatku v zmysle § 4 zákona č. 71/1992 Zb. je v intenciách ustanovenia § 253 ods. 2 CSP irelevantné, keďže ho súd nepriznáva, ale vyplýva priamo zo zákona. Inak povedané, ak je zo zákona sporová strana oslobodená od súdnych poplatkov (osobné oslobodenie), alebo ak je konanie oslobodené od poplatkov (vecne oslobodenie) a taká strana v konaní navrhla vykonanie znaleckého dokazovania, súd jej môže uložiť zloženie preddavku, lebo tomuto nepredchádzalo rozhodnutie o priznaní úplného oslobodenia v zmysle § 254 ods. 1 CSP. Civilný sporový poriadok zotrúva na tom, že iba po dôslednom individuálnom posúdení pomerov žiadateľa, ktorému bude rozhodnutím súdu priznané oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v plnom rozsahu, nie je odôvodnené uloženie povinnosti uhradiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania. Záonné (osobné alebo vecné) oslobodenie má paušálny charakter, individuálne nezohľadňujúci reálnu ale iba fiktívne prezumujúcu nepriaznivú situáciu určitých osôb alebo podľa vôle zákonodarcu ich chrániť vo vybraných druhoch konaní (k tomu pozri napr. Števíek M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. 2 vydanie. Praha: C. H. BECK 2022 s. 1005). Keďže v danom prípade ide (už) o výsluch znalca, preto o uložení preddavku na tento dôkaz bolo možné analogicky (§ 253 ods. 1, 2 CSP) rozhodnúť najneskôr pred týmto výsluchom. Vo svetle skutkového zistenia, že výsluch znalca navrhol žalobca a súvisiaceho právneho názoru, že zákon prenesenie preddavkovej povinnosti neumožňuje, je nadbytočné zaoberať sa špekuláciou dovolateľa o tom, či taký dôkaz (ne)mohol vykonať súd z úradnej povinnosti, keď v medziach súdnej úvahy by išlo o aplikáciu dispozitívnej právnej úpravy vykonania dôkazu v spotrebiteľských sporoch (§ 295 CSP) a nie je tvrdené ani dovolateľom doložené, že by súd taký dôkaz sám mienil vykonať.

7. Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP námietkou o nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom [napr. ohľadom otázky, či oslobodenie od súdneho poplatku podľa § 4 zákona č. 71/1992 Zb. (nie) je dôvodom pre neuloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania], čím malo dôjsť k

porušení jeho práva na spravodlivý proces. Dovolací súd k tomu uvádza, že už podľa predchádzajúcej procesnej úpravy dospel najvyšší súd k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením veci (viď R 54/2012 a tiež 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 7Cdo/26/2010, 8ECdo/170/2014). Podľa právneho názoru najvyššieho súdu nie je ani v súčasnosti (po 1. júli 2016) žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Na tom, že ani prípadné nesprávne právne posúdenie veci nezakladá dovolateľom tvrdenú vadu zmätočnosti, zotrval aj judikát R 24/2017 a tiež viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018, 9Cdo/86/2020). V zmysle rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 6. marca 2019 sp. zn. I. ÚS 61/2019 aj v právnych veciach, na ktoré sa vzťahuje CSP, je opodstatnený názor, podľa ktorého nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP. Skutočnosť, že dovolateľ má odlišný právny názor než konajúci odvolací súd, bez ďalšieho nezakladá ním tvrdenú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP. Sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 420 písm. f) CSP (9Cdo/248/2021, 9Cdo/73/2020, 9Cdo/121/2020). Napokon je potrebné uviesť i to, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

66.**R O Z H O D N U T I E**

Nevyhovenie návrhu žalobcu na pristúpenie ďalšieho subjektu do konania ako žalovaného (§ 79 Civilného sporového poriadku), ak k nemu dôjde v štádiu upomínacieho konania, zakladá porušenie procesných práv žalobcu v miere porušenia jeho práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) Civilného sporového poriadku].

Rozhodnutie súdu prvej inštancie o nepripustení pristúpenia ďalšieho žalovaného do konania môže byť s odkazom na ustanovenie § 365 ods. 2 Civilného sporového poriadku predmetom odvolacieho a následne dovolacieho prieskumu. Podmienkou je, že uznesenie o nepripustení pristúpenia mohlo mať vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. marca 2025, sp. zn. 4Cdo/140/2024)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 11. októbra 2023, č. k. 11Csp/49/2023-145 v spojení s opravnými uzneseniami č. k. 11Csp/49/2023-150 z 20. októbra 2023 a č. k. 11Csp/49/2023-191 z 01. marca 2024 výrokom I. zamietol návrh žalobkyne z 11. októbra 2023 na zmenu žalovaného, výrokom II. žalobu zamietol a žalovanému priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok III.). Opravným uznesením z 20. októbra 2023 súd prvej inštancie opravil označenie a poučenie napadnutého rozsudku; ďalším opravným uznesením z 01. marca 2024 opravil v záhlaví napadnutého rozsudku obchodné meno žalobkyne. Vec právne posúdil podľa ustanovení § 2 ods. 1, § 8a ods. 1, ods. 7, § 8b ods. 1 písm. e), § 10 ods. 1, ods. 6, ods. 7 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „BytZ“) s tým, že posudzoval predovšetkým pasívnu legitimitáciu žalovaného; súhlasne so žalovaným akcentoval, že povinnosti platenia žalovaných preddavkov sa vzťahujú len na vlastníka bytu, a teda, že musí ísť o skolaudovaný byt, tak ako to vyplýva z ustanovenia § 2 ods. 1 BytZ. V tejto súvislosti poukázal na závery vyplývajúce z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4Cdo/27/2002 (R 87/2003), podľa ktorého za rozhodujúci sa považuje právny stav založený právoplatným rozhodnutím o povolení užívania stavby (prípadne o zmene účelu užívania) a nie stav faktický.

1.1. Súd prvej inštancie v odôvodnení rozsudku ohľadom pasívnej legitimitácie žalovaného rozviedol úvahu, že v právnej teórii a v súdnej praxi sa k predmetnej otázke vyskytujú rozdielne názory; jeden je prezentovaný v komentári k zákonu o vlastníctve bytov vydavateľstvo C. H. Beck, podľa ktorého vzhľadom na § 8a ods. 7 BytZ prevodom vlastníctva bytu dochádza k právnemu

nástupníctvu, tzv. singulárnej sukcesii všetkých práv a povinností vyplývajúcich zo zmluvy o výkone správy z doterajšieho vlastníka na nového a ten zodpovedá aj za záväzky, ktoré predchádzajúci vlastník nemá vysporiadané ku dňu prevodu vlastníckeho práva. Právo správcu vymáhať všetky pohľadávky spojené s vlastníctvom a užívaním bytu sa musí uplatniť len voči súčasnému vlastníkovi zapísanému v katastri nehnuteľnosti, pretože toto právo je nerozlučne spojené s vlastníctvom bytu; uvedené sa vzťahuje aj na povinnosti vyplývajúce z ročného vyúčtovania nákladov, ktoré by za uplynulé obdobie znášal vždy aktuálny vlastník bytu v čase vykonania ročného vyúčtovania. Podľa tejto názorovej línie v prípade vzniku nedoplatkov spoločenstvo (správca) môže tieto vymáhať od nového vlastníka bytu po prevode alebo prechode vlastníckeho práva, čím je vytvorená zásada, podľa ktorej vznik záväzkov je akcesoricky naviazaný nie na osobu vlastníka t. j. na personálny substrát, ale na vecný substrát, ktorým je existencia vecného práva k bytu. Podľa druhého názoru nie je povinnosť platenia preddavkov upravená vo vzťahu k bytu, ale k jeho vlastníkovi; vychádza z personálneho substrátu. K tomuto názoru sa priklonil aj prvoinštančný súd, ktorý ho považoval za logický a spravodlivý. V spore akým je aj tento, si správca zistí, kto bol vlastníkom bytu v príslušnom období a uplatní voči tejto osobe nárok na zaplatenie nedoplatku.

1.2. Žalobkyňa ešte v písomnom vyjadrení k odporu navrhla v zmysle § 79 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) pripustiť pristúpenie ďalšieho žalovaného do konania a to predchádzajúceho vlastníka O. K., I. XX, XXX XX C. Š.; súd prvej inštancie o tomto procesnom návrhu žalobkyne rozhodol uznesením č. k. 11Csp 49/2023-128 z 24. júla 2023 tak, že ho zamietol.

1.3. Prvoinštančný súd napokon vec zhodnotil tak, že keďže žalovaný sa stal vlastníkom bytu až 22. decembra 2021 (§ 133 ods. 2 Občianskeho zákonníka), zodpovedal by nanajvýš za nedoplatok za 10 dní, teda od 22. decembra 2021 do 31. decembra 2021. S odvolávkou na Komentár k zákonu o vlastníctve bytov vydavateľstvo C. H. Beck, prvé vydanie 2012, str. 562, konštatoval, že to by ale žalobkyňa musela urobiť osobitne vyúčtovanie za uvedené obdobie. Po tejto právnej kvalifikácii pre úplnosť doplnil, že aj česká teória a súdna prax pri obsahovo podobnej právnej úprave zastáva skôr názor o vylúčení prechodu splatných dlhov na nadobúdateľa bytu, s výnimkou ich prevzatia podľa § 531 Občianskeho zákonníka. A poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky z 08. decembra 2010, sp. zn. 22Cdo/242/2009, podľa ktorého vzťah medzi správcou a vlastníkom bytu týkajúci sa platieb preddavkov je vzťahom záväzkovým (obligačným) a pri zmene vlastníctva bytu neprechádzajú na nového vlastníka všetky práva a záväzky spojené s vlastníctvom bytu, ale len tie, ktoré majú vecno- právnu povahu. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP a úspešnému žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 25. apríla 2024, sp. zn. 9CoCsp/12/2024 odmietol odvolanie proti výroku I. napadnutého rozsudku, ktorým súd prvej inštancie zamietol návrh žalobkyne na zmenu žalovaného podľa ustanovenia § 386 písm. c) CSP, pretože smerovalo proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné (výrok I.), napadnutý rozsudok (vo zvyšnej časti) v spojení s opravnými uzneseniami potvrdil (výrok II.) a žalovanému proti žalobkyňi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (výrok III.). V odôvodnení rozhodnutia aproboval zamietnutie žaloby súdom prvej inštancie z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie na strane žalovaného, keďže nebol za obdobie

vzniku nedoplatkov v rokoch 2019 až 2021 vlastníkom bytu (s výnimkou obdobia od 22. 12. 2021 do 31. 12. 2021). Vzťah medzi správcou a vlastníkom bytu v súvislosti s platbami je záväzkovým vzťahom, a preto dlhy pôvodného vlastníka neprechádzajú spolu s vlastníckym právom na nadobúdateľa bytu. Poukázal na znenie ustanovenia § 8a ods. 7 BytZ, v zmysle ktorého s prevodom vlastníctva bytu v dome prechádzajú na nového vlastníka bytu v dome práva a povinnosti vyplývajúce zo zmluvy o výkone správy. Keďže záväzkovo právny vzťah má relatívny charakter, objasnil, že záväzkové vzťahy a povinnosti z nich vyplývajúce pôsobia výlučne medzi účastníkmi tohto záväzkového vzťahu a zdublikoval, že v danom prípade má správca voči vlastníkovi bytu pohľadávku zo zmluvy o výkone správy (nedoplatok na nákladoch spojených s užívaním bytu), ktorá je viazaná iba na subjekty zmluvného záväzkového vzťahu a neprechádza s prevodom bytu na nového vlastníka. Odvolaciemu súdu z uvedeného vyplynulo, že vlastníkom bytu, ktorý byt previedol na iného vlastníka je pasívne legitimovaný v spore o platby preddavkov podľa BytZ, ktoré sa stali splatnými v dobe, keď bol vlastníkom bytu, pretože na nového vlastníka bytu povinnosť zaplatiť nedoplatky neprechádza.

2.1. Pretože dôvod zamietnutia žaloby spočíval v nedostatku pasívnej vecnej legitimácii žalovaného, odvolací súd nemal dôvod zaoberať sa odvolacími námietkami žalobkyne o kolaudácii bytu. Z kritiky žalobkyne, že byt bol prevádzaný bez zákonom vyžadovanej prílohy v zmysle ustanovenia § 5 ods. BytZ, t. j. potvrdenia správcu, že vlastníkom bytu v dome nemá žiadne nedoplatky na úhradách za plnenia spojené s užívaním bytu v dome a na tvorbe FPÚO zase nemal za zrejmé, ako absencia takejto zákonom vyžadovanej prílohy mala ovplyvniť rozhodnutie vo veci samej.

2.2. Žalobkyňa ešte v rámci upomínacieho konania, z dôvodu právnej istoty predložila podľa § 79 CSP návrh na pristúpenie pôvodného vlastníka ako ďalšieho žalovaného do konania, ktorému návrhu nebolo vyhovené aj napriek tomu, že úlohou súdov je postupovať v súlade s ustanovením § 2 ods. 1 CSP a chrániť práva žalobcu spravodlivo, tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty; odvolací súd na margo týmto výhradám žalobkyne v odvolaní uviedol, že uznesením z 24. júla 2023 súd prvej inštancie zamietol návrh na pripustenie pristúpenia ďalšieho žalovaného, pričom ustanovenie § 79 CSP nestanovuje žiadne kritéria, kedy je súd povinný takémuto návrhu vyhovieť; uvádza iba, že môže pripustiť vstup ďalšieho subjektu do konania, teda necháva rozhodnutie na úvahe súdu rozhodujúcom o takomto procesnom návrhu. Mal za to, že aj keď súd prvej inštancie zamietol návrh žalobkyne na pristúpenie ďalšieho žalovaného, žalobkyni zostalo zachované právo podať samostatnú žalobu voči tomuto subjektu, pristúpenie do konania ktorého súd zamietol. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, ods. 2 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu v rozsahu jeho II. a III. výroku podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktoré odôvodnila s poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP. V konaní došlo k vadám konania zásahom nižších súdov do práva na spravodlivý proces a k nesprávnym procesným postupom súdu, ktorý znemožnil žalobkyni, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné práva. Pre názornú ilustráciu najskôr chronologicky opísala, ako pri podaní žaloby vychádzala z rozhodnutia Krajského súdu v Trnave sp. zn. 24Co/191/2014 a z všeobecne akceptovanej odbornej literatúry v komentári k BytZ vydavateľstva C. H. Beck, v zmysle ktorého vzhľadom na ustanovenie § 8c ods. 7 cit. zákona, prevodom vlastníctva bytu dochádza k právnemu nástupníctvu, takzvanej singulárnej sukcesii všetkých práv

a povinností vyplývajúcich zo zmluvy o výkone správy z doterajšieho vlastníka na nového, a ten zodpovedá aj za záväzky, ktoré predchádzajúci vlastník nemá vysporiadané ku dňu prevodu vlastníckeho práva. Právo správcu vymáhať všetky pohľadávky spojené s vlastníctvom a užívaním bytu sa musí uplatniť len voči súčasnému vlastníkovi zapísanému v katastri nehnuteľnosti, pretože toto právo je nerozlučné spojené s vlastníctvom bytu.

3.1. Postupovala v zmysle tejto judikatúry a odbornej literatúry, a ako žalovaného uviedla aktuálneho vlastníka v čase podania žaloby; avšak, uvedomujúc si rozdielne právne názory k danej právnej problematike z dôvodu naplnenia princípu právnej istoty navrhla súdu prvej inštancie v podaní (05. mája 2023) označenom ako „Návrh na pokračovanie v konaní, Vyjadrenie k odporu žalovaného, a Návrh na pristúpenie do konania na strane žalovaného“, aby do konania popri pôvodnom žalovanom vstúpil aj O. K., ktorý bol vlastníkom predmetného bytu v dobe, kedy nedoplatok vznikol. Týmto procesným postupom chcela žalobkyňa ako správkyňa dosiahnuť jediný cieľ, ktorým bolo splnenie jej povinnosti v zmysle ustanovenia § 8 ods. 1 písm. e) BytZ, vymôcť v prospech ostatných vlastníkov bytov vzniknuté nedoplatky. V prvom rade namietala, že aj napriek doručeniu vyúčtovaní nákladov spojených s užívaním bytu za roky 2019, 2020 a 2021 na meno O. K., súd prvej inštancie uznesením jej procesný návrh zamietol. Podčiarkla, že návrh na pristúpenie pôvodného vlastníka do konania na strane žalovaného predložila hneď pri prvom úkone po tom, ako bola za strany žalovaného v odpore proti platobnému rozkazu vznesená námietka nedostatku pasívnej veci legitimácie. V návrhu bolo jednoznačne uvedené, že sa predkladá z dôvodu právnej istoty.

3.2. Prvoinštančný súd podrobila kritike, že tomuto návrhu nevyhovel, keďže jeho úlohou je postupovať v súlade s ustanovením § 2 ods. 1 CSP a chrániť práva žalobkyne spravodlivo tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. Ak by konajúci súd návrhu vyhovel, dôvod zamietnutia žaloby z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitimácie by bol odstránený, a vzniknutý nedoplatok by jeden zo žalovaných uhradil; naproti tomu súd prvej inštancie tomuto návrhu nevyhovel, a potom žalobu z tohto dôvodu zamietol. Dovolateľka pripomenula, že rozhodovanie súdu v zmysle ustanovenia § 79 CSP nie je založené na úplnej svojvôli konajúceho súdu; procesný nástroj pristúpenia subjektu do konania je legitímny a CSP s takýmto procesným návrhom v sporovom konaní počíta s tým, že slúži práve na odstránenie nedostatku vecnej legitimácie. Mala za to, že názor odvolacieho súdu o úplnej autonómii pri rozhodovaní o návrhu podľa § 79 CSP nie je v súlade so zákonom, keďže súd by mal zohľadniť každý návrh samostatne so zreteľom na celkovú hospodárnosť konania. Kritike podrobila aj názor odvolacieho súdu, že právo žalobkyne podať samostatnú žalobu voči pôvodnému vlastníkovi O. K. jej zostalo zachované; o návrhu na pristúpenie ďalšieho subjektu na strane žalovaného rozhodol prvoinštančný súd uznesením z 24. júla 2023. V zmysle zmluvy o výkone správcu vykonáva vyúčtovanie do 31. 05. nasledujúceho roka a vlastník je povinný nedoplatok uhradiť do 30. 06. Z uvedeného vyplýva, že v čase rozhodnutia súdu prvej inštancie o návrhu žalobkyne podľa § 79 CSP bol nárok na zaplatenie nákladov spojených s užívaním bytu za rok 2019 premlčaný, a v čase rozhodnutia odvolacieho súdu 25. apríla 2024 bolo možné uplatniť už len nárok vzťahujúci sa na rok 2021. Vzhľadom na uvedené navrhla, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutia nižších súdov zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na nové konanie a rozhodnutie.

4. Nakoľko dovolateľka tvrdeniami o nedostatku pasívnej legitimácie v konaní namieta nesprávne právne posúdenie (§ 421 ods. 1 CSP), ktoré nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle §

420 písm. f) CSP, žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu žiadal dovolanie ako neprípustné odmietnuť. Zastával názor, že samotné uznesenie o pripustení ďalšieho účastníka do konania nespadá do preskúmvacej právomoci dovolacieho súdu, lebo voči takému rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok. Vychádzajúc z toho, že voči pôvodnému vlastníkovi ostali všetky práva a povinnosti zachované a svoj nárok si žalobkyňa mohla voči nemu uplatniť v kedykoľvek v priebehu konania, aj keď súd prvej inštancie zamietol návrh žalobkyne na pristúpenie ďalšieho žalovaného, žalobkyňa zostalo zachované právo podať samostatnú žalobu voči subjektu, pristúpenie ktorého do konania súd zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. Dovolateľka vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP celkove namietala nesprávne zhodnotenie otázky pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v konaní; v tomto smere treba dať za pravdu žalovanému, že ide o námietku nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 421 ods. 1 CSP), ktoré nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Najvyšší súd už v rozhodnutí R 34/1993 judikoval, že otázka tzv. vecnej legitímácie účastníka (aktívnej alebo pasívnej) je z hľadiska prípustnosti dovolania irelevantná. Vecná legitímácia vyplýva z hmotného práva, má ju ten, kto je podľa hmotného práva nositeľom uplatneného práva alebo povinnosti (aktívna, pasívna). Záver odvolacieho súdu o tom, či žalovaný (nie) je v konaní aktívne legitímovaný, predstavuje otázku spadajúcu pod právne posúdenie veci. V danej veci prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP preto nebola spôsobilá založiť námietku dovolateľky týkajúca sa nesprávneho právneho posúdenia veci. Najvyšší súd stabilne judikuje, že prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nezakladá skutočnosť, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočíva na nesprávnych právnych záveroch, nakoľko nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP (porov. R 24/2017). Najvyšší súd už podľa predchádzajúcej úpravy dospel k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012 a 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 6Cdo/41/2011, 7Cdo/26/2010 a 8ECdo/70/2014).

7. Na strane druhej, pokiaľ žalobkyňa z dôvodu právnej istoty, ešte v štádiu upomínacieho konania navrhla, aby popri pôvodnom žalovanom do konania vstúpil ako žalovaný ďalší subjekt (§ 79 CSP), ktorý bol vlastníkom predmetného bytu v čase, kedy nedoplatok vznikol; a pokiaľ tomuto návrhu súd prvej inštancie nevyhovel a odvolací súd tento procesný postup akceptoval argumentáciou, že ustanovenie § 79 CSP nestanovuje žiadne kritéria, kedy je súd povinný takémuto návrhu vyhovieť, lebo iba uvádza, že môže pripustiť vstup ďalšieho subjektu do konania a necháva rozhodnutie na úvahe súdu s tým, že žalobkyňa zostalo zachované právo podať samostatnú žalobu voči O. K., potom otázkou posúdenia dôvodnosti kľúčovej námietky dovolateľky nie je to, či bol správny záver prvoinštančného a odvolacieho súdu o neprípustnosti pristúpenia ďalšieho subjektu do konania, ale to, či takýto procesný postup oboch súdov viedol k porušeniu procesných práv žalobkyne v miere porušenia jej práva na spravodlivý proces.

7.1. Účelom prístupia do konania ako inštitútu sporného konania je odstránenie nedostatku aktívnej alebo pasívnej vecnej legitímácie (ktorý tu bol už v čase začatia konania a ktorý by inak viedol k zamietnutiu žaloby) tak, aby vec bola prejednaná a rozhodnutá v rámci už začatého konania aj voči inej osobe (porovnaj aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 23Cdo/5090/2008).

7.2. Pri posúdení tejto otázky všeobecné súdy vychádzajú z nesprávneho východiska, podľa ktorého odvolaním nemožno napadnúť správnosť úvahy o nepripustení prístupia ďalšieho subjektu do konania, keďže odvolanie proti takémuto uzneseniu nie je prípustné. Tak tomu nie je. Podľa § 365 ods. 2 CSP odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v § 365 ods. 1 CSP, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej. Treba poznamenať, že podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP odvolanie možno odôvodniť aj tým, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7.3. Úvaha súdu prvej inštancie o nepripustení prístupia ďalšieho žalovaného O. K. do konania preto môže byť predmetom odvolacieho a následne aj dovolacieho prieskumu. Podmienkou je, že uznesenie o nepripustení prístupia mohlo mať vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

7.4. Dovolací súd súhlasí s tézou, že rozhodnutie o pripustení prístupia ďalšieho účastníka nesmie byť v rozpore so zásadou hospodárnosti konania. Ak sa javí, že by prístupie ďalšieho subjektu do konania vyvolalo ďalšie dokazovanie, ktoré by inak nebolo potrebné, čo by vo svojich dôsledkoch viedlo k oddialeniu rozhodnutia sporu medzi doterajšími stranami - vtedy nie sú spravidla dané dôvody na to, aby prístupie ďalšieho subjektu do konania bolo pripustené.

8. V posudzovanej veci však žalobkyňa návrh na prístupie pôvodného vlastníka do konania na strane žalovaného predložila v písomnom vyjadrení k odporu v štádiu upomínacieho konania, a po tom, ako žalovaný v odpore proti platobnému rozkazu vzniesol námietku nedostatku pasívnej vecnej legitímácie. Žalobkyňa pritom zdôraznila skutočnosť, že podanie „Návrh na prístupie do konania na strane žalovaného“ predkladá z dôvodu právnej istoty. Žaloba bola prima facie zamietnutá pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, čo svedčí o tom, že nemožno vylúčiť priaznivé posúdenie žaloby voči pristúpivšiemu žalovanému, kedy by dôvod zamietnutia žaloby pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie bol aspoň čiastočne odstránený. Bez potreby hlbších analýz možno tiež konštatovať, že pripustenie ďalšieho žalovaného do konania, by nemalo žiaden vplyv na rozsah dokazovania, keďže procesný návrh žalobkyne bol predložený v rámci upomínacieho konania.

9. Vo svetle týchto východísk možno potom hodnotiť úvahy odvolacieho súdu o nepripustení prístupia O. K. do konania ako povrchné a nenáležité, cit.: „Civilný sporový poriadok nestanovuje žiadne kritéria, kedy je súd povinný takémuto návrhu vyhovieť, uvádza iba, že môže pripustiť vstup ďalšieho subjektu do konania, teda necháva rozhodnutie na úvahe súdu rozhodujúcom o takomto procesnom návrhu. Napriek tomu, že súd prvej inštancie zamietol návrh žalobcu na prístupie ďalšieho žalovaného, žalobcovi zostalo zachované právo podať samostatnú žalobu voči tomuto subjektu, prístupie do konania ktorého súd zamietol.“ Ani už zrealizovaný postup v zmysle § 167 CSP nebránil súdu prvej inštancie pripustiť vstup ďalšieho žalovaného do

konania, pretože opätovná aplikácia postupu v zmysle § 167 CSP a doručovanie žaloby na vyjadrenie novému žalovanému a umožnenie využitia práva na repliku a dupliku, by konanie výrazne nepredĺžilo a fakticky by viedlo iba k nepatrnému oddialeniu rozhodnutia sporu medzi doterajšími stranami.

10. Z týchto dôvodov procesný postup oboch súdov nižších viedol k porušeniu procesných práv žalobkyne v miere porušenia jej práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Súdny nižších inštancií nesprávnym procesným postupom znehovali zmysel pristúpenia do konania (§ 79 CSP), keď žalobkyni neumožnili odstrániť nedostatok pasívnej vecnej legitímácie na strane žalovaného. Ako sa ukázalo, bolo v súlade s procesnou ekonómiou, aby vec bola prejednaná a rozhodnutá v rámci už začatého konania aj voči ďalšej osobe. Žalobkyni týmto spôsobom nebolo umožnené zreparovať svoj (v čase podania žaloby) legitímne vyvolaný „omyl“, vyplývajúci z rôznej interpretácie práva o tom, proti komu malo byť právo správne žalované, ktorý by inak bol riešiteľný len podaním novej žaloby.

11. Záverom dovolací súd na účely nového konania ešte poznamenáva, že hmotnoprávne účinky začatia konania voči ďalšiemu (novému) žalovanému nastávajú dňom, keď súdu došiel písomný (elektronický) návrh žalobcu na vykonanie tohto opatrenia. Spočívanie plynutia premlčacej doby voči týmto osobám začína uvedeným dňom, a nie napr. dňom, keď sa konanie začalo s pôvodným okruhom účastníkov, alebo dňom právoplatnosti uznesenia o pripustení podľa § 79 CSP.

67.**R O Z H O D N U T I E**

Technické zlyhanie na strane prijímateľa dátovej (elektronickej) správy nemožno pripisovať na vrub odvolacieho súdu, ktorý ako odosielateľ v súlade s § 219 ods. 3 Civilného sporového poriadku oznámil strane sporu miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku elektronickými prostriedkami, ale pre nedostupnosť cieľového servera k jeho doručeniu nedošlo. Postupom odvolacieho súdu, ktorý v takom prípade rozsudok verejne vyhlási bez účasti strany (§ 219 ods. 1 v spojení s § 378 ods. 1 Civilného sporového poriadku), nedochádza k porušeniu zákonného postupu súdu vrátane procesného postupu podľa § 219 ods. 3 Civilného sporového poriadku, nakoľko strane sporu bola vytvorená možnosť zúčastniť sa aktu vyhlásenia rozhodnutia.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. mája 2024, sp. zn. 4Cdo/104/2023)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 15. júna 2021, č. k. 11C/131/2006-340 (v poradí druhým) zamietol žalobu (výrok I.), žalovanej nepriznal voči žalobkyňi nárok na náhradu trov konania (výrok II.) a rozhodol, že intervenient na strane žalovanej má proti žalobkyňi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok III.). Súd prvej inštancie po ustálení skutkového stavu konštatoval, že žalobkyňa sa domáhala nároku na náhradu škody, ktorý nepochybne vymedzila opísaním skutkového stavu, čím v rámci svojej dispozície vymedzil i predmet konania. V tejto súvislosti zdôraznil, že opísanie rozhodujúcich skutočností je spolu so žalobným petitom, ktorým je súd viazaný a nemôže ho prekročiť, povinnosťou žalobkyne. Predmetom konania tak bola náhrada škody spôsobená 1/ nezákonným rozhodnutím vydaným intervenientom (súdnym exekútorom) v exekučnom konaní vedenom pod sp. zn. 32Exre/16/2005, konkrétne išlo o exekučný príkaz na vykonanie exekúcie na obchodný podiel povinného U.N. Y. U., v spoločnosti žalobkyne, a 2/ nezákonným rozhodnutím Okresného súdu Bratislava I z 19. mája 2005, sp. zn. Sro/4397/B, ktorým tento na podklade exekučného príkazu povolil vykonanie výmazu spoločníka N. Y. U. a zapísanie exekúcie na jeho obchodný podiel v spoločnosti žalobkyne. Uvedené rozhodnutia mali byť príčinou jej úpadku a zastavenia toku finančných prostriedkov do Sociálnej poisťovne; uplatnená škoda v sume 2.306,21 eura so špecifikovaným úrokom z omeškania a sankčným úrokom predstavovala dlžné poistné do Sociálnej poisťovne za obdobie 04/2005 až 03/2006.

1.1. Pri takto ustálenom predmete konania mal súd prvej inštancie za preukázanú pasívnu vecnú legitimitáciu žalovanej vyplývajúcu z hmotnoprávnej úpravy zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“),

keď k žalobou uplatnenej škode v materiálnej sfére žalobkyne ako poškodenej malo dôjsť činnosťou orgánov verejnej moci, konkrétne súdneho exekútora, ako štátom splnomocnenej osoby na uskutočňovanie núteného výkonu rozhodnutí, pri výkone exekučnej činnosti, ako aj súdu pri výkone verejnej moci v súdnom konaní. Za konanie oboch subjektov, zabezpečujúcich z poverenia štátu výkon verejnej moci, zodpovedal štát, t. j. žalovaná. Žalovanú v konaní zastupovalo Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky ako orgán príslušný podľa § 4 ods. 1 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z. Konajúci súd podotkol, že označenie žalovanej strany v sporovom konaní je vo výlučnej dispozícii žalobkyne, ktorá ako dominus litis určuje, kto bude žalovanou stranou, čím nesie i zodpovednosť za preukázanie jej pasívnej vecnej legitímácie. Následne prvoinštančný súd, konštatujúc splnenie procesnej podmienky predbežného prerokovania nároku na náhradu škody, a to aj vo vzťahu k rozšíreniu žaloby o sumu 403,47 eura, zaoberal sa danosťou predpokladov na vyvodenie zodpovednosti žalovanej za škodu, ktoré musia byť splnené kumulatívne: vo vzťahu k nezákonnému exekučnému príkazu vydanému intervenientom v exekučnom konaní vedenom pod sp. zn. Ex 365/2002 s poukazom na § 37 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (ďalej len „Exekučný poriadok“) podotkol, že účastníkom exekučného konania je oprávnený a povinný. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobkyňa sa, ako obchodná spoločnosť, nestala účastníkom predmetného exekučného konania, a preto bola v zmysle § 5 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. vylúčená z práva na uplatnenie náhrady škody titulom nezákonných rozhodnutí vydaných v rámci tohto konania. Exekučné konanie vedené pod sp. zn. Ex 365/2002, začalo a prebiehalo na návrh oprávneného: Union poisťovacia spoločnosť, proti povinnému: N. Y. U., t. j. nie proti žalobkyňi, ale proti fyzickej osobe. V zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. sa pritom náhrady škody titulom nezákonných rozhodnutí môže domáhať len účastník konania, ktorému vznikla škoda v dôsledku právoplatného rozhodnutia, ktoré bolo pre nezákonnosť zmenené alebo zrušené príslušným orgánom. Konajúci súd sa preto plne stotožnil s procesnou obranou žalovanej, podporenou aj intervenientom vystupujúcim na jej strane, o nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne vo vzťahu k tomuto titulu nároku na náhradu škody. Zároveň podotkol, že exekučný príkaz ani nemožno klasifikovať ako nezákonné rozhodnutie v zmysle § 6 zákona č. 514/2003 Z. z.

1.2. Odhliadnuc od týchto záverov, súd prvej inštalcie okrajovo poukázal i na účinky vydania príkazu na vykonanie exekúcie postihnutím obchodného podielu, ktorými sú nemožnosť disponovať týmto obchodným podielom, nevyplatenie vyrovnacieho podielu spoločníkovi a súčasne, po jeho doručení registrovému súdu, aj vyvolanie účinku v podobe začatia ex offo konania o výmaze povinného, príp. o zrušení obchodnej spoločnosti. K právnym následkom uvedeným v uznesení registrového súdu z 19. mája 2005, sp. zn. Sro 437/B, vydanom na návrh súdneho exekútora však dochádza až na základe právoplatného rozhodnutia súdu, ktoré má konštitutívny charakter. Uvedené právne skutočnosti však podľa mienky konajúceho súdu nemali priamu príčinnú súvislosť s platením odvodovej povinnosti žalobkyne a ozrejmil, že plnenie odvodovej povinnosti je normatívnou povinnosťou vyplývajúcou z predpisov verejného práva (§ 128 a § 141 zákona č. 461/2003 Z. z.), ktorá vzniká zo zákona, a túto by si žalobkyňa bola povinná plniť bez ohľadu na vydaný exekučný príkaz, ku ktorého realizácii napokon ani nedošlo; uvedené podporil s poukazom na judikované rozhodnutie R 28/2008. Napokon, v konaní bolo preukázané, že k vykonaniu exekúcie postihnutím majetku žalobkyne zo strany intervenienta ani nedošlo, nedošlo ani k výmazu jeho spoločníka a spoločnosti samotnej z obchodného registra, pričom žalobkyňa nepreukázala ani nemožnosť podnikania ako dôsledok rozhodnutia, či postupu súdneho

exekútora. Pokiaľ by preto žalobkyňa bola aj nositeľom hmotnoprávneho oprávnenia na uplatnenie žalovaného nároku, z opísaných účinkov spôsobu vykonávania exekúcie by nebolo možné vyvodíť nielen záver o kauzálnom nexuse medzi neplnením odvodovej povinnosti žalobkyne a exekúciou na obchodný podiel jeho jediného spoločníka, ale ani so vznikom škody spočívajúcej v zmenšení jeho majetku o sumu vyrubenej odvodovej povinnosti a jej príslušenstva, ktorú napokon žalobkyňa ani nepreukázala.

1.3. Pokiaľ išlo o v poradí druhý vymedzený titul náhrady škody, a to uznesenie Okresného súdu Bratislava I z 19. mája 2005 sp. zn. Sro 4397/B, ktorým povolil vykonanie výmazu spoločníka N. Y. U. a zapísanie exekúcie na jeho obchodný podiel u žalobkyne, prvoinštančný súd konštatoval, že toto uznesenie nespĺňalo atribúty nezákonného rozhodnutia v zmysle § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., nakoľko bolo zrušené na základe riadneho opravného prostriedku, a teda nie ako právoplatné. Na uvedenom základe a za súčasnej aplikácie ustanovení § 3 ods. 1, § 4 ods. 1 písm. a), § 5 ods. 1, § 6 ods. 1, § 15 ods. 1, § 16 ods. 1 a § 17 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. uzavrel, že žalobkyňa nepreukázala splnenie ani jednej zo zákonodarcom kumulatívne stanovených podmienok pre vyvodenie zodpovednosti žalovanej za škodu, a preto žalobu ako nedôvodnú v celom rozsahu zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol súd prvej inštancie podľa zásady úspechu v spore v zmysle § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), keď v konaní plne úspešnej žalovanej a intervenientovi na jej strane vznikol nárok na náhradu trov konania proti neúspešnej žalobkyňi. Intervenientovi na strane žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, majúc za to, že vo veci neboli splnené podmienky pre aplikáciu ustanovenia § 257 CSP.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 15. decembra 2022, sp. zn. 3Co/5/2022 na odvolanie žalobkyne výrokom I. neodpustil žalobkyňi zmeškanie lehoty na doplnenie odvolania, II. napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, III. žalovanej nepriznal proti žalobkyňi nárok na náhradu trov odvolacieho konania a IV. intervenientovi na strane žalovanej priznal plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Predtým, ako pristúpil k vecnému preskúmaniu odvolania, zaoberal sa podaním (č. l. 359 a nasl.), ktorým žalobkyňa požiadala o odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania a s poukazom na ustanovenia § 122 CSP, § 362 ods. 1 CSP a § 365 ods. 3 CSP uzavrel, že nakoľko žalobkyňa napadla rozsudok súdu prvej inštancie odvolaním zo 17. júla 2021, a teda nebola vylúčená z tohto procesného úkonu, pričom podaním z 30. augusta 2021 len dopĺňala dôvody už podaného opravného prostriedku, posúdil jej žiadosť ako návrh na odpustenie zmeškania lehoty na doplnenie odvolania, ktoré možno v zmysle § 365 ods. 3 CSP dopĺňať len v zákonnej 15-dňovej lehote na jeho podanie. Žalobkyňa žiadosť podala v lehote 15 dní od odpadnutia prekážky (od návratu z pobytu v Bulharsku 21. augusta 2021) a pripojila i zmeškaný procesný úkon, t. j. doplnené odvolanie. Pokiaľ išlo o uvádzaný dôvod zmeškania, tento odvolací súd v okolnostiach danej veci vyhodnotil za neospravedliteľný, keďže nemal charakter náhlej a nepredvídateľnej udalosti. Žalobkyňa totiž už pri podaní opravného prostriedku mala vedomosť o pobyte jej zástupcu v zahraničí, ktorý mal naplánovaný minimálne od 11. júla 2021 a preto v čase plynutia lehoty na podanie a doplnenie odvolania neodcestoval mimo územia Slovenskej republiky neočakávane; na uvedené nemalo vplyv ani tvrdenie, že išlo o zdravotný pobyt, ktorú skutočnosť ani nepreukázal. Pomerované touto optikou odvolací súd nepovažoval uvádzané dôvody za také, ktoré by mali povahu nepredvídateľnosti a neočakávanosti, ale naopak, tieto mali povahu vopred

naplánovanej cesty v zahraničí, a teda nesplnili charakter ospravedlniteľného dôvodu na odpustenie zmeškania procesného úkonu, a preto rozhodol tak, že žalobkyni neodpustil zmeškanie lehoty na doplnenie odvolania. Uvedené malo potom za následok, že v rámci odvolacieho prieskumu odvolací súd vychádzal z odvolania žalobkyne zo 17. júla 2021, súc viazaný tam uvedenými odvolacími dôvodmi a ich skutkovým vymedzením.

2.2. Vychádzajúc z obsahu odvolania žalobkyňa prvoinštančnému súdu vytýkala, že jej nedoručil všetky písomné podania protistrany (žalovanej), nemohol sa s nimi riadne oboznámiť a vyjadriť sa k nim, čo považoval za porušenie jej práva na spravodlivý proces. Odvolací súd zauvažoval, že porušenie princípu kontradiktórnosti civilného sporového konania postupom súdu predstavuje síce pochybenie súdu, avšak zakladá existenciu odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP len vtedy, ak nesprávny procesný postup súdu, znemožňujúci realizáciu procesných práv strany sporu, dosiahne určitú intenzitu, ktorá odôvodní záver o tom, že celé konanie sa javí ako nespravodlivé. Preto aj keď sa javí byť dôvodná námietka žalobkyne o tom, že súd prvej inštancie relevantným procesným postupom nedoručil vyjadrenia protistrany k jej žalobe, z obsahu súdneho spisu odvolací súd zistil, že žalobkyňa, využijúc práva priznané procesným kódexom (§ 44 ods. 1 OSP, § 97 ods. 1 CSP) nahliadla do súdneho spisu a v rámci tohto úkonu požiadala o vyhotovenie kópií, okrem iného aj vyjadrenia pôvodného žalovaného (02. marca 2009), vyjadrenia žalovanej (28. novembra 2013, 12. februára 2014) podľa úradného záznamu na č. 1. 194, z čoho mal za zrejmé, že žalobkyňa mala v dôsledku vlastnej procesnej aktivity k dispozícii vyjadrenia protistrany k žalobe, v ktorých na svoju procesnú obranu uviedla rozhodujúce skutočnosti, mohla sa s nimi relevantne oboznámiť a na tieto následne reagovať, resp. sa k nim vyjadriť, a to nielen písomnou formou, ale i ústne na pojednávaní konanom 15. júna 2021; z obsahu zápisnice (č. 1. 334-339) zároveň vyplýva, že žalobkyňa mala priestor oboznámiť sa s argumentáciou žalovanej, reagovať na ňu, ako i realizovať ďalšie procesné práva priznané jej CSP. Za tejto procesnej situácie, hodnotiac pochybenie konajúceho súdu pri doručovaní vyjadrení protistrany žalobkyni v kontexte celého priebehu konania, dospel odvolací súd k záveru o nedôvodnosti námietky o takom porušení procesných práv zakladajúcich porušenie práva na spravodlivý súdny proces.

2.3. Pokiaľ ide namietané nesprávne právne posúdenie veci, žalobkyňa ho bližšie nekonkretizovala, a teda nešpecifikovala konkrétne pochybenie súdu prvej inštancie pri použití, interpretácii alebo aplikácii konkrétnej právnej normy na skutkový stav; odvolanie žalobkyne v tejto časti neobsahovalo dostatočné vymedzenie, z akého konkrétneho dôvodu, resp. dôvodov, mal konajúci súd dospieť k nesprávnemu právnomu posúdeniu veci, t. j. prečo žalobkyňa považovala jeho rozhodnutie po právnej stránke za nesprávne. Odhliadnuc od uvedeného, súd prvej inštancie na vec aplikoval zodpovedajúce ustanovenia zákona č. 514/2003 Z. z., ktoré správne a v súlade s ustálenou súdnou judikatúrou vyložil, a následne i náležite, jasne a výstižne, v súlade s ustanovením § 220 ods. 2 CSP odôvodnil. Pokiaľ žalobkyňa konajúcemu súdu vytýkala, že zmaril vykonanie dokazovania výsluchom svedkov, ktorí zomreli, odvolací súd v prvom rade poukázal na to, že žalobkyňa, s výnimkou T. Y. a P. U., osoby ďalších svedkov nešpecifikoval a neuviedol, k akým skutočnostiam mali vypovedať. Zároveň bol názoru, že úmrtie fyzických osôb pripadajúcich do úvahy ako svedkov v konaní, predstavuje udalosť vis maior, ktorú nemožno v nijakom smere pričítať na vrub súdu. Odvolací súd prisvedčil súdu prvej inštancie aj v tom, že navrhované dokazovanie (výsluchom svedkov) by nemalo žiaden vplyv na výsledok sporu, keďže žalobkyňa nepreukázala splnenie všetkých predpokladov pre založenie zodpovednosti žalovanej za škodu, ktorú okolnosť v odvolaní argumentačne nevyvrátila.

2.4. Žalobkyňa bez spojitosti s prebiehajúcim konaním v odvolaní vytýkala, že súd prvej inštancie nekonal so splnomocnenou advokátkou a diskriminoval ju, tieto námietky nenašli oporu v súdnom spise; žalobkyňa nezaložila do spisu plnú moc, ktorou by splnomocnil konkrétneho právneho zástupcu (advokáta) svojim zastupovaním a svoje tvrdenia o diskriminácii bližšie nekonkretizovala, preto tieto ostali len v rovine ničím nepodložených tvrdení. Vo vzťahu k odvolaniu spochybňujúceho správnosť výroku rozsudku súdu prvej inštancie o náhrade trov konania intervenienta vystupujúceho na strane žalovanej, odvolací súd poznamenal, že sa v celom rozsahu stotožnil s právnym názorom konajúceho súdu. Dôvody hodné osobitného zreteľa nemožno vyvodiť len z tvrdenia žalobkyne o nedobromyseľnom a špekulatívnom vstupe intervenienta na strane žalovanej do konania, ktoré ani nemá oporu v obsahu súdneho spisu, resp. v procesných úkonoch intervenienta a jeho zástupcu. S poukazom na vyššie uvedené odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil v zmysle § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP tak, že žalovanej, ktorá mala v odvolacom konaní plný úspech, nepriznal nárok na ich náhradu, nakoľko z obsahu spisu vyplýva, že jej v odvolacom konaní žiadne trovy nevznikli. Odvolací súd priznal intervenientovi na strane žalovanej plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti žalobkyni, keďže tento nebol v odvolacom konaní úspešný.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktoré odôvodnila s poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP. Tzv. zmätočnosťnú vadu videla aj v nedoručení upovedomenia o verejnom vyhlásení rozsudku (ďalej aj „VVR“) na e-mailové adresy *U.S.@gmail.com* a *T.U.@gmail.com*, ktoré technicky neprešlo s tým, že v oboch prípadoch cieľový server neodoslal potvrdenie o doručení. Fakticky tým namietala, že nie je riadne a presvedčivo osvedčené, že bola riadne a včas upovedomená elektronicky súdom o mieste a čase VVR, hoci o to požiadala podľa § 219 ods. 3 CSP.

4. Intervenient na strane žalovanej zhodnotil dovolanie žalobkyne ako nedôvodné, nejasné a nekonzistentné, obsahovo aj právne irelevantné. Právo na súdnu ochranu treba vnímať ako „výsledkové“, t. j. právo, ktorému musí zodpovedať proces ako celok.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) dospel k záveru, že dovolanie nie je procesne prípustné a treba ho odmietnuť.

6. Žalobkyňa vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP atakovala zlyhanie odvolacieho súdu v procese oznamovania miesta a času VVR elektronickými prostriedkami, keďže upovedomenie odvolacieho súdu o verejnom vyhlásení rozsudku na jej e-mailové adresy *U.S.@gmail.com* a *T.U.@gmail.com* technicky neprešlo; v obidvoch prípadoch cieľový server neodoslal potvrdenie o doručení.

6.1. Podľa § 219 ods. 3 CSP vo veciach, v ktorých súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia pojednávania, oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu a na

webovej stránke príslušného súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením. Ak o to strana požiada, súd jej oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku aj elektronickými prostriedkami.

6.2. Pre objasnenie veci dovolací súd uvádza, že v zmysle uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky z 01. apríla 2020 sp. zn. IV. ÚS 115/2020 *pri využívaní bežnej e-mailovej služby ide o priame a bezprostredné využitie technického prostriedku, prostredníctvom ktorého sa uskutočňuje prenos dátovej (elektronickej) správy od odosielateľa k príjemcovi. V tejto forme elektronickej komunikácie nemožno uvažovať o konkrétnej e-mailovej aplikácii (službe) ako o orgáne, ktorý má povinnosť doručiť podanie v zmysle § 121 ods. 5 CSP.*

6.3. Ďalej je informačno-technologickou notoriou, že keď mailový server prijme od používateľa e-mail, odošle ho na cieľový server daný e-mailovou adresou prijímateľa (žalobkyne). Pokiaľ je cieľový server dočasne nedostupný, pokúša sa o spojenie ešte niekoľkokrát v priebehu najbližších hodín a dní. Zároveň upozorní odosielateľa o neschopnosti mail doručiť napr. vetou: *„cieľový server neodoslal potvrdenie o doručení.“*

6.4. Tak tomu bolo aj v prejedávanej veci; odvolací súd v súlade s § 219 ods. 3 CSP oznámil na svojej úradnej tabuli a webovej stránke 09. decembra 2022 (č. l. 407 spisu) miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku (15. decembra 2022 o 10.05 hod. na prízemí v budove Krajského súdu v Bratislave v pojednávacej miestnosti č. dv. 50). Na základe žiadosti žalobkyne jej bolo oznámenie o VVR doručované 08. decembra 2022 na ňou uvedené emailové adresy *U.S.@gmail.com a T.U.@gmail.com* s výsledkom o doručení (č. l. 408 a 409 spisu): *„Doručenie týmto príjemcom alebo skupinám je dokončené, no cieľový server neodoslal potvrdenie o doručení.“*

6.5. Platí, že technické zlyhanie na strane prijímateľa dátovej (elektronickej) správy nemožno pripisovať na vrub odosielateľa - v tomto prípade odvolacieho súdu, ktorý v súlade s § 219 ods. 3 CSP oznámil žalobkyni miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku elektronickými prostriedkami, ale pre nedostupnosť cieľového servera k jeho doručeniu nedošlo. Okrem toho, riešenie na túto špecifickú situáciu ponúka aj ustanovenie § 105 ods. 2 CSP, že pokiaľ súd na žiadosť strany doručuje písomnosť na elektronickú adresu (pri splnení ostatných podmienok), písomnosť súdu sa považuje za doručeníu po troch dňoch od jej odoslania, a to aj vtedy, ak si ju adresát neprečítal.

6.6. Zhrnuté a podčiarknuté, rozsudok odvolacieho súdu bol síce verejne vyhlásený bez účasti žalobkyne (§ 219 ods. 1 CSP v spojitosti s § 378 ods. 1 CSP), ale postupom odvolacieho súdu nedošlo k porušeniu zákonného postupu súdu vrátane procesného postupu podľa § 219 ods. 3 CSP, nakoľko stranám sporu, vrátane žalobkyne, bola odvolacím súdom vytvorená možnosť zúčastniť sa aktu vyhlásenia rozhodnutia a ak toto svoje právo žalobkyňa nevyužila, nemôže sa dovolávať porušenia svojich procesných práv.